یونس نادی

اختلال و انقلاب عثمانی

۳۱ مارت – ۱٤ نیسان ۱۳۲۵

حادثات، احتساسات، حقایق

« حریت ویرلمز ، آلنیر (. . .)

« مظالم داخلیه‌لرینی قهر وتنکیله »
« قتدر اولمیان خلقلر ، اسارت خار »
« جیفه‌یه دائما حاضر و مستعد »
« بولنورلر » غامبتا

«لا یسلم الشرف الرفیع من الاذی»
« حتی لا یراق علی جوانبه الدم »
(متنبی)

حرکت اردوی حماسی قوماندانی
برنجی فریق محمود شوکت پاشا
حضرتلری

درسعادت – مطبعهٔ جهان (باب عالی جاده‌سنده)

نیسان — ۱۳۲۵

مقدمه

ضحاکك اوموزلرندهکی ییلانلره یدیرمك بهانه‌سیله تبعه‌سنك صبیانی برر ایکیشر جمع وذبح ایتدیردیکنه دائر اولان حکایت، مظالم ظالم مرقومدن کنایت، وتیمورجی کاوه‌نك میشین اونلکنی رایت اختلال اوله‌رق کشاد و رفع ایلمسی ظلمه قارشی حقوق مقدسهٔ بشریه‌نك جهاد مدافعه‌سندن عبارت برمعنی ومصلحتدر . سیل خروشان انسانیتك هدف انصبابی اولان غایهٔ کمال، عدالت، حکمت، فضائل بی انتهای معرفت کبی علویاتك جلوه‌کهی بر صحرای هر دم سبز وخرمدر. بو نشئهٔ فضل و انسانیتدن بهره‌یاب صفا اولانلر حیات سرمدی‌یه مظهریتله خاطرهٔ تبجیل بشرده تا بقیامت محفوظ و مکرمدر. عناد و طغیان ایله اظهار شقاوت ازلیه وابدیه ایدنلر ایسه بلکه بیزار جنایاتی ایلدکلری خلقدن زیاده (فانظر کیف کان عاقبة الظالمین) سر جلیلندن چاشنی سنج مرارت و آماج تیر نفرت و لعنت اولمشلر، اوله‌کیتمشلردر که الك یقین مثالی دهادون تاج وتختی باشنه چکیریلان عبدالحمید ظالمدر.

فاعتبروا ! . .

— مدخل —

بیك اوچ یوز یکرمی درت سال رومیسنك ۱۰ — ۱۱ تموزی عثمانلی وطننده حریت ، مساوات ، عدالت واخوت حقوق انسانیه‌سنك ازسرنو اعلان ایدلمسی ، وادیٔ ترقیاتده عثمانلیلر ایچون انفلاق صبح صفای حضور وسعادت اوله‌رق تلقی ایدلمش ، قلوب وطنپرورانی مالامال شوق ومسرت ایلدیکی قدر ممالك خارجیه‌جه‌ده تأثیرات حسنه‌یی موجب اوله‌رق سیاست متزلزلهٔ حکومته بیناغی بر شکل صحیح جدیت ویرمش ایدی . بانیٔ حریت مدحت پاشا مرحوم ملك وخلق عثمانی‌یی ترقیات عصریه ایله مترافق اوله‌رق مستعد اولدیغی درجهٔ کماله ایصال ایتمك ایچون حسین عونی وسلیمان پاشالر کبی رفقای عرفان وکمالاتنك صلابت اخلاقیه‌لرینه بالاستناد سلطان عزیز ومراد مرحوملر تقلبات معلومه‌سندن صکره صاغلام سندات وشرائطه مقابل جالس سریر حکمرانی اولان عبدالحمید ثانینك بدایت جلوسنده یعنی ۹۳ تاریخنده قانون اساسی‌یی قبول واعلان ایتدیرمش ایدی .

اولمق و اوروپالیلرك علیهمزه آچیلان آغیزلرینی قپامق نمایشندن عبارت بر جمیله دکلدر .

بو بابده ذات شاهانه‌لرینه بعض ایضاحات عرض ایلیه‌یم . اولا ذات ملوکانه‌لرینه عائد اولان وظائف حکمدارانه‌کزی مطلقا بیلملیسکز . زیرا بالجمله حرکاتکزدن ملت نظرنده مسئول اوله‌جقسکز . بونك ایچون وکلای دولت و مأمورین حکومت اجرای وظائفندن امین اولملیدر که درت یوزسنه‌دنبری ملتمزی دنائته آلیشدیروب دولتی دوچار تدنی ایدن مداهنلکدن یاقه‌یی صییره‌لم .

بنده‌کزك ذات ملوکانه‌لرینه فوق العاده رعایتم واردر . انجق احکام شرع شریفه تطبیقاً ملتمزك منافعنه مضر اولان اك اوفاق خصوصده بیله‌سزه اطاعت ایتمکده معذورم . همده وطنمك سلامت وسعادتنی تأمین ایچون وجدانمله متعهدم . فقط قورقارمکه بو افکار وافعالدن طولایی ایلروده ملت بنده‌کزی متهم ومسئول طوتسون . شو عرض ایده‌جکم طوغری سوزلردن قلبکز شبهه‌یه وارمسون . نه‌چاره‌که اك زیاده قورقدیغم بالآخره وجدانمك بنده‌کزی محجوب ایدوب طوتمسیله ملتمك طعن وتوبیخنه اوغرامقدر . ایشته بودهشتدرکه ذات شاهانه‌لرینی تصدیع ایچون بنده‌کزه جرأت ویریور .

پادشاهم ! عثمانلیلر کندی کندیلرینی اصلاح واداره اقتدارینی حائز اولملیدرلر . اصول مشورتله اداره اولنان برملتده نظام نه

دِر بیلیرمسیکیز؟ تفصیله حاجت یوقدر. بنده‌کزه امنیت ایدیکز افندم. بونکله برابر رجال ملتدنده امین اولیکز. پادشاهم! بنده‌کیز بر بارثقیل آلتنده‌یم عثمانلی صفتیله اجرای وظیفه ایده‌جکم. برمأمورك کندیسنی وجداناً مسئول طوته‌رق اجرای افعال ایتمسنك لزومی کبی بروزیرده هم وجدانی، هم‌ملتی نزدنده کندیسنی مسئول بیلملیدر. امید و افتخار ایدرم که وجدانمك بنی مسئول طوته‌بیله‌جکی بر حرکتده بولنمدم. فقط ملتك بنده‌کزی مسئول طوتمغه چالشمه‌لرینی ایسترم. هم بوحاله فخرلنورم

پادشاهم! طقوز کون اولیورکه معروضات متقدمه‌یی اسعاف ایتمه‌مکده دوام بیوریورسکز. عمله‌نك آلتنه مشابه اولان نظامات مبرمه‌یی ردایدیورسکز. حالبوکه آلتمسزایش کورلمز. بوحاله قارشی ایسه هنوز دهشتلی زلزله‌لردن محو وانقراض درجه‌سنی صاوشدیران بنای دولتی تعمیره چالشدیغمز صیره‌ده سز عادتا ییقمق ایسته‌یورسکز دیه‌بیلیرم. اگر بو اسبابه مبنی بنده‌کزی سرکاردن عزل ایدرسه‌کز رجا ایدرم عنان اداره، مزاج شاهانه‌کزله اجراآت دولتی حال حاضرك اهمیت والجاآتنه توفیقاً امتزاج ایتدیروب قوللانه‌بیله‌جك برید اقتداره تودیع بیورلسون

× فی ١٨ کانون ثانی مدحت

بو یولده‌کی مجادلات قهرمانانه‌سی نتیجه‌سنده تبصبصلرله قاریشیق قورنازلقلرله سرایه جلب و توقیف ایدیلن حریتکار

الويرمش ايدی . فقط قانون اساسی ایله حاکمیت ملیه‌نك عودتی اوتوز اوچ سنه‌در ظلم و تضییقدن بونالان عثمانلیلرك قلبنده اشواق ومسرانی او قدر جوشان وخروشان ایتمشدرکه واویلای عمومیٔ قیامه قارشی وقتیله هیبتلرندن یانلرینه وارلمیان ارباب استبداد، لال وحیران قاله‌رق بر قسمی ذره قدر مقاومته مجاللری اولمقسزین قولاقلرندن طوتیلوب محبسه القا ایدلمش ، بر قسمی شوراده بوراده اختفا ایلمش ، بر قسمی‌ده علی العجله مختلف اشکال وصور مضحکه‌ده تبدیل قیافتله صاووشوب کندیلرینی بوغه‌جق کبی کورونن امواج خروشان حریتدن اوزاقلاشمش ایدی . دیدیکمز وجهله داهیهٔ دهیای ملعنت اولان ییلدیز شقیسنك حرکت واقعه‌سی یالکز ادارهٔ مصلحتدن عبارت ایکن حریت و آزادکی‌یه صوصامش اولان ملت عثمانیه‌نك قانون اساسی‌یی کندیسنه مال ایتمکده‌کی تهالك عظیمنه قارشی کله‌مه‌مش، انتخابات اجرا اولنه‌رق اجتماع ایدن مبعوثانه بیك جبر وزور ایله بالذات کله‌رك نامنه اوقوتدیغی نطق افتتاحیده اوتاتمدن شمدی‌یه قدر ملتك استعدادسزلکی حسبیله اعطاسنده امساك ایلدیکی اصول مشروطیتی ، ترقیات معارف ایله الیوم قابل اعطا کوره‌رك « بعض خائنلرك ممانعتنه رغماً بو دفعه لطفاً وعاطفةً احسان » بیوردیغنی بیان ایتمش ایدی . فقط مقتضای فطرتی اوله‌رق، کندیسنه مالکانه وخدمه اتخاذ ایلدیکی بو ملك وملتك مجرد منافع جانیانهٔ شخصیسی ایچون انقراض و اضمحلاله

اوغرادلمسی افکار ومقاصدندن فراغت ایتلك، شقاوتکار ابدی
و ازلی‌یه کوره ممکن اوله‌میه‌جق بر شی ایدی. ظهور ایده‌جك،
تهیئهٔ اولنه‌جق فرصتلردن استفاده‌یه شتاب ایده‌جکی درکار ایدی،
شوراده قهرمان دائمیٔ حریت نیازی بکك شو سوزلرینی عیناً
اقتطافدن کچه‌میه‌جکم :

« شهید اعظم سلیم ثالث مرحومك باشلایوب شهید محترم
مدحتك اکماله ساعی اولدیغی او دور جدید دردنجی قرن دورك
شانلی بر شب یلدای استبدادی، فجر کاذبی حکمنده‌در. مدحتك
شهادتی ایله وقوعات حال سابقنه رجعت ایتمش ، دردنجی دور
مشئوم بتون قراکلقلریله عودت ایده‌رك ینه هیولای ظلم و
استبداد سلیم ثالثك ابتدای دور حکومتنده‌کی چهرهٔ تند
و معلتنیله کورونمشدر . بوندن صکره کابوس دنائتك تضییق
تقلتی آلتنده وطن ، ملت ایکله‌مش ، بو تأثیر جهنمی آلتنده
شدتلی بر قوهٔ دافعه حصوله کتیرمشدر . ایشته ١٠ تموز
انقلابنك مؤثرات حقیقیه‌سی ! . . اوت یوز شو قدر سنه اول
باشلایوب‌ده اوتوز ایکی سنه قدر توقف ایدن بو انقلاب کبیر
بر حکمدارك و یا بر داهینك تأثیر و نفوذیله حصوله کلمه‌مش ،
وقوعات متتابعه، مصائب متعدده‌یه معروض قالان ملتك تمایلاتیله
ظاهر اولمشدر . »

بناءً علیه آرزوی عمومیٔ ملته بو قدر صمیمیتله مطابق
و او نسبتده قبول قطعی‌یه مظهر اولان احکام حریتك ید

ملتدن جنایتله استردادی احتمال و امکان خارجنده اوله‌جغی طبیعی ایکن ارباب شقا و ملعنته کوره، کویا یالکز بر فریاد طلب اوزرینه حقوق مفترسهٔ استبدادیه‌دن فراغت ایدیلیویرمش اولمقدن دولایی ندامتلر باشلامش ایدی. کویا دم طلبده ویرلمیوب مقاومت ایدلسه کندیلری ایچون تهلکه ملحوظ اولمق شویله طورسون ، استبدادك پایرجای ثبات اولمسنده موفقیت محقق ایمش . کویا بو حادثه بر (بلوف)ه آلدانمق ، بر تهدیده قاپلمقدن عبارت ایمش . ایجاب ایدرسه ، حتی ایتا آتی حاوی سطور مطبوعات ایله اثباتنه مقتدر بولندیغمز بو سوزلر توسع ایده ایده حقیقی و جدی حمیت اربابی عندنده حریت مستحصله قان ایله، جان ایله استحصال ایدلمدیکی ایچون نقصان جهتلری اولمق احتماللرینی تولید ایلدی . یالکز ارباب اذعان نزدنده حصول بوله‌بیلن بوکبی افکار سائقهٔ حمیتله ، سائر بیك درلو دوشونجه ایله آچیقدن آچیغه مطبوعات عالمنه کچه‌میور ، فقط آغزدن آغزه انتقال ایده‌رك یاواش یاواش عادتا بتون استانبوله سرایت ایدیور ، بلکه حدودی‌ده آشوب کیدیور ایدی . اهالیسنك بیلمم یوزده نه قدری مألوف استبداد اولدیغی ، بالذات و یا طولاییسیله استبداددن مستفید اوله‌رق و حریت حقیقیه ایله قازانه‌جغی فوائد صحیحه کوروله‌میه‌رك حکم حریت ایله همان غیب ایتدیکی و ایتمکه حاضرلاندیغی منافع و امتیازات عادیه میدانده بولندیغی ایچون ، استانبول عالمی مجرد ضعف طبایع

و بيقراریٔ اخلاق سوقيله، لهوعليهده كفتكوی حريت ايچون پك مكمل بر زمين اولمش ايدی . ارباب حميتك شـورش حاله دائر سوزلری بو زمين فاسدده بيك خيال خامه وجود ويريور، هر حالده بتون افكار و السنه‌يه غايت موافق و خوشجريان بر ميدان اوليور ايدی. اتحاد و ترقی جمعيتی استانبول مركزی ــ مركز عموميسی بو جريان ناروايه قارشی مدافعـاتده افراط ايتديكی قدر، ظن ايدرم، بعض قصورلرده‌ده بولنمش و بولنيور ايدی . علی طريق الاعظام حكايت اولنـان تقصيرات واقعه، مدافعاتده‌كی سيئات افراطه، يكی يكی سيئه‌لر كبی انضمام ايديور، و يا اويله كوروليور ايدی. اويله ظن اولنيوردی‌كه اتحاد و ترقی جمعيتی مجلس مبعوثانده اكثريتی تشكيل ايدن، وجدانند صاحب بر فرقهٔ ممتازه‌يه دكل، كوری كورينه امره انقيـاد ايده‌جك، مجبور منت وشكران بر قسم اكثر اعضايه مالكدر، وبو صورتله حكومتده اتحاد و ترقيجه تنسـيب و تعيين ايدلمش اوله‌رق هر زمان، هر دقيقه جمعيت مذكوره‌نك ارادهٔ فكر و مطالعه‌سـنه زبوندر، شو حالده مشروطيت اداره‌نك لوازم اسـاسيه‌سندن اولان قوهٔ تشريعيه و قوهٔ اجرائيـه، عبد الحميد ظالمك ادارهٔ كيفيه‌سندن فرقسز اوله‌رق ينه يد واحدده مجتمع بولنيور . . .

استانبولده فكرك رشيم حالنده بو درجه اولسـون وجود بولمسی، درحال بتون آفاقی استيلا ايتمسی ايچون كافی ايدی . ماضيسی مشكوك بر آلای آدملرك اركان جمعيت عدادنده كوسترلمسی، ينه

عینی حال وقبالده حریفلرك حکومتجه وطولایسیله جمعیتجه مظهر
اعزاز وتکریم ظن اولنمسی قیل وقاله میدانی آچدقجه آچیوردی . بر
زمان کلدی که بودرلو اعتقاداتك تعممی یوزندن اتحاد وترقی
جمعیتی استانبول مرکزینه — مرکز عمومیسنه قارشی افکار
عمومیه اکثریتله علیهدار بولنمغه باشلادی . تام بوطور تلقینك
دوامی صره‌لرنده ایدی که اتحاد وترقی جمعیتی علیهداری اولان
سربستی غزته‌سی محررلرندن حسن فهمی بکك قره‌کوی — استا-
نبول کوپروسی اوزرنده لیلاً قتلی وقوع بولدی . کوپرونك ایکی
طرفنده ، اوستنده قره‌غول موجود اولمسنه رغماً قاتلك طوتیله
مامسی ایشك ایچنده اتحاد و ترقی جمعیتك پارمغی اولمق لازم
کلدیکنی ، ذاتاً اویله تلقی‌یه حاضر اولان افکار عمومیه‌یه همان
تلقیح ایلدی . ایرتسی کون جزئی کلی علیهدار اتحاد اوله‌رق
انتشار ایدن بتون جرائد بو تلقی داخلنده القاآت ونشریات ایله
حسیات عمومیه‌یه رنك وشکل وقوت ویریور وعلی التوالی ویر-
مکده دوام ایدیورایدی . حتی حادثه ، عقیب ظهورنده مجلس مبعو-
ثانه انتقال ایده‌رك اتحاد وترقینك مخالف مسلکی احرار طر-
فندن موقع استیضاحه وضع اولنمش ، بو تلقیٔ سیاسی داخلنده جانلی
مباحثاتی داعی اولمش ایدی . اتحاد وترقی‌یه طرفدار اولان جرا-
ئدك کیفیت قتلی ، مقتولك رفیق طریقی ، عینی زمانده بوکرندن
مجروح شاکر بکه عطف ایتملرینه مقابل ، ایکنجی دفعه هیئت
ممتازهٔ طبیه طرفندن قاتل اولمق ظنیله کوستریلن وقاتللکنی ستر

حادثات عسكريه اثناسنده قابينه رئيسى اولان حسين حلمى پاشا
ايچون كنديسى كنديسنى ده ضررجه جرح ايتمشدر دينلن مجروحك
جريحه سى؛ مذكور غزته لرك وايلك دوقتورلرك ادعاسى كبى اوكدن

دكل، مجروحك ادعاسی وجهله آرقه‌دن وهر حالده بر متروددن اوزاق بر مسافه‌دن ، بناءً علیه آخر طرفندن آتلمش بر قورشو ندن اولمق اوزره تقرر ایدنجه افکار عمومیه طرفداران جمعیتك بوصوزتله چوروەمش مدافعه‌لرینه قارشی طرز تلقیٔ سابقنه هپ قوت وقطعیت ویور ایدی. مشروطیتدن مقصد، استقلال وجدانه صاحب مبعوثلرك، هیچ بر تأثیره تابع اولمیه‌رق جریان ایده‌جك مباحثات احرارانه‌لری نتیجه و خلاصه‌سی اولمق لازم کلیرکن علیهداران اتحادك لسان ادبه آلنمیه‌جق بیاناتنه‌وبونلره پیرواولان قسم خلقه کوره ، دیمك اکثریت مبعوثان، اتحاد وترقی جمعیتك، هله جمعیت مذکوره‌نك باشلیجه کوزه کورونن استانبولده‌کی مرکز عمومیسنك مجبور منت وشکرانی وبناءً علیه اسیری ایدی ! . . دیمك حکومت اتحاد وترقی جمعیتك یالکز بیان اعتماد ایتدیکی دکل ؛ بلکه طوغریدن طوغری یه رأی و آرزوسی صورت مخصوصه‌ده لاحق اولان کیمسه‌لردن مرکب ایدی . مادامکه جمعیت علیهنه لاقردی سویله‌ین آدملر، طرفینی قره‌غول ، دکیزی عسکر اولان کوپروده اولدورولوب قاتلی طوتوله‌میوردی ، بو دیمك ایدی‌که قاتلك طوتلماسیده مقصود ومطلوب ایدی . دیمك اتحاد وترقی جمعیتی علیهنه آرتق ـ کله‌یی قولتوغنه آلمق جرأتی اولمقسزین ـ لاف سویلنه‌میه‌جك ایدی . . آ . ! بو عبدالحمید استبدادندن بدتر ایدی ؛ چونکه عبدالحمید علیهدارلرینی علناً اولدورمیور ، نفی وتغریب ، توقیف وتسجین ایله ازیور ، محو ایدیوردی . . .

ایشته افکار عمومیه بو روشی المش ، اولانجه شدتی ایله
کیدیور ؛ حتی غلیان خدت وشدتله اعضاء اتحاده قارشی ده عینی
وسائط خفیهٔ قاتلانه‌نك اجرا ایدلمسی لزومی بلااختیار شونك
بونك آغزندن دوکیلوب طورویوردی . مقتول حسن فهمی‌نك
اتحادترقی‌یه نه‌قدر اهمیتلی بر ضربه تشکیل ایده‌بیله‌جکنی بیلمیورم .
کندیسی ایله بر دفعه کوروشدیکمز زمان ، کامل پاشانك زمان
صدارتی ایدی ، مراد بك توقیف ایدلمش ایدی . بن مراد بکك
اوروپادن عودتندنبری ومجرد بو عودت سررشته‌سیله شدتلی صو
رتده علیهداری اولانلردنم . حتی اعلان اخیر حریت اوزرینه
منفامدن درسعادته عودت اثنا سنده ، ازمیرده استانبول جرانلنی
مطالعه ایدرکن (میزان) ی ده کوزدن کچیره‌رك نسخه‌ا بقه‌سی
آراشدیریلنجه کوروله‌جکی و — ظن ایدرم — حقمده تسلیم
یدیله‌جکی اوزره (اوروپاافکار عمومیه‌سی ایله ملاقات) سرنامه‌سی
تحتنده‌کی مقالهٔ نفاق جویانه‌سندن دولایی حقنده‌کی ایدی مخاصمهٔ
محقه‌م غلیانه کله‌رك عادتا مسلوب الاختیار بر صورتده یازوب
(خدمت) غزته‌سنه ویردیکم مقاله ، جریدهٔ مذکوره‌ده انتشار
ایتمش ایدی . استانبوله کلدم . چوق کچمه‌مش ، مراد توقیف
ایدلمش ایدی . نجه بك محق بر معاملهٔ اداریه وسیاسیه ایدی .
حتی اوقدر مفرط ایدمکه ویله بر آدمه ، ایچنده یاشامغه صلاحیتدار
اوله‌مدیغی واوله‌میه‌جغی شودم حریتده لفردی سویلتمك بیله
عبث ایدی .

حالبوكه احتساباتمه كوره مراد بوقدر منفور اولمقله قالميور، حرص جاه و اقبال ايله بعدما بر فنالق تصور و ايقاعنه مقتدر اوله رق دها منظور اوليوردى . بناءً عليه اسباب صحيحه سنى بيلمديكم حالده مراد بكك توقيفى خبرى بجه، مطالعه و محاكمه يه حاجت اولمقسزين قبول ايدلمش معاملات مصيبه دن ايدى كه عامه جه ده اويله تلقى ايدلمسنه انتظار ايده جكم طبيعى ايدى . نه ايچون توقيف ايدلمش ديننلرى بن مطالعاتمله وبالنتيجه (سلامتِ مملكت الك بيوك قانوندر .) حكميله اقناع ايتديكم اوصره لرده ايدى كه حقوق عموميه يه يازى يازان حسن فهمى ايله بالتصادف ملاقاتمز وقوع بولدى . مراد بكك حميت فداكاريسندن طوتدورديغى بحثده اوقدر مفرط ادارۀ لسان ايديور ايدى كه حتى ايجابات حريته التجايه بيله بك آز يناشيور ، يناشمغه لزوم كورميور ايدى . بكا ديسه ايدى كه مراد بك نه اولورسه اولسون ، بوكون آنجق قانون ايله توقيف وتبعيد اولنه بيلير ؛ بلكه اكلامغه چاليشيردم .

فقط او ، مرادك ، بنم هيچ بر زمان اكلايه ميه جغم حميت وفداكاريسندن بحث ايديور ، وبك مفرط بر لسان قوللانيوردى ، بوده بر جلوۀ اغرب ديكر ديدم كچدم . بجه حسن فهمى بو . برده انتخابات اثناسنده شوراى امت غزته سى طرفندن على كمال بك عليهنه يازيلان مقاله يه قارشى ، على كمال ايله اقطار غربتده بر چوق مشاركت و مقارنت حياتيه سى اولمق حسبيله على طريق المدافعه امضاسى تحتنده سر بستى ايله نشر ايتديكى بر قاچ مقاله منظورم اولمش

ایدی . عمومه وجودندن نشان ویره‌جك بشقه برشیئی اولماملق
گركدر . بوقدرجق یازی‌ده بر آدمه‌وجودینی دنیادن‌قالدیره‌جق
درجه‌ده وجودو اهمیت ویر دیره‌مه‌مك‌لازم‌كلیر . كائیناتك مجهولی
بر آدم ، اتحادك نه‌دن اوقدر شدتلی غیظ وجدتنی دعوت‌ایتمش
اولمق لازم كلیور ؟ . فقط‌ارطغرل‌شا كرك ، كندیسی‌طرفندن
بالآخره صحت‌وعدمی‌مشكوك اولمق اوزره كوستریلن برافاده‌سنه
كوره‌قاتل (آل مولان ! .) دیه‌آتش ایتمش ، ایلك قورشون
مولان‌زاده‌رفعت بكه بكزه‌ین ، [بكزه‌دیلن] شا كربكه‌صورت
غیر مهلكه‌ده اصابت ایدوب كچمش ، او قاچمش ؛ حسن‌فهمی ،
ضربات تالیه ، ثالثــه ورابعه‌یه مهلك صـورتده اوغرامش ؛
اورته‌ده بر (آل مولان !) سوزی وار . كافی . صحتنی
تحقیقه لزوم یوق . بو برجرم سیاسی . هم اتحادوترقی جمعیتنجه
ارتكاب ایدلدیكی شكسز ، ایرتسی كون علی كمال بك طرفندن
ویریلن بر اســتدعا واركه كنــدیسی ، مولان زاده ، مراد ،
وولقانجی وســائره‌نك اتلافی اتحــادجه قرار كیر اولدیغنه‌دائر ؛
اوو ، هیچ شبهه جائز دكل . ذاتاً اتحادوترقی جمعیتی بوغزنه‌لرك
ولایاتجه اوقونماسنی التزام ایتمیورمی ، امرلر ویرمیورمی ، قو-
نفرانسلرده سویله‌میورمی‌ایدی ؟ اوطریقله باشه چیقه‌مدی . بو
طریقله باشلادی . . بو نه‌دیمك ؟ . . . اوت ، بونه‌دیمك ؟ ..
افكار عمومیه‌نك چوریوب طولاشدیردیغی بو سؤال غریب ،
هركسك محیط وجدانیاتنده قالیور ، جلی ، خفی بتون خلق

عساکر باغیه طرفندن شهید ایدیلن عدلیه ناظری ناظم پاشا

آره‌سنده تعاطی قیلنیور ، اجوبه وایضاحات ایله انبساط بولدقجه بولیور ایدی . استطراداً شوراده ذکری لازم کلیرکه بو تاریخدن بر آی قدرمقدم ، غالبا بر زماندنبری (اتحاد محمدی جمعیتنك

مروج افکاریدر) دیمکه باشلامش اولان وولقان غزته‌سنك دلالتی ایله یالکز بویله‌جه اسمی شونك بونك کمال استغرابله منظور ومسموعی بولنان بوجمعیتك رسم کشادی اجرا قلنه‌جغی اعلان اولنمش ، اجراده اولنمش ایدی . دیانت اسلامیه ذاتاً وحدت اساسنه مستند اولوب پیغمبرمز (ع . ص .) دن صکره رهبران کرامی، ورثهٔ مشروعه‌سی اولان علماء عظام حضراتی اولمق لازم کلیرکن وولقان صاحبی وحدتی کبی بر جاهل مسخره‌نك بوبابده پیشکش رایت اولمسنك معناسی نه اوله بیله‌جکی ارباب علم و اذعانك عقلنه کلمه‌مش دکل ایسه‌ده زمانك نزاکتی و بوکبی حسیاتك مناقشه‌یه عدم تحملی دوشونیله‌رك کیمسه سوز سویلیه‌مه‌مش ، بالعکس اتحاد محمدی جمعیتنك فردای تشکلنده غزته‌لر شویله بویله بر لسان احتراز واحتیاط ایله صورت جریان معامله‌دن بحث ایتمشلردی. اتحاد محمدی ذاتاً موجود وابدی اولمقله یکی وعادتا خصوصی بر اتحاد محمدی کیم بیلیر نه اوله‌جق ایدی ؟ . . بوجمعیت، اصلاح معنویاته عائد امور خیریه‌یه باقوب سیاسیاته قارشمیه‌جق ایمش دنیلدی . فنادکل . فقط باشده منفعتپرست ، جاهل ، مسخره ، بی ادب وحیابر (وحدتی) وارکه دهان جهالت افشانندن دائما آتش غلظت ورزالت صاچیور .

* سرنامهٔ افتخاری اتحاد محمدی اولوب سیاسیاته قاریشمیه‌جق اولان بوورقپاره دخی علی التوالی اتحاد وترقی جمعیتنك مسلك ویسندن بحث ایدیور ، کویا، دیکرلری میاننده (وولقان) لکده

اوقونلمه‌سی منع اولنمش دیه آتشلر صاچیور، حسن فهمینك کیفیت قتلنده اینمه شهادت حسن بن علی المرتضی ایله شباهت بوله‌رق بشقه برماهرك قالمیله یازلدیغنی اربابنجه تقدیر اولنان بر مرثیه‌ده، جمعیت اتحادیه‌نی‌ده اولدوره‌جك ایمش، برحاضرلا، یقینده‌بن‌ده کلیورم یا حسن ! . فریادیله ناله‌زن بولنیور. کرچه (وحدتی) نك سوزندن اوزرینه انتقال ایدن ارباب دقت و بصیرته کوره معناسی اوله‌مسه‌ده، بوصاچه‌لر قلوب صافیه اربابی عندنده تأثیرات عظیمه اجرا ایدیوردی . ایشته حرکت عسکریه افکار عمومیه‌نك تام بوکشمکشی، توتری صره‌سنده، فکرلرکا کثریتله اتحاد وترقی علیهنه کرلدیکی بر زمانده وقوع بولدی . حرکت عسکریه‌نك بالآخره اکلاشیلان غایت ومقصدی استبدادك اعاده سنه معطوف اولوب مع مافیه بدایت امرده یالکز اتحاد وترقی علیهنده، ویالکز بر فرقه‌منازعه‌سی کبی کورنمنی اکثریتله‌معناسی محدود بر حرکت کبی حتی طرفکیران سیاستجه عادتا اندیشه ایله قاریشیق برممنونیتله تلقی ایدلمش ایدی. اپاصوفیه میدانده، مجلس مبعوثان پیشکاهنده طوپلانان باغی وطاغی عسکر، اولا قانون اساسی، عدلیه نظارتی فلان ایسته‌مزوك دیمشلر . بو محقق . . صکره هر نه‌دنسه بر فیصله‌لدی دونمش ، خیر قانون اساسی‌یی، مبعوثانی‌ایسترز، فقط شریعتی‌ده تماماً ایسترز دیمشلر. بوده محقق .. دیمك که بوحرکت‌عسکرك اویله ظن اولندیغی کبی کوپری باشی قاتلنك بولنمامسندن فلان علیانه‌کله‌رك کندی باشنه

بر قیامی دکل ، بلکه خفی اللرله تدویر ایدیلن بردولابك دورلـ
بندن عبارت برمعنی ومصلحت ایدی . عقول نافذه بونی چابق
تشخیص ایتمش ، مکتبلی ضابط ایسته‌میورز ، صورتیله اقشامه
طوغری وایرتیبی کونه قدر جنایات فعلیه‌سیله تکرر و توضح
ایدن افعاله قارشی ایسه ایش اولانجه جدیتی ایله اکلاشلمش ایدی .
برنجی درجهٔ تفهمده یالکیز احراردن بعضیلرینك الی اولمق ،
درجهٔ ثانیه‌سنده دخی مدهش یدخفیٔ استبداد راحت طورمیه‌رق
افکار عمومیه‌نك اتحاد واحرار غوغاسیله کیرشدیکی بوکریوهٔ
شورش وجدالی فرصت صایمش ، کیم بیلیر حسن ، فهمی قتلی ده
کندیسی ایقاع ایدوبك ، شومهارتله بسبتون غلیانه کتیردیکی
اعصاب اوزرنده تجربت خونین جنایتکارانه‌سنه بی محابا ابتدار
ایتمش ایدی! بوکون قطعیاً اکلاشلمشدرکه بوحرکت ، غایت
دهشتلی ، غایت خونین ، مذبوحانه دینه‌جك درجه‌ده صوك
فداکارلقلرله اختیار ایدلمش برحرکت ارتجاعیه ایدی . شو
قراری ویرمکله قهرمان حریت نیازی بکك شو سوزلرینه رجعت
ایتمکلکم ضروریدر :

«سلیم ثالثك ، مدحتك تشبثاتی کبی تشبثمزك عکس العمله
دوچار اولمیه‌جغندن امین اوله‌بیلیرز . چونکه تشبثمز ، دهاتدن
بر شخصك تشبثی کبی شخصی وضعیف دکلدر . تشبثمز
عمومی ، موفقیتمز ملی در . بناءً علیه ملت سعادت حالنی ،
امنیت استقبالنی حاضرلایه‌جق برقوته مالکدر . یالکیز سکونت ؛

عساکر عاصیه طرفندن شهید ایدیلن لاذقیه مبعوثی آرسلان بك

بصیرت، قناعت ، صبر ومتانت لازمدر. یالکز، اوت ،یالکز، احتیاج مسارعتله بر دعوای مسابقت آچمقدن اجتناب ایدلمسی ، لزومنده افکارك اتحاد ایتمسی شرطدر . »

افکارك اتحادی، صرف افتراقات ضروریهٔ اجتهادیه ایله عدم مباعدتی معناسنه اولمق لازمکلوب، حالبوکه یوقاریده شرح وایضاح ایدلدیکی اوزره مباعدت لزومندن زیاده وقوع بولمقله صولت ارتجاعه معروض قالنمش ، مع مافیه استبدادك غیرت عودتی اکلاشیلنجه بتون افکار عثمانیه سیلابهٔ طوفان کبی هر طرفدن تهاجم کوسترهرك تپه لره صیغنمق ایستهین استبدادی ابدی بر صورتده الأمان خوان

ایتمش ، قطعیاً قلع وقمع واستیصال ایلمشدر . ارتجاعك حرکته امکان بوله بیلمسنه ، نیازی بکك سردایلدیکی شرائطه عدم مراعاتمزك سبب اولمش اولمسیده وارد خاطر اوله بیلیرسه‌ده ایش اولوب بیتدکدن صکره — تعلیل بعدالوقوع قبیلندن — بویله‌شیلری شایان تدقیق ولایق التفات کورمه‌مز . حالات واقعه بزم ایچون حد ذاتنده درس کافیدر . کندی حسابمه‌استبدادقانه بوغیله‌رق، انسانیته محض رحمت اولمق اوزره ارباب استبداد کمال شدت ایله ازیله‌رك استحصال حریت ایدلملك لازم کله‌جکی یولنده ، بتون ملتلر ایچون لایتغیر بر قانون ابدی احکامنه قائل اولدیغم جهتله حرکت اخیرهٔ احرارانه حریتمزك اکمال نواقص ونقایصی باینده بتون اضطرابات وجدانیه‌می برطرف ایده‌رك‌ایشته شیمدی‌ابدی بر آتیٔ ملتك بی پایان وعالی آفاق نوانوده منظور اوله‌جغنه قناعتله آسوده نشین امن وامان ، ومستغرق من وشکران اوله بیلدیکمی اعتراف ایدرم . بز زندانلرده ایکن زندانلر محصولی اولان شعر آتیده‌ا بوکی‌بش یوزپارچه‌ایله وردلسانمز ایدی :

چوق سیف ستاره تاب لازم
عزم وحرکت ، شتاب لازم
پرخون اوله سطح آب لازم
دهشتلی بر انقلاب لازم
تخلیصه بو ملتی بلادن [*]

[*] رفیق فلاکت مستجابی زاده عصمت بکك

او زمان على جناح الاستعجال تنظيم ايديلن قانون اساسينك بالآخره زمان مروريله تعديل ايدلمك اوزره بر طاقم نواقص وابهاماتى حاوى اولديغى مرحوم مشارالیهجهده معلوم ایدی .

فقط بر قانونك مكمليتى احتياجات مليه يه درجهٔ موافقتى ايله متناسب اوله جغندن نيابت مليه يى حائز اوله رق حتى دنياده همان مثلى يوق دينه جك بر نقصان ضرورى ايله مجالس ادارهٔ ولايتجه انتخاب ايتديريلن ايلك مبعوثانك تأمين اجتماعى اساساً اك بيوك موفقيت ديمك ايدى . بر كره اجتماع مبعوثان ايله حقوق حاكميت مليه نك ملته ارجاعى حاصل اولدقدن صكره احتياجات مليه يه مطابق قوانين پى درپى اتساع ايده جك قابليات وكمالات عثمانيه ايله ميدان حصوله كلوب كيده جكدى . .

على العاده انسانلره قارشى پاشانك طرز محاكمه وحركتى هر درلو تنقيد ومؤاخذه دن وارسته ايدى ايسه ده عبدالحميد كبى بتون تاريخ انسانيتجه امثالى مفقود خارق العاده بر داهيهٔ شر وملعنت قارشيسنده بولنمسى حسبيله غير مأمول فجايع وحادثاته بالذات كنديسنك كرفتار ايدلديكى عقبات ومصائب مقدمه اولدى .

او زمانك الجا آتنه كوره قطعياً غير لازم اولان روسيه محاربه سى سراى حميديدن تدوير ايديلن دواليب مفسدتله اعلان ايدلدى . محاربه نك محقق اولان نتيجهٔ ظفرى سرايك مداخلات خائنانه سى اثرى اوله رق دولت وملت ايچون تلافيسى مستحيل ضايعات وخسارات ايله قصداً مغلوبيته اقتران ايتديرلدى . هزيمت

كليه ایچنده اجزای تارومار عثمانیان، نالان وپریشان ایکن سرای حمیدی ملت مجلسنی قپاتمش ، مدحت پاشایی اولا قانون اساسینك ۱۱۳ نجی ماده‌سنك « حکومتك امنیتنی اخلال ایتدکاری ادارۀ ضابطه‌نك تحقیقات موثوقه‌سی اوزرینه ثابت اولانلری ممالك محروسۀ شاهانه‌دن اخراج وتبعید ایتمك منحصراً ذات حضرت پادشاهینك یداقتدارنده‌در . » جمله‌ سندن عبارت اولان فقرۀ ثانیه‌سنه استناداً و « کندی یاپدیغی قانون ایله عمل ایدیورم » طور مستهزیانه‌سیله اوروپایه نفی واجلا ، بالآخره سلطان عزیز مرحومك محقق اولان انتحارینی مظاهرت یاران ایله [*] تعمداً قتل وافنا صورتنه ارجاعه موفق اوله‌رق امر وارادۀ خائنانه‌سیله ویریلن جزای اعدامی کویا مراحم واشفاق سنیه‌سی نتیجه‌سی نفی ابده تحویل ایله طائفده صلب واخناق ایتدیردکدن وهیبت دهائندن پك قورقدیغی مرحوم مشارالیهك ارتحالنه یقین حاصل ایتمك ایچون سر مقطوعنی ، اشقیا اوجاغی ، قاتلی جنایتلر یتاغی اولمق اوزره حاضرلامقده اولدیغی ییلدیز تپه‌سنه قدر کتیرده‌رك بالذات بالمشاهده قناعت حاصل ایلدکدن صکره اجرای مفاسد وتخریباتده‌کی آزی‌یه آلمش ؛ اوتوز اوچ سنه‌لك دور سلطتنده اولادلریله محبس فلاکتده چوروتدیکی برادرا کبری سلطان مراد مرحومدن، دنیایی کندیسنه زندان

---

[*] مدحت پاشا مرحومك محاکمه‌سندکی سرائر جنایتله‌بو بابده‌آثار اولانلر آریجه نشری مقرر اثرمزده کوروله‌جکدر .

خليفهٔ مشروع عامهٔ اسلاميان ، پادشاه نوجاه

عثمانيان سلطان محمد خان خامس حضرتلری

۷ ربيع الاخر ۱۳۲۷ — ۱۴ نسان ۱۳۲۵

مشار الیه اوروپایه نفی اولندیغی اثناده‌ده: «بزم ملت آره‌سنده اصلاحات جدیده وجوده کتیرمك ایچون صنف عسکری باشده اولان ذواتك النده بولنمق شرطدر. چونکه بو صنف الده ایدلمه‌یجه بر شی یاپیله‌ماز، سرای دائما غلبه چالار. حسین عونی پاشانك وفاتندن صکره عسکر، بزم المزدن چیقدی. سلیمان پاشا کبی بزه میال امرادن بر قاچ ذات وار ایدی ایسه‌ده بونلرك هپسی‌ده سر خدده بولنیورلر. استانبولده‌کی عسکر الك بیوك دشمنلرمزدن سرعسکر ردیف پاشانك النده. بو سببله سرای بزه غلبه چالدی. بوندن صکره دخی اویله اوله‌جقدر. اکر باب عالی و یاخود مجلس مبعوثان وقت و زمانیله استانبول عسکری اوزرینه کندی طرفداری بولنان امرای عسکریه‌یی یرلشدیرمزسه سرایه قارشی دائما عاجز قاله‌جقدر.» دیمش. عسکر قوت دیمك اولوب مناستردن یوکسلن صدای طلب و اعتراضك ضمننده، مستبدلری قهره مقتدر قوای اصلیهٔ ملت مندمج بولنیور، عادتا آشکار صورتده پارلایوب طورویوردی.

عثمانلی اتحاد وترقی جمعیتی مناستر مرکزندن ۹ تموز ۳۲٤ تاریخنده ییلدیزه چکیلن تلغرافنامه‌لرده قانون اساسینك بهمه‌حال اعاده ایدلمسی والا «مناستر ولایتی داخلنده الیوم موجود بولنان مأمورین ملکیه وارکان وامرا وضابطان وافراد عسکریه ایله علما ومشایخ والحاصل کبار وصغار ادیان مختلفه منسوبیننك بلا استثنا وحدانیت خدایه قارشی عهد ومیثاق

قهرمان دائمی حریت ارکان حربیه بیکباشیسی انور بك .

عمومی آلتنده بولندقلری ونهایت بازار کونه قدر طلبلری قبول ایدلمزسه استانبول اوزرینه یورونیله‌جکی » صورت قطیعه ومهیبه‌ده بیان ایدلمش واوزمانه قدر لوابدست قیام اولان وطنپروارنك استیصالی ایچون ازمیردن سوق اولنان قطعات عسکریه‌نك دخی امر خیرملی‌یه التحاقی ییلدیز اشقیاسی ایله رئیسنی شاشیرتمش وخونهٔ ارازلدن شمسی پاشا کبیلرك ، مجاهدلری میدانه چیقمامق اوزره قتل واعداملری خائنلر ایچون خوف وهراسك درجه‌سنی آشیرتمش اولمغله مجرد ادارهٔ مصلحت ایچون قانون اساسینك از سرنو اعلاننه مجبوریت

ایتدیکی ولیعهد سلطنت رشادافندی حضرتلرندن ، دائما قهر ودهشت آلتنده بولندوردیغی بتون ارکان عائله‌سندن بالاعتبار یاقه‌ق جان‌یقمدق خائنان براقیه‌جق بر صولت و دهشتله خونخوارلغه قویولمش ، کلزار وطن عثمانی‌یی :

بو خلقك ، ملکنی سیرایت خراب آباد لازمسه
بو ملکك ، خلقنی دیکله سکا فریاد لازمسه

مدلولنه میدان صحیح ویرمك اوزره خرابه‌زار بوم وغرابه چویرمش وچویرمکده بولنمش ایدی که عینی زمانده سلامت وسعادت وطن ایچون اشبو اجرا آت خائنانه‌یه قارشی مجادلات خونینه کیریشن بر طاقم حمیتکارانك هر طرفده نشو ونما بولمقده اولان بذور مساعیسی نهایت ما کدونیادن غلیان حمیت فداکارانه ایله وکال دهشتله فوران ایدوب جلاد مرقومك قارشیسنه دیکیلیویردی .

مدحت پاشا مرحوم مدت جزئیه صدارتنده عبدالحمیده مشروطیتی قبول ایتدیرمکله برابر تهلکه‌ده ، عدم اجرایه معروض کوردیکی لوازم وفروعات اساسیه‌جه سرایدن اعمال ایدیله‌کان نفوذه قارشی صوك درجه التزام شدت ایتمش ، نهایت عبدالحمیده قارشی شو عریضهٔ مشهوره‌یی کوندرمش ایدی :

« پادشاهم !

« مشروطیتی وضع واعلاندن مرادمز استبدادی رفع

قهرمان دائمی حریت رسنه‌لی قول اغاسی نیازی بك

وذات شاهانه‌کزی وظائفکزده ایقاظ ووکلای دولتك وظائفنی تعیین وملتمزك میاننده مساوات کامله‌یی تأمین ایدوب ال برلکیله وکرچکدن ملکك اصلاحنه چالشمقدر .

اوتوز سنه‌دنبرو نشر ایدیلوبده احکامی اجرا اولنمیان خط همایونلر کبی شیمدیکی خط همایون ملوکانه‌لری بحران حاضرك اندفاعندن صکره بیله حکمسز قاله‌میه‌جقدر. زیرا قانون اساسی‌یی أعلاندن مرادمز یالکمز مسئلهٔ شرقیه‌نك حسن تسویه‌سنه مدار

كه معناى صحيحيله شيمدى اوله بيلدى . آرتق صدده
كچمك اوزره، ياالكز اتحاد و ترقى جمعيت محترمه سنك وشانلى اردولرمزك
استحصال حريت ايچون پيشوائى فداكارانه ده، صحائف تاريخه زرين
حروف ايله يازيله جق حركت اولا واخراسندن دولايى منت
وشكران ابدئ قلبيمى اتيان وبو بابده بتون ملته ترجمان
اولمقده بولنديغمىده بى محابا بيان ايلمكله اكتفا ايلرم .

× حرکت عسکریه ایله نتایجنك روزنامه‌سی

۳۱ مارت ۳۲٤ صالی کونی ذهناً لیسته‌سی معلوم بر طاقم مشغله‌نك رؤیت وایفاسی ایچون استانبوله ایتمك اوزره بوغاز ایچندن راکب اولدیغم شرکت واپوری ، کوپری‌یه تقرب ایتدیکی صره‌ده، استانبول عسکری قیام ایده‌رك کندی باشلرینه مجلس مبعوثانی آبلوقه آلتنه آلدیغی خبری آغزدن آغزه سرعت برقیه ایله سرایت ایده‌رك هپ برخوف وهراس خفی ایله کوکرته‌یه طوپلانوب اطرافی تجسس ایتمکه قویولدق . فی الحقیقه کوپرو اوزرندن اون ، یکرمیشر نفرلك طاقملردن عبارت عسکرلرك مسلحاً ، کندی باشلرینه ، ضابطسز ، متلاشی ومجهول خطوه‌لرله استانبول طرفنه شتاب ایتمکده اولدقلری کورولیوردی . حرکت واقعه‌دکی مقصدك نه اولدیغی هر کسك مجهولی اولمقله برابر عسکرك سیاسیاته قاریشدیرلمسی یولنده‌کی سؤ استعمالاتك بر نتیجهٔ طبیعه‌سی اولمق اوزره بالتلقی ایلك اعتراضاتك اتحاد وترقی جمعیتی استانبول مرکزینه توجیه ایدلمکده اولدیغی ایشیدیلیور ایدی . مع مافیه هر کسك یوزینی، حادثه‌نك مبهمیت وغرابتنه قارشی خوف وخلجان قدر یأس وملال آثاری‌ده استیلا ایدیویرمش ایدی . واپوردن چیقارکن ، بوغازه عودت ایده‌جك واپورلرك حنجا حنج

ظولمقده اولدیغنی کوردم ، تصادف ایتدیکم بر ارقداشـه همان صوردم :

— نه وار ؟ نه اولمش ، نه اولیور ؟

— والله بیلمم فنا ، بن دونیورم .

— جانم فناسی نره‌سی ، مقصد نه ؟

— فناسی ، تهلکه آیاقلانمش‌ده کزیور . دون ، استـانبول صره‌سی دکل .

— براز عجله ایشم وار ، مطلقا کیتملی‌یم ، هم بو حادثه‌یی یقیندن بر کوروب کلیرم .

— ان‌شاءالله کلیرسك .

— آغزکی خیره آچ .

مخبمدن آیرلدم ، کوپری‌یه چیقدم . صانکه هوای محیط ، اسرار خفیه خوف و هراس ایله مشبوع ایدی . برو اپوردن چیقانلر اوبرینه جان آتوب دونمـك ایچون بربرلرینی چیکنه‌یه‌جك کبی حرکت ایدیورلر ، استانبوله کیدنلر ، غلطه‌یه کچنلر آرقه‌لرندن قورشون قوغالایورمشجه‌سنه سرعتله یورویورلر ، آره صره کچن باشی بوش عسکره باقمغه وقت بیله قالمیور ، بیلدك بیلمدك راست کلنه (نه اولمش ؟) سؤالی فیرلادیلوب (اکلایه‌مدم) جوابی آلنیور ، خلاصه بر های هوی هرج و مرجیدرکه حکم سورویوردی . ایلك اکلاشیله‌بیلن جهت ، بو قیام عسکریده آوجی عسکرینك اوك آیاق اولمش اولمسندن عبارت اولوب صنف مذکور افرادی کیجه

لین و یاصباحه قارشی موجود ضابطلرندن بعضیلرینی آغاجلره صاره‌رق و بعضیلرینی حبس ایده‌رك تفنكلی نوبتجیلره، یرلرندن قیلدارلرسه بلاتردد اورمق امری ایله بالتودیع، برطرفدن كندی باشلرینه آیاصوفیه میدانی دیوب چكدكاری، برطرفدن‌ده ایكیشر اوچر كشیلك مفرزه‌لر تفریقیله بتون قره‌غول و قیشله‌لره كوندره‌رك عمومی بو حركته تشریك ایتدكاری وحالاده بو منوال اوزره دوام ایتمكده بولندقلری حكایه ایدیلیوردی. عسكرك بو حركتنده اهالی‌یه هیچ بر ضرر وزیان كلمیه‌جكی ومقصدلرینك صرف بشقه وجهی اولدیغی ینه كندیلری طرفندن اهالی‌یه تفهیم ایدیله‌رك كلمش اولمسی خلقه موجب امنیت اولیور ایدی ایسه‌ده مقصدده‌كی خفاو مبهمیت هم بادیٔ خلجان، هم باعث مراق وهیجان اولمقدن خالی قالمیورایدی. بری دكانی قپایور ایمش، برنفر یانته كله‌رك:

— قورقمیك. تلاش ایتمیك، عسكرك سزه بر زیانی طوقونماز. عسكر ناموس ومال وجان محافظیدر.. دیمش اولدیغی كبی، كرك بك اوغلنده، كرك استانبول طرفنده مسلم وغیرمسلم هركسه تأمینات جدیده‌ده بولنمش اولدقلری و حتی سفارات اجنبیه قاپولرینه‌ده ایكیشر اوچر نفر براغامسنك اونودلمدیغی بیله موثوقاً روایت ایدیلور ایدی. وقعه‌دن خبردار اولان صدراعظم حسین حلمی پاشا ایركندن باب عالی‌یه كله‌رك واعضاء سائرهٔ مجلس‌ده یتیشه‌رك مذاكرات عاجله‌یه ابتدار ایدلمش، ایلك تدبیر اوله‌رق حادثه‌یه دائر خارجه وولایا

اختلال عسکری یه قارشو فوق العاده ابراز جسارت ایدن محمود مختار پاشا

ته تلغراف کشیده ایدلمه‌سی تلغرافخانه مرکزلرینه تبلیغ ایدیلوب ذاتاً عسکرك (شریعت ایسترز) سوزلری کرکی کبی اکلاشلمش اولمغله ضبطیه نظارتنجه شیخ الاسلام افندینك کاوب مرام اکلاتماسنه لزوم کوسترلمش اولدیغندن شیخ الاسلام ضیاءالدین افندی عسکرك مقاصد ومطالباتنی اکلایوب ممکن اولورسه تسکین ایتمك اوزره آیاصوفیه میدانینه عزیمت ایتمش واحتفال وتعظیم ایله بالقبول کندیسنه مطالب آتیه‌درمیان ایدلمشدر :

١ — (قابینه‌نك کاملاً سقوطی معناسنه اوله‌رق) حسین حلمی پاشا ایله حربیه ناظری رضا پاشانك ایسته‌مدکاری ؛

٢ — وولقانك يازديغی بش كشينك مساعدتی، تغيير ديگرله مبعوثاندن احمد رضا وحسين جاهد، رحمی، طلعت بكلرله شورای امت صاحب امتيازی بهاءالدين شاكر بكك طرفدارلری، مبعوثان رئيسی بشقه سی اولمسی.

٣ — (شريعت ايسترز) جمله سی تحتنده مستتر معانیء معلومه و مجهوله.

٤ — باشلرنده كی مكتبلی ضابطانك تبعيدی و تبديللری. آلايلی ضابطاندن آچيغه چيقاريله رق مغدور ايديلنلرك اعاده لری.

٥ — حركت واقعه دن دولايی هيچ برجزا و مسئوليته معروض طوتلميه جقلرينك تأمينی.

مطالب واقعه عادتا اولتيماتوم طرزنده افاده ايدلمش اولمغله شيخ الاسلام افندی فضله سوز سويلمكه لزوم وحمل گورميه رك شريعت اسلاميه نك مادام الملوان باقی و پايدار اوله جغندن امين اوللری اقتضا ايتديكنی بيان و مطالب واقعه لری اساساً بحق اولوب قابينه ده كی سائر رفقاسنك ده رأيلرينی آلدقدنصكره ايجابنه باقديره جغنی و نتيجه سنی خبر ويره جكنی درميان ايدرك باب عالی يه عودت ايتمشدر. حركتك وقوعی ذاتاً قابينه نك سقوطنه سبب كافی اولوب حسين حلمی پاشانك موقع اقتداردن چكيله جكی دركار ايدی ايسه ده شيخ الاسلام افنديك تبليغاتی ايله احوالك وخامت و جديتی يك لحظه ده اكلاشيله رق يكی برقابينه تشكل ايدنجه يه قدر حكومتی اداره ايتمكده دوامه دخی امكانسزلق

تحقق ایتمش و بناءً علیه قابینه‌نك همان استعفاسی تقدیم ایدلمك اوزره برابرنده معارف ناظری عبدالرحمن شرف افندی‌ا ولدیغی حالده صدر اعظم حسین حلمی پاشا آرابه‌یه بینه‌رك اولدن احضار ایدلمسنی امر ایتدیکی استمبوطه راکب اولمق اوزره و آرقه‌سنه سواری قلان آلمیه‌رق سرکه‌جی‌یه ایتمش ، بعده حربیه ناظری رضا پاشا آرقه‌سنده ایکی سواری اولدیغی حالده آرابه‌سیله باب عالیدن آیرلمشدر . حسین حلمی پاشانك آرقه‌سنه سواری آلمامسی و طریق بحری‌یی اختیار ایتمسی بو مملکتك سلامت و عصمتی نامنه ، بو ملت مظلومه‌یه آجیان تقدیر رب قدیره پك موافق بر تدبیر اولدیغی فاجعات اخیره ایله تحقق ایتمشدر . چونکه پاشانك عسکرجه ذاتی موضوع بحث اولمغله شاید آرقه‌سنده سواری اوله‌رق براً کیتسه بیلدیزه قدر قطع اولنه‌جق مسافهٔ عظیمه‌ده البت و البته تصادف اولنه‌جق بر مفرزهٔ عسکریه‌جه چویریله‌جك ، پیشگاه مبعوثان ملتده بر ده صدر اعظم قانی ایله آلودهٔ لکهٔ شین و شناعت اوله‌جق ایدی . نته‌کیم براً و سواری ایله کیدن حربیه ناظری رضا پاشایه یولده تصادف ایله چورلمسنه تصدی ایدلمش ، آتلرك سرعتله قوشدورلملری و آرابه آچیق اوله‌رق بر محل مناسبده پاشانك کندیسنی طیشاری‌یه آته‌بیلمسی بادیٔ سلامتی اولمشدر .

حسین حلمی پاشانك آرابه‌سی قپالی قوبه آرابه‌سی اولمسنه نظراً اوکنه کچه‌جك بر مفرزه‌یه قارشی آرابه‌جی‌یه سرعتله قوشدوروب قورتلق ایچون امر ویرمك احتمالی ممکن اولماز ؛

حتی احتمال عسکر اولمیان صدر اعظم ایچون بویله بر طریق خلاصی همان دوشونوب صغوق قانلیلقله اجراسنه بیله مجال اولماز ایدی . نته کیم بحریه ناظری رضا عدلیه ناظری ناظم پاشالر سرکجیدن چویریلوب مجلس مبعوثان دائره‌سی اوکنه کتیرلمشلر ، ایچری‌یه آلندقلرنده عدلیه ناظری بردانهٔ خیانت ایله قتل واتلاف ایدلمش ، بحریه ناظری عینی صورتله جرح اولنمشدر .

عدلیه ناظرینه صیقیلان قورشون اوزرینه بتون عسکرك مختلف استقامتده آتش ایده‌رك بر کره قاریشدیغی . بحریه ناظرینه صیقلمق ایچون (ارقداشلر ! شنلك ایچون بر سلاح آتیله جقدر . تلاش ایتمیك) قومانداسی اعطا ایدیله‌رك سلاحك پاطلادیغی اوراده حاضر بولنان بر عسکرك افاده‌سندن آکلاشلمشدر ، بناءً علیه اشبو قتل وجرح جانیانه بر تصور وتصمیم خوانخورانه نتیجه‌سیدر .

اولجه طوبخانه مشیری اولان بحریه ناظری رضا پاشانك مدار افتخار اجلهٔ امرای عسکریه‌مزدن اولدیغی بالاتفاق و بالخاصه ارباب اختصاصجه محکی و متواتردر . عدلیه ناظری ناظم پاشایه کلنجه شهید مشار الیهك مکتب حقوقده کرسیٔ تدریسنده بولنه‌رق فضائل اخلاقیه وکمالات علمیه‌سنك خیرانلرندن اولدیغی ایچون امر فجیع شهادتی تا بقیامت داغ قلب و وجدانم اولمق

مقرردر . ملك قدر صافی الاخلاق ، معبوثان الهی قدر عزم وجدیت ، عصمت و استقامت صاحبی اولان مرحوم مشار الیه ایچون انسانلرك یورکلری صیزلامق شویله طورسون ، ارواح شهدا و پیغمبران ایله فرشتگان عرش یزدان ،ایدی ماتم طوتسه‌لر یریدر !

مشاهدات موثوقه :

آیا صوفیه‌دن دیوان یولنه قدر اخذ موقع ایدن بو ضابطمز نفرات عسکریه‌نك منتظم بوریزنلری ، چاوشدن، اونباشیدن آمرلری ، قوماندانلری اولدیغی کبی حمدی یشار اسمنده بر چاوشی موقتاً باش قوماندان و یا حربیه ناظری تعیین ایتمشلر ، حمدی یشار آیا صوفیه جامعی ایله دائرهٔ مبعوثان و قارشی صره قهوه‌لری اوزرنده توابعی ایله برابر اخذ موقع ایده‌رك حائز اولدیغی رتبه و مقام (!) جسبیله کلوب گیدنلری بالقبول سوز باشیلغی ایده‌رمش . مع‌مافیه چوجقلرك عسکر اویونجا- قلری حکمنده اولان بو معامله‌ده هر نفری قوماندان هواسنه دوشن بو عسکردن عند الایجاب سوز سویلنکده سر عسکر حمدی یشار توابعی مسابقت ایدرجه‌سنه لافه قاریشیرمش ، نفرلر بر بر صندالیه‌لر ، اسکمله‌لر اوزرینه چیقه‌رق نطقلرده ایراد ایتمشلردر ؛ ملت باغچه‌سی اوکنده ایراد اولنمش اوله‌رق صباح غزته‌سنده مندرج اولان بر نطق شویله یازیلیدر :

«عثمانلیلر، مدنیتمزی، انتظاممزی جمله‌یه تسلیم ایتدیره‌لم، قورقمیکز. کیمسه‌نك مالی، جانی تهلکه‌ده دکلدر. اسلام، ارمنی، روم بالجمله وطنداشلر یك وجوددر. اجنبی مسافرلرمزده امین اوله‌بیلیرلر. کیمسه‌نك بورونی قانامیه‌جق»..

احتمال عسکر بوکا یقین مآلده سوز سویله‌مش اولسون. فقط بر آوجی عسکرینك شو سوزلری موثوقدر:

«بز روم ایلیده ایکن قرداشلرمز، باباارمز اولدوریلیور، قاتل طوتوله‌میور ایدی. اورته‌لغی عدالتسزلك بورومش ایدی؛ بزده برشی یاپه‌میور ایدك. حریت آلنه‌جغی زمان بزه مشروطیت اولورسه ایشته بویله حقسز یره کیمسه کیمسه‌یی اولدوره‌میه‌جك، اولدورورسه یاقه‌لانوب بهمه حال قصاص ایدیله‌جك، عدالت اجرا اولنه‌جق دیمشلردی. بزده برابر چالیشدق. حریت آلندی. حال بوکه دیدکلری شیلر یاپلمیور. کوپرینك اوستنده آدم اولدوریلیورده قاتلی بولنمیور. صاقلانیور. هانی قصاص، هانی شریعت؟ ایشته بز بوندن اوتری قالدق.»

عسکرك شریعت ایسترز سوزی اوزرینه ـ ایچلرنده جداً نصیحت ایتمك ایسته‌ین بعض علماده اولمق اوزره ـ برقسم خواجه‌لر آیا صوفیه میدانته تکبیرلرله داخل اولمشلر و عسکر طرفندن حسن قبول ایدلمشلردر. آندن صکره عسکر نره‌ده بر خواجه کورورسه آیا صوفیه میدانته کیتمه‌سنی بیان ایتمکدن و نه قدر باشی صاریقلی راست کلیرسه طوعاً وکرهاً ایچریلرینه آلوب

اورایه کتورمکدن خالی قالمامشلردر .

حتی سلطان محمود تربه‌سی جوارنده بو تکلیفه معروض قالان بر خواجه روی تردد کوسترمکله کندیسنه همان سلاح چورلدیکی ، و بو جبر آلتنده عسکرك اوکنه دوشه‌رك کیتدیکی کورلمش و خواجه‌لرك بویله طوعاً و کرهاً طوپلانلمسی ترتیبات اساسیه جمله‌سندن اولدیغی اکلاشلمشدر .

عسکرلر مجلس مبعوثان دائره‌سی پیشکاهنه نصف اللیلدن اعتباراً کاوب سلاح چاته‌رق طوپلانمغه باشلامشلر در. صباحلین ساعت ایکی اوچ زاده‌لرنده مقدار عسکر بش الی آلتی بیك زاده‌سنده تخمین اولنیور و آرقه‌سی متصل کلیور ایدی . حادثه‌نك شیوعی اوزرینه دائرۀ مبعوثانه کله‌بیلن مبعوثلر اسماعیل کمال ، رفعت ، سعید ، یوسف کمال ، محمدارسلان بکلر ، امرالله و حلاجیان افندیلر و دها اون بش قدر کشیدن عبارت ایدی . بو قدر اعضا ایله بر قرار اعطاسی قابل اوله‌میه‌جغی اکلاشیله‌رق اسکوب مبعوثی سعید افندی طرفندن کله‌ین مبعوثان عاجلاً کلمك اوزره علاوه طرزنده دعوتنامه چیقارلمش و بونك اوزرینه کلمکه باشلایان مبعوثانك عددی ساعت یدی‌یه طوغری سکسانه بالغ اولمش ایدی . مبعوثاندن بعضلری همان قابینه‌یه قارشی عدم اعتماد رأیی ویرلمسنی طلب ایتمشلر وبوبابده بر چوق مناقشه‌لرده بولنمشلرسه‌ده اساساً مجلسده اکثریت موجوداولمدیغندن اعضانك بر چوغی بوفکره مخالف قالمشلردر . نهایت قابینه‌یه عدم اعتماد

بیان ایدلمك ویا دها طوغریسی اعادهٔ سکون و انتظام اسبابنی عرض ایتك اوزره مبعوثاندن سکز ذاتك ماببنده عزامی قرار لاشدیرلمشدر . مومی الیهم عزیمت ایچون مجلس مبعوثان دائره سندن چیقمشلر و صغوق چشمه یه قدر کلمشلرسه ده عسکرك مخالفتی اوزرینه اورادن عودته مجبور اولمشلردر . بوسکز مبعوث مجلس مبعوثانه عودت ایتدکاری صره ده لاذقیه مبعوثی محمد آرسلان بك حسین جاهد بکه بکزه دیله رك بتون فریاد و فغاننه رغماً آرابه سی اوزرینه اجرا قلنان یایلیم آتشی ایله شهیداً وقوع وفاتنه نجیعنه میدان ویرلمشدر .

حادثه ایکی صورتله شایان تأسف و سزاوار لعنت و نفرتدر ، برنجیسی شریعت ایسته ین بوجهلهٔ عساکرك هیچ بر حکم شرعی لاحق اولمقسزین و شریعتك اولانجه نفرت و لعنته لایق اوله رق حسین جاهد بکی قتل ایتمکی عزم ایتمش اولملری ، ایکنجیسی دیکر بری کناهی بوصورتله قربان دانهٔ جنایت ایلملریدر ، بو حادثات مبعوثانده و پیشکاهنده جریان ایدرکن بر قسم عسکرده حربیه نظارتنه کیده رك اوراده کی عسکری التجاقه دعوت ایتمش ، فقط خاصه قوماندانی محمود مختار پاشانك تدبیری ایله نظارت مذکوره میدانلغنك درت قپوسی قپادلمش ، اورالرده مترالیوزلر یرلشدیریله رك کلن عسکره جواب ردویرلمش ، اهالیدن بعضیلری تیموز پازمقاقلر اوزرینه چیقه رق قپولری آچدیرمق ایستهمشلر ،

حتی پارمقلغی‌ده قیرمغه تشبث ایتمشلرسه‌ده ایچریدن طیشاری‌ شدتلی بر یایلیم آتشی اجراسیله اهالی وعساکردن برچوق تلف ومجروح دوشه‌رك هرکس چیلن‌یلوریسی کبی طاغلمشدر . مع‌مافیه ایچریده‌کی عساکر میاننده دخی فکر اختلال سرایت ایدوب حادثه‌نه بیوديکندن و عسکرلر بالآخره برر ایکیشر قاچمغه باشلادیغندن احوالك وخامتنی کورن محمود مختار پاشا کیج وقت حربیه نظارتندن مباعدت ایلمشدر .

مبعوثانجه مابینه بالذات کیدیلمه‌یه‌جکی آکلاشیله‌رق تلغرافله وقوع بولان اشعار اوزرینه حرکات واقعه‌لرندن دولایی عسکردن هیچ برینك معاتب طوتلمیه‌جغنه و آرزولرینك اسعاف اولنه‌جغنه دائر کلن ارادهٔ جوابی لدی‌التبلیغ عسکرجه مبعوثانك برصنعه‌سی اولمق اوزره تلقی ایدلمش ، کیفیت تکرار تلغرافله بیلدیریله‌رك مابین باش کاتبی جواد بك درت آتلی بر اصطبل عامره آرابه‌سیله بالاعزام صورتی بروجه آتی ارادهٔ حمیدیی مواجههٔ عساکرده قرائت ایلمشدر :

« هیئت وکلانك استعفاسی نزد همایون حضرت ظل‌اللهیده رهین قبول عالی اوله‌رق یکی قابینه دردست تشکل بولندیغی و مملکت ووطنك سعادت حالی وتأمین آسایشی ضمننده هر درلو اسبابك استکمالنه صرف مساعی وغیرت اولنه‌جغندن وبو کونکی اجتماعده بولنمش اولان عساکر شاهانه‌نك وبرلکده بولنانلرك بو ایشدن دولایی هیچ بر وجهله مسئول ومعاتب

اولمیه‌رق حقلرنده‌ٔ نو عالیٔ حضرت پادشاهی شایان بیورلدیغی کبی دولتمز حمدالله تعالی دولت اسلامیه اولوب الی یوم القیام باقی وعالی اولان احکام شریعه‌نك بوندن بویله هر طرفجه احکام جلیله‌سنه برقاتِ دها دقت واعتنا اولنمیسی تأکیداً امر و فرمان بیورلدیغندن خلیفهٔ معظممز پادشاهمز قوماندان اعظممز افندمز حضرتلری عساکر شاهانه‌لرینك کمال امن وراحتله قیشله‌لرینه واهالینك دخی ایشلرینه وکوچلرینه عودت ایتملری خصوصنك کندیلرینه تفهیمنه وجمله‌سنك سلام سعادت انجام شاهانه ایله تلطیف بیورلدقلرینك تبلیغنه ذاتِ سامیٔ مشیختپناهیلری مأمور بیورلمش واشبو امر و فرمان همایون حضرت پادشاهینك مبعوثانده بعدالقرائه طبع ایتدیریله‌رك نشر واعلان ایتدیرلمسی شرفصدور بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ جناب خلافتپناهی اقتضای عالیپسندن بولنمش اولمغله امر و فرمان .

۳۱ مارت سنه ۳۲۵

سر کاتب حضرت شهریاری

جواد

عسکرجه صباحدنبری تکرار اولنوب طوران (یا شاهم چوق یاشا) لر بواراده اوزرینه‌ده تکرار ایدلمکله برابر اوزمانه قدر حربیه نظارتنه ادهم پاشانك تعیین اولندیغی شیوع بولمش وبراز

قیام عسکریدن صکره خاصه قوماندانی اولوب استحصال اخیر حربنده دخی همات جدیه‌سی کورولن وطن پرور شهیر حربیه ناظر اسبق
ناظم پاشا

صکره‌ده مقام صدارتك توفیق پاشا عهده‌سنه تفویض اولندیغی ایشیدلمش اولدیغندن افراد عساکر صدراعظم جدید ایله حربیه ناظر جدیدینك ده میدانه کلمه‌لرینی طلب ایتمشلردر، شوراسی جای دقتدرکه صباحدن بری عساکر بالاتفاق حسین حلمی پاشانك عزلنی، وبعضیلری‌ده مقام صدارته کامل ویا سعید پاشالردن برینك کتیره‌لملرینی آغزلرندن قاچیرمش اولدقلرندن فرقه منازعاتندن حالت اشباعه‌کلن افکار عمومیه حادثه‌یه اوقدروخامت عطف ایده‌میه‌رك

تسكين قيام وغليان ايچون شو مطالبك دقيقه بدقيقه اسعافنه انتظارده بولنمش ايكن بوميانده كامل پاشانك ماينه جلب ايدلديكي وبحران حاضره قارشى صدارتى قبولدن استنكاف ايلديكي حوادثلرىده اشاعه اولنه‌رق بالآخره اولاً حربيه ناظرينك ماينجه تعيين ايدلمسى، ثانياً صدارتك توفيق پاشايه توجيه اولنديغى خبرلرينك ظهورى، هركسك براز عقلنى باشنه كتيرمش، دعائم مشروطيتك امحا وابطالى صورتيله كامل پاشاده كتيرلسه فناللك محقق اولمسنه ضميمة ايشه ييلديز پارمغنك قارشمسى شك وتردد علائم وامارتى اوياندرمش، كوپرى اوزرينده مكتبلى برضابطك كويا عسكره سلاح استعمالندن دولايى تلف ايدلديكنه، سوارى ضابطى اسپاطارى افنديك كويا حقارت آميز معامله‌سندن دولايى اورلديغنه دائر اولان خبرلرك، مكتبلى ضابطانه قارشى همان عموميتله رفع ايديان شكاياتك معنيدارلقلرى ياواش ياواش علائم سابقهٔ شك وترددده وجود وقوت ويرمكه باشلامش ايدى.

ايقاع ايدلديكى ايشيديلن جنايات ايسه آز بحق وجدانى اولانهركسده اويله‌بر ناخوشنودى اوياندير دى كه استانبولك او كون اقشامه طوغرى حالى عادتا مزارستان يأس واضمحلالدن نمونه نما ايدى.

اسكى قابينه صباحلين باب عاليده طوپلانديغنده مجلس مبعوثان [رئيسى احمد رضا بك ده باب عالى‌يه كلمش، شخصى عليهنده‌كى مطالبه واقف اولنجه، او كون اويله ايجاب ايتديكى اوزره سلا- مت ملك وملت ايچون صورتى زيرده مندرج استعفانامه‌يى يازه-

رق علاوه صورتنده نشر ایتدیرمش :

«عمرمی شیمدی‌یه قدر وطنمك سعادتنه وقف ایتدیکم کبی مادام که علیهمده بر فکر حاصل اولمشدر . مجلس مبعوثان ریاستندن استعفا ایتمك صورتیله‌ده وطنمه خدمت ایتمکی مقتضای حمیت و وطنپروری عدایدرم . »

احمد رضا

و آندن صکره کوشه کیراغتراب اوله‌رق حقلرنده‌کی معلومات ـ سلامت نفسلری مع الانشراح محقق اولمق اوزره ـ بعضیلرینه کوره آتنه‌یه متوجهاً کیتدکارینه ، بعضیلرینه کوره سلانیکه چیقمش اولدقلرینه انحصار ایدوب قالمش ایدی . یا احمد رضابك ده ایدیٔ بغاته دوشوب زهرابه نوش ممات اولسه ایدی !.. حق تعالانك سلامت ملك عثمانی‌یه آجیمسیله تحقق ایده‌مه‌مش اولان بو فرضیهٔ خون آلود ، تویلری اورپرده‌رك ذهنلره اوغرادقچه محقق عثمانلیلق باطاردی ، مطلق اسلاملق پریشان اولوردی ، مطلق بتون عالم انسانیت ومدنیت بزی دواناپذیر بر وحشتله بالاتهام عموماً علیهمزه اعلان حرب ایدردی . حکملری بوارق دهشت حالنده بینلری یاقه‌رق کچیوردی .

کیجه ساعت ایکی رادەلرنده حربیه نظارتنده‌کی عساکرده ایا صوفیه میدانه کلوب اوراده مجتمع عساکره التحاق ایلمشلردر . کیجه

ساعت درت رادەلرندە حربیە ناظر جدیدی ادهم پاشا مجلس مبعوثان دائرەسی پیشکاهنه کلەرك عساکر طرفندن سلاملانمشدر . حمدی پشارك سرعسکرلکی بو زمانەقدر بردوام ایدی . ادهم پاشا طرفندن آرزولرینك نزد پادشاهیدە مظهر قبول اولدیغی عسکرە تبلیغ و تفهیم اولندقده (پادشاهم چوق یاشا) آوازەسی آسمانه چیقارمشلردر . حربیه نظارتندن کلن عسکر کلیرکن سلاح آتمش واستانبول خلقنی هیجانە دوشورمش اولدیغی کبی ساعت بشدن اعتباراً عودتە باشلایان عساکر لاینقطع سلاح آتەرق بتون استانبولی دهشتلی بر حربدن نشان ویرەجك بر غلغلە ایچندە براقمشدر . کوندوزدن سلانیك وادرنەدن عسکرە انتظار اولندیغنه وحربیه نظارتندەکی عساکرك آیاصوفیەدەکی عساکرە مخالف بولندیغنه دائر بر طاقم روایتلر دوران ایتمش اولمغله سکون لیل ایچندەکی بو سلاح کورولتوسی هرکسه ایکی عسکر آرقەسندە بر مصادمه حسنی ویرمکله تا بصباح سالب حضور و آرام اولمشدر . کیجه قالان بحریەلیلر ، طوپجیلر اقشامە طوغری ؛ دها کیری قالانلر صباحه طوغری التحاقه شتاب ایتمش و همان عودتە مجبور اولمش اولملریله صباحلین بیله کوپرولردە ، بوغازلردە علی التوالی اسلحۀ شوق وشادمانی بوشالدلمش ، الك آز تخمین ایلە بر بچق میلیون فشنك یاقلمشدر .

***

۹ نیسان چهارشنبه ، صباحلین ، کیجه‌کی ولولهٔ اسلحه‌نك نه اولدیغنی اکلامق ایچون بی‌صبرو قرار اولان خلق عظیم بر مراق ایله غزته‌لره صارلمش ، فقط تفنك پاطیردیلرینك مقصده ظفر بولمق مسرّاتی نمایشلرندن عبارت اولدیغی اکلاشیلنجه هر کسده براز سکون کلمش ، معمافیه نشئه وامنیت هیچ بر زمان عودت ایده‌مه‌مشدر . ساعت برده طوغری غلطه واستانبول طرفلری دکانلرندن بعضلری آچلمش ایسه‌ده قیشله‌لرینه عودتده حالا دوام ایدن عساکرك هوایه بوشالتدقلری سلاحلردن قورشقولانه‌رق ینه قپانمشدر ، بالآخره آچیلان بعض دکانلرده ایجابنده همان قپادلمق اوزره تتیك اوسته‌نده دینه‌جك بر حالده آچیق طوتلمش . مثلا ساعت یدیده یکی جامعده بر یان کسیجی‌نك تعقیبی ، باب عالی طرفلرینه دهشتلی مقاتله باشلامش کبی عکس ایلیه‌رك موجود آچیق دکانلرکده همان قپادلمسنه مسارعت ایدلمشدر .

ساعت سکزده صدارت آلایی اجرا ایدلمش ، عبدالحمیدك احکام شرع شریفه بر قات دها دقت اولنمسی علاوه‌سنی حاوی اولان خطی بالقرائه هیئت جدیدهٔ وکلانك لیسته‌سنی حاوی تذکرهٔ صدارت عرض اولنمش وبالاسی موجبنجه اجرا اولنمسی خطایله تلویث ایدلدکدن صکره اعاده قلنمشدر . فقط او کون طرفدار استبداد اولانلردن غیری کافهٔ اهالی — کیمسه نره‌دن کلدیکنی تقدیر ایده‌مدیکی حالده — یأس وحزن ایله

مشبوع و مالی ایدی . انقاض استبداد اولانلرك بشوش وخندان میدانه چیقماری ، هیبت عسکریه‌نك السنهٔ جرائدی رکاکت کلیه ایچنده براقسی ، خلاصه هر خطوه‌ده بر تهلکه‌یه چاتمق احتمالی ، افکار اندیشه‌ناك جمیت اوزرینه قطعی ضربات یأس ونومیدی ایندیرمکده ایدی . چارشیلر ، محافلر تماميله مسدود، غلبه‌لغندن کچیلمه‌ین باب عالی جاده‌سی دکانلری قپالی ، مارین وعابرین تك توك ، خلاصه هرطرفده عادتا تأثیرات وحشت ساری ایدی.

زمان کچدکجه خلق دها سالم دوشنیور ، ضابطلرینی قوغان، اولدورن بو عسکر ایله نصل باشه چیقیله‌جغی ، هله احتمالات حرب ایچنده دمکدار اولان حکومتك شو نازك زمانده بوعسکر غائله‌سی ایله نه یاپه‌جغی عقول متفکره‌یی متحیر ومدهوش براقیور ایدی . صکره کوپری باشنده یکرمی درت ساعتدن فضله اوزانوب قالان — غالبا الیاس افندی اسمنده اوله‌جق — ضابطك جسم بی روحی خاطرلره کلدکجه تویلر اورپریور ، مکتبلی ضابطانك هر طرفده تعقیب وتحری اولندیغنه دائر موحش خبرلر کلیور ، بر خیلیسنك اتلاف ایدلدیکی دهشتله سامعه‌یه چارپیور ایدی . بعض غزته‌لرك (انقلاب مشروع) سرنامه‌لریله اطرا ایتدکلری بو حرکات عسکریه‌نك سرائر وحشتی بر درلو کوزلردن نهان اوله‌میور ، او درلو سوزلر صدای بوم وغرابدن نشان ویریور ایدی . انقراض محقق

ایدی . معمافیه قلوب ارباب حمیت دونوب دونوب تویلری اوزپرەرك كوردیكی بو نتیجەدن همان اوزاقلاشمغه مسارعت ایدیور ، بو ملت باتماملی ، بو وطن اولمەلی ، زمزمەسیله چارە جوی سلامت اولەرق قنادلری پارەلانمش بر قوش كبی كبی اوچوب یوكسلمكه چبالایور ، فقط هر پرواز غیرت ، بر سقوط منهزمانەیه ، هرسقوط هزیمت ، بر پرواز مأیوسانەیه انتقال ایدیور ایدی . بو كون مجلس مبعوثاندن محترم جنازەلر چیقارلمش ، جنازەلر چیقان بو مجلسه اعضانك اكثریسی كلەمەمش ایدی، معمافیه مجلسك ایكی كاتب غیوری عبدالعزیز مجدی ونسیم مازلیاح افندیلر مبعوثان كرامه خطاباً (یارینكی پنجشنبه كونی انجمنلرده مذاكره صورتیله اشتغال اولنمیوب مذاكرهٔ عمومیه عقد ایدیلەجكندن بالجمله مبعوثان كرامك مجلس مبعوثانه كلملری اعضای موجودە نامنه رجا اولنور) دعوتنامەسنی یازوب غزتەلر ایله نشر واعلان ایتدیرمشلردی .

* *

٢ نیسان پنجشنبه ، حركت عسكریەنك داخلاً وخارجاً تأثیراتنك انعكاساتنه جلوەگاه اولمش بر كوندر. ازناووت كوینده سواری ملازمی صلاح‌الدین بكله اقرباسندن دیگر بر ضابطك اتلاف ایدلدكاری ، دها بر چوق ضابطلرك صورت فجیعەده خاك هلاكه سرلدیكی ، حركت عسكریەیی باصدیرمق ایستەمش اولان خاصه قوماندانی سابقی محمود مختار

پاشانك موداده کائن اقامتگاهنی بر آلای عسکرك آبلوقه ایلدکلری، مشار الیهك قومشوسی بر فرانسزك خانه‌سنه بیراق چکدیکی و بو حادثه شؤ تفهمی موجب اوله‌رق عسکرك متصل نمایشلر اجرا وسلاحلر انداخت ایلدیکی وخانه‌یی طوپه طوتمق نیتلرینی بسلدکاری ، مخدارات بیته محقرانه معامله ایلدکاری ، محمود مختار پاشانی بوله‌مامقله برابر اوراذن آیرلمدقلری ، کیفیت مسموع حمیدی اوله‌رق با تلغراف عساکر محاصره‌یی ستلام فلاکت انجام مشئومانه‌سیله تلطیف بیورمسیله عسکرك اوراذن طاغلدیغی خبرلری کمال اسفله استطلاع اولنوب حالا ضابطسز عسکرك کندی باشنه سلمه السلام حرکتده بر دوام بولندیغی تأسفلرله اکلاشلدی . بالخاصه بوکون بحریه‌دن کلن اخبار و اشاعات ، بتون خلقی دهشتلر ایچنده براقیوردی ، بالآخره تحقق ایتمه‌ین روایات هول انکیزه نظراً یاوز سلطان سلیم شوکت سفینه‌سنده‌کی عساکر سواریلرینی ، کمینك دیرکنه صاللاندیریرمشلر ایمش . مسعودیه‌ده ضابطلر علی التوالی قتل اولنیورلرمش . عسکرلر سرکشلکله حدودی او قدر آشمشلرکه بحریه‌مزه یوق نظریله باقیله‌بیلیر ایمش . ضابطلردن بعضلری – اولومی دیریمی بللی دکل – سوپروتی آرابه‌لریله ییلدیزه طاشنیور ایمش . هله غلطه ، بك اوغلی سمتلرنده امنیت مال و جانك الیفی قالمیوب اقشامه دکلسه ، مطلقا یارینه شورش و قتاله ، یغما و تالانه انتظار ایدیله‌بیلیرمش . . .

حادثات عسکریه ده جرح ایدیلن بحریه ناظری رضا پاشا

شمدی (مش)لرله بر جزؤنی بیان ایتدیکمز بو روایات، او زمان حقایق محضه حالنده ، یالکز آغزدن آغزه انتقال ایتمیور ، بلکه بر طاقم خیالات فجاعتله و الکتریق سرعتیله سوقاقلری دولاشیوردی . تازیانهٔ تهیجات اوکنده متلاشی خلق، جنت درجه سنده بر لرزش و هراس ایله هم استانبول محیط جنایاتندن بردنبره اوزاقلاشیورمك حسلرینه پیرو ، هم بر قاچ آدیم ایلری کیدرسه نا کهظهور آفتلره معروض قاله جغی اوهامنه زبون ایدی. مع مافیه کیم بیلیر هانکی خائن و یا خائنلر طرفندن قصداً اورته یه آتیله رق خلقی ونفه کیر خلجان واضطراب ایله ین بو شایعاتدن بر تحقق ایدنی وارکه پیشکاه احتساسات انسانیتده ، عمومنك فرض تحققنه تقابل ایده جك بر تأثر ایله قارشیلانمه سزادر :

آثار توفیق سواریسی علی قبولی قپودانك صرت فجیعه ده شهید ایدلمسی ! . صوك درجه ده حریتپرور ، صورت دائمه ده افراد معینته ، بالخصه بو سنه مکتب بحریه دن نشأتله برای تعلیم (آثار توفیق) ه توديع ایدیلن کنج ضابطانه وظائف

مشروطيتن وإحميته دائر بك متجلدانه نطقلر ايراد ايله آنلری ارشاد ایدر برذات اولدیغنی ایشیده‌کلدیکم مومی الیه استانبولده‌کی قیام عسکری‌یه ، سفینه‌سی مرتباتنك قولاق قبارتمسنی نظر اعتباره آله‌رق دیوانده : « پادشاه ملتله قائمدر ، ملتك تأمین شوکت و اقبالی ایچون ایجاب ایدرسه اك بیوك حرکاته بیله تشبث ایتمك فریضهٔ ذمتمزدر . ملتی محو ایتمك ایستهین بولندقده ، هر کیم اولورسه اولسون ، بو طوپلرله قهرینه قیام ایتمك بوینمزه بورجدر » زمینده ایراد نطق ایده‌رك حتی فرط حمیتدن کوزلری یشارمش ، سسی کسب رقت ایتمش اولدیغنی خالده سوزینه ختام ویرمش ، عسکرده بو قلبی وطوغری سوزلردن متأثر و ممنون اوله‌رق یرلرینه چکلمش ، فقط بالآخره اختلاط خارجله عسکرك شیرازهٔ اطاعتی خللدار اوله‌رق علی قبولی مرحوم ایچون نطق واقعی ، ییلدیزی ، پادشاهی طوپه طوتمق تشویقی ، حتی طوپك ییلدیزه چویرلمش اولدیغی بهتاننك‌ده علاوه‌سیله وسیلهٔ زباندرازی اولمشدر . بو وسیله آلتنده ترسانه‌یه کتوزرولن مومی الیه یأس و نومیدیٔ بی نهایه ایله کندیسنی دکنزه آتمق ایسترکن عسکر طرفندن طوتلمش ، سونکولر آره‌سنده ارکاب ایدلدیکی آرابه ایله سرایه سوق ایدلمش ، واقعه‌دن خبردار ایدیلن عبد الحمید پنجره‌یه کله‌رك عسکری یمین ایله استنطاق ایدوب ایجابنك اجراسنی فرمان بیورمش ، اجرای شریعت نامنه ییلدیز اوکنده زواللی علی قبولی پارچه پارچه

ایدلمشدر . عبد الحمید طقوز آیدر اجراسنه میدان بوله‌مدیغی خونکارلق لذتنی ، کندیسنه قانه قانه طاتدیران بو جانیلری آلقشلامش ، احسانلرینه غرق ایتمشدر ! کویا که خلقك صباحدنبری هیجان عظیم ایله بی‌قرار اولمسی ، بوظلم جانکزانك ، بو شهادت فجیعه‌نك قبل الوقوع حسیاتندن متولد ایدی . . کویا که وطنك اك صادق اولاد حماستندن برینك تماشای اتلافندن حظ آلان ایکی چشم جنایتکارك آفاق مملکته یاغدیرمغه باشلادیغی سیاله احتراصات مفترسانه ، هوای نسیمی ایچنده طاغیله‌رق ، طالغالانه‌رق عروق واعصاب ملتی اختلاله اوغراتمش ایدی .

دعوت واقعه اوزرینه اوکون مبعوثان یك مسنونك بر صورتده انعقاد ایلیوب طربزون مبعوثی علی نقی افندینك ریاست موقته‌سی آلتنده مذاکراته بولندی . مبعوثانده اوکون ایچون مشهود اولان ایکی وثیقه حادثهٔ عسکریه‌یه شدت ارتباطلری حسبیله اهمال اولنه‌میه‌جق موادندندر . بریسی آلایلی ضابطانك استدعاسیدرکه بروجه آتی عیناً درج اولنور :

« ملتمزك عادل وکیللرینه بر استرحامده بولنه‌جغز شویله‌که اعلان مشروطیتدن بو آنه‌قدر آلایلی ضابطان حقنده برطاقم غیر لایق تفهملر بسلنیور . یعنی مکتبلی و آلایلی ضابطان آره‌سنه اسکیدن اکیلن نفاق تخملری شوصره‌لرده نشوونما بولمغه باشلادی مجلس عالیجه‌ده معلوم اولدیغی اوزره بزده بو وطن مقدسك صادق بندکانندن بولنیورز . مکتبلی سلاح‌ارقداشلرمزدن بعضلری

هر نه فکره مبنی ایسه بزه قارشی نظر حقارتله باقیورلر . بوده صرف عسکر ناظرلرمزك خفی برمقصدلرینه مستنددر . بوندن اقدم طابورلرجه قادرو تنظیم ایدلدی . آلایلی ضابطاندن یوزده سکسان بشی قادر وخارجه چیقارلدی . قادرو داخلنده قالانلری ده برر برر قادرو خارجنه چیقارمغه باشلادیلر . وشیمدیکی ده صیزلتی یه میدان ویرلمه‌مك اوزره امتحان اجراسیله کویا امتحانده لیاقت کسب ایده‌مه‌مش دیه‌رك بالعموم آلایلی ضابطانك قادرو خارجنه چیقاریله‌جغی بدیهیدر . بناءً علیه مکتبلی ضابطان کبی اوله‌جقلری . قادر وخارجنده قالان ارقداشلرمزدن مستحق تقاعد اولانلرك بروجه حقانیت تقاعد ایدلمه‌سی ، بونلره ویریله‌جك تقاعدیه معاشلری ده بش یوزدن دون اولمامق شرطیله طلب ایدرز . تقاعده مستحق اولمیانلرك دخی مادامکه بی لزوم عدایدیلیور ، اونلره ده تعویضات نقدیه‌دن اوله‌رق بر اکرامیه اعطاسنی .... وقدمنه کوره هربرینه بش یوزدن الی بیك ایکی یوز لیراقدر اعطاسی وبردها عسکره آلنمامق شرطدر . بالاده‌کی افادات صحیحه‌مز حربیه ناظری پاشا حضرتلری طرفندن یالانلنه‌دیوب ردایدیله‌جك اولورسه اوندن دخی شویولده ملت مجلس عالیسندن تأمینات قویه‌یه ربط ایدییورز .

اولااردولرده . وکرك درسعادتده بولنان عسکری قومسیونلرینه ومجالس عسکریده آلایلی ضابطاندن ده متعدد اعضا بولندیرلمسی وبو اعضالرده ملازم ثانیدن فریق رتبه‌سنه قدر . ایکنجی ، اردولرده حربیه نظارتی طرفندن تبلیغات رسمیه‌ده بولنلسونکه

آلایی مکتبلی نامی یوقدر . هپسی بروطن اولادیدر وبویولده اوراق حوادثله اعلان ایدلمسی . ثالثاً بشنجی آلتنجی ویدنجی اردولره تعیین اولنه جق ضابطانك هپسنك آلایلی ضابطاندن تعیین ایدلمیوب مساوات اوزره تعیینلری ، نصل که دیکر اردولره مقابل بکنز مکتبلی یه قارشی ایکی آلایلی ضابطاندن بولنورسه اویولده تعیینلرینی طلب ایدرز . بالاده کی معروضات محقه مزك قبولنی استرحام ایلرز . تبول بیورلمدیغی تقدیرده اردولرده بیوك فنالقلر چیقه بیله جکنی سلامت وطن نامنه اخبار ایلر وجواب بکلرز .

اردو (۱) — ۲۰۰۰ ، اردو (۲) — ۳۰۰۰ ، اردو (۳) — ۳۰۰
اردو (٤) — ۱۳۰۰ ، اردو (٥) — ۱۷۳ ، اردو (٦) — ۸۰۲ .
اردو (۷) — ۱۰۱

بو استدعانامه ذکل ، حادثات جاریهٔ عسکریه نك تهدیداتی ایله مؤیدبر اولتیماتوم کبی اولوب عادی وقتده اولسه ، نظامات داخلیه سنه پك رعایتکار وحیثیت حاکمیت عظمی ایله حائز اعتبار اولان مجلس مبعوثانده لایق اولدیغی معامله ٔ ردقطعی یه اوغریه جغی درکار ایدی . فقط زمین وزمان الجاسیله مجلس مندرجات استدعایی محق کورمش ، هله حربیه نظارتنه حواله ایله یوکك آلتندن چابق قورتلدیغنه شکر ایتمشدر . آندن صکره یانیه ولایتندن بتون مأمورین حکومت و اهالیٔ مملکت امضاسیله کشیده ایدیلان تلغرافنامهٔ آتی اوقونمشدر :

« مشروطیته لایق صورتده تشکل ایتمین ومقصد ملعنتکارانه ده انعقاد ایتدیریلن قابینه هیئتی شیمدی سقوط ایتدیرلملی واسکی

قابینه یرینه کلملی، هیئت مرکزیه‌مز اولان اتحاد وترقی جمعیتنك پروتستوسی‌وجهله‌متجاسر وجانیلرشدتله نتیجهٔقانونه چاربدیرالی، حال حاضر قابینه‌سنه کلیاً اعتمادمز یوقدر. عناصر مختلفهٔ ملتله متحداً استانبول اوزرینه یورومکی تأکیداً عهد ومیثاق‌ایتمشزدر» افکار سطحیه اربابی نزدنده یانیه‌نك مرکزدن قطعیاً انفکاکی وبلکه استانبول اوزرینه یورویه‌جکی احتمالاتی ایله بادیٔ تأملات اولان بوتلغرافنامه مأیوس ومنکسر اولان افکار جدیده‌اصحابنك یورکنه صوسرپمشدر. علی‌الخصوص اوزمانه قدر مجهول قالان برنقطه‌یی، اتحاد وترقی جمعیتی مرکز عمومیسنك خط حرکتنی افشا واظهار ایله‌مشدر. بو تلغرافنامه‌دن اکلاشلمشدرکه اتحاد وترقی جمعیتی مرکز عمومیسی حرکت واقعه‌دن دولابی مابینی وحکومتی شدتله پروتستوایتدیکی کبی بتون‌شعباتنه‌ده تبلیغ کیفیت ایلمش، یا نیه وظیفهٔ حماست وحمیتی ایفاده جمله‌یه تقدم ایتمشدر. فی‌الحقیقه اتحاد وترقی جمعیتی سلانیك مرکز عمومیسندن بشقه سلانیك بلدیه‌سنك، دائما قهرمان حریت وحائز اقصی‌الغایات کمال وغیرت نیازی بك افندینك ومناستره‌ده کائن عناصر مختلفه قلوبلرینك مقامات عائده‌سنی شدتو قطعیتله پروتستو ایتدکلری بالاخره آکلاشلمشدر. هیئت‌مبعوثان بواجتماعك‌ابتداسنده‌صورت خفیه‌ده انعقاد ایده‌رك استانبولده غزته‌لرله اعلان وبتون‌ولایاته تبلیغ ایدلمك اوزره تنظیم ایلدیکی بیانامه‌ده عسکرك حرکات اخیره‌سنی اضطرار مهالك تحتنده مشروع کورمش واضطرارو

مجبوریت دینلن حالات برپارلامنتوده یربوله‌میه‌جغنه نظراً حرکت واقعه‌نك مشروطیت ایچون نه بیوك ضربه تشکیل ایلدیکی و بو مناسبتله مبعوثانك دوچار اولدیغی مشکلات تقدیر اولنمق اوزره مذکور بیاننامه‌نك عیناً درج وتزبیری لازمه‌دن کورلمشدر :

مبعوثان بیاننامه‌سی

« بوکون مجلس مبعوثانده جریان ایدن مذاکرات خفیه نتیجه‌سنده آتیده‌کی بیاننامه‌نك نشرینه قرار ویرلمشدر :

اولادوطن اولان افرادعسکریهٔ عثمانیه ذاتاً برقاچ کوندنبری افکار عمومیه‌ده حس اولنان آثارشکایاته شریعت مطهرهٔ محمدیه‌یه تمامیٔ توسل طلبنی وخدمات وانتظامات عسکریه‌یه متعلق بعض مطالب وشکایات مخصوصه‌لرینی تردیف ایده‌رك بونلرك اسعافنی وجمله‌یه امنیت بخش اوله‌جق برصدراعظمك وحربیه ناظرینك تعیینی ایله هیئت وکلانك تجدید وتشکیلی لزومنی وهرحالده وکارده ادارهٔ امور دولت ایچون احکام منیفهٔ شرعیه‌نك دستور اعظم اتخاذنی وهرحالده اتحاد آرای ملتله تأسس ایدن ادارهٔ مشروطهٔ مشروعه‌نك دوام مرعیتنی کندیلرینك وبابالرینك وکیل عمومیلری بیلدکلری مبعوثانه مراجعتله طلب ایتمشلردر . هیئت مبعوثان درحال اجتماع ایده‌رك مطالب واقعه‌یی قبول ایله ویرمش اولدیغی قرار اوزرینه هیئت وکلا استعفا ایتمش وبو نمایشده بولنانلر حقلرنده مجلس مبعوثانك قرارینه اقتران ایده‌رك عفوعالی‌یه ذاترشرفصادر اولان ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی تبلیغ وتبشیر ایدلمش اولدیغندن

جمله‌سی کمال اطمئنان وسرور ایله قیشله‌لرینه عودت ایتمش وبو صورتله‌ده افراد عسکریه‌مز متجلی اولدقلری مزیت وانتظام وعدالتی ابراز ایتمشلردر .

هیئت مبعوثان بو واقعه‌نك اهمیت فوق العاده‌سنی تقدیر ایده‌رك درعهده ایتمش اولدیغی وظیفهٔ اصلیهٔ مهمه‌سنی ذاتاً ابتدای اجتماعندن بری التزام ایلدیکی مسلك قویم وجهله بوندن بویله دخی شریعت غرای احمدیه‌نك احکام جلیله‌سنه وجمله اولاد وطنك حقوق ومنافع عمومیه‌سنی ضامن اولان قانون اساسی احکام مشروعه‌سنه توفیق ایده‌رك ایفایه وعموم مبعوثان فکراً ووجداناً متحد اوله‌رق مملکتك محتاج اولدیغی ترقی وسعادتك استحصالنه حصر نظر اهتمام ایلیه‌جکندن بعدازین آسایش مملکتی مختل کوستره‌جك معاملاته مبادرتدن اجتناب ایتملری بالجمله عسکر واهالی قرداشلرمزه سلامت وطن نامنه توصیه اولنور . »

۲ نیسان سنه ۳۲۵

کورولیورکه مبعوثان مطالب عسکریه‌نك حتی جمله‌یه امنیت بخش بر صدر اعظم وحربیه ناظری تعیيننه قدر ، حتی بتون حرکات وجنایاتك عفو حمیدی‌یه اقترانته قدر قبولنی علی العاده مشروع کورمکده‌در .

حالبوکه بو قرارلر اتخاذ اولنورکن پارلمنتونك درودیوارنده هائلات ممات کزیور ، هپسندن مدهشی وطنك هرج ومرجی ایچنده غریق ونابود اولمقده بولندیغی‌ده منظور اولیوردی !

زواللی مبعوثان ! بتون جبر وزور شقاوت آره‌سنده، حکومتی اسقاط واصعاد کبی قوت وصلاحیتنی ینه استعمال ایتمکله متسلی، اوته‌دن حمید ظالم ایسه بوحالله قارشی قهقهات قاتلانه ایله مستهزی .. اویله یا! تصورات واجرا آت استبداد، برسیل خروشان کبی تهدیدکار اولدیغی ایچون ذره‌سندن شاشمیه‌رق ، بلکه حدودینی آشه‌رق اولانجه تخریباتی اجرا ایدییور ، مبعوثان بوتخریباته کندیسی‌ده رأی ورضا ویرمك صورتیله قوهٔ تشریعیه‌لکده باقی وپایدار بولندیغنی اثبات واظهاره چالیشیور ! حمیدخونکار استبدادینه دسترس اولدقدن صکره وقتیله مظلوملرینی محکمه‌لر واسطه‌ستیله محکوم ومحو ایتدیردیکی کبی شیمدی‌ده مقررات استبدادیه‌سنك مماشات مبعوثان ایله حیز حصوله چیقمسندن البت محظوظ اولیور ایدی . عسکرك کیجه‌دن مبعوثان پیشگاهنه کلمسنه وصباحدن ایقاع جنایانه باشلامش اولمسنه نظراً تصورات ارتجاعیه ، بوحرکات باغیانه‌یه قارشی، مبعوثان اوکون وکیم بیلیر دها قاچ کون هیچ طوپلانه‌مامق وحمید خونکارجه کویا وخامت احوالك ضرورت مشروعه‌سنی قارشیسنده‌ذاتاً قاچه‌جق، اولدوروله‌جك قابینه‌نك استعفاسی قبول ایدیلوب ایستدیکی وجهله بر هیئت وکلا تشکیل ایدلمك اساسلرنده قورولمش اولمسی‌ده اغلب احتمال کورونور . علی کلاالتقدیرین حرکت سرکشانهٔ عسکرینك ترتیبات مخصوصهٔ استبدادیه‌دن عبارت بولندیغی کیتدکجه زائد بروضوح ایله میدانه چیقیور ایدی . ترتیبات

واقعه خلقك و عسكرك الك نازك طمارى اولان شريعت ودیانت نقطه سنه باصه رق ایشه باشلامش و بالطبع خواجه قیافتنده بر طاقم ادانی نك ده بوكا تشریك ایدلمسی اونودلمامش اولمغله، علمای حقیقیه یه كوره شریعتك ایسته نلمیی یك طبیعی اوله جغی یو- لنده بیاناتده بولنلمقدن صرف نظر، على العاده التزام سكوت بی طرفی اولمسی ده ممكن اوله بیلیر كن و ملاعنهٔ ارباب استبداد جه احتمال بویله فرض و تخمین ایدلمش ایكن حقیقی وجداً وارث معنویات پیغمبری اجلهٔ علماء اسلامیه نك علم و شریعت نامنه اوینانلمق ایسته نیلن روله قارشی كمال صلابتله قیاملری و حقایق احوالی امثالی نامسبوق بر عصبیت كاملانه ایله مدافعه یه اهتماملری بو مسئله ده یار و اغیاری حیرتده براقمش، حقیقتاً تاریخ انسانیت واسلامیتده امثالنه همان تصادف اولنماز آثار كمال و فضیلت كوسترلمشدر. محترم جمعیت علمیهٔ اسلامیه نك قالاً وفعلاً مساعیٔ مشكوره سندن بشقه ٢ نیسان تاریخنده اسطار واصدار ایلدیكی شوبرنجی بیانامه یی تاریخ انسانیت آلتون حروفله سطور و صحائفنه یازسه الیق و بجادر:

مبعوثان كرام هیئت محترمه سیله ملت نجیبهٔ عثمانیه یه

« السلام علیكم

« مبعوثان كرامدن بعضیلرینك امنیت حیاتیه لرنجه اندیشه یه دوشه رك استعفا ایتمك نیتنده بولندقلری و اهالیمزجه استبدادك عودتندن قورقلمغه باشلاندیغی حقنده بعض حسیات واستطلاعات

استانبول مبعوثی حسین جاهد بك

حاصل اولدیغی اكلاشلدیغندن مشــورت و مشروطیتك شرع
شریف احمدی احكامنه قطعیاً موافق اولدیغنده ذره قدر ترددی
اولمیان ودور استبدادده كتب اسلامیه‌مزك كلخانلرده یاقلدیغنی
هنوز اونوتمیان جمعیت علمیهٔ اسلامیه‌نك احكام شرعیه‌یه خادم
اوله‌جق مجلس مبعوثانمزك مشروطیت مشروعه‌مزك محافظه‌سی
اغورنده بتون افرادیله صوك درجه‌یه‌قدر صرف مساعی‌یه
عزم ایتمش اولدیغی و مشروطیتك محــافظه‌سی ایچون بذل
حیات ایتمكی بر فریضهٔ دینیه بیلدیكی جهتله بوكونه قدر استعفا
ایدنلر و یا فراره تصــدی ایتمــك صورتیله مســتعفی
عد اولنه‌جقلردن ماعدا مسلم و غیرمسلم مبوثان كرامه‌علمانك
وبتون ملتك اعتمادی بركمال اولوب بعدما استعفایه تشبث ایدنلر

خائن وطن عد ایدیله‌جکلری جهتـله جمله‌سنـنك کمال حقانیت وعدالت واستقامت دائره‌سنده ایفای وظیفه‌یه مداومتلری و توفیقات ربانیه‌یه مظهریتلری خصوصنده کمال خلوص قلب ایله درگاه اجابت رب متعاله رفع ندای تضرع ایدلمکده اولدیغی وروحانیت محمدیه‌یه مستنداً بتون ملت ظهیریکز بولندیغی عرض وبیان اولنور ،

شانلی عسکر اولادلرمزدن ده رجامز شودرکه سکونت واطاعتلرینی محافظه ایده‌رك علمای شریعتك نصیحتلریله عامل اولنه‌ونلرکه جناب حق ده وطنمزه سلامت ودنیا و آخرتده جمله‌مزه سعادت احسان بیورسون آمین ۲ نیسان سنه ۳۲۵»

حادثه‌نك شکل وماهیتنه ، محیط ومکان وزمانـنه کوره بو بیاننامه‌یه برقیمت تقدیر ایده‌بیلمك حقیقةً ممکناتدن اولمه‌کرکدر دیگی ، شریعتی اسلامیتی ، انسانیتی ییقان اوتوزاوچ سـنه‌لك مظالم حمیدیدن صکره بوقیراط بلند عرفانده علمای اسـلامیه قاله بیلمش اولمسنه طوغریسی کیمسه‌احتمال ویره‌مزایدی. معجزات دیانت اسـلامیه‌دندرکه بویله بردورفترتده شریعت غرای احمدیه نامنه بتون عالم انسانیت ایچون زیب سرافتخار اوله‌جق اقوال وافکار وحرکات علویه ظاهر ومشهودمز اولیور . الحمدلله علی دین الاسلام . بیاننـامه‌نك محتویاتی اوزمانه‌قدر ردای شـکوك وابهاماتدن تماميله قورتوله‌مامش اولان بتون حقایقی ایضاح ایتمش ، شریعت نامنه یاپیلان حرکت واقعه‌نك ترتیبات ارتجاعیه‌دن اولدیغنی میدانه قویمش ، مع مافیه شریعت اسلامیه‌نك بوکا قطعیاً وقاطبةً

مانع اولدیغنی لسان شدت و حقیقت ایلە بیان ایدەرك ایجاب ایدرسە بو بابدە بذل حیات ایتمك ایچون علمانك بتون ملتە پیشوا اولەجغنی سرد اولنمشدر . بو بیاننامە هیجان و خلجان و اضطرابدە اولان افراد ملتك خیال و آتیسنی تنویر ، وظیفەسنی دە تقریر ایتمش اولمغلە گورلمش اولان اعصابە بر از سکونت گلەبیلمشدر .

جمعیت علمیۀ اسلامیە اعضای کرامی طرفندن تحریر و نشر ایدیلن مقالات نفیسەدە شریعت نامنە وقوع بولان قیامدە قتل نفوس ، اضاعۀ حقوق کبی گوزی گوریدە توسل ایدیلن حرکاتك شریعت جلیلەیە ، تربیۀ ملیەیە طبان طبانە ضد جنایت و وحشتلردن عبارت اولدیغی و بوندن بشقە سلامت و استقبال وطن نقطۀ نظردن صوك درجە داعئ مضرت بولندیغی افادە ایدلمش ، مشروطیت مشروعەمزك سایەسندە آفاق سیاستمزی استیلا ایدن مظلم بلوطلر یاواش یاواش صییرلمغە باشلادیغی بویلە بر دمدە تکرار نائرۀ فتن و اختلالی اشعال ایتمەنك وطنە ، ملتە شریعتە خیانت اولدیغی نام خدایە قسملرلە درمیان اولنمشدر .

— حرکات اختلالیە ، عسکریەنك اوروپایە صوار نعکاساتندن بو گون خبردار اولنەبیلدیکی یازلمش ایدی . حادثەنك اوروپادە ایلك تأثیری میزان سیاسیات اولان بورسەلردە اسهاممز اوزرینە دهشتلی بر ضربۀ تدنی وعطالت ایندیرمك اولمشدر . ارەمزدە دردست حل و تسویە مسئلەسی اولان بلغارستان ایشە حادثەیی ، قاچیرلمسی جنایت اولەجق بر فرصت کبی تلقی ایلە استفادە اسبابنی

دوشونمکه باشلامشدر . فی الحقیقه نیم رسمی وردمه‌غزته‌سی بلغار حکومت امارتنك افکار وحسیاتنه ترجمان اوله‌رق استانبول حادثاتی ایضاح ایتدیکی صره‌ده بروجه آتی مطالعاتده بولنمشدر:

« اخیراً وقوعه‌ کلن حرکات دینیه وملیه‌نك ، ترکیه‌نك ادارهٔ داخلیه‌جه کسب قوت ایتمسی وبین‌الملل موجود مسائل معلقه‌نك حل اولنمسی نقطهٔ نظرندن ادارهٔ مشروطه‌نك شیمدی‌یه قدر حصوله کتیردیکی منافعی زیر وزبر ایده‌جکندن قورقوله بیلیر .

« کذا الیوم کاملاً عقد ایدلمش بولنان دولت عثمانیه ـ بلغارستان ائتلافنك حادثهٔ اخیره مناسبتیله عقیم قالمسی‌ده قابلدر . بناءً علیه بلغارستانك ، محافظهٔ استقلال ومنافع حیاتیه‌سی ایچون هر درلو تدابیر لازمه‌یی اتخاذ ایده‌رك بالجمله احتمالاته قارشی کندیسنی محافظه ایتمسی الزمدر . بلغار ملتی منافع مذکوره‌یی محافظه ایچون اك عظیم فداکارلقلر اجراسنه کاملاً حاضردر . »

بی محابا اعلان استقلال ایدن بلغارستان ایله اك منتظم زمانمزده حربه کیرشمکدن توقی ایلدك. بوندن غرض ایسه بویله بر حربك منافع صحیحهٔ سیاسیه‌ تأمین ایده‌میه‌جکی ، وبر حرب ایله ۹۳ مشروطیتنده اولدیغی وجهله ترقیات ملکیه نامنه اجراسنه مجبور بولندیغمز اصلاحاتده تأخر یوزندن تلافیسی ناقابل صورتده دوچار ضرر اوله‌جغمز خصوصاتی ایدی . بو هرج ومرجی ایله بر حرب دخی اویله قولایجه اختیار اولنه‌مازدی . حال بوکه بلغارلرك فرصتی غنیمت صایوب بزی

بش پاره ویرمکسزین ، بلا قید وشرط تصدیق استقلاله اجبار ایتمك اوزره حدودی تجاوز ایچون پرورده ایتمکه باشلادیغی آمال ومقاصد ارباب حمیته داغ درون اڭلیور ایدی .

عینی تاریخله برلیندن وارداولان تلغرافنامه‌ده‌ایسه: « برلین محافل سیاسیه‌سنده درسعادت وقعه‌سنه فوق‌العاده اهمیت ویرلمکده‌در . ممالك عثمانیه‌ده حکم ونفوذ حکومتك دوچار ضعف اوله‌جغندن پك زیاده قورقولیور. ممالك عثمانیه ایچون قوتلی بر حکومته لزوم واردر . آنجق بویله قوتلی بر حکومت کریدك ، صرب ، بلغارستان وقره طاغ افسادات وتحریکاتنه جواب ویره‌بیلیر» دنیلیور ، ممالك اجنبیه‌ده هپ بویله بدبینلك کوستریلیوردی .

*
* *

۳ نیسان جمعه کوننه یأس وخلجان ایله داخل اولیورز . ذاتاً قوتی ، وجودی نابود اولان حکومتدن جمعه اولمق حسبیله هیچ اثر یوق . ینه جمعه اولمق حسبیله ذاتاً سوقاغه چیقمقده امساك ایدن خلقدن بالغرض بوغاز ایچی ، قاضی‌کویی سمتلرندن هیچ کیمسه ایتمه‌مش. اورته‌لق تنها. قولاقلر کیریشده. بر علاوه بایغره‌سیدر قوییور. قلب چارپنتیلریله آره صره قوشولوب آلنیور : مدارسك اصلاحی ایچون ذات پادشاهینك

اوْن بيك ليرا قدر بر پاره ويرديكى وبوندن دولايى ارباب تقوى وديانت نه قدر اظهار مسرت ايتسه يرى اوله‌جغى زمينده هانكى مطبعه وغزته طرفندن چيقارلديغى مجهول بر نفاقنامه ، اضطراب مزداد اوليور . تك توك آچيلان دكانلر قپانمق ايچون اشارته باقيور . آلا بر علاوه‌دها: مشعوديه ضابطاننده‌ن برى عسكر طرفندن قتل واعدام ايدلمش ..
اوف نه يتمك بيلمز بلادر . اوكله‌يه طوغرى آچيق بولنان دكانلر ، قپالى اولانلردن سرايت ايدن خوف ايله اصول اصول ، صانكه بر شى يوقش ده دكانجيجه اويله ايجاب ايتمش كبى قپانيور .
هاييدى مطبعه‌لره ، باقه‌لم نه حوادث وار ، آژانسلر نه‌لر كتيرمش ؟ پاريسدن بر تلغراف : سكون و آسايشك تماديسى خصوصنده اوروپا قابينه‌لرى انديشه‌ناك بولنمقده ايمشلر ، حاجت نه ؟ انديشه‌دن بز بتيورز ، طولوندن بر تلغراف : (ژول ميشله) (ويقتور هوغو) قرواززورلرينك حاضرلقلرى استانبول صولرينه كيتمك ايچون اولمديغى بيان ايديليور ، بو بيلديكمز بر طور افاده دركه نفى ايله بيانى صدقنى تأييد ايچوندر ، كذا انكليز كميلرينك چناق قلعه خارجنده بشيكه‌لرده اولديغى ، قره‌دكز روس فيلوسنك سينوب آچيقلرنده دولاشديغى عادتا تحقق ايدييور ، آلمانيانك بدبينلكى بردوام . بلغار مطبوعاتى تحشيدات عسكريه‌يى هم تكذيب يسه ، هم ترغيب ايدر صورتده ارائه ايليور . او لكيلر تميودرمش كبى صربستانك يكى پازار حقنده آمال و تشبثات تجاوزكارانه‌سى ده

ازمیر مبعوثی نسیم مازلیاح افندی [وقوعات استبدادیهٔ اخیره‌یه قارشی سربازانه و جسورانه ایراد مقال ایتمکله تمایز ایتمشدر.]

میدانه چیقیور . آفاق سیاسیه تماماً مظلم .

هله جمعیت علمیهٔ اسلامیه‌دن غزته‌لره درج اولنمق ایچون وارداولان ایکی قطعه بیاننامه قلبه‌راز انشراح ویرمسه حال بسبتون برباد . بو بیاننامه‌لرده جمعیت علمیهٔ اسلامیه‌نك کمالات وفضائل اسلامیه‌یی بویله بردم نازکده نصل برصلابتله محافظه وارائه ایلدیکنك آثار مشکورهٔ فوق‌العاده سندن اولمغله اخلافه مدار عبرت اولمق اوزره بروجه آتی نقلنی لازم کوروررز :

« وولقان غزته‌سنك فی ۱ نیسان سنه ۳۲۵ تاریخلی نسخه‌سنده خلیفهٔ اسلام عبدالحمید خان حضرتلرینه آچیق مکتوب

عنوانلی مقالەدە (بو کون مشروطیتمزی رفع ایتمك ، مجلس مبعوثان عثمانی یی قپاتمق ید قدرت شاهانه کزدەدر .) دیو درج ایدیلن فقرەیی بروجه آتی محتاج تصحیح کورورز: شویله‌که مشروعیتی نصوص فرقانیه واحادیث شریفه ایله ثابت اولان امر جلیل مشورتك حال حاضرده‌کی شکل وطرزد، ملت وکیللری جانبندن ایفا اولنمسی وقانون اساسی احکامنه رعایت ایدلمسی احکام شرعیه وحکومت اسلامیه‌نك بقا وادامەسنه و ملت عثمانیه‌نك رفاه حال وسعادتنه خادم وعکس حال بر فتنهٔ عظیمه یی موجب وممملکت و وطنمزك تعرض اعدایه معروض قالماسنی مستوجب اولەجغی محقق اولدیغندن مشروطیتك محافظەسی جمله‌نك اوزرینه واجبدر . امر سلطانك واجب الاطاعه اولمسی مأمور بهك مشروع اولمسیله مقید اولوب خلاف شرع شریف امرینه اطاعت جائز اولەمیەجغی بیلن ودور استبدادك سیئاتنی کورن وقانون اساسینك محافظەسنه یمین ایتمش اولان عساکر عثمانیه ایله طلبهٔ علوم ومنتسبین علمیه واهالئ سائره مشروطیتك رفعنه اداننا بر تشبث وقوعنده فدای جان ایدرك مانع اولەجقلری محققدر .

ذاتاً قانون اساسینك محافظەسنه یمین ایتمش اولان امیر المؤمنین افندمز حضرتلرینك مجلس مبعوثانی قپاتمغه تمایل ایتمسی ممتنع ومحال وعدیم الاحتمال ایکن فقرهٔ مذکوره ده صورت امکانده کوسترلمسی طوغری اولمدیغنی بیان ایلرز . »

مدارس اسلامیه‌نك اصلاحی وطلبهٔ علومك ترفیه حالی

ایچون کویا عبدالحمید طرفندن اون بیك لیرا قدر بر پاره اعطا ایدیله جکنه دائر اولان علاوه‌ی تکذیباً ینه جمعیت محترمهٔ مشارالیهادن :

« مدارسك اصلاحه احتیاجی موافق حقیقت و بوخصوصده بذل معاونت برامر خیردن عبارت ایسه ده ایلروده اوقاف اسلامیه‌نك اصلاحی صره‌سنده دوشونیله جك اولان بویله بر مسئله‌نك شیمدیکی حالده موضوع بحث اولمسنده‌کی مناسبتسزلك عقل ایردیره‌مدیکمزدن بو نشریاتك بر مفسدته مقارن اولمسی احتمالنی درپیش ایده‌رك دونکی کون بوخصوص ایچون پولیس مدیرینه مراجعت ایدلمش و تحقیقات نتیجه‌سنده طابع و ناشرینك حلمی بك و موزعنك کریدلی رضا افندی اولدیغی اکلاشلمشدر . طابع و ناشری مسئله‌نك حقیقتی و منبع ترشحی حقنده ایضاحات اعطاسنه مجبوردر . جمعیت علمیه نزدنده ایسه بوکا دائر بر کونا معلومات و استطلاعات بولنمدیغی جهتله حقیقتی اکلاشیلنجه‌یه قدر مسئله‌یه قطعیاً بی اساس و موضوع نظریله باقلمسی لزومنی اعلان ایلرز .   ٣ نیسان سنه ٣٢٥

برنجی بیاننامه‌نك قیمت عظیمه‌سی و ارتهٔ تفصیل و ایضاح اولوب ایکنجیسنك موضوع بحثی اولان ماده ایسه افکار طلبهٔ علومی سرایه اماله کبی بر فکر مفسدته مبنی بولندیغندن تحقیق و تکذیبنده اختیار اولنان کلفتك بر خدمت علویه بولندیغی آزادهٔ شك و اشتباهدر .

٣ نیسانك الك مهم حادثه‌سنی موثوقاً روایت ایدلمك اوزره چتالجه‌یه سلانیكدن آلتی ترن و ادرنه‌دن ایكی طابور عسكر كلدیكی تشكیل ایتدی . احتمالات و فرضیاته كوره بو عسكرك اقشامه‌قدر استانبوله كیرمسی مأمول كورولوب ، عسكر استانبوله كیرنجه‌چار پیشیله‌جقمی، نه‌اوله‌جق كیمسه تقدیر و تعیین ایده‌مدیكندن هر حالده شهرده بر مصادمه ومقاتله صورتیله هرج و مرج ظهوری اوهاومنه‌مغلوب اولانلر بی حضور، سلانیكدن وادرنه‌دن كله‌جك عساكرك مطلقا عادل وقهار، منتظم و خلاصكار اساسلر دائره‌سنده حركت ایده‌جكنه عقلاً وقلباً قانع ومطمئن بولنانلر پر نشاط وحبور اوله‌رق بواقشامده هركس یرلی یرینه چكلمشدر.

* * *

٤ نیسان ، جمعه ایرتسی كونی احوال داخلاً و خارجاً اشكال جدیده اكتساب ایتمش ، وقوعاتك تتابع وتوالیسنه كوره بو احوالده مشهود اولان تحولات شایان دقت وعبرت بولنمشدر.
مشغول اوله‌جغمز احوال داخلیه‌یه‌اولا برقاچ كونلك مذاكره محصولی اوله‌رق بوكونكی تاریخله تشكل ایتدیكی اعلان اولنان «هیئت متفقهٔ عثمانیه» ایله باشلایه‌لم: حادثهٔ عسكریه‌نك ایلك آن ظهوری فرقهٔ منازعات ومجادلاتنك ، تخریبكار قوتلره استناد

ایتدیرلمش بر نتیجه‌سی کبی تلقی اولنوب بویله طرفینك ده محافظهٔ موجودیت ایچون قوای مادیه‌یه توسل ایلمارى بی طرف اولانلر نظرنده طبیعی خوش کورلمه‌مش ، حادثه‌نك دقیقه دقیقه ارائه ایلمکده اولدیغی وخامت ایسه آزچوق جمله‌یی اورکوتمکه باشلامش اولدیغندن فرقه‌لر بیننده‌کی بغض ومنافرتك ازاله‌سنه دائر اورته‌یه آتیلان فکره اکثریتله طرفدار اولنمشدر . ذاتاً بر قاچ ماه مقدم اتحاد و ترقی جمعیتی ایله احرار فرقه‌سی آره‌سنی بولمق ایچون طرفین مرخصلرندن تشکل ایدن قومیسیون دفعاتله عقد مذاکرات ایلدیکی حالده بر نتیجه‌یه دسترس اولمیوب آیرلمش ، هله بو نتیجه‌سزلکدن دولایی یکدیکره هجوم وصولت درجهٔ نهایه‌سنی بولمش ایدی . احرار فرقه‌سی اتحادی ، مجلسده ، حکومتده تغلب و اجرای نفوذ ایتمکله اتهام ، اتحاد جمعیتی احراری ، شکایت اولنان مواددك طوغریلغی فرض اولنسه بیله بونك پارلمنتو حیاتنجه فرقهٔ غالبه‌یه عائد عواقب ضروریه‌دن بولنه‌جغی وادیسنده ، و اشکال سائره‌ده اعطای جواب ایله بتون اغضاب ایدیور ، هله شکایات واقعه‌نك محرومیت منافع الجاسیله وجود بولمقده اولدیغی‌نه ایلری سوریوردی . بولنه‌بیلدیکی قدر معایب

شخصیه‌نك تعداد و تذکارینه قدر ایلریله‌ین بو بحث ، حسن فهمی بکك مقتولیتی مسئله‌سنده ، خارجده تعقیب جرائدن اعصابی کریلن بر قسم خلقك دخی مظاهر طرفکیرانه‌سی مادهٔ میدانه چیقمق صورتیله بسبتون علوریز اشتعال اولمش ایدی . مکتب بنالری احرار و اتحاد شماتتلریله چین چین اوتیور ، آلای آلای طلبهٔ عالیه شوراده بوراده نمایشلر یاپیور ، معلملره قارشی تجاوزات و مدافعات صحائف جرائده قدر کچیور ، معلملر استعفانامه‌لرینی ویریورلر ، کندیلکلرندن چکیلیورلردی . بو بر بحرانلی کیدش ایدی که عاقبت مجهوله‌سی ، هر حالده ساده‌لکدن عاری ایدی . تهلکه‌یی ذهابی طرف بر کوزله کورن ارمنی (طاشناقسوتیون) فرقهٔ سیاسیه‌سی طرفندن ، مبادئ بحرانده فرقه‌لره قطعی بر ائتلاف چاره‌سی بولنمسی ایچون پك وطنپرورانه افکار و مطالعاتی حاوی بر بیاننامه نشر اولنمش ایدی . نصل چاره ؟ نه صورتله ؟ اویله بر چاره بولمنی ایسته‌مك ایچون اول امرده اعتدال دمه صاحب اولمق ، ثانیاً لاف دعوای انانیتدن هیچ اولمازسه برر پارچه فداکارلقله کچیورمك لازم کلیر ایدی . کیم بیلیر ، نصل بر منبع حرارتك سوق غلیانیله ایدی که قانلر اعتداله عودت احتمالی مفقود بر صورتده فیقردایور ، هرکس طرز بیاننه کوره غیر قابل ائتلاف اولمقده فرانسز خلافکیر ابدیسی روشفوره رحمت اوقودیوردی . بو کیرودار منازعات ایچنده بر قسم مطبوعاتده واردی که صنف عوامی تحریك

و اغوا و اغرا وادیسنده متصل ایش کورویوردی . او صورتله نه (طاشناقسوتیون) ك فكر ائتلافندن ، نه (یكی غزته) نك ایكی آیلق متاركه تكلیفندن بر نتیجه چیقمقسزین حادثهٔ عسكریه وقوع بولیویرەرك غوغاجیلری شاشیرتدی .

او زمانكی حسه كوره نتیجه اعتباریله هپسی كورلتویه كیدیوردی. (طاشناقسوتیون) ك ابدیاً كوش قبوله كیرەمیەجك اولان فكر ائتلافنك قیمتی سلاحلر ، سونكولر آرەسنده تقدیر ایدیلیركبی اولدی. بری برینك یوزلرینه باقەجق حاللری قالمیان فرق سیاسیه اربابی ، تعاون قلوبلرینه وارنجەیه قدر دعوت صورتیله عقد اجتماع ایدەرك « هیئت متفقهٔ سیاسیه » نامی آلتنده معاهدەنامهٔ آتی یی امضا و اعلان ایلدیلر :

« مملكتمزده موجود بالجمله سیاسی فرقه ، جمعیت وهیئتلر حال تهلكەده بولنان وطن ومشروطیتك تأمین سلامتی ایچون كافهٔ اختلافاتی بر طرف ایدەرك نام عالئ عثمانی آلتنده بر جمعیت متفقه تشكیل ایتمشلردر . بو هیئت متفقهٔ عثمانیەیه داخل اولان جمعیات سیاسیه بروجه آتیدر :

عثمانلی اتحاد و ترقی جمعیتی. — عثمانلی احرار فرقەسی. — ارمنی طاشناقسوتیون. — روم جمعیت سیاسیەسی. — فرقهٔ عباد (دەموقرات). — ارناوود باشقیم مركز قلوبی. — كرد تعاون قلوبی. — چركس تعاون قلوبی. — بلغار قلوبی. — ملكیه مأذونین قلوبی . — جمعیت طبیهٔ عثمانیه و سائر قلوب و

هیئتلر ایله زیرده واضع الامضاجرائد عثمانیه .

اشبو هیئت متفقهٔ عثمانیه‌نك اساس تشکلی بروجه آتیدر :

اولا: وطنی، ومشروطیت مشروعه‌یی تهدید ایدن احواله قارشی فرقه‌لر بیننده‌کی مناقشات و منازعات اونوتیله‌رق متحداً و ال برلکیله ادارهٔ مشروطهٔ مشروعه‌نك بقاسـني مدافعه‌یه ساعی اولمغی تعهد ایدرلر ؛

ثانیاً : هیئت متفقهٔ عثمانیه ، غزته‌لرك بو امل مقدسه کوره نشریاتنی توحید ایلیه‌رك مشروطیت مشروعه‌نك هر درلو تهلکه‌دن مصونیتی دکل ، فقط ملکمزك الی ماشـاء الله تعالی صورت مشروعه‌ده فیض و اقبالنی حاضرلمغه وقف مسـاعی ایتمکله‌ده مکلفدر .

ثالثاً: شرائط اساسیه ومشروطیت شرعیه‌یه توفیقاً حکومت عثمانیه‌نك یکانه مراقبی مجلس مبعوثاندر ، بنـاءً علیه هیئت متفقهٔ عثمانیه حاکمیت ملیه‌یی حائز بولنان او مجلسك کافهٔ ارکانی یعنی وکلای ملتك دائما استقلال وجدان و کلامه مالك اولملرني وهیـچ بر طرفدن اصـلا تهدیده معروض قالماملريني تأمینه چالشمق خصوصـنده هر حمیتلی عثمانلی کبی متفق و متحد اوله‌جقلردر .

رابعاً : بالاده مذکور هیئت متفقهٔ عثمانیه اشـبو مقصد مشروع و مقدسی تأمین ایچون بروجه زیر دائمی و مختلط بر انجمن تشکیلنه قرار ویرمشلر ؛

عثمانلی اتحـاد و ترقی جمعیتی ، عثمانلی احرار فرقه‌سی ، طاشناقسوتیون ، فرقهٔ عباد (دەموقرات) روم جمعیت سیاسیه‌سندن ایکیشر اعضا ، مطبوعات عثمانیه‌دن درت اعضـا و دیگر قلوبلرك بهرندن برر اعضا انتخاب اولنه‌جقدر .

انجمنك وظائفی بروجه آتیدر :

(ا) ــ ایجاب ایتدکجه انجمن بر هیئت مخصوصه واسطه‌سیله مجلس مبعوثانه و هیئت وکلایه مراجعتله فرقه‌لر ، جمعیتلر ، هیئتلر و غزته‌لرك اتفاقنی اخبـار ایده‌رك مملکتك و اهالینك تأمین اسـتراحتی و آسایشك ادامه‌سی خصوصنده تدابیر سریعه و جدیه اتخاذ ایدلمسی لزومنی بیان ایده‌جکلردر .

(ب) ــ ولایاته هیئآت مخصوصه اعزامیله مقاصد مقدسهٔ مذکوره‌نك تبلیغ و تعمیمنه چالیشه‌جقلردر .

(ت) ــ کرك درسعادت ، کرك ولایاتده مختلف لسانلرده نشر ایدیلن غزته‌لرك هر برینه بالمراجعه مقصد و مقررات مبسوطه‌نك ماهیت وطنپروریسنی کافهٔ صنـوف اهـالی‌یه علی الدوام ایضـاح خصوصنده متفقاً و متحداً نشریاتده بولنملری ایچون وسـایای لازمه اجرا ایده‌جکلردر .

(ث) ــ هیئت متفقهٔ عثمانیه نامنه اجرا آته مأذون اولان بو مختلط انجمن اتخاذ ایده‌جکی تدابیر نتیجه‌سـنده منازعات و منافراته خاتمه ویردیره‌جکنـه و ملت و دولت ایچون کرك خارجاً و کرك داخلاً وخامت و تهلکهٔ عظیمه‌یی منتج اوله‌جق

احوالك عدم و قوعی خصوصنده صرف ایده‌جکی مساعی‌یه بالجمله صنوف اهالینك و مسالك مختلفه اربابنك متحداً ومتفقاً اشتراك ایده‌جکلرینه امیندر .

سلامت وطن هر وقتدن زیاده آسایش وعدالتك ادامه‌سنه واخوت ومساواتك تمامیٔ موجودیتنه متوقف بولنمسی حسبیله بو خصوصده‌ده بتون عثمانلیلری ال برلکیله چالشمغه دعوت ایدر .» فی ٤ نیسان سنه ٣٢٥ (امضالر) .

فرق سیاسیه‌نك بو اتحاد عمومیسی ، وقتی کچمش دکاسه‌ده‌پك کچیکمش اولمقله برابر وطنك معروض بولندیغی تهلکهٔ عظمایه قارشی ینه برشی دیمك ایدی . مع مافیه توزدن دوماندن فرمان اوقونیله‌جق صره اولمدیغی ایچون احراز ایده‌بیله‌جکی موفقیاتك مقدارینه دائر فکر ویره‌جك تشبثلرینی کورمك نصیب اوله‌مدی .

§ ترسانهٔ عامره قوماندانلغندن جرائد محلیه‌یه اجرا قلنان تبلیغاتده سیویل البسه‌یی لابس بر شخصك ترسانهٔ عامره‌یه بالدخول طوغریجه مرکز سفینه‌سنه عزیمت ایلدیکی وافراد عسکریه‌یه بر مظروف ورقه ویره‌رك درونده یکی قابینه ارکانندن صدراعظم وشیخ الاسلام وحربیه ناظرینك تبدیللریله یرلرینه طرفلرندن انتخاب ایدیلوب [حربیه نظارتنه انجیر کویلی حسن پاشانك اوغلی ، مشیخت اسلامیه‌یه ملاطیه‌لی عبدالله کمال افندی ، صدارته سیواس والیسی سابق رشید عاکف پاشا یاخود مصر حاکمی یحیی افندی] اسامیسی ملفوف پوصله‌ده محرر کسانك تعیین

ایتدیرلملرینی حاوی بر طلبنامه ظهور ایتدیکی ولدی الاستجواب مابین سلاحشورلرندن اولدیغنی افاده ایدن مرقوم ضبطیه یه اعزام قلنمدیغی وافرادعساکری اغوا ایدن بوکبی مفسدلره قاپیلانمامه سی لزومی بیان واعلان قلنمش اولمغله بیلك شائبهٔ اشتباهه جلوه‌گاه اولان افکار عمومیه بوحادثه طولاییسیله یکی وجدی نقطه‌لره تعلق ایتمکه باشلادی .

دوندن چتالجه یه سلانیك و ادرنه عسکری کلدیکنه و عساکرمذکوره‌نك دقیقه بدقیقه استانبوله کیره‌جکنه منتظر اوله‌رق صباحه واصل و جمعه ایرتسی یه داخل اولمش اولان استانبول خلقی یوم مذکورده چتالجه‌دن ٦٠٠ عسکرك درسعادته کلدیکنه مطلع اوله‌رق آنتریتله ذو نکی ذهابی وجهله بو عسکری سلانیك و ادرنه عسکری اولمق اوزره تلقی ایلمش و عساکر مذکوره‌نك بلاوقوعات حربیه نظارتنه ، مبعوثان پیشکاهنه و ییلدیزه کیدوب کلدیکی ایشیدیله‌رك و کوروله‌رك قورقویه محل یوقمش قراریله راحت ایدلمشدر .

فی الحقیقه عساکر مرقومه‌نك استانبول جاده‌لرنده اوته کنه بریکنه حریت و مشروطیت بوزلدیمی ؟ استبداد کری کلدیمی ؟ یوللو سؤاللری‌ده بر کون اولدن حاضرلانمش اولان ذهابی تقویه ایتمش ایدی . حال بوکه عساکر مرقومه چتالجه استحکاماتنك طوپجی نفراتی اولوب سلانیکدن کلن عسکرك پیشدارلری طرفندن حریت و شریعت شنلکنده حاضر بولنمق اوزره بالتشویق استانبوله

سوق ایدلدکاری نه‌دن صکره اکلاشلمشدر . چنانچه عساکری
باب‌عالی طریقیله طوغریجه حربیه نظارتنه گیتمشلردر . حربیه
نظارتنده‌کی عسکر بو گلن عسکرله مصافحه ایدرك جمله‌سنه چای
اکرام ایتمشلردر . عسکر ، خاصه قومانداني ناظم پاشانی زیارتله
مشروطیته خلل گلدیکنی ایشتدکلرندن بونك اصلی اولوب اولمد
یغنی اکلامق ایچون گلدکلرینی و مجلس مبعوثانه گیتدکدن صکره
ذات شاهانه‌یی ده کورمك آرزوسنده بولندقلرینی سویلمشلردر .
ناظم پاشا ، کندیلرینك ده مشهودی اولدیغی اوزره مشروطیته
خلل گلمه‌مش وگلمك احتمالی ده موجـود بولنمامش اولدیغنی
جواباً افاده ایتمشدر . بونك اوزرینه عساکر مذکوره کندیلرینه
ترفیق ایدیلن بر باندوموزیقه اوکلرنده ترنمساز اولدیغی حالده
مجلس مبعوثان پیشگاهنه مواصلت ایتمشلردر . بو صره‌ده مذاکر
اتایله مشغول اولان اعضـا ، مبعوثان محضا عسکره حرمت
اولمق (؟!) اوزره آیاصوفیه میدانه چیقمشلر ، ایچلرندن بعضلری
ایراد نطق ایتمشلردر . بالخاصه یوسف کمال بکك نطقنده : «مجلس
مبعوثان جناب حقدن ماعدا فوقنده هیچ بر قوت کورمیور ، چونکه
آرقه‌سنده سزك کبی آرسلان یاوریلری واردر . » دیمشدر . عسکر
اورادن ییلدیزه عزیمت ایتمکله عبدالحمید پنجره‌یه گله‌رك :
— اولادلرم ، کلدیککزه ممنون اولدم : دیمش ، عسکره ییمك
ویرلمشدر . یمکدن صکره روایت موثوقه‌یه نظراً عبدالحمیدك اك
سوکیلی اوغلی برهان الدین افندی میانهٔ عساکره گله‌رك کندیسنك

عساکر ایچون الك بیوك خامی اوله جغی یولنده افادات ایله فریب انه ده بولنمش، عسکر اورادن قالقه رق سرکه جی یه عودتله چتالجه یه دونمك ایسته مش ایسه ده استحکامات و قیشله لرك سلانیکدن کلن عسکر طرفندن اشغال ایدلدیکی نظر اعتباره آلنه رق بونلرك عودتنه جواز ویرلمیوب درسعادتده ایتپلکخانه قیشله سنه یرلشدیرلمشلردر، اوکون حکومته، مبعوثانه اکثر ولایات و ملحقاتدن تبدلات اخیره یه قارشی اغتراضات قطعیه یی و مشروطیته اورولان ضربه نك رفع وازاله سی ضمننده ایجاب ایدرسه قانلرینك صوك طامله سنی دوکمك ایچون بیوك کوچك عمومك تجدید عهد و میثاق ایلدیکنی حاوی تلغرافنامه لر کلمش واقشامدن حکومتك چتالجه یه قدر کلن عسکره نصیحت ایتمك واحوالی ایضاح ایلمك اوزره بر هیئت مخصوصه کوندردیکی اکلاشلمش اولدیغندن چتالجه ده کی عسکرك معنی وماد هیئتی حقنده بر درجه یه قدر واضح فکر و معلومات ایدینلمك قابل اولمشدر.

حکومت طرفندن کوندریلن هیئتك ایچنده حلب مبعوثی نافع پاشا، اسکوب مبعوثی سعید وریزه مبعوثی احمد بکلرده بولنوب چتالجه ده کی عسکرله بعدالملاقات کشیده ایله دکاری شو:

« سلانیکدن کلن عسکرله تلاقی اولندی. شیمدیلك استانبوله کیرملرینك تأخیرینه موافقت ایتدیلر. بو تأخیر حرکت، استانبولجه فرصت عد ایدیله رك جزئی بر تدارکده بولنلدیغی حس ایدلدیکی حالده درحال بالجمله مسئولیت هیئت وکلایه و مسببلرینه عائد اولمق اوزره استانبوله یورونیله جکی صورت قطعیه ده بیلد-

یرلدیکی معروضدر . » عبارەلرینی حاوی تلغرافنامه مجلس مبعو
ثانده قرائت اولندیجه عادتا طراقه نثار دهشت اولان بر طوپ
تأثیراتی ایقاع ایلمشدر. ایلك حسیات ، ادارۀ مشروطەیه ورلمق
ایستنیلان ضربەدن متأثر اولان زوم ابلی ولایاتنك وبالخاصه
سلانیكك استانبولده بو حرکته اشتراك ایدن عسکری ـ که همان
عمومیت دنیلەجك حالده ایدی . ـ اورمق اوزره استانبوله یورو
ماری فکرندن چیقمش نتایج ایدی . عثمانلی عسکرینك ، سینه
یی تختده یکدیکریله چارپشمسی وبوندن تولد ایدەبیلەجك نتا
یجك وخامتی بادئ امرده جملەیه باعث تلاش اولدی . حتی مبعو
ثان کرام دخی بو تلاش واندیشەدن آزاده قالەمیەرق غایت حر
ارتلی مباحثات میدان آلدی . مثال اولەرق قسطمونی مبعوثی
یوسف کمال بکك بو بابدەکی بیاناتنی نقل ایدەلم :

« ارقداشلر ! مبعوث اولدیغمز وقتدن بو آنه قدر کچیردیکمز
حالی شویله تخطر ایتسەك ، اما بو حیاتی هر اعتبار ایله دها
طوغریسی حیات اخلاقیه و حقوقیه و اجتماعیه اعتباریله تدقیق
ایدەجك اولورسەق کوروزکه بز مبعوث اولدیغمزدن دولایی
ملتدن پك چوق لطفلر کوردك . هر بریمز ـ شبهەسز اولا کندم
ایچون سویلیورم ـ حدمزك فوقنده بیك درلو حرمت و سعاد
تلره مظهر اولدق . بو حرمتلری کوردیکمز وقتده شبهەسز
محظوظ ایدك . ایشته بو کونده انلرك کافئی کلدی . ملت بزی
بورایه یالکز ملتك التفاتنه ، انعام و احساننه نائل اولسون

قرق كليسا مبعوثى مصطفى عارف بك [مجلس مليمزجه مدار
افتخار واغترار اعضادن اولوب حادثات اختلاليه يه
قارشى محافظهٔ اعتدال و مكانت ايتمشدر .]

ديه كوندرمدى . ملت درد ينه دوا اولمق ايچون كوندردى .
بزده يمين ايتدك . ملتك انتخابنى قبول ايتدك . كندمزده بر
عزم، بر قوت كوردك ، بورايه كلدك . بو كون ملتك باشنده
دونن بو قورقوبى ازاله يه چالشمزايسه‌ك تاريخ بزى دشنام ايده جكدر .
اوفه‌جق بر حادثه جريان ايتدى . عسكر كلدى ، بوراده
بعض مطالبده بولندى . بز اكر ملتك مبعوثلرى ، ملتك
بابالرى ايسه‌ك اونلر بزم اولادمزدر اولاد بابادن هر شيئى ايسته‌يه بيلير ،
اولاد يكديكريله دوكوشه بيلير . بابا اونلرى تأديب ايدر .
فقط وقتا كه اولادك ناموسنه ، حياتنه تعرض ايديليرسه تعرض
ايدنلر اولاد دكلدر . بر دولت اجنبيه‌نك دونماسى كلمش بر

طرفده بکلیور ، او بر دولتك دونمـاسی گلش دیگر طرفده بکلیور . ملت هیجـانده ، او حالده حقیقی اوله‌رق دیورم که وطن تهلکه‌ده . . بتون وطنك امیدی ، استقبـالی بزده‌در . رجا ایدرم وطنی قورتاره‌لم . بشـقه خلاص یوق . محـو اوله‌جغز . . تصادف شیمدی او عسکرك بورایه کاوب یکدیگرینه قورشـون آتمسی عثمانلی ملتنك محونی ایجـاب ایدرسه ، بو صره‌ده اوله‌نك اهمیتی یوق ، چـونکه بو اك مسـعود ، اك شرفلی بر اولومدر . بنـاءً علیه اورادن کلن عسکر بزم بو حکومته امنیتمز یوقدر ، شبهه‌سز حکومتك کوندره‌جکی هیئت ناصحـه‌یی دیکله‌میه‌جکز ؛ دیه‌جکلر ، آنلرك بتون امیدی بوراده‌کی هیئت مبعوثانه‌در . بو عسـکر مشروطیت ایچـون کلیور ، بوراده‌کی عسـکرده مشـروطیتی ایسته‌یور . بناءً علیه حکومت تکلیف ایتمکسزین دوشـونه‌لم . بو کون ریاسـت انتخـابیله وقت کچیره‌جکمزه او وطن اولادینه قوشـه‌لم . ایچمزدن بر هیئت کیتسون . رجا ایدرم ، وطن محو اولیور دیسون . بز کیده‌لم قوشه‌لم . لازم کلیرسه یالواره‌لم ، لازم کلیرسه تأدیب ایده‌لم . حقیقی مخـاطره‌یی عالمه ، افراد ملته اکلاده‌لم . وطنی قورتاره‌لم . بز بو تکلیفی حکومتـدن کلش کبی دکل ، کندمزدن قبول ایده‌لم وهمان شتاب ایده‌رك وطنی قورتاره‌لم .»

وطنـك معروض اولدیغی تهلکه منظر مبعوثان ملتـده عادتا تجسم ایتمش ، میدانده کزیور ایدی . وکلادن معـارف

ناظری عبدالرحمن افندینك مبعوثاندن بر هیئت کیتمسی انسب وترن حاضر اولدیغنه دائر افاداتیده انضمام ایده‌رك درحال حسن فهمی ، زین‌العابدین ، سالم ، فهمی ، اسماعیل حقی ، سلیمان شریف ، عبداه عزمی ، نورالدین ، قوزمیدی ، یوسف کمال ، مصطفی عارف ، بوشو ، عمر فوزی ، طاهر ، عارف عصمت ، خونئوس ، عبدالقادر هاشمی ، عبدالحمید زهراوی؛ قاسم زینل ، شکری ، علی ، الیاس ، عاصم ، یحیی ، وارتاکس افندیلر ایله اسعد ، فؤاد ، رضا پاشالردن مرکب وصلاحیت واسعه‌یی حائز بر هیئت مبعوثه انتخاب وافراز ایدلدی .

حکومت مرکزیه ، یعنی قابینه ایسه ولایات وملحقاتك اعتراضات تهدیدکارانه‌سنه ، چتالجه‌ده‌کی عسکرك هر زمان‌ایچون استانبوله تعرضه قیام ایده‌جکی احتمالنه وبواحتمالدن منسلب الحضور اولان اکثریت خلقك تلاش واضطرابنه قارشی شاشقین برحالده اولمقله برابرظاهرآینه مکانتنی محافظه ایدرکبی کورونیور؛ حتی اوکون اعلان رسمیء آتی نشر ایتدیریوردی :

« اخیراً درسعادتده وقوعه کلوب بحوله تعالی کاملاً برطرف (!) ایدیلن حادثه‌نك کویا ادارهٔ مشروطه‌مز علیهنده برحرکت ارتجاعیه اولمق‌اوزره طشره‌لره عکس ایتمسندن دولایی سلانیکدن بر طابور مقداری عساکر عثمانیه درسعادته کلمك ایچون حرکت ایتمش وچتالجه‌ده بولنان طوپجی عساکرندزده آلتی یوزقدری

بو کون ترنله استانبوله مواصلت ایلمش ایسه‌لرده ورود ایدن عساکر عثمانیه ادارهٔ مشروعهٔ مشروطه‌مزاك هر درلو تعرضدن مصون اوله‌رق الی ماشاءالله مستقر وهیئت مبعوثان کرامك‌ده دائره‌لرنده مجتمع وسلامت مملکتـه عائد مذاکرات ایله کالاول (!) مشغول بولندیغنی ولله‌الحمد آسایش مملکتجه موجب اندیشه هیچ برتهلکه‌موجوداولمدیغنی رأی‌العین‌مشاهده ایتملریله موسیقه‌لرینی ترنم ایده‌رك مطمئناً ومستریحاً (؟ ؟) عودت‌ایلکده‌اولدقلاری کبی قانون‌اساسیمزك‌احکامی‌تمامیله محفوظ اولوب بوکا مغایر اولان اراجیف وشایعاته حواله‌ٔ سمع اعتبار ایتمه‌لرینك خادم کوینه‌کان قوهٔ عسکریه‌یه تفهیمی ایچوزده طوپخانه ناظری فریق خورشید پاشا ودرس وکیلی خالص افندی حضراتیله ارکان حربیه‌ٔ ملوالرندن محمود پاشادن وذوات سائره‌دن مرکب بر هیئت دون اقشام ترن مخصوصله اعزام قلنوب اجرا قلنان تبلیغات وتفهیمات اوزرینه قوهٔ عسکریهٔ مذکوره‌نكده درسعادته عزیمت فکرندن فراغت ایلدکلری شیمدی آلنان تلغرافنامه‌دن اکلاشلمش وقانون اساسینك واداره‌ٔ مشروطه‌ایله مبعوثانك محفوظیت وسلامتنه فعلاً امنیت حاصل ایدلمك اوزره شیمدی مبعوثان کرامندن‌ده اوتوز قدر ذاتك خادم کوینه اعزاملری مجلس مبعوثان هیئت عمومیه‌سنجه تقرر ایده‌رك ذوات مشارالیهم دخی متهیء عزیمت بولنمش اولدیغندن اهالیمزجه بروجهله تلاش واندیشه‌یه محل

اولمدیغنك وهركسك اطمئنان تام ایله ایش كوجلریله مشغول اولملری لزومنك اعلاننه ابتدار قلندی » فی ٤ نیسان سنه ۳۲۵

سلانیكدن چتالجه‌یه كلن عسكرك یالكز بر طابوردن عبارت اولمیوب كرچه كیدن هیئت، قوۀ حقیقیه‌دن خبردار اولمامشسه‌ده ، اقلی سكز بیك رادەلرنده اولدیغی اجرای تحقیقات ایله مشغول ارباب مراقك معلومی اولمسنه نظراً ، حكومتجه اولی بالطریق اولەرق معلوم اولەجغی ، وچتالجەدن بورایه كلن ۶۰۰ عسكرك چتالجه‌دن صورت اعزاملری ، صكره بورادن صالیورلمەملرینه مس ایدن لزوم و مجبوریت میدانده بولندیغی حالده بیاننامۀ رسمیده مصلحت آمیز اولسه بیله صورت ترتیبی پك آچیق اولان كذب ودروغی اختیاردن ، حكومتكده نصل بر ادارۀ مصلحت بحران وجریاننه یاقه‌یی قاپدیرمش اولدیغی واضحاً ا كلاشلمقده‌در .

ولایاتدن كلن وطالب قطعی مشروطیت اولان تلغرافنامه‌لر اوقوندقجه مبعوثانك هیجانی یاواش یاواش مبدل سكون ووقار اولیور ، آرقه‌لرنده قوجه بر ملتك كندیلرینه ظهیر واستناد اولمسی قلب ووجدانلرینی تقویه وتأمین ایدیور ؛ حتی چتالجه‌یه قدر كلمش اولان بهادران ملتك مأثر عزم وجدیتلرنده‌كی علویت آن بآن میدان آلیور ایدی . آنك ایچوندركه ینه‌او جلسه‌نك دوامی اثناسنده اخیراً تشكل ایدن قابینه‌نك مشروعیتنی ادعا ایدن اسماعیل كمال بك : « بوراده ، بو مجلس مبعوثاندن بری

چیقوب دیرسه‌که بن قورقویه بناءً رأی ویردم بو بر نقیصه‌در . وبونی تصور ایده‌مم . بزه قارشی هیچ بر تعرض وقوع بولمدی. حتی الك بیوك دلیلی‌ده بوراده. بولنان عسکرك وضعیتی ایدی » دیدیکی زمان داغاواریان افندی آتیله‌رق

ــ ارقداشلارمز اولدی، دهانه ایستەیورسکز ؟

دیمش ، محمد علی بك ایسه :

ــ او کونکی هیجانده مبعوثلرك بر تهلکه‌یه معروض اولمدقلرینی ذات عالیکز بیلیورمی ایدیکز . . .

سؤالیله بتون مهالك سابقه‌یی میدانه قویمش : نهایت اسماعیل کمال بك اسکات ایدلمشدر . او کون مبعوثانه احتیاط افرادی طرفندن ویریلوب هیئت عمومیه‌ده اوقونان استدعانامه‌ده کندیلرینه اجرا ایدیلن نصایح اوزرینه حلم وسکونه رجوعلری طبیعی ایسه‌ده طرف طرف بعض منافقلرك افساداتده دوام ایلمکده اولمسنه چاره ساز اولنمسی طلب ایدلمش ؛ مبعوثاردن بعضلرینك اقامتکاهلری تحقیق ایدلمکده اولدیغی موضوع بحث اولمش ؛ ضبطیه نظارتنجه دخی مطبوعاته تبلیغ اولنمق اوزره بیاننامهٔ آتی او کون قلمه آلنمشدر :

« بر جرم ایشله‌مدکجه هیچ کیمسه‌نك تعقیبی جائز اولمدیغی حالده بر جمعیت ویا فرقه‌یه منسوب اولدیغی بهانه‌سیله بعض کسانك تعقیب اولندیغی وحریت شرقیلرینك منع اولندیغی واشبو شرقیلری حاوی غراموفون پلاقلرینك شکست ایدلمکده

حربیه ناظر اسبقی رضا پاشا [اختلال عسکری هنگامنده قابینه ارکاننده اولوب بالذات شخصی ایچون وقوع بولان تعقیبات جنائیه اوزرینه اختیار فرار ایله رها بوله‌بیلمشدر]

بولندیغی استخبار قلنمش اولوب حال بوکه قانوناً لازم کلدکجه هیچ بر بهانه ایله کیمسه‌نك تعقیب ایدیله‌میه‌جکی کبی شرقی منع ایتمك وغراموفون پلاقلرینی قیرمق کبی احوال دخی بالطبع جائز اوله‌میه‌جغندن بو یولده‌کی اشاعات بدخواهانه‌یه قطعیاً میدان

ویرلمه‌مسی ضمننده اقتضا ایدنلره تبلیغات اجراسی بك اوغلی اسکدار متصرفلقلریله استانبول پولیس مدیریتنه اشعار ایدلدیکی بیان اولنور . »

بو بیاننامه‌ده ضبطیه ناظرینك شایعات دیدیکی احوال و حرکاتك وقوعی موثوق الکلام ذوات طرفندن تصدیق و حکایت ایدلمش ، ایچنده حریت کلمه‌سی وار دیه دوزعارك صاتمقده اولدیغی اوراق مطبوعه عسکرلر طرفندن تماماً آلندیغی و یرتلدیغی مواقع متعدده‌ده مشهود اولمشدر .

§ احوال داخلیه‌جه انتظامنه خلل کلن اغتشاشکارعساکرك حالا دوام ایدن معاملات سربازانه‌سندن یالغینلق و اورته‌ده استبداد سابق حمیدیه‌یه رحمت اوقوده‌جق درجه‌ده مخرف و مظلم بر آتی‌یه طوغری یووارلانیش افکار و اعصاب اوزرنده تأثیرات مخوفه و مخربه اجراسندن خالی قالمامقله برابر بتون ولایاتك مدافعهٔ مشروطیت ایچون یوکسلن قطعی المفاد آوازهٔ بلندی ایله بالفعل چتالجه‌یه قدر کلن و عینی صورتله آرقه‌سندن وهر طرفدن کله بیله‌جك اولان حریتپرور قوای قاهره خلقك یأس و اضمحلال معنویسنه قارشی مدارتسلی بر کفهٔ تعادل و تقابل تشکیل ایتمك امیدلرینی اویاندیریور ایدی که حکومتجه اوچ کوندنبری کتم ایدیلن اطنه اختلالاتی ایچون اصول اصول سررشتهٔ معلومات ویرلمك التزام ایدلدی. (اطنه‌ده ادارهٔ عرفیه اعلان ایدلمش) سوزی بتون اناطولی آتش و خون ایچنده

یوزو یور معاینه‌سنی مفید ، حتی بتون الفاظ صریحه‌سیله‌ده مبین اوله‌رق آغزدن آغزه دولاشمغه ، دولاشدقجه یأس و نومیدی دخی بالطبع حکم مستولیانه‌سنی اجرایه باشلادی . باب عالیدن وقوع بولان استیضاحاته گویا مؤمن ومسکن جوابلر ویرلمش اولمق ایچون « شو حالك گیتدکجه توسع ایتمسی نظر دقته آلنه‌رق سریعاً قوای عسکریه یتیشدیرلمك ایچون مقتضی تدابیره توسل » ایدلدیگی بیان ایدیلیور ، حال بوکه بوصورتله تهلکه‌نك جسامتی ، بی پایانلغی گوسترلمش اولیوردی . اطنه وحوالیسنك اختلال ایچنده اولدیغی اکلاشیلیور ، حکومتجه بونك تسکینی ، ولایات متجاوره‌یه عدم سرایتنك تأمینی ایچون دده اغاجندن ادارهٔ مخصوصه واپورلریله عسکر سوقنه تشبث ایدلمش اولمسنه نظراً بو قوای عسکریه یتشنجه‌یه‌قدر آتشك صچاغه‌صارمق دکل ، بتون محلاتی یاقمش اوله‌جغی کسدیریلیوردی . مادامکه اطنه حادثه‌سی اوچ گون اول باشلامشدر ، استانبول اختلالنه همان برابر دنیله‌جك درجه‌ده یقیندر ، مطلقا ایکیسی آره‌سنده بر رابطه اولمق ضروریدر ، یولنده باشلایان طرز محاکمات ، بو ایکی حادثه آره‌سنده تأسیس ایتدیکی مناسبت ایله هر ایکیسنك برید ظالم خفی طرفندن تدویر واحداث ایدلدیکنه قناعتله نتیجه بولیور ، وبو یدخفیٔ خونینی هیچ محاکمه‌یه حاجت گورمکسزین ییلدیزده گورویوردی . ذاتاً حادثهٔ اخیره‌ده مقتول دوشن عسکرلر اوزرنده ١٢ ، ١٥

ابوالاحرار شهید حریت مدحت پاشا مرحوم[نفی واجلا
ارلندیغی اوروپاده کاتب خصوصیسی ایله برابر آلنمش فطوغرافیدر]

٢٠ لیرا کبی پاره‌لر جیقدیغنی روایت ایدیلیورمی ایدی ؟ عسکر

بوقدر پاره‌یی نره‌دن بوله‌جق ؛ طوزوب طوروركن ، هیچ لزومی یوق ایكن شریعت ایسترز دیه نه‌دن اورته‌یه چیقه‌جق ، نه‌دن جنایات وحشیانه‌یه آتیله‌جق ، نه جرأتله آمرلرینی ایسته‌میه‌جك ایدی ؟ بر اناطوليلی نفر كندی كندیسنه بویله حدندن افزون طاشقنلقلره نصل كیریشه‌جك ، شاید كیریشیرسه بر یدماهر طرفندن ترتیب ایدلمش بر پروغرامه تبعیت ایدر كبی می حركت ایدیوره‌جك ایدی ؟ افكار عمومیه نهایت آرادیغنی بولمش اولمق حرصی ایله بوطرز تفكرده مصر ودائم اولمغه باشلادی . بو مناسبتله شهید حریت مدحت پاشا مرحومك صورت فجیعهٔ اتلافندن اعتباراً زندانلرده چورودولن ، دكزلره آتیلان ؛ فیزان چوللرنده ، یمن اللرنده ؛ قلعه‌لرده تحسر واشتیاق و سفالتله محو ایدیلن ؛ استانبول سوقاقلرنده ، اناطولی اووه‌لرنده بری برینه بوغازلادیله‌رق قانلرندن جاده‌لرده ، صحرالرده نهرلر تشكیل ایدیلن اولادوطن ، ویركودن بشقه اعانه نامی ایله وسائر بیك درلو تسویلات ایله النده‌كی آوجنده‌كی ، آلتنده‌كی ، اوستنده‌كی جبراً وقهراً آلنان اهالی مملكت ؛ صویلوب صوغانه چویریلن خزائن حكومت ؛ خلاصه بر طرفده ، یأس و مقهوریت ، فقر وذلت ، دیگر طرفده اخلاقسزلق ، انسانیته ، ملك وملته حرب وعداوت ، سیئات اغورنده ابذال وسفاهت اولانجه صفحاتیله رسم چكید اجرا ایدیور ، بتون رقتدرله ، خیانتلرله ، جنایتلرله مالی اولان

مناظر فجیعه‌نك اوســتنده قانلی بر کرسی، قاتل بر جانوار منظور اولیوردی.. بر مثلی کورمك ایچون ازمنهٔ سالفه‌یه رجعت ایدن انظار تفکر قانه طویسون دیه، سرمقطوعی قان‌طلومنه‌صــوقیلان کیخسروی بونك یاننده هیچ تاقی ایدیور. بالکه هر حربده اثبات وجود ایدن او حکمدار ایرانی‌یی یریر بهادرلقلرله، علو جنابلرله ممتاز وعالی بولیوردی. سارداناپال، سرای ســفاهتنه کندیده ایچنده اولدیغی حالده الیله آتش ویرمش، بتون دبدبه وداراتی ایله کندی‌ده برابر محو ونابود اوله‌رق خلق میانه‌سنه چیقامامق حجابی کبی نه اولسه بر حس حسن اخلاقیدن نشان ویره بیلمش ایدی. اولسه اولسه (نه‌رون) بوعدوانســانیته، بو شقیٔ ازلی وابدی‌یه بر مثال اوله‌بیلیرکبی کورونوردی. فقط اولانجه جنایات مجنونانه‌سیله برابر (نرون) ده بونك یاننده‌افاضل ارباب انسانیتدن صاییله‌بیلیردی.

بتون عثمانلیلغی بحرانلر ایچینه صــوقان حرکات وفاجعات واقعه‌ده ییلدیز پارماغی حس ایدیلیر ایدلمز افکار عمومیه یك سریع برسرایت ایله نهایت درجه‌ده‌مشحون‌غیظ وحدت‌اولمش، بحران افکاره یا غالب کلنه‌جــك، یامغلوب اولنوب بتیله‌جك بر دیوده قارشمشدر.

ذاتاً نازك اولان مناســبات حارجیه‌مزی ظلام آلود ابهام ایلین بحران حاضرده بوغازلره کلدیکی وکلکده اولدیغی حکایه اولنان دونمالردن زیاده بلغارســتان طرفندن حدودلرك تجاوز

ایدیله بیلمسی احتمالی الٔ زیاده خدشه‌رس خواطر ایدی. حتی پارسدن
ومحال سائره‌دن چکیلان تلغرافنامه‌لرده بلغارستانك تکذیباتنه
رغماً حوالیٔ شمالیه‌دن حدودلره عسکر سوق اولندیغی، واته‌ده
بریده‌کی ضابطانك وظیفه‌لری باشنه کلمسی لزومی اعلان ایدلدیکی
اخبار اولنیور، (ده‌یا) کبی فرانسز غزته‌لری تجاوزی مطابق
الوقوع فرض ایده‌رك ترکیایه مسائل تالیه‌دن صرف نظر شیمدی یه
قدر قرار کیر اولان مقداری ایله مذاکراتك نتیجه‌لندیرلمسنی
وذاتاً امر واقع حالنده اولان استقلالك تصدیق اولنمسنی توصیه
ایدیورلردی. بناءً علیه افکار متهیجه ایچون ایلك ایش آژانس
تلغرافلرینی نظر سریع ایله سوزمك ایدی. بلغارستانه دائر الٔك
اوفق برخبرك، الٔ عادی برکلمه‌سندن معانیٔ کثیره استخراجی آنی
برشی اولیوردی. اوکون ایچون (آژانس دوقسطنطینوپل)ك
تبلیغ ایتدیکی تلغرافنامه شو ایدی:

«صوفیه: ١٦ نیسان افرنجی — دونوبوکون دول جدیده
مأمورین سیاسیه‌سنك برچوغی بلغارستان مجلس وکلا رئیسنك
نزدینه کله‌رك ترکیا حادثاتندن دولایی بلغارستانك نه صورتله
حرکت ایده‌جکی حقنده ایضاحات طلب ایتمشلر و فوق العاده
امنیت بخش بیاناته دسترس اولمشلردر. بلغارستانك ترکیایه
قارشی هیچ برفکر تجاوز پرورده ایتمدیکنه دائر دولت عثمانیه‌نك
بلغارستان مصلحتکذارینه‌ده بلغارستان خارجیه نظارتندن تأمینات
اعطا اولنمشدر بعض غزته‌لر ترکیایه طوغری تعرض ایتمك ایچون

بو فرصتدن استفاده ایده‌جك یرده ، ترکیا حادثاتنه قارشی اللرینی بربرینه باغلایه‌رق سیرجی کبی طوردیغندن دولایی بلغارستانی شدتله تقبیح ایدیورلر . بو غزته‌لرك مطالعه‌سنه کوره آرتق ترکیاده حکمفرما اولان انقلاب اوزرینـــه نه مذاکرات اجرا ایدلملی ، نه‌ده تعویضات اعطا اولنملیدر . محافل دیپلوماتیقیه‌ده تاميناً بیان اولندیغنه کوره حکومات غربیه بلغار استقلالنك تصـدیقی مسئله‌سنی سرعتله تسویه ایتمك ایچون کمال فعالیتله چالیشیورلر . حتی صوفیه مأمورین سیاسیه‌سندن بعضیلری مسئلهٔ مذکوره‌نك بر قاچ کونه قدر حل وفصل اولنه‌جغنی‌ده خبر ویرمشدر . »

وسائط اخباریه‌سی سائر جرائددن واســع وزائد اولان (عثمانیشر اوئید) غزته‌سی : « بلغارستان ایله باب عالی آره‌سنده اولجه درسعادتده وقوع بولان وپترسبورغده روسیه‌ایله رفعت‌پاشا آره‌سنده جریان ایتمش بولنان مذاکراته رغماً ، بلغارستان امارتنك بو دفعــه لیاپچفی کری‌یه دعوتله حکومتین آره‌سنده‌کی مناسباتی قطعه مجبور اوله‌جغی سویلنیور . بلغارستانده سفربرلك حقیقی سفربرلك دکلدر . مع‌مافیه بلغارلر احتیاطلی بولنمق ایسته یورلر . علی الخصوص مشروطیت عثمانیه‌یه قارشی وقوعات الیمه ظهور ایده‌جکی ظن اولنمقـده‌در . اکر بویله برحادثه ظهور ایدرسه حکومتین آره‌سنده‌کی مناسبات فنالشه‌جقدر . فرانسه ، انکلتره ، روسیه حکومتلرینك صوفیه وکیللری حکومت امارته نصیحت ویرمکه باشلامشلردر » خبرلرینی ویریوردی‌که تام انتظار

اولندیغی اوزره بلغارستانك مشربنه و اخبار سائره‌یه مطابق بولنمغله حقیقی تلقی اولنمامسنه مانع یوق ایدی .
فضله اوله‌رق باب عالی‌یه مراجعت اولندقده دخی قومیسیونجه جریان ایدن مذاکراتك ختام بولدیغی و پروتوقولك دردست امضا بولندیغی جوابی آلنَنجه بتون اخبار ومسموعات حقیقت اوله‌رق تجلی ایدیور ایدی. چونکه الده اویریلوب چویرلمکده بر مستثنا اوقاف مسئله‌سی وار ایدی که مذاکراتی دها هفته‌لرجه اوزاتمغه مستعد ،له‌وعلهیده‌دور ودراز مخابرات ومناقشاته‌متحمل ایدی ، بناءً علیه مذاکراتك او کونلرده ختامه ایردیرلمتی الجاآت احواله تبعاً مستثنا وغیر مستثنااوقاف ایله حقوق سائره نك ترکنه رضا دیمك اوله‌رق شو صورتله احوالك نزاکتی رسماً تحقق ایدیور ایدی. افکار عمومیه‌یه کلنجه، حتی بلغارستانی تجاوزه تشویق ایده‌جك قدر واسع بربرکان خیانته قائل اولدیغی دقیقه‌دن اعتباراً دنیاده اك بیوك خصم جانی ، او جامع انواع جرائم و جنایات اولدیغندن، انك‌میل استبدادینه قارشی چالیشمق ایچون بلغارستان مسئله‌سنك عادتا هر نه صورتله اولورسه اولسون اورته‌دن قالقمسنه طرفدار بولنیور ایدی ، اوائل مشروطیتده وقوع بوله‌جق برحرب، فال‌خیر عدایدلمه‌مك یولنده بر اعتقاد نصلسه قوی بر صورتده اساسکیر قلوب اولمش ایدی . علی الخصوص بو اعتقاده سائق اولان شخص مشئوم حالا پایدار لانه بوم بولنیور ایدی. بویله بر جریده اول و آخر

بلغارستانه غالب کلمسه بیله شیرازهٔ موجودیت عثمانیه ـ بیلنمز نه‌دن و نصل؟ ـ انحلال ایدوب کیده‌جك ظن اولنیور ایدی.

حادثهٔ اغتشاشیه‌نك دول سائره نزدنده‌کی تأثیراتندن بوکون ایچون التقاط اولنانلرینه کلنجه ویا نه‌دن چکیلن تلغرافنامه‌لرده: «استانبولده وقوعه‌کلن تبدلات جدیده اوزرینه آوستریا ومجارستان پولیتقه‌سی ینه منتظرانه برطور و مسلك اتخاذ ایله ساکن بر تماشاکر وظیفه‌سنی ایفا ایده‌جکدر. تموز انقلابنده ادارهٔ جدیده‌نك نه قدر صاغلام صورتده تأسس ایده‌بیله‌جکی آستریاو مجارستان حکومتنجه مجهول اوله‌رق بوسنه ـ هرسکك اشغالنده استعجال ایدلمش ایدی که حادثات اخیره ایله قیمتی تحقق ایتمش بر سیاستدر. ترکیانك نظام و انتظامی تأمین ایده‌جك بر نفوذ اکتساب ایتمسنی دائما آرزو ایتمکله برابر احوال و وضعیتك بر آن اول کسب وضوح ایتمسی و اوروپا پولتیقه‌سنك تهلکه‌لی اولمقدن زیاده موجب اندیشه برکرکینلکدن خلاص اولمسی تمنی ایدیلیر» طرزنده، یعنی دوزله‌جکسه بر آن اول دوزلسون، دوزلمیه‌جکسه بر آن اول ایجابنه باقلسون مآلنی مفید صورتده ادارهٔ لسان ایدلدیکی کبی، نزجه عکسی قبول ایدلمك اوزره استانبول صولرینه سفائن حربیه کوندرلمك ایچون (پولا) ده تدارکات اجرا ایدلدیکی تکذیب اولنیور ایدی.

پارسدن چکیلن تلغرافنامه‌ده فرانسز رئیس وکلاسی موسیو قله‌مانسو ایله انکلتره قرالی ادوارد آره‌سنده اوچ چاریك ساعت

قدر دوام ایدن ملاقاتده بالخاصه ترکیا حادثاتندن بحث ایدلدیکی، دیکر بر تلغرافنامه‌ده (ژول میشله) و (ویقتور هوغو) قرواززورلرینك ترکیا حادثاتی مناسبتیله شرق صولرینه کوندرلمسنه قرار ویرلدیکی بیلدیریلیوردی. لوندره‌دن وارد اولان تلغرافنامه‌لره نظراً یکی قابینه طرفندن ویریلان تأمینات اوزرینه انکلتره‌نك بدبینلکدن قورتولور کبی اولدیغی احساس ایدلمکله برابر مالطه‌دن وارد اولان تلغرافنامه‌دن‌ده سفائن حربیه‌دن بر قاچنی حاضرلامق اوزره دونانما قوماندانلك امر آلدیغی، بشقه‌جه اون درت پارچه انکلیز حرب سفینه‌سنك مدللیده بولندیغی و بونلرك بشیکه‌ده بولنان ایکی انکلیز زرهلیسنه التحاق ایتمك اوزره چناق قلعه‌یه کله‌جکلری اکلاشیلیوردی. مطبوعات اجنبیه‌نك تماميله اندیشه‌ناك افادات ایله افکار غربیه‌یه ترجمان اولدقلری، تلغرافنامه‌لرك همان متحد مندرجاتلری جمله‌سندن ایدی. مثلا رومادن وارد اوله‌رق الك نیکبین کورونن و (ایتالیا) غزته‌سنك افکار و مطالعاتی نقل ایدن تلغرافنامه خاتمهٔ مقالنده «ماکدونیاده شدتلی بر مقاومت اجراسنه حاضرلاندیغنه دائر محل مذکوردن وارد اخبار برقیه، ایتالیا محافل سیاسیه‌سنده فوق العاده بر تأثیر اجرا ایتمشدر» طرزنده مظلمیت آتیه اندیشه‌سنی بیان ایتمکدن کیری قاله‌مامش بولنیوردی.

*
* *

٥ نیسان : قورقولی رؤیالرله کچیردیکمز بو کیجه نك صباحنه ده خیالات وهیولا کبی مألسز ، منطقسز برحالده قاووشیورز . دون محاطی اولدیغمز هیجانلر ، امیدلر ظلام لیل وهائلات منام ایله صانکه سیلنوب کیتمش . آفاق مملکتی مستولی سیسلر ، آلتنده پك موحش اسرار صاقلایور کبی . « خواب پر اضطراب ایمش بو حیات » مصراعنك ماصدقی اوله رق دون سیس یوق ایکن ده محسوس اولان او اسرار موحشه بزه هیجان ایله مالی بر حیات کچیرتمش ایدیده ماهیتنی اکلایه مامش ایدك . بز فرقنده دکلز . بوکونکی حیرتمز دونکی احتساساتمزك طبیعتیله بی معنی ، صرف شاشقنلقدن عبارت برمابعدیدر. حاجت نه ؟ براز حرکته کلیرسه‌ك ، براز کفتکویه ، برازجستجویه باشلارسه‌ق بو حیرتدن صیریلوب دونکی حالات اضطرابانمزی ینه اکتساب ایده‌جکز. فی الحقیقه حیات عمومیه ایله تماسه باشلار باشلاماز برخوف خفی ایله اویوشوق کبی طوران اعصابده اختلال وهیجان باشلایور . حرکته کلن استانبول عسکری ، بو حرکتده عمومی . حرکات اختلالیه‌یی باصدیرمق ایچون یکانه استنادکاهمز عسکر ایکن ، عسکر داخلاً آسایش ومنافعمزك ، خارجاً حقوق مقدسهٔ وطنیه‌مزك یکانه ضابط وکافلی ایکن ، شیمدی بو عسکر ، بو آلت ضبط وربط ، بو حارس حقوق ، بو وسیلهٔ نظام وانتظام ایاغه قالقمش ، اورته‌لغی هرج ومرج ایدوب طورویور . علت قیامی

مطالبهٔ احکام شریعتدر ؛ نامیه زای طبیعت اولان یاغمورلرك بعضاً کذرکاهلرنده کوزهلم تارلاری ییقوب‌ییقوب‌کچن سیلابه‌لری کبی، مقتضیات شریعتی زور بازوی شقاوت ایله تخریب ایدییور . عسکر امره اطاعت . انتظامه رعایتله قوهٔ مفیده‌در . بو عسکر آمری علیهنه قیام ایتمش ، هرنفری بر قوماندان کسلمش ، او بسیط قفالر مسائل عظمای جمعیته قارشی آمرانه‌حلال مشکلات طورینی طاقنمش . بر قوتکه علی العمیا وادنا مقابله‌یه قارشی عدیم‌التحمل اوله‌رق آمردر ، .

بر آمرکه مطالبی آلتنده مندمج تهدیداتی آننده ایقاعه قادر در . ایلك خلجان ، الهی ! بوعسکر دائرهٔ سکونه رجوع ایتمیه جکمی ! نیاز وجدانیسیله عیان اولیور . عسکرك دائرهٔ سکونه کلمسی ایچون کندی فوقلرنده برقوت قاهره لزومی درکار اولوب استانبولك بو قیام عمومیسنه وحکومتك صیقشدیرلدیغی دائرهٔ محدوده‌یه ، احوالك اکتساب ایلدیکی روشه نظراً طریق تأدیبه احتمال ویره‌بیلن یوق . لزومی محقق ، فقط امکانی مفقود . بشقه چاره ؟ اولسه اولسه عقل ونقل دائره‌سنده نصیحت . اوده هر یکیتك کاری دکل . شیمدی عسکر عاقل ، حکیم ، عالم ، عامل ، هرشی ، بز باطل ، فکری نامستقیم ، جاهل ، طریق صوابه غیر داخل ، فلان .. بیلمتمز کیریلان واپورلرده قماره‌لرك باش‌سدیرلری نفرات عسکریه‌نك . آنلرك هردیدیکی محض حکمت بلکه کرامت . عسکره قارشی نصیحت ، آنلرك حرکتنه اعتراض

درسعادت اختلال عسکریسی مناظرندن

معناسنی مفید کبی تلقی ایدیلنجه ایش فنا . بناءً علیه سکوت و تصدیق . هله عسکرك اولدیغی یردن صاوو شلمه یكانه چارهٔ سلامت. هم بو قورقولان عسكرك هر نفری ، حقیقةً انسانه بر قاتل ، بر جلاد حسی ویریور ؛ طبیعتیله‌ده یان چیزیلیور . عسکر ایسه ایراث ایتدیکی بو خوف وخشیتله — عبدالحمید واری — محظوظ ومفتخر . نیسانك بودرلو احتساسات ابتدائیه ایله ممتاز

اولان بو کونه هر کون حال فعالیتده اولان جمعیت علمیهٔ اسلامیه
جه هیئت هیئت قیشله‌لره عزیمتله صلاحیت علمیه‌نك زیر جناحنه
صیغنیله‌رق اجراسنه ابتدار قلنان نصایح ، بر دیکر کوڭلك یریور .
ایش آنجق بویله‌لکله یاتیشیر دیه افکار عمومیه قوتلی امیدلره
دوشیور . جمعیت علمیهٔ اسلامیه افرادی جرائد محلیه‌ده مشرو-
طیتك مشروع اولدیغنه دائر مقالات نشر ایتدیکی کبی «بیان الحق»
رساله‌سنه‌ده عسکر اولادلرمزه خطابمز دیه اوزون بر پند نامه
درج ایلیور . بر کون اول معشر علمایه خطاباً آچیق مکتوب
طاغیدان سلطان زاده صباح الدین بکك اوکون عسکر قرداشلر-
مزه آچیق بر مکتوبی استانبول سوقاقلرنده اوقونیور . قیشله‌لرده
اوقونیور . مبعوثانجه‌ده مواقع عسکریه‌یی کزمك اوزره بر هیئت
ناصحه ترتیب ایدلمسنه قرار ویریلیور . خلاصه بو کونه‌شو حالت کاشفه سنك
جامعیت و عمومیتی حسبیله (یوم نصیحت) اطلاق اولنسه بجا بولنیور ایدی .
نصایح واقعه آز چوق اجرای حسن تأثیر ایتمیور دکل ایدی ایسه‌ده عسکرلك
بر کره سردر هوالقدن لذت آلمش اولان قلوب قاسیه اربابنه کوره
کندیلرینه تملق ایدیلیور ، یالواریلیور دیه حسیات اغترار میدان
ویریور ، اناطولینك آرانی حکایه‌سی جابجا وجوه وجباه عساکر
ده تجلی نما اولیوردی . جمعیت علمیهٔ اسلامیه حرکات واقعه‌ده
ید خفیٔ استبداده قطعیاً قائل ایدی . بر مقاله‌ده: « داخلاً حزب
مقهور استبدادك بقیهٔ تشکیلنك اوته‌ده ، بریده صاووردقلری
تخم نفاق وفتن بر طرفدن ، عناصر مختلفه بیننده وقوعی ملحوظ

بولنان سؤتلقيناتك تأثيرات متصوره‌سى بر طرفدن ، جهالت مستوليه‌نك ايجابات وخيمه‌سى ايسه ديگر طرفدن انسانك دماغ تردد واهتزازينه بركره متوالياً تهاجم ايتمكله باشلاديغى اعصابه ، بتون قواى مفكره وفعاله‌يه بر دهشت واختلال طارى اوليور . خارجاً ايسه آفاق سياستمزده دهشت آور انظار اولان سحاب پارهٔ ظلام وشكوك ، هر حال وطورمزى الك خرده بر نقطه‌سنه وارنجه‌يه قدر ولو بر آن ايچون بيله اوالسون تحت ترقب وتفتيشدن دور طوتميان اوروپا دولتلرينك حقمزده اعطا ايده‌جكلرى حكم نا معلومده بشقه‌جه تأثيرات اليمه اجرا ايدييور » دنيليوردى . بيان الحقده‌كى آچيق خطاب ايسه علم و حقيقتك مديد بر فرياد عريانى كبى ايدى .

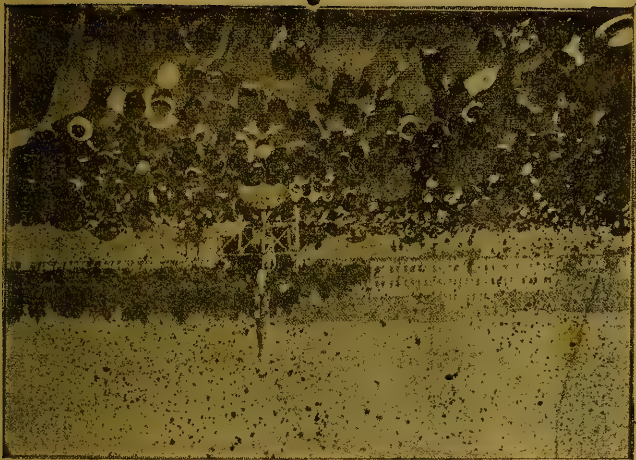
دائما استبداد كوزلر اوكنده اوله‌رق بر سلسبيل روان كبى جريان ايدن او خطابات ، يرير تموجات تهيج ايله مالامالدى . مثلا : « شريعتى بيلمه‌نك ، ايسته‌منك يولى واردر . شريعت ايسترز ديه مملكتى اختلاله‌مى ويررلر ؟ وطنمز دور استبدادك صدمات تخريبيله يك خسته‌دوشمشدر . عادتا جان چكيشديريور . دشمنلرده هر طرفدن كوزلرينى ديكمش بكليورلر . شيمدى بو اولوم حالنده‌كى خسته‌نك باشنده الك مقدس كلمات ايله‌دخى كورولتو پاطيردى ايتمكه كلمز ! بيلرميسكز شريعتمزده بر مسئله واردر . خسته يه‌اولوركن كلمهٔ شهادت كتير ديه تضييق ايتمك جائزدكلدر . شيمدى دقت ايديورميسكز ؟ (ثبت العرش ثم النقش) ديرلر .

وطنمزی ساحل سلامته چیقاره‌رق موقعمزی تحکیم ایتملی یزکه شریعتمزك شانی یوکسلتمکه قدرت وقوت بوله‌لم . اوت شریعتمزی محافظه ایتمدکجه وطنمزی سلامته چیقاره‌مایز . جناب حق ده یاردیم ایدنلره بهمه‌حال جناب حق ده یاردیم ایدر معناسنه اولان آیت کریمه موجبنجه بو سوزده طوغریدر .

اونك ایچون سزده شریعت ایسته‌یورسکز. پك اعلا . بز کیجه کوندوز نیچون چالیشیورز؟ مدرسه‌لرده نیچون دیرسك چورتدك عمر ییپراتدق ؟ دور استبداددن قورتیله‌لیدنبری بو دین مبینك ترقیسنه، محافظه‌سنه آزمی چالیشدق ؟ غزته‌مزی (بیان الحق) ی اوقومیوره‌یدیکز ؟ آمان یارب : دور استبدادده علما غزته نشر ایده‌بیلیرمی ایدی ؟ یاخود علما دور مشروطیت چیقار چیقماز او خرس مدیدی متعاقب سوز سویلامکه ، یازمغه نصل بر خارقهٔ اعجازایله مقتدر اولدی ؟ بزده وطنمز کبی پك خسته اوله‌رق دور مشروطیته چیقدق . دور استبداد بالخاصه بزده رمق حیات براقشـدی. مدارس نامنی حائز اولان خرابه‌لری کورمزمی ایدیکز ؟ ایشته بز اوتوز ایکی سـنه‌در او مقابرده مدفون ایدك: دها دون بعث بعدالموت حالنده تنفسه باشلادق . ١٦ سنه اول (که دور استبدادك تام اورته‌سنده) نقل اموات طرزنده طیشاری‌یه آتلمق اوزره بر کون ایچنده طوپ‌زی بردن قایقلره، معونه‌لره طولدیرمشلردی . بز حملهٔ شریعت، مقرخلافتدن طیشاری‌یه فیرلاتیلیرکن او کونکی عسکر اولادلرمز شریعتمزی

ایسترز دیه‌مه‌مشلر ؛ سسلرینی بیله چیقاره‌مامشلردی . عجبا او زمان عسکرلرمزده‌می اولمشدی، طبیعی دکامی ایدی یا... الخ » که سراپا عامك جهله، نورك ظلمته ، حریت مشروعه‌نك استبداد منفوره تعرض وصولتندن عبارتدی . هله «ضابطلر کززیی اولدیره جکسکز . الك باشده‌کی آیت کریمه‌ده جناب حق، نه بیورویوردی صکره پشیمان اولورسکز. یارین بر محاربه اولور ــ ه ضابطسز نه یاپه‌جغز ؟ زنهار یازقدر. هله قولای قولای انسان قاننه کیرلمز اللهك بناسی ییقلماز» طرزنده‌کی اعجازات پك کثیرالایراد اولوب اوته‌دنبری اطاعتلریله ، احکام شریعته شدت تمسکلریله معروف اولان عسا کرمزك یالکز بوسوزلر ایله یوله کلیویرملری اقتضا ایدرکن حالا اطوار باغیانه‌ده تمردلری، فکرلرینك پك اساسلی صورتده زهرلنمش وحالاده زهرلنمکده اولمسندن بشقه بر شیئه محمول اوله‌مازدی . ال آلتندن عسکری دائما تهییج ایدن قوای خفیه شویله طورسون ، درویش وحدتینك عسکره نصیحت ایتمك بهانه‌سیله قیشله قیشله طولاشه‌رق نطقلر ایراد ایلدیکی ایشیدیلیور غزته‌لرده اوقونیوردی . عســکری ، کندی جمعیتی ارکانندن کوسترن بوضال ومضل حریف، البته اوغرادیغی یرلره زهرلو صاچه‌رق کچیوردی . شریعت نامنه طوغری سوز سویلك ایسته‌مسی فرض محالنه بر آن ایچون قبول اولنسه بیله مطلقا هذیان ایده‌جکی درکارایدی . چونکه کندیسنك قره جاهل بر مسخره اولدیغی ورقیارهٔ وولقان ایله عمومك کوش اطلاعنه یتشمشدی.

وحدتی اویله اخلاق زوکوردی برنادان که ، وولقانك وقوعات اخیرهٔ زمانندهکی نسخه‌لرندن برنده ، مناسترك هیئت عدالتندن اورکدیکنی حس ایتدیره‌جك برلسان هذیان‌ایله : « آمان نیازیلر، انورلر، صبریلر، حسن بکلر ! . . (اقسم بالله و آیاته) بوانقلاب سزك انقلابکزدر. آمان حضرتلر ! کلك اتفاق ایده‌لم،دیلرسه‌کز اتحاد محمدی‌یی بشقه طرزه قویه‌لم . » صـاچمه‌لرینی صره‌لامش. جاهل بیلمیورکه بیك‌اوچیوزیکرمی‌یدی سنه‌دنبری حکمفرمای قلوب موحدین اولان اتحاد محمدینك برقاچ درلو طرزی یوقدر واوله‌ماز ؛ هر ایسته‌نیلن شکله ایسه هیچ قونه‌ماز . . ایشـته افسادات سابقه و تحریکات لاحقه ایله جمعیت علمیهٔ اسلامیه‌نك مساعئ جدیه‌سی مأمول و منتظر اولان نتایج قطعیهٔ صـلاحه منجراوله‌میوردی . بربیوك سببی‌ده‌خلافت نامنه اضلال‌واغفال ایدیلن عسکرك‌جهالتی‌ایدی . شو کیفیت موثوقدرکه نصایح‌علمایی استماع ایدن عسا کردن، بعده‌کندی میانه‌لرنده بحث واستشاره ایدیلیرکن : « پك ایی . بز شمدی قبول‌ایدر کورونورز . المزده دکلمی ؟ یان حرکتلرینی کوردکمی، ینه‌یاپه‌جغمزی یاپارز» دینلری اولمشدر . قبول ایدرکبی کورونه‌جکلری‌شی ، مکتبلی ضـابطان اولوب‌ایجابنه باقیله‌جق‌مصـلحت‌ده آنلرك ازسرنو طردوقتلرندن عبارت اولمغله عسا کرباغیه‌نك افکارنده‌کی زهر طغیان شایان‌دقت ایدی. آمری اولان‌ضابطه‌قارشی مراقب‌حرکات‌اوله‌جق‌عسکردن نه خیر اومولوردی ؟بو حال آرای صائبه اصحـابی وطنپرورانی

درسعادت حادثاتنه قارشی سلانیکده قیام و هیجان: حریت میدانینده

دلخون ایتدیکی قدر زواللی مکتبلی ضابطانی بسبتون یأس وحیرتله مشحون ایایوردی . خانه‌لرنده ، شوراده بوراده اختفا ایدن ضابطاندن بو کون ملکیه البسه‌سی کیه‌رك طیشاری چیقه بیلنلری پك اندر ایدی . سوقاقلرده ضابط نامنه کیمسه کوروله‌مه‌مسی خلق اوزرنده متمادیاً تأثیرات انفعالی موجب اولیور ایدی . نفرات طاغیه اولرینی تحقیق ایده بیلدکلری ضابطانك اقامتگاهلرینه قدر کیدوب و (بز سنی ایسته‌یورز ، سندن خوشنودز) کبی نغمه‌لرله طیشاری آلوب قیشله‌یه کتورورکن یولده ویاقیشله‌ده اتلاف ایلدکلری سامعه چاك دهشت اولان حوادثدن ایدی . بو صورتله آرانیلان بر کنج آوجی ضابطنك والده‌سی اوغلنك

خانه‌دن چیقمسنه ممانعتله : « کیدوب ایچلرنده قاری کبی اولمیه‌جکسك ، مراملرینی بوراده اجرایه قیام ایتسونلر ، بش آلتیسنی کوزمك اوکنده تپه‌لدکدن صکره اولده باری او قدر غم یمیه‌یم) اقوال مردانه‌سنی صرف ایتدیکی‌ده موثوقدر .

عسکرك بو صورتله قاریشیقلغی ، بر دوام اولوب حسن نیتله ایشه باشلادیغی ، حتی بویله مهالك ایله مالی بردم نازکده خدمتی قبولی بیله بر فداکارلق اولدیغی درکار اولان قابینه ایکی جامع آره‌سنده قالمش بی نماز کبی لال ومتحیر ، مضمحل ومنکسر غالبا چالیشیوردی . افکار عمومیه ایشك ایچنده سرای پارمغی اولدیغنه ایجه قائل اولدیغندن دون مرکز سفینه‌سنه اوراق مضره ویررکن یاته‌لانان شخصك تحقیقاتنه اهمیتله انتظار ایدیور ، سرای سلحشورلرندن اولدیغنك قطعیاً تحققنی کورنجه قناعتنه برقات دها قوت ویرمش اولیور ایدی ؛ هیئت وکلا مبعوثان ملته قارشی اصولاً اوقویه‌جغی بیاننامه‌سنی تنظیم ایچون باب‌عالیده اجتماع ایدیوردی. فقط احوال داخلیه‌نك آله‌جغی نتیجه کسدیریله‌میوردی که قلبلرك اطمئنانه مقترن بر خط حرکت چیزیله‌بیلسون ! حربیه ناظری باب عالیدن علی التوالی چتالجه ایله مخابره ایدیور ، صدراعظم سرایدن چاغیریلیور ، بیاننامه‌ده کندی کندیسنه یازیلیوردی . فقط چتالجه ! . اوراده نه‌لر اولیوردی ؟ نه کبی قوتلر طوپلانیور ، نصل پلانلر دوزولیوردی ؟ مجلس مبعوثانده ، کیدوب کلن

هیئت ، برابرجه مشروطیتی محافظه ضمننده ادرنه وسلانیکدن
کلمش اولان هیئت معظمهٔ عسکریه‌یه ملاقی اولدیغنی وبونلرك
مرتبات عسکریه‌لری پك منتظم اولوب بتون ضابطانی برابر
بولندقلرینی سویلدی . سبب حرکتلری‌ده استانبولده جریان
ایدن وقایعدن پك زیاده متهیج بولندقلرینی وبو حرکت
مشروطیته بیوك بر ضربه کبی تلقی اولندیغندن بحثله شاید
مبعوثانك حریت کلامیه‌لرینه جزئیجه بر نقیصه ایراث ایدیلیر
وهر هانکی بر قوتك تحت تأثیرنده بولندیریلیرسه بو اغورده
قانلرینك صوك داملهسنه قدر آقیده‌جقلرینی والیوم موقع
اقتداره کتیرلمش اولان قابینه‌نك مجلس مبعوثانك اعتمادینه
مظهر اولمدیغنی ومبعوثاندن بر قسمنك هنوز مجلسه دوام
ایده‌مدکلرینی بیان ایله عودت ایتمك قابل اوله‌میه‌جغنی ومع‌مافیه
حال وموقع نازك بولندیغی جهتله مبعوثانك نتیجهٔ امرینه قدر
استانبوله حرکت ایتمیه‌جکلرینی تأمین ایتدکلرینی بیلدیردی .
ولایات مختلفه‌دن کلن ومدافع مشروطیت بیانات قطعیه‌یی حاوی
اولان تلغرافلرده اوقوندقجه مبعوثان کرامه بیاغی قوت قلب
کلمکه باشلامش ، حتی ازمیر مبعوثی نسیم مازلیاح افندی
استبدادك عودت ایتدیکنه ، سقوط ایتدیریلن قابینه موقع
اقتداردن جبر وزور ایله چکیلدیکنه ، مبعوثاندن بر قسمی
تهلکهٔ حیاتله مجلسه دوام ایده‌مز ایکن نصل مشروطیت واردر
دنیله‌بیله‌جکنه دائر سربازانه بر لسان قوللانوب احوال

حاضرەیە قارشی پردۂ خوف وریایی چاکچاك ایدەجك درجەیە واریویرمش ایدی .

مبعوثان آچیق سویلیور ایدیسەدە حالوقاللرندن مستبان اولیور ایدی کە بو چتالجـە عسـکری حکومتك دیدیکی کبی مقدار جزئیدە ، عودتی محتمل بر شی اولمیوب قوت وانتظامی مکمل ، بیدربی کلەجك قوتلر ایلە دها زیادە تکمل ایدەجك جنـود محریت ایدی . بر ایکی کون اول آتشـە میلیترلکندە بولندیغی برلیندن حرکت ایدن انور بکك صوفیەدن طوغری سلانیکە کلدیکی ، نیازی بکك مناستردە سکز بیك کوکللی ایلە حاضرلاندیغی تلغراف حوادثی اولمق اوزرە روایت ایدیلیور ، ولایاتدەکی ارناوود باشقیمقلوبلرینك درسعادتدەکی قلوبە مراجعتلە مشروطیتە خلل کلوب کلمدیکنی صوردقلری ، وکندیلرینە هر احتمالە قارشی حاضر بولنملری جوابی ویرلدیکی اکلاشلیوردی.

استـانبولە کلمکدە اولان قوۂ عسـکریە قوماندانلغنـدن سفـارتلرە بر تلغرافنامە کشـیدەسی ایلە اردونك مشروطیتی تحکیم مقصدیلە حرکت ایتمش اولدیغی وسفرای کرامك وبتون اجانبك جان ومالنە هیـچ برصورتلەتعرضە واستانبول آسایشنك اخلالنە محل وامکان براغلمیەجغی تأمین اولنمش اولمسنە نظراً خیالخـانەدە منتظم بر اردونك خطوات دیوانە ایلە علیالتوالی استـانبول اوزرینـە یورومکدە اولدیغی تجسم ایدیوردی .

سلانیك دفتردارلغی حرکت عسکریەدن صـکرەکی قابینە مالیە

ناظرینی مخالفت مشروطیتدن دولایی طانیمیور ، ولایاتك اكثری اقسامندن بو نوع پروتستولر باب عالی‌یه یاغمقده بر دوام بولنیور ایدی . چتالجه‌یه كلن عسكرك قلاع واستحكاماتی ضبط ایتدكدن صكره مختار بك نامنده جسور وتربیه‌لی بر قوماندانك اداره‌سنده متصل ایلریله‌مكده اولدیغی‌ده قولاغه چارپیور ایدی ، او كون ترجمان حقیقت غزته‌سی چتالجه طوپجی قوماندانینه بر تلغرافنامه چكمش ، شو جوابی آلمش ایدی :

« ایكنجی واوچنجی اوردولردن مرتب فرقه‌لر كمال سرعتله بوراده اجتماع ایتمكده‌درلر . تشكیل ایدلمكده اولان اوردوكاهلر حماست عثمانیه‌دن بر نمونه كوستریور . استانبول آسایشنك بر سرعت بر قیه ایله اعاده واستقراری بو جدی ومكمل اوردونك الك برنجی املیدر . احوال هر حالده شایان مسرت ومنونیتدر . »

چتالجه قوماندانی حفظی

صوك جمله‌ده‌كی « هر حالده » كلمه‌سنك افاده ایتدیكی معناده‌كی قوت وشمول دلالت، عظیم وبی پایان ایدی. بو بللی . منتظم وعزمكار بر قوهٔ عسكریه ، بر فرقه ، — كیم بیلیر — بر اوردو كمال سرعتله طوپلانیوردی . فقط عجبا بونلر مطلقا استانبول اوزرینه یورویه‌جكلرمی ایدی ، « هر حالده » نك تحتنده مستتر اولان مضامین لطیفه‌نك هپسی وجود بوله‌جقمی ایدی ؟ یا بو اوردونك ولو الك خیر خواهانه مقاصدله پای تخت اوزرینه یورومسنه زمین وزمان مساعدمی ایدی ؟

حربیه ناظرینك محلی قوماندانلغندن آلدیغی تلغرافنامه اوزرینه
اطنه اختلالنك كسب سكون ایتدیكنه دائر اولان تبلیغ رسمیسنه
رغماً بالعكس ولایت مذكورهده اختلالك ملحقاتهده سرایت
ایتدیكنه دائر خبرلر كلیور ، مجروح قونسلوسی آلمق اوزره بر
انكلیز حرب كمیسنك مرسینه عسكر چیقاردیغنه دائر تلغراف
آلنیور ، احوال حاضره‌یه قارشی مذاكرانده بولنامق اوزره
سفرانك اجتماع ایتدیكی روایت ایدیلیور ، بوكون امضا اولنمسی بكله‌نیلان
پروتوقولی بلغار مرخصنك اعذار واهیه سردیله امضادن استنكاف
ایتدیكی آكلاشیلیور ، بلغارستانده‌كی قومیسرمز داخلاً
قاریشیقلق اتساع ایدرسه بلغارستانك بوندن استفاده‌یه شتابان
[اوله‌جغنی بیلدیریوردی . چتالجه‌ده‌كی عسكر استانبول اوزرینه
ورودیكی تقدیرده بالنتیجه استانبولده ذاتاً ضابطسز اولان
عسكره نصل اولسه غلبه چاله‌بیلیردی . فقط بو غلبه بر حربه
توقف ایدوب استانبول ایچنده اكی قوكی بر حرب تصوری ایسه
بتون شهرك یاغمسی ، بتون نفوسك معروض مهالك اولمسی
احتمالات قطعیه‌سیله تویلری اورپردیور ، بو آتشك عثمانلی وطننی
مركزندن محیطنه طوغری یاقوب قاووره‌جغی ظن اولنیور ،
اغتشاشه انجرار ایده‌جك اولان بویله بر حرب داخلینك مبدأی
بیله بلغارستانك حدودی تجاوزی ، صربلرك ، قره‌طاغلیلرك ،
یونانلیلرك ، و احتمال طبیعتیله حكومات سائره‌نك فرصتدن
استفاده‌یه قیاملری صورتیله عثمانلی سلطنتنك خاتمه‌سی كبی

اوله‌جغی دوشونجه‌لری غالب بولنیور ایدی . ذاتاً صوفیه‌دن چکیلن تلغرافنامهٔ آتی، افکار متهیجه‌یه حقائق مدهشه‌دن بحث ایدیوردی :

«صوفیه ۱۷ ـ ٤ نیسان — بلغارستانك منازع فیه مسئله‌نك حلی ایچون درت کونلك مهلت ویره‌رك ترکیه‌یه بر اولتیماتوم کوندردیکنه دائر بعض اجنبی غزته‌لری طرفندن ویریلن حوادث ، صلاحیتدار بر منبعدن تکذیب ایدلمکده‌در . بلغارستان حکومتی هیچ بر مدت تعیین ایتمیه‌رك الیوم معلق بر حالده بولنان اختلافاتك تسویه‌سی بر طرفه براغیلوب بلغارستان قراللغنك تصدیق ایدلمسنی تحریراً باب عالیدن طلب ایتمشدر . مع مافیه مسئله‌نك حلی سورنجمه‌ده براقلدیغی تقدیرده بلغار افکار عمومیه‌سنی نظر دقته آله‌رق تدابیر قطعیه‌یه توسل ایتمك مجبوریتنده بولنه‌جغنی‌ده بیان ایتمشدر.» تلغرافنامه‌کی تکذیب غالبا فقرات تالیه‌نك قوت معناسنی تأیید ایچون اوله‌رق هیئت مجموعه‌سنه مدتسز اولتیماتوم دینلسه جائزدی. ینه صوفیه‌دن کلن دیکر بر تلغرافنامه‌ده صربستانك یکی‌پازاره تجاوز ایتدیکنی حاکی بولنیور ایدی . بلغارستانك حدوده عسکر سوق ایتدیکی علی‌التوالی تکذیب اولنیور ، فقط بر طرفدن ده صارم بکده‌کی قطعاتی حدوده سوق ایتمکده دوام ایلدیکی سویلنیوردی . جرائد اجنبیه‌دن بعضیلری ، بالخاصه فرانسز غزته‌لری بلغارستانك حدودی مطلقا تجاوز ایده‌جکنه ، اوچنجی

اردو یرندن آیرلمش اولمغله هیچ اولمازسه بلاقید وشرط تأمین استقلال ایچون ماکدونیایی قولایجه اشغال ایدیویره جکنه ، بلغارلرك فکرنجه‌ده بر کره حدودی تجاوز ایده جك بلغارطابور لرینك بش کون ظرفنده استانبول سورلری دیبنه کله بیله جکنه دائر چاله‌قلم نشریاتده بولنیورلردی . حالك بحرانلری ، ابهاماتی ، آتینك — او کون ایچون — ظلام قطعیسی نشریات واقعه‌ده‌کی احتمالاته قارشی نه‌سویلمك لازم کله جکنده جمله‌یی عاجز براقیوردی . برلونده تلغرافنامه‌سنده باش وکیل موسیو آسکیتك «ترکیاده مشروطیتك محافظه اولنه‌جغنه دائر یکی قابینه طرفندن تأمینات ویر لدیکنی» بیان وبوصورتله قارشی انکلتره‌نك مظاهرتی طبیعی اولوب «آنجق ترکیا ، داخلاً براداره عادله تأسیسی مقصدینه معطوف اولان اصلاحات اساسیه‌دن هرنه‌صورتله اولورسه اولسون صرف نظر ایده جك اولورسه انکلتره‌نك معاونتنی کلیا غیب ایده جکنی درمیان ایلدیکی بیلدیریلیور . پارس بورسه‌سنده عثمانلی اسهامی پك دشکون . انکلیز ، آلمان ، ایتالیان ، فرانسز قوای کافیهٔ بحریه‌سی ترکیه صولرینه حرکت ایتمش بولنیورلر .

٭
٭ ٭

٦ نیسان ، پازار : اوخ ، بلغارستان ایله میانه‌مزده‌کی مذاکرات ائتلافیه پروتوقولی نهایت بوکون علی الصباح امضا ایدلمشدر . خدشه‌رس خاطر اولان بوغائله ، بلغارستان امارتنك دورودراز دوشونه‌رك ویرمش اوله‌جغی قرار نتیجه‌سنده شوصورتله برطرف

اولمغله آرتق كندی كندمزی قالدق دیمكدر . آرتق كندی قوزمزی كندمز پایلاشه بیلیرز. نفسك بویله درین آلنمسی بو كون ، حركات سابقهٔ عسكریه‌نك قطعیاً وقاطبةً افكار ارتجاعیه محصولی اولدیغنه دائر آنی دنیله‌جك وجهله وعادتا تلسنز تلغراف تموجات عمومیه‌سی حالنده اخبار واحكام انتشار ایتمش اولمسندن وباشلیجه اوغراشیله‌جق دشمنك ایچمزده ، قلبكامزده بولندیغنه قناعت كتیرلمه‌سندن متولد در ، حتی نه‌لر اولمش ده نه‌لر ؟ بلغارستان مذا كراتنده منازعه فیه وردرست مذاكره اولان مسائل فرعیه طرفمزدن ترك واهمال ایدیله‌رك مقررات موجوده‌نك طرفینجه امضاسیله اكتفاسی جهتنه كیدلدیكی حالده بلغارستانك ، احوال حاضره ده اضطرارمزه قائل اوله‌رق تهدیدات ایله قاریشیق بر طریق استغنایه صاپمش اولمسی دخی ، سر دفتر ارباب ارتجاعك تشویقات وترغیبات مخصوصه‌سندن ایلری كلمش ایمش . یااویله‌می؟. طور هله . ولوسلم آوستریانك ماكدونیایه طوغری ایلریله‌مسی ایچون وقوع بولان مواعید وتحریكات ایله روسیه‌نك بوغازلردن ایچری صوقیله‌جغنه دائراولان احتمالات ده حقایق محضه‌دن عبارت اولسون . ذره قدر حكمی یوقدر . چونكه بوكون سیاسیات عالم اشخاصك دوش عجزندن وید سقامت واهمالندن قالقه‌رق مناسبات عمومیه موازنه‌سنه پیدای ارتباط ایلمشدر .

سویهٔ عقل وادراكاری برونلرینی گچمه‌ین طرفداران استبداد، برشخصك فكر ووعدیله بردولتك حركت سلمه السلامه كیریشه

میه‌جکنی بیلمه‌مکده معذور ایسه‌ده ، اوروپا دولتلری ارباب سیاستنك ایجابات حالدن بشقه برشی طانیمیه‌جقلری محققدر . علی‌الخصوص ۱۱ تموز انقلابیله طریق زوال وانده‌فاعه کیرمش اولدیغنه حکم ایدیلن شرق مسئله‌ٔ ابدیه‌سی ، حادثات جدیده ایله تکرار اثبات وجود ایدیور دیمك اولدیغندن شرق اقلیمنده هرهانکی بر دولتك کندی‌باشنه الکجزئی برحرکته بیله‌جرأت وقدرتی اوله‌ماز . دیمك جادوی استبدادله اوغراشمغه مجال ومساعده‌مز وار . اویله یا . هم بوبزم صرف کندی حیاتمزه ، دیدکاری کبی مدنی ایسه‌لراوروپالیلرکده تقدیر ایده‌جکی برمقصد مقدس ملیمزه عائد بر امر داخلیمزدر . ایل نه قاریشیر ؟ . .

ایشته بوکونك ابتداسندنبری افکار عمومیه‌نك بر تحول عظیم ایله داخل اولدیغی طور ملاحظات بومجرای سربازانه‌یه طالمش کیدیوردی . فقط بلغارستان مسئله‌سنه عائد پروتوقول امضا ایدلمکله برابر ، بلغارلر طرفندن ایقاعی ملحوظ محاذیر و مهالك تماماً بر طرف اولمش دکل ایدی . امضا ایدیلن پروتوقول ، کسب قطعیت ایتمك ایچون مجالس مبعوثان و اعیانی طولاشه‌جق بر وثیقهٔ ابتدائیه ایدی . صکره سیاسیات دولیه دنیلن شی ، ظهور ایدن فرصتلردن هرنه صورتله اولورسه اولسون مطلقا استفاده ایتمك مهارتندن عبارت دکلی ایدی ؟ بین‌الدول منعقد برلین عهدنامه‌سنی زیر وزبر ایدن جرأتکار بر امارت ، ایجابنده بر پروتوقولی بیرتوب آته‌مازمی‌ایدی ؟ پروتوقولك طبیعی

درسعادت اخلاانه قارشی سلانیکده قیام و هیجان: کوکالی قیدی .

رخصت حکومت امارتله امضا ایدلمش اولمسنه رغماً بو کون صوفیه‌دن وارد اولان تلغرافنامه‌لر هیچ ده صلحجویانه دکل ایدی . مثلا آژانس دوقسط طینوپلك صوفیه‌دن آوب تبلیغ ایتدیکی تلغرافنامه‌ده، بلغارستان طرفندن ممالك عثمانیه‌یه اجرای تجاوز ایدلمسی حقنده‌کی آراء وحسیاتك بین الاهالی و بین العسکر یاییلمقده اولدیغی ، وچرنا پونشتاغزته‌سنك « اوروپا دولتلری دولت عثمانیه امورینه مؤثر صورتده مداخله ایده‌مدیکی تقدیرده ترکیه‌ده تأمین اسایش وظیفه‌سنی بلغارستانه توديع ایلملیدر » طفره فروشلقلرنده بولندیغی ، ثم

رسمی وزەمه غزتەسنك : « ترکیەده دور حریت ختام بولمشدر . احوالك اصلاحی و ترکیەده ساکن ملل خرستیانیەنك صلح وسکون دائرەسنده ترقی ایده بیلەجکلرینه دائر بسلەنیلن امیدلر واهی قالمشدر . بوقاریشیقلغه شاید بر نهایت ویریلەمیەجك اولورسه ترکیەده تأمین آسایش وظیفەسی کرك انسانیت و کرك منافع ذاتیۀ حیاتیه نقطۀ نظرندن بلغارستانه توجه ایدر . ترکیاده اغتشاشات متمادیدر . بلغارستان ایسه مکمل ومنتظم اردوسی ایله بو وظیفەیی ایفا ایده بیلیر » مطالعات حدناشناسانەسنی ایراد ایلدیکی ذکر وتعداد اولنیور ، وصربستان حکومتنك یکی بازاره طوغری چتەلرسوق ایتدیکی مصراً روایت ایدیلیور ایدی . وزەمه غزتەسی مطالعاتنك ، حکومت امارتدن جزئی کلی رنك وبو اخذ ونشر ایتمکده بولندیغی ایسه بدیهی ایدی . شو حالده افکار عمومیۀ عثمانیەنك بوقاریده کوستردیکی درجەده بر قطعیت و عمومیتله تحول ایدیویرمسی موافق عقل و مصلحت اولمامق لازم کلیر ایدی . حال بوکه افکار عمومیه بو تحولده نهایت سررشتەسنی الده ایتدیکی معلومات ایله اومعلوماته مربوط محاکماته استناد ایدیور ایدی . استانبولده‌کی حرکت عسکریەنك تسویلات ارتجاعیون نتیجەسی اولدیغی ، استانبول عسکرینك بو حرکتی اغفالات ایله وقوع بولدیغی صورت قطعیەده آکلاشلمش ، غفلت وجهالت حسبیله بازیچۀ مفاسد ایدیلن بیچاره افراد عسکریەیه قارشی عادتا ترحم حسلری بیله اویانمغه باشلامش ، افراد عسکریەنك اکثریسنده بوکون یوروەیی

شاشیره‌جق درجه‌ده طالغینلق ، حجاب وخجلت اماره‌لری مشاهده ایدلمش ایدی . عسکر بالذات مرتجع ، خائن وطن دکل ایدی . بناءً علیه هرهانکی بر دوره‌سنده اولورسه اولسون تجاوز خارجی‌یه قارشی بو عسکر ایله چتالجه‌یه قدر کلدیکی وکلکده اولدیغی معلوم اولان دیکر عساکرك بالاتحاد یانه باغار ه‌قارشی حربه کیریشه‌رك وطنی مدافعه‌یه چالیشه‌جقلرینه قناعت کتیریلیور ایدی .

حقوق مقدسهٔ وطنك مدافعه‌سنده استانبول عسکرندن استغنا بیله ایدیله بیلمز ایدی . یالکز اول و آخر استانبول عسکرینك اختلالات واقعه‌دن طولایی حسابی کورلمك قطعی اللزوم و امرمقرر ومجزوم ایدی .

شو حسابجه باغارلر جدوی تجاوز ایتسه‌لر بیله ایلك حمله‌ده بعض مواقعی اشغال ایده بیلیرلردی . فقط بالنتیجه مخاصمه‌لرینه میدان ویرلمش دلاوران عثمانینك صدمات آتیه‌سی هرحالده جای اندیشه ایدی. بلغارستان پروتوقولی امضا ایتمزدن اول بو حسابلری هپ یاپمش اوله‌جقدی . افکار عمومیه‌نك درجهٔ ثانیه‌ده‌کی استناد کاه مهم واساسیسی ایسه چتالجه‌یه کلمکده اولان حریت اردوسی تشکیل ایدیوردی . حریت اردوسنك آوازهٔ مدایح وحرکاتی استانبوله عکس ایتدکجه ، استانبولده‌کی عسکری دوشونجه استیلا ایتمکه باشلامش ، بر قاچ کون اول یوزلری کولن ارباب استبداد، عاجلاً آغلامغه یوز طوتمش ایدی . اساساً حرکت عسکرك اولمیوب عسکر اورته‌ده بر آلت ایدی . مع‌مافیه غفلت ، مجازات

مترتبه‌دن برائته علت اوله‌میه‌جغندن بو حرکته اشتراك یدن ؛
هله ایقاع جنایات ایدن وایتدیرن افرادِ عساکرك طوعاً و کرهاً
تأدیبلری طبیعی ایدی . فقط بو ایکنجی درجه‌ده برمسئله اولوب
حریت اردوسنك هدف حرکتی ، اصل واساس اولان استبدادك
قلع وقمعی اوله‌جقدی .

ایشته بو حسیاتدرکه قلبلرده مولد وفرح وشادی ، افکارده
سلامت فکر ومطالعه‌یه بادی اولیورایدی . بو یولده‌کی امیدوانشراح
غالباً اك زیاده مبعوثلرده تجلی ایدیوردی . هرحالده مبعوثان کرام حریت
اردوسنك معنی وماهیتنی جمله‌دن زیاده بیلیور ، اومعنی وماهیته‌ده
جمله‌دن زیاده علاقه‌دار بولنیوردی . مبعوثاندن چتالجه‌یه کیدوب
کلن هیئتك خلقه افشا ایدیلن تلقیات ومعلوماتی برطاقم مبهماتدن
عبارتدی . مبعوثان کرام معلوماتك اصل جان آله‌جق قسمنی
کندیلری ایچون ، کندی ایچلرنده صاقلایورلردی . فقط علائم
وجهیه‌لرنده رونما اولمغه باشلایه‌رق طبیعی کتم واخفاسنه مقتدر
اوله‌مدقلری آثار انبساط ، چوق معنالر اظهار ایدیور ایدی .
مبعوثانك بوکونکی اجتماعلرینك ایلك جلسه‌سی خفی کچوب
ایکنجی جلسه‌ده طلبکاریٔ مشروطیت و ادیسنده‌کی تلغرافلر
اوقونمش ، شموللی بر معنایی مفیداوله‌رق مثلا «قابینه هنوزکاوب
پروغرامنی بسط وبیان ایتمدی ایتدیکنده اجابته باقیله‌جغی طبیعیدر»
طرزنده مطالبات واقعه‌یی مروج کورونه‌جك وجهله جواب
عمومیسی یازلمش ، وکلای ملتك قلبلرینه برقات دها قوت کله‌رك

اوچنجی جلسه‌ده توفیق پاشا قابینه‌سی بیاننامه‌سنك استماعنه ابتدار ایدلمشدر. آرتق حریت حرکتلرینه مالك اولدقلرینه وبالخاصه اوله‌جقلرینه قناعت کامله حاصل ایدن مبعوثان ایچون اورته‌ده بر توفیق پاشا قابینه‌سی یوق ایدی. توفیق پاشاقابینه‌سی دیمك، نه ایسته‌دیکنی بیلمکسزین طوفان جهالت کبی طاشوب قیران، ییقان عسکر دیمك، سونکولری اوجنه طاقیلان، دائما قورشونلری ویزلایوب کچن ماوزر دیمك،قان دیمك، جنایت دیمك، اضمحلال وطن دیمك، اختلال وافتراس دیمك، میدانه چیقوب کزن مهالك وممات دیمك‌ایدی. بوقابینه، مبنی علیهی اولان فجایعی بویله‌جه وکون دها صریح اخطار ایدیور، هر کسده باغیره باغیره بوخاطراتی‌صایوب‌دوکمك آرزولری‌اویانیورایدی. فقط توفیق پاشا ورفقاسی حائزموقع‌اقتدار اولمق ایچون‌اختلالات واقعه‌یی نه ایقاع ایتمش، نه‌ده آندن استفاده آرزوسنده بولنمش کیمسه‌لردی. بالعکس بویله نازك بردم بحرانده، بیاننامه‌ده افاده ایدلمش اولدیغی اوزره مجرد تأمین سلامت‌وطن‌ایچون‌خطب عظیم مأموریتی درعهده ایدشی‌اساساً بیوجك برفداکارلق‌ده‌صاییله‌بیلیر دی. بناءً علیه ناموس وعفتی هردرلو شائبه‌دن آزاده اولان برذاتك رنجیده خاطر ایدلمسی موافق انصاف اوله‌مازدی. آندن بشقه قابینه‌یی دوشوروب یکیدن بر بحرانه میدان ویرمه‌مکده بالخاصه ملتزم ومصمم، حتی غالبا بوخصوصدن بیاننامه‌سنی عرض ایدن قابینه‌ده معلوماتدار ایدی.

ذاتاً حال وزمانك عدم مساعدەسی سائقەسیلە بیاننامەسنی مختصراً ترتیب ایتمش اولدیغنی قابینە اعتراف ایتمکدە ایدی . بو سررشتەایلە برقرار اتخاذی جمعە ایرتسی بەتعلیق ایدلدی ، بو نتیجەدن مبعوثان قدر هیئت وکلادە ممنون قالدی .

حقیقت حالدە اورتەدە حکومت یوق کبی ایدی . شمدی استانبول اوزرینە مخیلەدە افرادی تیموردن ، چلیکدن دینلەجك درجەدە متین وعزمکار براردو یورویوردی . مستبدلری شاشیردان ، عصبیلشدیرن بو اردو ، بو حریت اردوسی باشدە مبعوثان اولمق اوزرە طلبکار حریت ملتە سعادت ابدیە مژدەلرندن خبررسان اولیوردی .

فقط بو اردو نە عجیب بر کتلۀ عسکریە ایدی کە دهادون چتالجەدە علی التخمین یدی سکز بیك رادەسندە ، مشاق سفریەدن یورغون اولملرینە واورادە یاواش یاواش طوپلانە جقلرینە احتمال ویرەرك براقدیغمز حالدە بوکون قوتی تضاعف ایتمش ، خادم کوینی کچمش ، کوچك چکمجەیە ، حتی پیشدارلری آیاستفانوسە قدر کلمش بولنیوردی ! بو خارق العادەلك استانبول اوزرینە تأثیرات فوق العادە اجرا ایدیور ؛ اردو مرام ایتسە بوکون اقشامە قدر ، یارین صباحە قدر بتون پای تختی هرطرفدن قوشادوب یدضبطنە کچیرەجك ، مستبدلری الك بیوکندن الك کوچکنە قدر قولاقلرندن طوتوب اسفل سافلین مذلتە فیرلادەجق ، وظیفۀ رها کارانەسنی آنی وقطعی اولەرق بتیریویرەجك ظن اولنیوردی . حتی استا-

درسعادت احتلالاتنه قارشی سلانیكده قیام وهیجان : سوقیات عسكریه .

نبول غزته‌سی حریت اردوسی عسا كرینك مقری كوینده‌كی باروت خانه‌یی بیله اشغال ایتدكلرینی ، درسعادته مواصلتلرنده بتون سلانیك عسكرینك خارجده طورمیوب شهره دخول ایده‌جكلرینی و بتون روم ایلی شمندوفر خطی حریت عسا كرینك ید ضبطنده اولوب مواصلات و مخابرات منقطع اولمامق اوزره خادم كویی ایله چكمجه آره‌سنده قره‌غول كزدیرلمكده بولندیغنی یازیور ایدی .

سوقیات عسكریه سلانیكدن محمود شوكت پاشا طرفندن اداره

ایدلمکده اولوب دده اغاج اس الحرکات اتخاذ قلنمش ایدی .
محمودشوکت‌پاشا مشروطیت دعواسی اغورینه بتون ثروتنی حصر ایتمش ایدی . ترنلر نقلیات عسکریه‌یه حصر ایدلمش ، حتی وسائط‌بحریه‌یه مراجعت خصوصی بیله‌دوشونلمکده بولنمش ایدی.« نایه فرایه پرەسه » غزته‌سی استانبول اوزرینه ایکی‌یوز بیك نفرعسکر کیده جکنی ، شمدی‌یه‌قدر حرکت‌ایدنلر بو جسیم اردونك پیشداری اولدیغنی‌یازیورو بر مقاله‌ٔ مخصوصه‌سنده‌مطالعات آتیه‌یی سرد ایدیوردی :

« حادثات اخیره اوزرینه عودت ایده‌جك بولنان استبداد ، اولکیندن دها الیم اوله‌جقدر. ییلدیز استبداد منقرضی مملکتی غرب مدنیتندن بسبتون محروم براقدیغی حالده بو دفعه‌کی استبداد بالجمله تشبثات مدنیه‌یه حائل اوله‌جقدر. بوکون عسکری ترنلریله استانبول اوزرینه یوروین ضابطان کندیلرینك و مملکتلرینك استقباللرینی اللرنده طاشیورلر . موفق اوله‌مازلرسه مملکتلری پك اسکی زمانلره رجوع ایده‌جك و بیك درلو اختلافات آره‌سنده تارمار اوله‌جقدر . غلبه ایدرلرسه مملکتلرینی ترقی و تجدده طوغری سوق ایچون پك چوق چالیشملری لازمدر . بونلر کندیلرینه‌و معیتلرندکی عسکره اولان اعتمادلری سوقیله هدفه طوغری کمال جسارتله آتلمقدن چکنمیورلر . بو قدر بیوك بر جسارت و فداکارلغه قارشی بر حس حرمت طویمامق امکان خارجنده‌در . بو درجه شجیع ،

فداکار افراده مالك بولنان بر ملت جهان مدنیتده هر وقت بر موقع شرف اشغالنه لایقدر . عثمانلی ضابطانی بوکون کچن تموزدن زیاده آثار شدت کوستریورلر . تموزده اوکارنده بر استحصال حریت املی واردی . شیمدی قارشیلرنده ماضی‌یه رجوع قورقوسی وار . بو دفعه‌کی حرکتلری کچن دفعه‌کندن دها چوق نازك و مهمدر . نه قدر چوجقلق ، تجربه‌سزلك کوسترمش اولورلرسه اولسونلر ، نه قدر خطالرده بولنمشلرسه بولنسونلر ، اعتراف ایده‌لم که بو فداکارلرك باشلری اوزرنده اولوم قورقوسندن بیلمیان بر شجاعت وحماست کولکه‌سی وار . »

هر بر فردی شهیر شجاعت و حماسته اوجار کبی یوروین بو غضنفر عسکرك ، ولهرسان عقول اوله‌جق وجهله همان شهره کیرمك اوزره اولدیغنه دائر پیاپی معلومات آلنیور ، هپ مجلسلر بونك اوزرینه دوران ایدیوردی . (ثروت فنون)‌ك کوندردیکی مخبر مخصوص چکمجه‌یه کیردیکی زمان موقفك بنالری اوکنده محافظ حریت عساکری کورمش ایدی ، کنار تپه‌لرده عسکر ایله طولو ایدی . عساکر اوموزلرنده ماوزر تفنکلری ، منتظم و مکمل قیافتلری ایله کزیورلر ، کندیلرینه خلقك ایراد ایلدیکی سؤاللره متبسمانه جوابلر ویره‌رك هپ شو سوزلرله خلاصهٔ افکار ایدیورلردی :

— بز محافظ مشروطیتز . قانمزك صوك دامله‌سی بو اوغورده مصروف اوله‌جقدر . استانبولده آسایشي اخلال ایله استبدادي

دعوته جرأت ایدنلری قانونك پنجه‌سنه چارپه‌جغز . اهالی ایچون هیچ قورقه‌جق بر شی یوقدر . . . .

بو عساکرك کافه‌سی تحصیل و تربیه کورمش ، و حتی مختلف لسانلره آشنا کزیده اولاد وطندی. طورلری، حاللری ایله یار و اغیاری متحیر براقیورلردی .

خلاصه استانبوله قارشی حرکت اردوسنك امراری پی‌درپی کمال عظمتله انکشاف ایدیور ایدی . حتی عسکرك شهره نصل کیره‌جکی بیله لسان عمومه دوشمش ، اولا بیك کشیدن مرکب بر پیشدار فرقه‌سنك درسعادتده بولنان ارقداشلرینه ملاقی اوله‌رق غلطه ایله بك اوغلنی احاطه ایده‌جك صورتده سوقاقلری طوته‌جقلری ، اصل بیوك قوتك استانبولی احاطه ایده‌رك شهره حاکم باشلیجه نقاطی اشغال ایده‌جکی و تپه‌لره طوپلر تعبیه ایدیله‌رك ایفای وظیفه قلنه‌جغی سویلنیور ایدی . اصل شایان اهمیت و موجب ممنونیت بر نقطه‌ده بو غوغای حریت ایچون پك چوق کوکللی یازلمش اوله‌رق بونلرك ایچنده بر چوقده روم ، بلغار و موسوی ملتلرندن صادق وطنداشلر بولنمقده اولمسی ایدی . سابق بلغار چته رؤساسندن صاندانسکینك معیتنده اون آلتی بیك قدر کشی ایله یانچه‌یه و اوراده‌کی اون بیك قدر کوکللی ایله درامه‌یه طوغری کیده‌جکی شایع و دائر ایدی .

استانبول غزته‌سی ایسه ارضرومده‌کی مخابر مخصوصندن آلدیغی تلغرافنامهٔ آتی‌یی نشر ایدیوردی :

« مشروطیتك کاملاً محافظه‌سی ایچون بر آوجی طابوری درسعادته متوجهاً یوله چیقدی . هر طرفده بر چوق کشی کوکللی عسکر قید اولنیور . تسلیحاته کمال کرمی ایله دوام ایدیلیور . یارین دکل ، او بر کون ترك وارمنی کوکللیلرندن مرکب ایکی طابور یوله چیقه‌جقدر . طربزوندن دخی درت طابور عسکر کوندریله‌جکدر . دردنجی اردو مشیری ارزنجاندن آنقره طریقیله دیکر طابورلر دخی کوندرمکده‌در . بالجمله ولایتده بیوك بر هیجان و فعالیت اجرای حکم ایتمکده‌در . »

طربزوندن کله‌جك عسکرك بورایه مواصلتی وقته محتاج اولوب ذاتاً لزومنده او قدر قائل اولنمامقله برابر بلا تفریق جنس ومذهب ولایت وطنداشلرینك محافظهٔ مشروطیت ایچون سلاحه صارلملرنده‌کی اتحاد شایان تشکر کورولیور ، ازدیادمن ومسار آفاقنك اتساع دائمیسنه مدار اوله‌رق ادرنه‌دن وارد اولان تلغرافنامهٔ آتی قرائت ایدیلیوردی :

« بو صباح ایله بو اقشام استانبوله کلیتله عسکر سوق اولنمشدر هر طرفدن کوکللی عسکر کلمکده‌در . اهالی آره‌سنده فوق العاده بر هیجان وفعالیت حکمفرمادر . »

چکمجه‌یی قولایجه اشغال ایدیورن عسکر ، قوماندان رفعت بکك اداره‌سنده اولوب ، مومی الیه طرفندن ایاستفانوسده

قوللركزديريله‌رك دوچار هيجان اولان خلقك سكونتنى تأمين ايلديكى ، حريت اردوسى ايله بك چابق ايصينلديغى ، بوعسكرك هيچ بر فرده ضررى اولميه‌رق وهدف حركتى اولان قلع وقمع استبداده نصب نظر ايده‌رك كمال دهشتله يورودیكى على التوالى حكايه اولنيورايدى . بوخطوات ديوانه‌يه [*] كوره كيم بيلير بوكيجه ، كيم بيلير يارين استانبولك اشغالى امور واقعه‌دن اوليويره‌جك ايدى . نه صورتله ، نصل ؟ ايشته بو سر سربسته‌يى بيلن يوق ايدى . هيچ مذاكره‌يه دعوت ايدلمه‌ين استانبول عسكرينك ، بوعسكر حريته قارشى اتخاذ ايده‌جكى وضع وحركت نه‌دن عبارت اوله‌جق ايدى ؟ شمدى‌يه قدر حركات ارتجاعيه‌يى اداره ايدن خائن اللر ، بو اردو كلنجه قيريله‌جقلرينى حساب ايده‌رك ، استانبولده‌كى عسكرى مقابله‌يه تشويق ايتمك جنايتنده‌ده بولنه‌جقلرمى ايدى ؟ او حالده ، استانبولده نه كبى احوال شورش‌مآل جريان ايده‌جك ايدى ؟ بو سؤاللرك احاطهٔ احتمالاتندن اوركن ، يرلى اجنبى بر قسم خلق وارايدى‌كه متماديا بوغازايچنه ، اطه‌لره ، شمندوفرلرله ، واپورلرله استانبولدن مفارقته شتاب ايديورلردى . اويله‌كه شمندوفرلرده ، واپورلرده براز كچ قالانلره بر بولنه‌ميه‌جق درجه‌لرده ، ايكنه آتلسه يره دوشميه‌جك مرتبه‌ده ازدحام وقوع بوليورايدى . واپوره كيروب ، ازميره ، پيره‌يه ، مارسيليايه ... الخ طوغرى آچيلانلر كنديش نفسلرينى آليورلر : آياق آلتنده قالمق تهلكه‌سنى آتلامقدن ممنون

[*] 'a pas de géant .

ومنبسط ، حريت اردوسـنك مظفريات قطعيه‌سـنى آچيقدن ديكله‌مك انتظاريله كيديورلردى. شمدى يه‌قدر سلانيك ايله مخابرات تلغرافيه منقطع دينه‌جك حالده قيود تحقيقيه يه تابع ايدى. بو كون آلنه بيلن عصر غزته‌سى بو حركت اردوسنك اسرارينى براز ايضاح ايديوردى: «بتون حر وطنداشلرى ساعت سكزده ۱۱ تموز ميداننده [سلانيكده] اجتماعه دعوت ايدن مناديلر شهرك هر طرفنده بر هيجان اوياندريمش ، بتون قلوبلر ، كوچك بيوك بيكلرجه خلق آقين آقين ، قافله قافله ميدانه شتاب ايتمكه باشلامشدر . بو كون بتون قلبلرده تصويره صيغمـاز بر آتش ، بر آتش حميت فوران ايديور ، حريتى ينه بويله بر كونده ، بر پنجشنبه كونى استحصاله موفق اولمش اولان عثمانليلر شيمدى‌ده بناى مشروطيته بر ضربهٔ مدهش اوران اللرى قيرمغـه بتون موجوديتلريله چاليشيور، هركسدن اومستبدوجودلره قارشى بر شهيق انتقام يوكسليوردى . .

« ۱۱ تموز ميدانـنك ، بو ميدان وسـيع حريتك بو كون كسب ايتديكى منظرهٔ لاهوتى جداً هردرلو تصويرك فوقنده‌در . انسان بو ساحهٔ فسيحه‌واصل اولوبده هرطرفك حر عثمانليلرله مالى اولديغنى ، يكرمى اوتوز بيك كشـينك اوراده اجتماع ايتديكنى كورنجـه بتون قلبيله آرتق عثمانليلرك تكرار زنجير اسارته كيره‌ميه‌جكنه ، حر اوله‌رق اولمكى اسير اوله‌رق يشامغه ترجيح ايتديكنه بتون قلبي ايله اعتماد ايدر . اوت بو كونكى

منظره او قدر علوی ، او قدر وطنپرورانه‌در . ساعت سکزی کچه‌رك میتنغ باشلامش ، فضلی نجیب بك طرفندن میتنغك اسباب اجتماعنی متضمن بر نطق ایراداولنه‌رق بعده علمای کرام نامنه مدرس رجب افندی طرفندن بر نطق ایراد ایدلمشدر . متعاقباً ارناوود وطنداشلرمز نامنه عبدل افندی آرناوودجه ، طوماق افندی بلغارجه بر نطق ایراد ایتمش ، بوندن صکره مبعوث قره صو افندینك ترکجه ویهودیجه ایراد ایلدیکی نطقلر شدتلی آلقشلره مظهر اولمش ، نیقوله افندینك صربجه ، کورکی آپانو افندینك اولاحجه نطقلری ایراد اولنورکن بتون خلقده هیجان وفوران حمیت یوکسلمش، یوکسلمشدر..»

سلانیکده : « سلاح باشنه ، آرش استانبوله !» جمله‌لریله ختام بولان نطقلری متعاقب ، احتیاط وردیف افرادی سلاحلرینی اوموزلامق ایچون قوشمشلر ، عناصر مختلفه‌یه منسوب بك چوق کوکلیلرده مدافعهٔ حریت ومشروطیت ایچون طابورلره التحاقه شتاب ایلمشلردر .

مناستردهدخی عینی صورت غلیان حمیت ایله سلاحه صاریلنمش، وقتیله حریت ومشروطیتی استحصالده پیشوا اولان اوخری ملی طابوری رسنه‌لی نیازی بکك تحت قوماندا‌سنده حرکته همان حاضرلانمشدر .

سلانیك باشقیم قلوبنك وقوع مراجعتی اوزرینه عموم حریتپرور آرناوود وطنداشلرك حرکته مهیا اولدقلری

خبری گلمشدر . بتون بو عسکره محلی دپولرندن سلاح وجبخانه توزیع وتودیع ایدلمشدر .

هر طرفده اولدیغی کبی بالخاصه سیروزده مشروطیتك معروض قالدیغی ضربهٔ اخیرهٔ استبداد ، پك بلند و عالی بر صورتده حسیات غیظ ونفرتی ، بناءً علیه اودرجه شدید وعمومی بر قیام وصولتی موجب اولمشدر . درسعادتده‌کی حرکات عسکریه‌نك سیروزه ایلك یوم انعکاسی اولان چهارشنبه کونی ، دنیاده بیلیرکه اوراده استانبولدن دها سالم وامین بر صورتله حرکات واقعه‌نك ماهیتنه انتقال ایدلمش ، بوکا قارشی ذمت همت ودوش حمیته توجه ایدن وظائف حماستك تعیین وتقدیری ایچون چوق دوشونمکه ، چوق سویلنمکه لزوم واحتیاج کورلمه‌مشدر . درحال احتیاط ورديف افرادينك پوصله‌لری کسیلوب طاغیدیله‌رق اجتماعه دعوت ایدلمش ، شهرلردن وکویلردن مسارعت ایدن کوکلیلرك استعجالده وظائف مترتبهٔ عسکریه صاحبی ردیف افرادی ایله مسابقت ایلدکلری کورلمشدر . اوحالده‌که پنجشنبه کونی تمام دنیاده‌جك حالده تشکل ایدن طابورلرك جمعه کونی هیچ بر نقصانی اولمق شویله طورسون ، بلکه فضله‌سی اوله‌رق ، بتون سیروز اهالیسنك علوی ومحتشم بر تشییعیله ترنلره راکب اولدقلری کورولوب حیرتلر ایچنده قالنمشدر . سیروز عسکری ، فضائل وکمالات عسکریه‌سی علی الاعلی وخصائل وطنپرورانه‌سی ایسه مستغنیٔ مدح واطرا اوله‌جق درجه‌ده دوبالا اولان میرالای حسن عزت بکك قومانده‌سنده ایدی . سیروزده سلاح حمیته صاریلان

کوکالیلرك مقداری بیك بش یوزدن دون اولمیوب بونلرك ایچنده چیفتی، چبوغنی آناسنی، باباسنی، نکاحلیسنی، نشانلیسنی ترك ایدن اصحاب زراعت، ثروتی، تجارتی، حضور وراحتنی اونودان ارباب ثروت، وظائف مأمورەسنی، یعنی حال واستقبالنی آیاقلری آلتنه آلان مأمورین حکومت، یعنی بالجمله صنوفدن وطنپروران ملت بولنیوردی. غالبا او دیارده بهار وطن، بشقه فیض طروت، بشقه رنك و بوی لطافتده چیچکلر آچیور! حیرت! استحقار موتك بوندن دها عالی بر درجەسی تصور اولنورمی، یا بودرجه فداکارلق، خصائل ممتازۀ سائرەسنه شهبال کمال اولان بر عسکرك اوکنه طورولورمی؟..

مثلا سزه ادوار سابقه سردن کجدیلرینی کولکەده براقان بو دلاوران وطندن لاعلی التعیین برینی تقدیم ایدەیم: رجب فریدالدین، سیروز ویرکو کاتبی، یکرمی سکز یکرمی طقوز یاشلرنده، اینجه یاپیلی، هنوز بیومکه میدان بولمامش بیقلر نارین بروضع ایله طاغنیق، ایکی سیاه قاشك آلتنده، جوال وبارقەزا ایکی کوز، وجودك هیئت عمومیەسی تندرستیٔ تام ایله ممزوج اولەرق مأثر جسته وچالاکیدن نمونه نما.. چهارشنبه اقشامی سیروزه تلغراف کلیور استانبول قارشمش، مشروطیت تهلکەیه اوغرامش، قوشمق لازم ایمش. رجب فریدالدین بی حضور و بی آرام همان مراجعت ایدیور: یا اولوم، یا حریت افکار فداکارانەسی ایله ذهنی تماماً مشبوع اولەرق سلاحه صاریلیور. بر آن اول تهلکەده اولان

درسعادت اختلال عسکریسنه قارشی روم ایلیده قیام : حریت اردوسی
قطعاتندن برینك صاللرله نهردن مروری

حریتك ، معاذاه آفات انقراضه اوغرادیله‌جق وطنك امدادینه یتشمك ایچون بی صبر وقرار : ایشته استانبول اوزرینه کلن فداکاران حمیت، هب بویله رجب‌فریدالدین قیراطننده آتشپارکان حماست ایدی .

استانبول دقیقه‌دن دقیقه‌یه بو اردو حقنده عقللره حیرت ویره‌جك حوادثه مطلع اولیور ، نتیجهٔ ظفرك محققیتنه قارشی جمله‌نك امنیت‌وجدانیه‌سی، حضــور قلبی‌عودت‌ایتمش بولینوردی مع‌مافیه بونتیجهٔ ظفری تأمین ایده‌جك معاملاتك صورت جریانی مجهول اولمغله شیمدیلك یکانه اندیشــه برکنارســلامته چکیلوب مترقب قالمقدن عبارت اوله‌جقدی . چاره‌لری اولانلر شورایه بورایه نقل ایدیورلر ، اولمیانلر خانه‌لرندن بك اوزاق کیتمه‌مك ، عندالاقتضا خانه‌لرینه کیروب قالمق کبی تدابیره‌متوسل بولنیورلردی . ۳۱ مارت حادثه‌سنی تعقیب ایدن ایام مظلمــه‌ده اظهار بشاشت‌ایدن خفاشان استبداد‌ایچون‌ایام اخیره تعبیرصحیحیله قره‌کونلر اولدی . بونلرك الی بایراقلیلری چیقدقلری ظلمات مغاره‌لرینه ینه‌رجعت‌ایتمشلر ، طیشاریده‌کی‌کزنلری ایسه‌زوراکی تبسم وخنده‌لرله امنیت‌ومسرت صــافیهٔ عمومیه‌یه قاریشــیرکبی کورونمکه چالیشمقده بولنمشلردی. اختــلالات واقعه‌ده‌الی‌اولا- نلرده‌طریق اختفا وفراری‌اختیاره آرتق باشلامشلردی صانیرم . اســتانبولدن آریلان واپورلرك آلدیغی بی‌حد ونهایت بولجیلر ایچنده وولقانجی کبیلرده (این المفر) ترانه‌سیله دمساز اوله‌رق

خوف خیانتلری اوکنه قاتیلمش قاچیورلردی .

§ اطنه حادثه‌سی حقنده قطعی معلومات اولمیوب شیمدی‌یه‌دکین بیك قدر کشینك تلف ومجروح دوشدیکی روایت ایدیلیور ، اغتشاشك اقسام سائرهٔ ولایته سرایت ایتدیکی قویاً تخمین اولنیور ، یالکز بومقاتلات خونریزانه امیدظفرله‌سوینن کوکایلرك کوشه‌سینده برعقدهٔ الم کبی قالیورایدی . اوکون قارشی غزته‌لرینه شو تلغرافنامه ورود ایتمش ایدی :

«قیصری : ۱۸ نیسان‌دن‌ دون سیندن شهرمزه کلن تلغرافنامه‌ده اطنه‌ده قتل عام اجرا ایدلدیکی بیان اولنمقده‌در . بو تلغرافنامه بوراده عظیم بر هیجان حصوله کتیرمشدر . ارمنی دکانلری ایکی اوچ ساعت قدر قپالی قالمشدر . والیمز قیصریه‌ده عینی حالك وقوعنه میدان ویرمه‌مك ایچون لواو فرقه قوماندانلرینی خانه‌سنه دعوت ایلمشدر . مشارالیه قیصریدن بر ساعت مسافه‌ده تعلیم اجرا ایتمکده بولنان عسکرلری جلب ایده‌رك دکانلری آچدیرمغه موفق اولمشدر . الیوم اتخاذ اولنان تدابیر شدیده سایه‌سنده سکون وانتظام تأسیس ایدلمشدر» افکار عمومیه‌یه کوره سکون وانتظامی تأسیس ایدن بو والی ایله قوماندانلر ، فوق العاده شایان تقدیر آدملردی . اطنه حادثه‌سنك ولایات سائره‌یه عکس انداز سرایت اولماسی احتمالاتی ، باعث اضطراب اولیور ، هر طرفده بویله مأمورلر اولوب فجایعه میدان ویرمه‌مسی همان یکنسق صورتده آرزوی عمومی‌یی تشکیل ایدیوردی اللرندن کلسه هر کس باغیره‌جق ، «ای اطنه‌لیلر ! ای وطنداشلر !

وطن كيديور ، سز، بز محو اوله‌جغز . نه ياپيورسكز. حريت اردوسى استانبولى ضبط ايتمك اوزره اولديغى برزمانده نه‌غفلتدركه سز قرداش قرداشه‌خونين ماجرالرله دمكذار اوله‌سكز ! » ديه فرياد ايده‌جكدى .

§ حريت اردوسنك صورت منتظمه ومطرده وسريعه‌ده‌كي حركات خارق العاده‌سى بر قاچ كوندن برى مؤسس اوروپا بد بينلكنى‌ده يارى‌يارى‌يه بلكه دهافضله ازاله ايتمش، بلغار غزته‌لرينك حالا دائم افادات نابجالرينى حكمدن اسقاط ايله‌ين بلغارستان ائتلافندن بالاعتبار حكومات سائره‌ده‌كى افكارده دخى تبدلكالى مشاهد ايدلمشدر. ويانه‌ده منتشر (فرايه‌پره‌سه) غزته‌سى: «استانبولده‌دوچار هزيمت اولان حريت ييلديزاستبداديته اعلان حرب ايتمشدر. » مقدماتيله و بلا استثنا حريت اردوسنى تقدير واوج اعلايه اصعاد ايديور ، برلينده منتشر (لوقال آنچايكر) غزته‌سى : » «درسعادتده ظهور ايدن حركت عسكرينك ييلديزدن ترتيب ايدلديكى ملحوظدر » واديسنده ، بناءً عليه كيفيت ارتجاعك قهرمانان حريتله محو وبرباد ايديله‌جكى افكارينى مشعر طوربيانه سالك اولمغه باشلايوردى . انكليز غزته‌لرى ايسه قطعى المفاد محاكمات ايله ايراد مطالعات ايديورلردى ، مثلا استاندارد غزته‌سى شويله يازيوردى : « ذات شاهانه تموزده اوچنجى اردويه قارشى كوستريديكى سكونت فيلسوفانه ايله بو دفعه‌ده استانبول عسكرينك مطالبنى قبولدن چكنمه‌مشدر . ادهم

پاشانك حربیه نظارتنه تعیننده اصرار ایتمسی‌ده یك معنیداردر، مع مافیه اصل شایان اهمیت اولان جهت استانبول وقایعی دكل، بونك ولایاتده حاصل ایده‌جكی تأثیراتدر.
غیر قابل اقتحام كورونن بر چوق مشكلاته رغماً تموز انقلابنی حصوله كتیرن بر جمعیت، شیمدی‌ده او زمان حاصل ایتدیكی تجربه‌لرك انضمام معاونتیله، هیچ شبهه‌سز درجهٔ قابلیتنی كوستره‌بیله‌جكدر.»
دیلی تلغراف غزته‌سی ایسه: «حادثات اخیره‌ده ییلدیزك پارمغی اولدیغی تحقق ایدرسه ولایات آیاقلانه‌جقدر. بوده پك طبیعیدر. حریتی ماكدونیا و آرناوودلق استحصال ایتمش بولندیغی ایچون شیمدی‌ده احوال اخیره نتیجه‌سنده الك زیاده بو ایكی قطعهٔ متهیج اولمشدر. نته‌كیم درسعادت اوزرینه حركات عسكریه اجرا اولنمغه باشلامشدر. ییلدیز نه‌اردودن، نه دونمادن بر شی بكلیه‌مز. اردو تموز وقایعنده طرز تفكرینی كوسترمشدر. سلطان عزیزك دور سلطنتنده منافع مملكته صداقتنی كوسترن دونما بالطبع بو دفعه‌ده ابراز خدمتدن كیری طورمیه‌جقدر» دیوردی.
بوكونك احوال واحتساساتی صورمبسوطه داخلنده اولوب بالخاصه پیشكاه پای تختده ركز خیام ایتمش دهشتلی، متین ومعظم، اجراآتی قطعی و آهنین. خارقه‌نما براردونك طیف خیالی، امنیت بخش قلوب اولمقله ممتاز ایدی. یازلدیغی وجهله

بوغاز ایچنه ، اطه‌لره صاووشـان ، حتی اسـتانبول حدودندن]
طیشاری آچیلان یرلی واجنبی پك چوق کیمسه‌لر وار ایدی ایسه‌ده
بونلر اردونك اجرا ایده‌جکی حرکاتك اشکالنی بیلمدکلرندن
التزام احتیاط ایتمش اولیورلردی . یوقسـه قطعی اولان نتیجه
عموماً مسلم ایدی . . مع‌مافیه بویولده مدار امنیت اولان امید
وقناعت ، حوصلهٔ احتراص وتجسسی واسع اولان انسانلر ایچون
کافی گلمه‌یورك دهاایلری‌سنه کیدیلیور ایدی . اردو نه‌قدر کثیلك
ایدی ؟ . ٣٠ بیك ، ٥٠ بیك ، ٨٠ بیك ؟ ارقه‌سی دائما کلیور
می ایدی ؟ . جانم باقسه‌کا شورایه ، مقری کوینه‌قدر کلمش ایدی .
آرتق ایلریسی برشیمی ایدی ؟ کیریورملی دکلمی ایدی ؟ یوقسه
اوکا کوره ترتیباتمی واردی ؟ عجبا نه‌کبی ترتیبات ؟ هرحالده متین
ومدهش اوله‌جق . فقط نه‌درلو ، نصل شی ؟.... الخ .

*
* *

٧ نیسان : شمالی ، دوائر مرکزیه‌دن ملحقاته وبالخاصـه
روم ایلی‌یه کشـیده ایدیلن تلغرافنامه‌لرك قطعیاً قبول ایدلمدیکی
تحقق ایدیور . بر نمونه : اورمان ومعادن وزراعت نظـارتندن
مناستر ولایتنه : « تصدیق عالی‌یه مقترن بر آیلق بودجه قانونی
موجبنجه بیطرلرك وزراعت مأمورلرینك مصرفیده مال‌صندو ـ
قلرندن ویریله‌جکندن بونك خلافنده معامله‌یه میدان ویرلمه‌مسی .

فی ٥ نیسان سنه ٣٢٥

جوابی :

« استحصال حقوق ملت ایچون حرکت ایتمش اولان اردوی عمومینك پروغرامنه توفیقاً قانون اساسی احکامی اعاده ایدیله‌رك هیئت مشروعهٔ وکلا مقامنه عودت ایتمدکجه نظارتلر تبلیغاتنك کائن لمیکن حکمنده طوتلمسی ولایت هیئت علیه‌سنك جمله‌ٔ مقرراتندن اولمغله نتیجه‌یه قدر بوکبی تبلیغات ایله تلغرافخانه‌لرك ومقام ولایتك اشغال ایدلمه‌مسی .

٦ نیسان سنه ٣٢٥

استانبول سورلری پیشگاهنه کلن معظم حرکت اردوسنك خیال اهل وطنده اشغال ایلدیکی موقع بلند وبالاترین ، اظهار ایلدیکی شکل دلفریب و نازنین بتون اجزاء وطنك وسائل ونقاط اتحاد واجتماعی ماهیتنی حائز اولدیغندن ، اولجه توحش ایدیلیرکن ، شیمدی بو افتراقاته قارشی لاقید قالنیور ، بلکه تقدیر وتحسین بیله اولنیور ایدی . اردوی جلیل الشان جریت ایله بر دها بش آلتی کونلك حادثاته عطف لحاظهٔ امعان ایدیلیور ، کچیریلن ساعات خلجان واضطراب پیشگاه نظرده تکرار تمثل ایده‌رك دها سرین قانلیلقله معاینه ومحاکمه ایدیله‌بیلیوردی . صوك امیدلرك انقطاعندن صکره ممالك عثمانیه‌دن مباعدت ایله اخیراً آتنه‌یه مواصلت ایتمش اولان خاصه اردوسی قوماندانی محمود مختار پاشانك بر غزته‌جی ایله ملاقاتنده : « صادق قالان عسکری طوپلایه‌رق اجتماع ایدنلری برقاچ سواری هجومیله

اختلال عسکریدن صکره حربیه نظارتنه تعیین اولنان
مشیر ادهم پاشا

طاغیتدم . عصیانی باشلادیغی صره‌ده باصدیرمق چوجق اویونجاغی قبیلندن برشی ایدی . حرکات شدتکارانه‌ده بولنمقلغمه قصداً ممانعت ایدلدیکندن عصیان کیتدکجه توسیع دائره ایتدی .

«عسکره پادشاه طرفندن عفو عمومی اعلان ایدیلنجه وظیفه‌م استعفا ایتمکدی . چونکه بن وحشی سورولرینه دکل، عسکره قوماندا ایتمکه مأمورم . خاصه اردوسنده بوقدر سعی وغیرت وتعلیم نتیجه‌سنده حاصل اولان موفقیات عظیمه‌نك برضربه‌ده محو اولدیغنه پك مأیوسم . ارباب اختلاله بوقدر جسارت ویرن جهت پادشاه طرفندن حرکات تخریبکارانه‌لرینك خوش کوروله‌جکنك

تأمين ايدلمسيدر . » ديمش اولديغى تلغرافله تبليغ اولنيور ايدى. الده منتظم بر قوت اولسه ، بدايت امرده ، يعنى آياصوفيه يه اجتماع ايدن عسكرك آزلغى زماننده طاغيدلمارى طبيعى قابل اولور ايدى ايسه ده بوقابليت وامكانك دخى دور ودراز حرب وضرب وتعقيبه متوقف بولنه جغى ، شهر داخلنده منتظم حرب ممكن اوله ميه جغندن خلقجه ده شورش واختلال ايچنده قالنه جغى طبيعى ايدى. حركات ارتجاعيه يه چاليشانلرك اكثريت عساكر اوزرينه تحريكات وتلقيناتده بولندقلرى ، اوكون ييلديزدن تعليمه چيقاريله رق ، وقوعاتى خبر آلوب اشتراك ايتمسونلر ديه ضابطلر طرفندن اوزا قلره طوغرى سوق ايديلن عساكرك ساعت درت راده لرنده اورادن رجعت وضابطسز مبعوثان پيشگاهنه شتاب ايتملرى ايله ثابتدر . شو حالده داخلده كى عسكرك بر قسمى افساد ايدلمش ، قسم ديكرى مهياى فساد بولنمش اولمسنه قارشى بويله چوروك آلت ايله قطعى ودوام لى ايش كوروله جكى بزجه هر حالده مشكوك ايدى ديرز . الده آلت اوله جق عسكره امنيت جائز اوله مه يجه البته خارجدن كله جك قواى عسكريه يه استناد ايدلمك ضرورى ايدى . مع مافيه شوراسنى اعتراف ايتمك لازمدر كه بدايت امرده قيامك عموميتنه قارشى تهلكه ده غايت عظيم ومستولى ومحيط كورلمش ، خارجدن عسكر كله بيله جكى ده استانبولده كيمسه نك خاطرينه كلمه مش ، بناءً عليه معناى صحيحيله استبداد تأسس ايتمكه باشلامش ديمك ايدي . شيمدى حريت اردوسي استانبول قپولرينه طيانجه

هيئت مشروطيت ينه عيان اولمغه باشلامشدر .

او كون ايچون استحصال اولنان معلوماته كوره ، اردوجمعه كيجه‌سی سلانيكدن حركت و اوتوز طقوز ساعتده اسپارطه قله‌يه مواصلت ايتمشدر .

عسكردن اوچ يوز نفری پيشدارلق وظيفه‌سيله همان چيقمش و بازار كيجه‌سی كوچك چكمجه‌يه كلمشدر . پيشدار قولنی تشكيل ايدن ضابطان ونفرات قليجلرينی سلانيكده براقمشلردر. ضابطان ونفراتك تسليحاتی پك مكمل اولوب هپسنده ماوزر تفنكلری، سونكولر، روولورلر ايكيشر يوزفشنك واردر. چكمجه‌يه كلنلره كيجه‌يی نصل كچيردكلری سؤال ايدلدكده :

— ملتك حريتی تهلكه‌ده اولديغی بر صره‌ده يتاقلرده اويويه‌جق دكل ايدك يا . . .

جوابی آلنمشدر . روايتلر متوالی . انتظام حركاتی جای شبهه اولميان بو عسكر متصل يورويور ، يايليور . صاغ جناح مقری كويی ايله باروتخانه‌يی اشغال ايتمش ، صول جناح ايوب اوستلرندن كاغدخانه صيرتلرينه طوغری كورونمش ، حتی دربندلره طوغری ايلريله‌رك بوغاز ايچنه صارقمشدر. ديمك استانبول محاصرۀ كامله ايچنده‌در . منطقۀ محاصره‌نك وسعتنه نظراً بو اردونك ظن اولنديغندن زياده جسيم اولمسی اقتضا ايديور ، بعضلرينك فكرينه كوره ٥٠ بيك راده‌سنده اولوب پولده كيلر ايله عن قريب ٨٠ بيكه رسيده اوله‌جق ، ديكرلرينك

فكرینه نظراً شیمدی ٨٢ بیك اولوب بر ایكی كون ظرفنده
یوز بیكی كچه‌جكدر . رامی قیشله‌سنده‌كی عساكر ایله ، مكتب
حربیه ومهندسخانه طلبه وهیئت تعلیمیه‌سی بوكوندن حركت
اردوسنه التحاقه مسارعت ایتمش اولدقلری كبی مكاتب عالیه
طلبه‌سندن بر چوغنك قطعیاً تأسیس مشروطیت وتنكیل
استبداد ایچون حركت اردوسنه التحاق ایتمك اوزره متمادیاً
آیاستفانوسه طاشیندقلری ایشیدیلیور ، كورولیور ایدی .
بالخاصه‌دها اردونك ایلك ایام ورودنده مكتب طبیهٔ عسكریه
طلبه‌سندن بر چوغی آپولتلرینی سوكه‌رك صفوف عسكریه‌ده
اخذ موقع ایتمشلردی . ارمنی طاشناقسوتیون فرقه‌سی‌ده‌هیئت
مخصوصه اعزامیله حركات وطنپرورانه‌ده مشترك ومتحد
بولندیغنی اعلام ایتمش ایدی. قوت قلبیهٔ عمومیه وامنیت
اهالیدن سفراده حصه‌دار اوله‌رق آرتق محقق كورلمكده‌اولان
نتیجه‌یه قارشی بی طرفانه وخیرخواهانه بر مسلك تعقیب
ایتمكده اولدقلری استطلاع اولنمقده ایدی. دونمادن برقاچنك‌ده
حركت اردوسنه ملتحق بولندیغی روایت ایدیلیوردی . .
اوكله‌یه طوغری غلطه بورسه‌سنده كویا بومبا آتیله‌جغنه دائر
اولان اخبارات اوزرینه تلاش ایدلمش ، بو خبر استانبول
طرفنه بومبالر پاطلامش كبی كچمشدر . حقیقت حال ، اوتوز
قدر معامله‌جی نامنه ، غلطه پوسته‌خانه‌سی واسطه‌سیله ترجمه‌سی
زیرده مندرج مكتوب كلمش اولمسندن عبارتدی :

« بز زیرده واضع الامضا اختلال قومیته‌سی بورسه دائره‌سنی بر مقصد اختلالکارانه ایله بر هوا ایتمك فکرنده اولدیغمزی مبین اشبو مکتوبمزی ارسال ایلدك ؛ »

قومیته نامنه آنونیم

خبرك بو درجه‌سی بیله افکار والسنهٔ عمومیه‌ده تفسیرات وتلقیات کوناکون ایله دوران ایتمکه باشلادی . حرکت اردوسنك مکملیتی آزادهٔ اشتباه اولوب ؛ هر نه فکر ومقصدله یازلمش اولورسه اولسون ، یوقاریده‌کی مکتوب مندرجاتیله‌ده مستدل اولدیغی اوزره استانبولی قاریشدیران ید خفی راحت طورمامقده اولدیغندن بر کونا فاجعه‌یه محل ویرمه‌مك ، هر درلو وخامتی بر طرف ایتمك لازم ومقصود ایسه آرتق استانبول اوزرینه وهدفه طوغری یورویمه‌لی دکلمی ایدی؟.. اك جزئی حالاتدن حصه‌دار هیجان اولان خلقك بونوع حکملری ، قرارلری بالطبع کثیر ایدی . مع مافیه حرکت اردوسنك جسامت وهیبتی ایله برابر حقنده ومقصدی حقیقیسی باینده بر کونا صحیح فکر و معلوماتی اولان یوق ایدی . انتریقه‌سرنکون اوله‌جق تاج وتختدن بحث ایدیلیوردی . بو کشمکش افکار حکمران ایکن حرکت اردوسی نامنه علاوه طرزنده ایکی بیاننامه نشر ایدیلوب خلق طرفدن قاپیشلدی که صورتارینك بروجه آتی درج و تزییری لازمه‌دندر :

حركت اردوسی قوماندانی طرفندن

اركان حربیهٔ عمومیه ریاستنه تلغرافنامه

«اوتوز اوچ سنه‌لك مدید ومشئوم بردورِ استبداددن صكره بتون ملت عثمانیه‌نك غلیان حمیتیله استحصال و استرداد اولنان مشروطیت مشروعه‌مزی ینه دست جلاد استبداده تودیع ایلك مقصد ملعونانه‌سیله بیك درلو حیله وفسادلر ارتكاب ایتمش نهایت ظاهراً كویا شریعت ایسته‌نیورمش كبی حقیقتده شرع مبین احمدی‌یه كلیاً مخالف اوله‌رق قانلی براختلال عسكری ایقاعنه سبب اولمش بولنان ملعون ووجدانسز طرفداران استبداد ایله برطاقم آلچق ومنفور منفعت پرستلرك تلقینات ابلیسانه‌لرینه قاپلش وپایتختك و آماجگاه امت اولان مجلس عالیٔ مبعوثانك آل قانلره بویانمسنه وملتك ناصیهٔ پاكنه مشكل الازاله برشائبهٔ سیاه مذلت ایراث ایدلمسنه سبب اولمش بولنان خاصه اردوسی افرادیله بحریه‌وطوپخانه‌افرادینك حركات واقعه‌سی التی یوز سنه‌لك لكه‌سز بر ناموس انقیاد واطاعت طاشیمقده‌اولان مقدس عثمانلی اردوسنی پك بیوك بر هیجانه دوچار ایتمش وبو لكه‌نك خارق العاده بر سرعتله تطهیری املی خیریله ایاستفانوس وكوچك چكمجه‌یه كلمش اولان ایكنجی واوچنجی اردولردن مفرز قوهٔ منتظمهٔ عثمانیه مستعیناً بتوفیقاته تعالی مقتضای شرع مبین احمدیدن اولان قانون منیف اساسینك بعدما هر درلو تجاوز وخللدن وقایه‌سی وپای تخت سلطنت سنیه

اسایش وامنیتنك اعاده وتحکیمی امرنده تدابیر مؤثره اتخاذی ومارتك اوتوز برنجی کونی ملت عثمانیه‌نك الك مشئوم یوم نحوستی حالنه کتورمکه سبب اولان خفیه‌لرله دنی الطبع منفعت پرستلرك جزای سزالرینك تعیینی مقصدیله تشبث ایلیه‌جکی هر کونا اجرا آتده محافظهٔ سربستیت ایده‌بیلمك وبو سایه‌ده عثمانلی اردوسنك ناموسنی اکمال ایلیه‌بیلمك ایچون استانبولده بولنان بری وبحری سلاح ارقداشلرندن آتیده‌کی خصوصاتی طلب ایدر :

اولا مارتك اوتوز برنجی کونندن اول استانبولده‌کی بری وبحری قطعات وسفائنه مأمور اولان بالجمله ارکان و امرا وضا بطانك بتکرار قطعه‌لرینه اعاده اولنملرینه قطعیاً ممانعت ایتمیه‌رك بونلرك کافهٔ اوامرینه کوری کورینه اطاعت وانقیاد کوسترە جکلرینه وسیاسی ایشلره بعدما هیچ بر صورتله مداخله ایتمیه‌رك یالکز وظائف مقدسهٔ عسکریه‌لریله مشغول اوله‌جقلرینه دائر شیخ الاسلام وفتوی امینی ودرس وکیلی افندیلر حضراتیله کندی قوماندانلری حضورنده وقرآن مبین ومنیف اوزرینه اللرینی باصمش اولدقلری حالده برکون ایچنده عموماً استانبولده بولنان افراد وکوچك ضابطان یمین ایده‌جکلردر .

ثانیاً کندیلرینی شریعت ایسته‌ییکز دیه اغفال ایدرك وطنی تهلکه‌یه دوشورمش اولان آلچقلرك تأدیبی ایچون اردومزجه اتخاذ اولنه‌جق تدابیر تنکیلیه وانضباطیه‌یه قطعیاً مداخله ایتمیه‌رك واردومز افرادینه حتی یان کوزله بیله باقمیه‌رق آنلری کندی اوز

سلانیك مبعوثی جاوید بك [اختلالات عسکریه‌ده حسین جاهد بکله برابر اختفا و اوده‌سا ـ بوداپشته ـ سلانیك طریقیله عودت ایلمشلردر]

قرداشلری کبی بیله‌جکلر وکندیلرینی اغفال ایتمش اولان خفیه‌لرله اداني یي ینه کندی ضابطلرینه اخبار ایلیه‌جکلردر . بو ایکی طلبمز استانبولده بولنان بری و بحری بالعموم سلاح ارقداشلریمز طرفندن حسن صورتله قبول اولنه‌رق اطاعت کامله و جدیه ابراز ایلدکلری تقدیرده اثنای اجرا آتمزده کندیلرینه قطعیاً ایلیشلمیه جکی خصوصلرینك افراد مرقومه‌یه اکلایه‌جقلری لسان ایله

اخطارِ اولنمسی ودرجهٔ مطاوعتلرینک سریعاً طرفِ عاجزی‌یه اشعارِی رجا اولنورِ .

نیسان ٦ سنه ٣٢٥

حرکت اردوسی قوماندانی

حسین حسنی

***

حرکت اردوسی قوماندانی طرفندن

استانبول اهالیسنه بیاننامه

١ : ملت سنه‌دنبرو اجرای مظالم ایدن قوهٔ استبدادی پارچه‌لیه‌رق حکومت مشروعهٔ مشروطه‌یی تأسیس ایتدی . بو قانسز انقلاب مسعوددن متضرر اولان ادانی غیر مشروع برصورتده تأمین منفعتلرینه خادم اولان حال سابقك اعاده‌سی ایچون بیك درلو حیل ودسایس ودنائته مراجعت ایدرك حکومت مشروعهٔ مشروطه‌مزی رخنه‌دار ایتمك ایسته‌دی وبتون عالم انسانیتك تلعین ایلدیکی استانبول فاجعه‌سنك حدوثنه سببیت ویره‌رك معصوم قانلر دوکدی .

٢ : ملت حیات و اقبالنك کافل یگانه‌سی اولان مشروطیتك رخنه‌دار ایدلمك و احکام شرعیه و سعادت و سلامت عمومیهٔ ملیه‌مزی شامل اولان قانون اساسیمزك ایاقلر آلتنه آلنمق ایسته نیلدیکنی کوردی وبو حرکات دنائتکارانه‌نك مسبب اصلیلرینی

تأديب ايتمك لزومنى تقدير ايدرك هيئت عموميه‌سيله استانبول اوزرينه يورومكه قرار ويردى . ايلك قوهٔ اجرائيه اولمق اوزره ايشته بزى، استانبول سورلرنى قارشوسنده كورديككز بوحركت اردوسنى بورايه كوندردى .

٣ : حركت اردوسنك مقصد و وظيفه‌سى حكومت مشروعهٔ مشروطه‌مزى هيچ بر قوتك صارصه‌ميه‌جغى صورتده ترصين ايتمك و صرف قوت شريعت غرا ايله مؤيد بولنان قانون اساسينك فوقنده هيچ بر قانون، هيچ بر قوت اولمديغنى و اوله‌ميه‌جغنى اثبات ايلمك و مشروطيت مشروعه‌مزك استقرارندن ممنون اولميان وطن‌و ملت خائنلرينه صوك وقطعى بر درس انتباه ويرمكدر .

٤ : مظلوم اهالى وبيطرف افراد تماميله حمايه ايديله‌جكدر. انجق محركار مفسدلر و مشاركار بهمه حال لايق اولدقلرى تأديبات قانونيه‌دن قورتيله‌ميه‌جقدر .

٥ : هيئت فاضلهٔ علميه سرتاج احترام و ابتهاجمزدر. فقط ملعنت بر تأمين منفعت عاديه وشخصيه مقصديله يالاندن كسوهٔ علميه‌يه بورونه‌رك ودين شريف محمدى‌يى تزييف و استخفافدن چكنميه‌رك تشميل مفسدته قالقيشان بر طاقم خفيه‌لر منفعت پرستلر البته مقتضاى شرع وقانونه كوره معامله كورمكدن خلاص ايديله‌ميه‌جكلردر .

٦ : ملت مبعوثارينك وبو محترم مبعوثلرك شايان اعتماد

کوروب انتخاب ایتدکلری هیئت وکلانك حیاتلری و قانون اساسینك کندولرینه بخش ایلدیکی حقوق و نفوذ و صلاحیتلری تماميله و کماليله تأمين و سکون و سرور عمومی قطعیاً استحصال ایدیله جکدر .

٧ : سلامت وطن وسعادت ملیه مزك استلزام ایلدیکی بو اجرا آت عسکریه مز اثناسنده مملکتك انضباط داخلی وسکونت تامه سنی و جمله نك محافظهٔ حیات ومالنی تأمين ایچون هر درلو تدابیرك اتخاذینه توسل ایدلمشدر .

٨ : محترم سفرا وبالجمله مسافرین اجنبیه نك بی حضور اولملرینه میدان ویرلمیه جکدر .

٩ : استانبول وقعهٔ فجیعه سنده قانلری دوکیلان شهدانك ارواح معظمه سی قارشوسنده حساب ویرمکه دوچار خوف و خشیت اولمغه محکوم اولانلر آنجق بو فاجعهٔ خون آلودك فاعللری، محرك و مشارکاریدر . بو حقیقتی هر کس بیلملی و تلاش و هیجانه قاپلمایوب مستریح اولملیدر .

٦ نیسان ٣٢٥

حرکت اردوسی قوماندانی حسین حسنی

بو بیاننامه لر اردونك زینت خیال اولان عظمت و دهشت و قوتیله متناسباً تأثیرات اجرا ایتمش ، سرعت برقیه ایله همان استانبول ایچنه یاییله رق بر ایکی ساعت ظرفنده ــ ظن ایدرم ــ

خبردار اولمدق کیمسه قالمامشدر . آرتق شیمدی اردونك حرکتی تعین ایتمش اولیوردی . بوکوندن بیاننامه‌نك صنوف عسکریه‌یه عائد اولانی حربیه نظارتجه بتون عسکری قیشله‌لرینه، دونمایه تبلیغ ایدیلوب بونکله مترافق نصایح و ایضاحات لازمه‌ده دخی بولنه‌جق ، — او زمانکی حسه کوره — عسکر بالطبع کردندادهٔ انقیاد اوله‌رق حرکت اردوسی کمال شان و مهابتیله قیشله‌لری اشغال ایدرکدن ییلدیزه طوغری ایلریلیه‌جك ، — اورانك تسلیم اولمیه‌جق اولان — عسکرینه‌حدینی بیلدیره‌جك ، وظیفه‌سنی اکمال ایدوب ایشـك ایچندن چیقه‌جق ایدی . شو حالده تبلیغات و تفهیمات ایچون هیچ اولمازسه یارین اقشامه قدر امتداد ایده‌جك بر وقت کچمك لازم اولمسنه نظراً ، حرکت اردوسی آنجق پنجشنبه کونی استانبوله کیره‌جك دیمك ایدی . سلانیکدن وارد اولان بر تلغرافنامه اوچنجی اردو قوماندانی محمود شوکت پاشانك حرکت اردوسنه استانبول اوزرینه یورومك ایچون امر ویردیکی اشعار اولنیوردی . ایشته بو بیاننامه‌لر ، اوامرك مقدمات اجرائیه‌سی دیمك ایدی . شیمدی‌یه قدر جقلرنده بیك درلو روایت دوران ایدوب نهایت الیوم حرکت اردوسی ایچنده اولدقلری ظن اولنان مبعوثاندن حسین جاهد و محمد جاوید بکلر حقنده بوکون (سن پترسبورغ تلغراف شرکتی طرفندن تلغرافنامهٔ آتی وارد اولدی :

«اودسا : ۱۹ نیسان افرنجی — دون اودسایه واصل

اولان « قراليچه اولغـا » نام روس واپوريله طنين سر محرری حسين جاهد بكلر ايله سيلانيك مبعوثی محمد جاويد بك بورايه كلمشلر و اوده‌سادن درعقب بوداپشته يه متوجهاً حركت ايتمشلردر. »

حسين جاهد ومحمد جاويد بك بحراً فرار ايتمش، شيمدی ده بوداپشته طريقيله سلانيكه كلمك ايچون يوللرينه دوام ايتمكده بولنمش اوليورلردی .

حركت اردوسـنی كورمكه كيدن خلق آره‌سنده بر طاقم ارباب فسـاده بولنوب اردوجه بو خصـوص ذاتاً درپيش ايدلمش اولديغندن جزئی شبهه ايديلنلر همان بالتوقيف تحقيقـات موشـكافانه‌يه تابع طوتوليورلر ، بونلرك ايچندن تبديل قيافت ايتمش خواجه‌لر ، خواجه قيافتنه كيرمش مفسدلر چيقيوردی ، آنلرده بر طرفدن توقيف ايدلمكده ايدی .

ترجمان حقيقت غزته‌سنه آياستفانوسـدن تلغرافنامهٔ آتی كشيده ايدلمشدی:

« ساعت اوچده بری صقاللی ، ديكری بيقلی ايكی شخص كلدی . قلبلرنده‌كی فسـاد يوزلرندن بللی اولان بو حريفلر ، ژاندارمه‌دن برينی كندی افكار ملعونانه‌لرينی قبوله مسـاعد صـانه‌رق بعض تفوهات مسـتبدانه‌يه جرأت ايدنجه ژاندارمه مقابله ايتـمش ، فقط حريف صـوك بر چاره اولمق اوزره رووولورينی كشيده ايتـمی اوزرينه درحال ياقه‌لانمشدر. اطراف بوكبی يزيدلرك وجودلريله ملوث اولمامق ايچون صيقی بر ترصد

آلتنده‌در . قومیسر ایوبلی حسنی توقیف ایدلمشـدر . کوچك چکمجه‌ده خواجه قیافتنده بر خائن یاقه‌لانمشدر. اوزرنده اویله دنیجه اوراق ظهور ایتمشـدرکه نقل ایده‌مم . . » بوکونك الك مهم بر حادثه‌سنی‌ده دوندن آیاستفانوسـه کیدن مبعوثاندن بر قسـمنك حرکت اردوسنك محافظهٔ بسـالتی آلتنده مذاکرات احرارانه‌ده بولنمق اوزره اوراده قالمش ، کیجه‌دن ـ چونکه مجموعلری ذاتاً قرق اللی کشیدن عبارت اولدیغندن ـ خصوصی اوله‌رق مذاکراتده بولنمش ، بعدما آیاستفانوسـده انعقاد ایتمك اوزره دیکر رفیقلرینی دعوته قرار ویرمش اولملرندن عبارتدی . شـو حال اوزرینه بوکونده مبعوثانك بر قسمی آیاستفانوسـه عزیمت ایتمش ، خبردار اوله‌میانلر ، وقتلری مساعده ایده‌مه‌مش اولانلر برمعتاد عتیق دائرهٔ مبعوثانه کلمشلرسـه‌ده اقلیت قلیله‌ده اولدقلرندن نه بوراده ، نه اوراده مذاکرات اجراسـنه امکان بولنه‌مامشدر .

غلطه بورسه‌سی حادثه‌سنه قارشی ضبطیه‌جه تدابیر انضباطیه اتخاذیله معاملات دوام ایتدیرلمش ، اردونك حرکات دلیرانه‌سی نتیجه‌سی اوله‌رق بوکون کرك درسعادتده ، کرك مراکز اجنبیه‌ده عثمانلی اسهامنك صاغلام صورتده مظهر ترقی و فعالیت اولدیغی کورلمشدر . مع مافیه بوکون ، یارین استانبولك جلوه‌کاه اوله‌جغی حادثات ایله عواقبی نظر خلقده قطعیاً معین اولمدیغندن احتیاطاً ترك منزل ایدنلر کرك کنـار محلره ، کرك ممالك خارجیه‌یه

شهید حریت مختار بك مرحوم [١١ نیسانده تقسیم میدانی حربنده نوش بادهٔ شهادت ایلمشدر .]

فوج فوج طاشنمقده بو کونده دوام ایدیورلر ، وسائط نقلیه ، مراجعت ایدنلری استیعاب ایده‌میه‌رك برچوغی‌ده مراکب جدیده‌یه انتظاراً کیری قالمغه مجبور اولیورلردی. یاواش یاواش بك اوغلی تنهالاشمش ، بالخاصه بشیکطاش و ییکی محله بسبتون بوشاله‌جق حاله کلمکده بولنمش ایدی . جمعیت علمیهٔ اسلامیه « اتحاد محمدی » عنوانی تحتنه کیزلنه‌رك ایقاع شرو خیانت ایلین فرقهٔ ضاله‌نك ماهیتی ایچون بو کون بیانامهٔ آتی‌یی قلمه آلمش و اعلان ایتمشدر : «وولقان غزته‌سنی واسطهٔ نشر افکار اتخاذ ایدن و شریعت اسلامیه‌نك

محافظه‌سی مقصدینی اظهار ایده‌رك تشکل ایلین اتحاد محمدی نامنده‌کی جمعیتك بدایت تشکلی جمعیت علمیه‌مزی خیلی دوشوندرمش ایدی. شریعت غراپی محافظه ایتمك «.... وانا له الحافظون.» نص جلیلی موجبنجه اولاً جناب حقه عائد اولوب بو بابده حسب البشریه حکومتمزه ترتب ایدن وظیفه ایسه مادةً قوهٔ عسکریه و معناً قوهٔ علمیه ایله قائم اولدیغندن بزجه احکام شرعیه‌یی محافظه خصوصنده اردو ایله علمادن عبارت بولنان ایکی رکندن باشقه قوت ومدار استناد اولمامق لازمکلدیکی حالده ساده‌دلان اهل اسلام ایله ارباب مفسدتدن ترکب ایتمسنه احتمال ویریله‌بیلن بو جمعیت عامیه اك بیوك ، اك مبارك برنامی حصن حصین رواج اتخاذ ایتمش اولدیغی جهتله بونك حقنده جمعیت علمیه‌جه اووقت بیاناتده بولنمق «علما شریعتی محافظه مقصدیله تشکل ایدن مسلمانلری تقبیح ایدییور» دینیله‌رك اقوال علمانك خلق اوزرنده حسن تأثیری دائما محفوظ قالمق بابنده‌کی احتاجك (که بو احتیاج شوکونلرده سرزدهٔ ظهور اولان حادثه اثناسنده جمعیت علمیه‌مز طرفندن نشر اولنان بیانامه‌لر ایله قشله‌لره بالاعتماد نامه گوندریلن هیئات ناصحه‌نك حصوله کتیردیکی فوائد مسلمه ایله‌ده ثابت اولمشدر.) سکته‌دار اولمسنی انتاج ایتمسی احتماله مبنی اوزمان بو بابده کف لسانی انسب و اسلم کورمش ایدك. لکن شوکونلرده وولقاندن فوران ایدن نیران تهییج کسب صراحت ایلدیکی واهل اسلامك بویله بر ورقپاره‌یی

اللرینه آلمغه بدل عقللرینی باشلرینه آلمق وجوبنی چوقدن حاصل اولدیغی جهتله سلامت مملکت نامنه صوك درجه‌ده مهم وشایان دقت اولان بونقطه‌نك عامه‌جه نظر اعتبار وانتباهه آلنمسی لزومی بیان واعلان اولنور . »

شهر امینی حازم بك ایله درسعادت ولایتی مجلس عمومیسی اعضاسی، دوائر بلدیه رؤساسی ، جمعیت عمومیهٔ بلدیه اعضاسندن بعضلری بوکون ساعت طقوز راده‌لرنده آیاستفانوسه عزیمت و حریت اردوسی پیشدارلریله ملاقات ایده‌رك کندیلرینك صورت رسمیه‌ده اردویه التحاق ایلدکلرینی سویله‌مشلردر . اردویه التحاق ایتمه‌ین کیم؟ استثنا بولده احتمال برنقطه ، برتپه وار ، احتمال اوراده منسوب برقاچ مستبد . متباقیسی تماماً قلبی ایله ، وجدانی ایله اردویه بوطو معلق . هرکس اورته‌ده تدویر ایدلمش بودولاب جنایت وخیانته وقت کچدکجه ، هله بیاننامه اوقوندقدن صکره تماميله قناعت کتیره‌رك شیمدی بوفرقهٔ باغیه‌نك اصول وفروعی حقنده ، صور حرکاتلری حقنده دها فضله معلومات آلمق ایسته‌یور ، عجبا فلانده وارمی؟ احتمالاتی ، صکره اجرا قلنه‌جق قاهرانه بر معاملهٔ لایقهٔ سیاستك درجات وتخمیناتی ذهنلری اشغال ایدیور . غالبا بومیانده اتحاد محمدی پرده‌سی آرقه‌سنده مشغول فساد اولان ارباب جنایتدن بعضلری (این ره که میروم بفر نکستانست) دیوب چکیورلردی . . .

*
* *

٨ نیسان : چهارشنبه ، حربیه نظارتنجه وقوع بولان تبلیغات اوزرینه استانبول عسکرینك نصل بر خط حرکت اتخاذ ایلدیکنی بیلمك بو کون عمومك اك بیوك سبب مراقی ایدی . بو بابده دوران ایدن روایات پك متخالف ، متخالف اولدیغی قدرده تأثیرات متعاکسه‌یه بادی ایدی . بعضـینه کوره قیشله‌لرك اکثری حرکت اردوسی ایله اتفاق و اتحاد طرفداری ایمش ، دیکر بعضلرینه کوره‌ده متمادیاً اجرا قلنان تشویقاته وعسکرجه نه اولسه عاقبت کارك کندیلری ایچون وخیم اوله‌جغی اعتقادینه مبنی قطعیاً مقابله ومدافعه‌یه عزم ایدلمش ایمش .

ییلدیزده‌کی عسکرك عبدالحمیده صداقتی ایسه پك قطعی ومحقق اولمق اوزره روایت ایدیلیوردی . ییلدیزده نه قدر عسکر وار ؟ سئوالی همان هرکسك آغزنده ایدی . اقلی درت بیکدن باشلایان تخمینات بعضاً سکز طابوری کچیور ، هله خصوصی افراد معیت ایله شخص حمیدی‌یی محافظه‌یه ساعی اوله‌جق افراد مقدارینك مطلقا سکز بیکدن فضله اوله‌جغنده قرار قیلنیور ، ییلدیز اطرافنده‌کی طابیه‌لردن ، مختلف جایده یتمش ایکی عدد طوپدن بحث ایدیلیور ، بر محاربه ومحاصره وقوع بولوبده محصورینك عناد قطعیسی تمادی ایدرسه بالنتیجه ییلدیز طوپ ایله دوکیله‌جکی کبی اورادن ده محاصرلره وطولاییسیله شهرك

هر طرفنه آتش ایدیله‌جکنه وارنجه‌یه قدر مطالعاته یول ویریلیور ایدی . دونمانك حالی‌ده مجهول ایدی . کرچه اوکون ترسانهٔ عامره قوماندانلغندن یازیلان بر اعلان رسمیده دونما حقنده کویا طرفداران استبداد ایله متحد ویاخود او فسده‌یه میال اولدیغنه دائر انتشار ایدن اراجیف اقوالك حکم ومعناسی اولمیوب دونما ارکانی مشروطیت مشروعه‌یه صداقت ایچون وقتیله علی الدفعات اجرا ایلمش اولدقلری قسملری تجدیداً و تکراراً بو دفعه ینه عهد ومیثاق ایلدکاری یازیلیور ایدی ایسه‌ده یمینلرك صو یرینه قوللانلمش اولدیغی شو دور بحران وفترتده سوزدن زیاده فعلیات کورلمك ایسته‌نیلیور ، دونمانك بشکطاش قارسیسنده ساکتانه طوروشی ، ضابطانك اکثریتله حالا اولرندن چیقمامقده بولنشی داعیٔ شبهات اولمقدن خالی قالمیور ایدی . آندن بشقه باب عالیجه قلمه آلنان تبلیغ رسمیده « اطنه‌ده ظهور ایدن اغتشاشدن دولایی عبدالحمید قروازورینك کموریني اکمال ایدر ایتمز بحر سفیده حرکت ایده‌جکی ، متباقی مسعودیه ، آثار توفیق ، فتح بلند وپیك شوکت سفینه‌لرینك دخی اولجه مقرر اولدیغی وجهله کمور وسائر لوازمنی اکمال ایدر ایتمز فریق غامبل پاشانك قوماندا‌سنده اوله‌رق برای تعلیم درسعادتدن مفارقت ایده‌جکاری » یازیلیوردی . بو دور بحران ، ایلك ایچنده انکلیز اولسه بیله ، اویله لاقیدانه تعلیم وتعلم ایله اشتغال ایدیله‌جك بر زمان

دكل ايدى. بو تبليغ رسمى هر حالده وقوعات جاريه يه علاقه دار اولمق اوزره بر شى ديمك ايدى. نه ديمك ايدى ؟ ايشته اوراسنى قطعى كسديره بيلن يوق ايدى . غامبل پاشانك دونمنا ايچنده بولنمسى دلالتيله ، دونمانك بى طرف قاله جغنى سويله ينلر بيله واردى. فقط او اوله جق شى دكلدى . مقدرات مملكتك حد اتصال حل قطعيسنده دونمانك لاقيد و بى طرف قاله جغنه احتمال ويرمك ممكنمى ايدى ؟ بحريه نظارتندن تجديد عهد وميثاق ايدنلر دونمانك سواريلرى وسائر ضابطانى ايدى ؛ حالبوكه استانبولك دور حاضرى ضابط دورى دكل ، نفر دورى ايدى .

نفرلرك فكرى نه اولديغنى بيلمك لازم ايدى. مسعوديه نك بشكطاش پيشگاهنده قره قره طورمسى ، دهشتلى بر ارتجاع حسندن خبرلر ويريوركبى ايدى. ايجاد حوادثده پك فياض اولان افكار عموميه نك صوك قرارلرينه نظراً مسعوديه دن بشقه ديكر سفائن طرفدار مشروطيت ايمش ده يالكز صرف نفراتدن عبارت قالان روح مسعوديه طلبكار دور قديم ايمش. الك بيوك طوپلر مسعوديه ده بولنديغنه نظراً بو حوادث هيچ ده خوشه كيتميور ايدى .

مسعوديه نك حركت اردوسى حركاتنى نه قدر اشكال واخلال ايده بيله جكنى دوشونن يوق ايدى . يالكز سفينهٔ مذكوره ده الده اولسه يكرمى درت چاپنده كى طوپلرك چوق كسديرمه ايشلر كوره جكى دوشونيليور ، بوندن محروميت باعث تأسف وتلهف اوليوردى . اربابنك تخمينته كوره عندالاقتضا ايچه نشان آلمق

وموقعلرینه ایصال ایتمك شرطیله یكرمی درتلك طوپلر ایله بش نهایت آلتی كولله منزل مقصودی خرمن یرینه چویرمك ایچون كافی ایدی . بلكه ایللك طوپده رایت الأمان خـوانی كشـیده اولنه‌جق ایدی. یازیق كه عظیم موفقیت تأمین ایده‌جك بر واسطهٔ تهدید وتخریبدن محروم قالیورز دیمكدی .

مع مافیه كیج وقت بحریه قشله‌سنده كی عساكرك تبلیغات واقعه وجهله حركت ایده‌جكارینه دائر رسم تحلیفلری اجرا قلنمدیغی ایشیدیلوب براز انشراح طویولدی ایسه‌ده دونمده‌كی عساكرینه خارج قالیور ، بنه باعث كفتكو بولنیور ایدی . عساكر بحریه‌نك ده صره ایله ومحضر علما وامراده تحلیفلرینك اجراسنه قرار ویریله‌رك مقتضاسی دردست توسل بولندیغی وبعد التحلیف عساكر مذكوره‌نك صره ایله حركت اردوسنه سوقلری ایله مصافحه ایتدیریله‌جكلری موثوقاً استخبار قلنیور ایدی. دیمك حركت اردوسی قان دوكولمه‌منی اسبابنه امكان مساعد اولدیغی مرتبه مراعات ایدرك دن مقصدینه طوغری یورویه‌جك ایدی . فقادكاسه‌ده بونك اجراسی ایله نتیجه‌سنك آلنمسی زمانه محتاج ایدی . افكار عمومیه ایسه صبرسزلق آتشلری ایچنه كیرمش ایدی . آندن بشقه بویله دور ودراز كچه‌جك زمانلر آره‌سنده بر طاقم مهالك غیر ملحوظه چیقیویره‌جكنه دائر بی سروبن بر طاقم اوهامده آز چوق هر كسی استیلا ایتمش بولنیور ایدی. ارباب فساد وخیانتك صوك فعالیتلریله چالیشمقده اولدقلری ، حتی حریت اردوسنك ایچنه قدر صوقولمقده

بولندقلری هر کون بر چوقلرینك توقیف اولنمقده بولنمسیله اکلاشیلیوردی . مشاهیر جواسیسدن سکه‌زن باشی عبدالفتاح افندی اوغلی یوسف پاشا خواجه قیافتنده اوله‌رق چتالجه‌ده یاقه‌لانمش ، آیاستفانوسه‌قدر توقیف اولنانلرك مقداری یوزلره بالغ اولمش ایدی . یوسف پاشادنیلن حریف ، حریتك اعلان متقدمندن مقدمجه‌ده مأموریت مخصوصه ایله سلانیکه کوندرلمش ، مثلا دور استبدادده بالذات بزمده بادیء فلاکتمز اولمش جواسیس حمیدیدن ایکن توقیف اخیرنده هیچ خفیه‌لك ایتمه‌مش اولمق ادعاسنده بولندیغی سلانیك غزته‌لرنده مع الاستغراب کورلمشدر . بو اسبابدن وماهیتی معین اولمدیغی حالده احکامنه سرفرو ایدیلن برطاقم سوائق قاهیه‌دن دولایی حریت اردوسی حرکاتنده سرعت کورلمك ایسته‌نیلیوردی . بتون صاف یورکلر بو معزز اردونك اوزرینه تتره‌یوردی . اسباب تأخر اوله‌رق استانبولده‌کی عسکرك هیچ جبر وشدته لزوم قالمقسزین تسخیری آرزوسندن بشقه ، اردونك آرقه‌دن یتیشوب قوتنی اتمام ایده‌جك افراد عسکریه ایله برابر لوازم حربیه‌سنه‌ده انتظار ایتمکده اولدیغی سویلنیوری . حسابجه هر حالده جمعه‌یه قدر وظیفه ختام بوله‌جق ایدی . اویله دینیوردی . چونکه اویله ایسته‌نیلیوری . آرتق بو مظالم مستبدانه چیکیله‌مز اولمش ایدی ؛ بوندن صکره تحمله امکان یوق ایدی . بر آن اول بیتملی ، استبداد قعر نایاب عدمه کوندرلملی ایدي . او کون حکومت طرفندن بیانامهٔ آتیء رسمي نشر ایتدیر .

لدی : « ایکنجی واوچنجی اردولردن کاوب شهرك خارجنده اخذموقع ایدن عساکر عثمانیه بیننده اختلاف موجود اولدیغنه دائر بعض روایات وافکار اهالی وعساکری تهییج ایده جك دیکر برچوق اشاعاتك افواه ناسده دورانی وبعضیلرینك صحائف مطبوعاته انتقالی بین الاهالی موجب هیجان اولمقده اولدیغی اکلاشلمقده در . عساکر عثمانیه بیننده اساساً اختلاف اولمیوب جهت عسکریه دن آلنان معلومات دخی بو مرکزده بولندیغی کبی اهالی وعساکرجه هیجان وتلاشی موجب هیچ برسبب بولنمدیغندن وآسایشك تأمینی ایچون حکومتجه ایجاب ایدن تدابیر اتخاذ وتأمین اولندیغندن اصل واساسدن عاری واکثری برفکر بد خواهی یه مستند برطاقم اشاعات ونشریاته قطعیاً اهمیت ویرلمیه رك هرکسك کندی ایشیله مشغول اولملری ومطبوعاتك ده احوال ومنافع مملکتی نظر دقته آله رق افکار اهالی وعساکری تهییج ایده جك روایات غیرصحیحه نشرندن حسب الحمیه اتقا ایلملری لزومی بیان اولنور » ٨ نیسان سنه ٣٢٥

حقیقةً دوران ایدن روایات ایچنده فکر بدخواهی یه مستند اوله رق مخصوصاً اشاعه ایدیلنلری ده بولندیغی بالآخره سرین قانلیلقله دوشونلر اکلامشدر . فقط جزئی برحس وحرکتك تفسیرات عدیده ومدیده یی موجب اوله بیلمکده اولدیغی او اوان هیجانده صحیح وفاسد بتون افکار ، مجالس مصاحبتده بول بول ، فرح فرح یربولیور ؛ فضله اوله رق داللانوب بوداقلانوب

دە هرطرفە یاپیلیوردی . افکار نەقدر ازعاجاتە معروض قالسنە دونوبدە حرکت وحریت اردوسنك جناح حمایتنە التجا ایتدیکی راحت و کشایش بولیور ایدی :

شهر امانتی استانبول نامنە ذاتاً کیدوب اردویە دخالت والتحاق ایلدیکی حالدە مواقع مختلفە اهالیسی کندی باشلرینەدە آمادۀ امر و فرمان اولدقلرینی قوماندانلغە بیلدیریورلر ایدی : اهالیدن شمندوفرك نقل ایدەبیلدیکی قدری متمادیاً آیاستفاسە، صکرەلری مقری کوینەقدر کیدوب عودت ایدیورلر ، اردوحقندە کیتمەینلرە انشراح بخش معلومات کتیریورلردی. بتون حیاتمدە اونوتمیەجغم، حریت اردوسی افرادندن نفر البسەسنی لابس بر ضابط اکلاتمش : استبداد بزدن نە ایستدیکمزی صورویور ، شو قیصە جوابی ویردك :

— کلەکی .

بو چشیدسئوال وجوابك جریان ایتمدیکی واقف حقایق شئون ارلاالرك داخل دائرۀ اطلاعی اولمقلە برابر هر حقیقت فوق مرندەکی بر غازۀ خیال ایلە لطیف ودلفریب کورونەکلدیکندن شو ماجرانك دلالت ایتدیکی احوال روحیە بر زمانلر زندان کوشەلرندە مدار حیاتم اولان خیالاتمەبك توافق ایدرك اونودلمیەجق وجهلە نقشکیر حافظەم اولمشدر . اردو حقندەکی افادات اوقدر کثیر ایدیکە قرارکاه عمومی خادم کویندن قالفەرق کلمکە باشلامش شیشلی تپەلری اشغال ایدیلەرك بشکطاشك شمال جهتلری (؟)

طوتلمش ، طوپلر متصل کلمکده، حتی جسامتلرینه بناءً وینچلرده جلب اولنه‌رق کلفت عظیمه ایله چیقاریلوب سوق اولنمقده ایمش .. کبی وامثالی لاینقطع متکرر بیانانه قارشی، انسان کندیسنی عادتا حریت اردوسی ایچنده ظن ایدیوردی . ممالك اجنبیه‌ده ایسه بو اردویه الك دهشتلی سوقیات حربیه‌دن دها زیاده اهمیت ویرلمکه باشلانلمش ایدی . اوکون آلمانیادن آلنان تلغرافنامه بروجه آتیدر :

« برلین : ۲۰ نیسان — برلین محافل عسکریه‌سنده ژون ترکلرك بو قدر آز زمانده درسعادت اوزرینه منتظم بر یورویش اجراسنه موفق اولملری شایان تقدیر کورلمکده ، بالکز خاصه اردوسنده اخلاق بوزلمش اولمقله برابر ، سائر اردولرده متانت عسکریه‌یه خلل کلمدیکی کبی عثمانلی قوهٔ تدافعیه‌سنکده دوچار تزلزل اولمدیغی سویلنمکده‌در ، بناءً علیه ژون ترکلرك غلبه‌سی شبهه‌دن وارسته اولدیغی ایچون بالجمله اندیشه‌لر زائل اولمشدر . جمعیتك قوتلی بر حکومت تأسیس ایله اصلاحاته باشلایه‌بیله‌جکی امید اولنیور. بورسه‌ده سکون حاصل اولمشدر .

« فرانقفورت : ۲۱ نیسان — برلین محافل سیاسیه وعسکریه‌سی کنج ترکلرك تنسیقات و معاملات عسکریه‌سنی صوك درجه مدح و ثنا ایتمکده‌در . فی‌الحقیقه غایت جزئی بر مدت ظرفنده روم ایلیدن استانبوله ۳۰,۰۰۰ دن زیاده عسکر یتشدیرمك بیوك بر اقتدار عسکریه متوقفدر . بتون بو حرکات عسکریه فنی

عسكری نقطهٔ نظرندن غایت مكمل بر صورتده وقوع بولمشدر.
روم ایلی عساكرنده تربیهٔ عسكریه صوك درجه‌ده اولدیغی كبی
ارزاق و مهماتی‌ده مكملدر . بو، كنج تركلرك ذكای سیاسیسی ایله
اقتدار عسكریسنه دلیل قوی تشكیل ایدر . »

« نایه‌فرایه‌پرەسه » غزته‌سی ایسه عادتا ماكدونیادن قالقه‌جق
بر اردونك استانبولی ضبط و اشغال ایتمك اوزره نه كبی شرائط داخلنده
سوق ایدیله‌جكنی تشریح و سوقیات اخیره ایله مقایسه ایده‌رك
عادتا حقیقی بر محاربه فرضیاتنه مبنی مطالعات یورودیور ، از
جمله دیوردی‌كه : « صوك خبرلردن اكلاشلدیغنه كوره جمعیت یالكز
شمالی ماكدونیاده‌كی عسكردن استفاده ایتمك نیتنده‌در . اكر
سلانیك و سیروزده‌كی عسكرله اكتفا ایتمش اولسه ایدی دها موافق
اولوردی . اسكوبده بولنان بشنجی احتیاط فرقه‌سنك سوقیاته
اشتراك ایتدیرلمسنه سبب مطلقا بلغارستان حدودینه قریب
بر یرده بولنان بو عسكرك ایی تجهیز و تسلیح ایدلمش اولمسیدر .
اسكوب عسكرینك سلانیكه نقلنه اسكوب ـ كوپرلی ـ سلانیك
خطی واسطه اوله‌جقدر . بو خط كونده نهایت قرق واغونلی
بش ترنك مرورینه متحملدر . بر ترن نهایت بر طابور استیعاب
ایدر . بونك ایچون سكز طابور وسطی اوله‌رق درت كونده
سلانیكه نقل اولنه بیلیر . لكن اصل مشكل جهت اون آلتی
طابورك سلانیكدن استانبوله سوقیدر . سلانیك ـ سیروز ـ
قوله بورغاز خطی كونده سكز ـ اون ترنك مرورینه

مساعددر . يولجى ترنلرى استانبول ايله سلانيك بيننده‌كى مسا-
فه‌يى يكرمى بش ساعتده قطع ايده‌بيلير . عسكرى ترنلرينك
ساعتده يكرمى‌يشر كيلو قطع ايلمسى حسابيله ترنلر قرق ايكى
ساعتده استانبوله واصل اوله‌جقلردر. بو ارقام اوچنجى اردونك
نقليات عسكريه‌ده نه قدر زحمت چكه‌جكنى ارائه ايدر . ديمك
عسكر ايكى كون ايكى كيجه‌ده استانبول اوكنه كله‌جك، بركون
استراحت ايده‌جك ونهايت دردنجى كون حركته باشلايه‌جقدر.
ايلك عسكرى ترنلرى ۱٦ نيسانده حركت ايتديكى ايچون ۱۸
نيسانده اردونك پيشدارلرى چتالجه‌ده تحشد ايده‌بيلمشدر. اكر
ديندلديكى كبى سوقيات ۱٦ نيسانده باشلامش ايسه ۲۱ نيسان
اقشامى استانبول اوكنده ۱٥,۰۰۰ عسكر طوپلانمش وحركتك
— نظريات اعتباريله سويله‌يورز — پنجشنبه كونى باشلامسى
مقرر بولنمشدر.

« نقلياتك دكز طريقيله وقوع بولمسى امكان خارجنده‌در.
۱٥,۰۰۰ عسكرى لوازمى وطوپلريله برلكده نقل ايتمك
ايچون ۸٥,۰۰۰ طون حجمنده ۲۷ بيوك واپوره احتياج اولديغى
حالده الده هيچ بر واپور وبتون روم ايلى ساحلنده قره‌يه عسكر
اخراجنه صالح بر ليمان يوقدر . دده‌اغاج بيله حقيقى بر ليمان
عد اولنه‌ماز . بونك ايچون دكز طريقى كنج تركلرك هيچ شبهه
سز خاطرلرينه بيله كلمه‌مشدر . اولسه اولسه واپورلرله بعض
لوازم حربيه سوق اولنه‌بيلير .. استانبولده بولنان عسكره قارشى

١٥,٠٠٠ نفر کافیدر. بو کونکی تلغرافنامه‌لرده چتالجه‌ده‌کی طوپچیلرك موقعلرینی اوچنجی اردو عسکرینه براقدقلری بلدیریلیور. بو استانبولده محصور بولنان عسکر ایچون پك مشئوم برخبردر. چتالجه موقعنك اهمیتی بیوکدر.

« ملی اردونك استانبوله داخل اولوب اولمدیغنی شمدیدن کستیره‌یله‌مز. داخل اولورسه سوقاق مصادماتنك اوکنی آلمق کوجدر. ذاتاً بوجهت ژون ترکلرجه غیر مقبول اولدیغی کبی مداخلهٔ اجنبیه‌یی‌ده داعیدر. بوکونلرده نتیجه آکلاشیله‌جقدر. ظواهر احوال هپ اوچنجی اردونك لهنه‌در. »

فرایه پره‌سه‌نك حسابات عسکریه‌سی علی العاده طوغری اولوب فقط هرحالده فوق‌العاده‌لك لولان حریت قهرمانلرینه کوره یاکلش چیقمش، دیدیکی مدتده حسابنك ایکی مثلی عسکر نقلنه موفقیت الویردیکی کبی ادرنه‌دن کلن افراد بسالت نهادایله مجموع قوت غزته حسابنك اوچ مثلنی تجاوز ایتمشدر.

جمعیت علمیهٔ اسلامیه‌نك کمال تقدیرایله نقل ودرج ایتدیکمز بیاننامه‌سی اوروپاده تأثیرات فوق العادهٔ حسنه‌یی موجب اولمش، از جمله جهانك الك بیوك جریده‌سی اولان (تایمس) غزته‌سنجه عیناً نقل ایدلدیکی کبی باش مقاله‌سنك مهم بر قسمی‌ده بو بیاننامه حقنده تقدیرات اظهار و بیاننه حصر ایدلمشدر. بر فقره‌سنده:

« علما صنفی ممالك عثمانیه‌ده اسکیدنبری بیوك بر اهمیت و امتیازی حائزدر. علما وقتیله بو موقع ممتازلرندن بالاستفاده الك مستبد

پادشاهلره قارشی مخالف شریعت خصوصاتده قارشی طورمقدن چکنمه‌مشلر و احکام شرعیه‌یی حال و زمانه تطبیق خصوصنده دور بینانه بر اقتدار و درایت سیاسیه کوسترمشلردر . انکلیز کتابلرنده بیوك مفتی نامی ویریلن شیخ الاسلاملردن بری فرانسه‌ده (لافروند) وقعه‌سنك ظهورندن بر قاچ هفته و برنجی (چارلس)ك (وایتهول) ده اعدامندن بر قاچ آی صکره مستبد بر پادشاه حقنده خلع فتواسی و بر قاچ کون صکره اعدام حکمی ویرمکدن کیری طورمه‌مشدر [*] . حکمدار منخلع کندیسنی کفران نعمتله اتهام ایدنجه شیخ الاسلام کوله‌رك (بنی مفتی یاپان سن دکلسك ، الله عظیم الشاندر) سوزلریله مقابله ایتمشدر. درجهٔ نفوذلری بو قدر بیوك اولان علمانك بو صرده حکومته کوستردیکی معاونت پك قیمتلیدر . جمعیت علمیه‌نك بوکبی بیانامه‌لری استبدادك باش قالدیرمسنه قارشی اك بیوك سلاحدر » دیمشدر .

مختلف اوروپا مراکزندن وارد اولان تلغرافنامه‌لر عبد الحمیدك خلع و یا فراغندن بحث ایتمکده اولملرینه مقابل ، بزم استانبول ایچنده دقیقه بدقیقه انتظار ایتدیکمز بو نتایجك میدان تحققه چیقمامقده‌کی تعندی بحران انکیز و لطائف آمیز ایدی . شق ثانی بتون ملتك بحق کف ید ایلدیکی، حتی روم ایلی

[*] سلطان ابراهیم واقعاتنده مقلب داهی اولان قره چلبی زاده عبد العزیز افندی اولمق کرك .

طرفلرنده بو جهتك صراحةً بيانندهقدر واريلهرق عمومك لوح قلب و خاطرندن تماميله اخراج و تبعيد ايتديكى بر شخصك حالا داعيهٔ مأموريتده بولنه‌بيلمك فرضيات و احتمالاتنه مستند شطحيات ايدى. او، كه محافظهٔ مقام ايچون ملكك برقاچ پارچه‌سنى دها ايدئ اجانبه توديع ايتمك خولياليله جنايات سابقه‌سنه دها يكيلرينى علاوه ايتمك قيدنده بولنديغى ديللرده داستان اولمش كزيوردى.

وقوع بولان دعوت اوزرينه مبعوثاندن بر قسمى دها آياستفانوسه عزيمت و اوراده‌كيلره التحاق ايتمش و بو صورتله آياستفانوسده‌كى مبعوثان يوزه قدر بالغ اوله‌رق انطاليه مبعوثى، اديب شهير ابو الضيا توفيق بكك تحت رياستنده عقد مذاكرات بيله ايتمش و بالجمله مبعوثان و اعيانك آياستفانوسه نقلى ايله اعيان و مبعوثاندن مركب مجلس ملى عقدى قراركير اولمش اولديغى كچ وقت ايشيديله‌رك مسئله‌نك حل اولنمغه يوزطوتديغنك امارات قطعيه‌سى كبى باتلقى موجب انبساط عموم اولمش ايدى. ابو الضيا توفيق بكك رياستده بولنمش اولمسيله بيلنلرك خاطرينه كمال اطمئنان وقناعتله فرانسه انقلاباتنده‌كى (ورسای) اجتماعات مليه‌سى تبادر ايتمشدر. چونكه مشار اليه تقلبات اخيرهٔ تاريخيه‌مزك جمله‌سنه علاقه‌دار

ابو الضيا توفيق بك افندى
[انطاليه مبعوثى]

اولمش و بو کون واصل سن ستین اولمقله برابر افکار احرارانه‌ده جمله‌مزه قارشی معنای صحیحیله فضل قدم و رجحانی حائز جوان پیرلردن بولنمش اولدقلرندن یالکز یاد نامل‌ری تاریخمزده‌کی تقلبات معلومه‌نك جمله‌سنی ومثلا نعیمانك: «بالدفعات تقلیب حکومت ایتمش بر داهیهٔ روزکار ایدی» دیدیکی ذات ایله امثالی کرام ذواتی طبیعتیله درخاطر ایتدیرمشدر. ارتق شبهه یوق، تقلبه طوغری ایلریلیوردق. عجبا کندیسیمی چکیله‌جکدی یوقسه چکیلوب آلنه‌جقمی ایدی؟..

* * *

٩ نیسان: پنجشنبه، هرکسده نیم مطمئن برسکون متجسسانه، چکیلدیمی، چکیله‌جکمی، استفهامات عمومیه‌سنك مابعدی کوپرو باشلرنده باب عالیده «دونکی هلال» ترانه‌لری طنین انداز. غزته موزعلرینك بدایت اعلان مشروطیتدن بری یدلرنده‌کی متاع مطبوعانك تأمین رواجی ایچون ایجاد ایتدکلری اطوار واقوال تشویقکارانه قالمدیغنی بیلن خلق بو پست و تیز باغیره‌لره‌ده‌نجی فضله بر اهمیت ویرمکه لزوم کورمیور. فقط موزعلر بو دفعه پك مصر، یدلرنده‌کی متاعك حتی اوقونمغه دکر یری اوله‌جغنه غالبا کندیلری‌ده قانع اولدقلرندن قرائتخانه‌لرده غزته کوزه صوقیله‌جق درجه‌لرده صبرناشیقلق کوستریورلر. عادتا: «جانم آلسه‌کا، بو هلال بشقه هلال» معناسندن نشان ویره‌جك برناصیهٔ حال ارائه ایدیورلر. چاره یوق، آلنیور،

باشيده « شروط خلافت » سرنامه‌لی بر مقاله وار ، آرقه طرفی زمین وزمانده جریان حکمی لازم کلن بعض فتاوای شریفه ایله ترصین ایدلمش . قرائت‌لر او سکوت متجسسانه ایچنده بتون موجودیت انائیه‌مزی صارصان او مقاله‌دن بر قاچ فقره آله‌لم :

« شو صوك کونلرده استبداد کندینه بر استنادگاه آرارکن ، ملتك ضربهٔ قهر و تنکیلی آلتنده تارومار اولان قوای ظالمه و منحوسه‌سنی یکیدن تأسیس و اعاده ایده‌بیلمك ایچون بیك ریا ، بیك یالان ، بیك تزویر و دسیسه ایله تسمیم وجدان و اذهانه چالیشیرکن محو و نابود اولان قوت و قدرتنی دعوای خلافتله ترصین وتحکیمه چالیشدی .

« عبد الحمید ثانی ، تشبثات ارتجاعکارانه‌سنه قارشی آرتق بو دفعه الدانمیه‌رق بردن دست بدست اتفاق ، یك آواز نفرت و انتقام اوله‌رق قیام ایدن بیوك عثمانلیلغك عظمت دهشتینمونی قارشیسنده ، ناچار و مضمحل ، صوك امید نجات و بقا اولمق اوزره قدرت مقهوره‌سنك صوك سلاح فسادینه صارلدی ، خلافتی، امیر المؤمنین صفت مغصوبه‌سنی میدانه چیقاردی . بر ولولهٔ جانخراش ایله زیر پاینده صالالانان تختنی صاف ومعصوم اولان بر قسم خلقك حسیات دینیه و ملیه‌سنی تحریك ایتمك صورتیله محافظه ایده‌بیلمك غیرت مردوده‌سنه دوشدی . . .

« اولا شوراسنی بیلملی ، شوکا بتون بر قلب ایله ، حقیقی وموحد ومؤمن قلب صاف وپاکیله، حقیقی بر مسلمان صفتیله،

وجدانی ایله قناعت ایتملی که عبد الحمید ثانی نظر شریعتده ؛ احکام شرعیه ، احکام مقدسهٔ قرآنیه قارشیسنده هیچ بر زمان خلیفهٔ مسلمین اولهمدی . عبد الحمید ثانینك شخصنده ، شخص مسئول و ظالمنده بر صفت خلافت ظن و وهم ایدنلر یا احکام شرعیهمزی بیلمهینلر و یاخود او قانون متینك احکام منیفهسنه عصیان ایدنلردر . بونی اولا آیات جلیلهٔ قرآنیه ، احادیث نبویه ، و صکرهده علمای اسلامك فتاوای موجودهسیله اثبات ایتمکه هر زمان حاضرز : قرآن کریم ، دیکلیك ، بو بر آیت مبجلهدر :

« الا لعنة الله علی الظالمین . . . »

ایشته بر حدیث شریف :

« من دعاء الظالم بالبقاء احب ان یعصی الله فی ارضه . »

ترك اعاظم علماسندن امام محمد برکوی حضرتلری :

« ظالمك یشامسی ایچون دعا بیله کفردر . » بیورمشلر .

« ظالمك حضور وسلامتنه دعا علمای محققین اسلام نظرنده بر کفر عد اولنورسه عجبا طوغرودن طوغرییه ظلمه ، ظالمه شرع مبین احمدی نه حکم وفتوی ویرر ؟ . . عبدالحمید ثانی هرشیدن اول بر ظالم ، کلمهنك بتون شدت شمولیله برظالمایدی .

« حقنده اظهار اولنان نفرت عمومیه یه رغماً بوکون حالا مقام سلطنت عثمانیهده ادعای خلافت ایدن عبدالحمید ثانینك اوتوز اوچ ، اوتوز درت سنهدر ملته قان آغلاددرق ، قان

قوصه‌وره‌رق دوام ایدن مدت وتاریخ سلطنتی بر کره نظر تدقیقه آلنیرسه ، بودور منحوسك ، بو ادارهٔ حمیدیه‌نك یالکز بر کلمه‌ده خلاصهٔ تاریخ موجودیتی ممکن اولور :

ظلم ! ینه ظلم . دائما ظلم ! . . .

« محترم اهالیمزه سویله‌یه‌لم ، تکرار ایده‌لم‌که عبدالحمید ثانی نظر وحکم شریعت قارشیسنده خلیفه دکلدر ، وهیچ بر زمان اوله‌مدی . شیمدی مصنوع ومغصوب اولان صفت خلافتی ایله ترصین استبداده قیام ایدیور . هرسلاحدن ، هرقلنجدن کسکین اولان بو ساخته دین وخلافت سلاحنی ملت بو ید خیانتدن آرتق استرداد ایتملیدر . »

آندن صکره امیر المؤمنین اولان ذاتك فاعل و آمر قتال وبادیٔ فتنه وفساد اولدیغی صورتلرده حقنده لاحق اوله‌جق احکام مدهشهٔ شرعیه‌یی متضمن فتاوای شریفه‌ده اوقونه‌رق ذاتاً قلبلرده متمرکز اولان بغض ونفرتدها زیاده‌قوت بولیور ، هروجدان صافی اطرافنده مشاهدهٔ متمادیه‌سندن آرتق کلال کان بو شائبهٔ ظلم واذانك دفع وازاله‌سی ایچون یکیدن یکی‌یه حملات غیرت اویانیور ، بلای مبرمدن خلاص بوله‌جغنه دائر قلبلرده امنیت و استراحت حاصل اولیوردی .

« دونکی هلال » ی بوکونکی (حریت) تعقیب ایدیور ، مذکور غزته‌ده « عبدالحمیدظالمه » سر نامه‌سیله مندرج بولنان خطاب ، لسان عمومیٔ ملتك فریاد محقی کبی غاصب مقام حکومته

بتون سيأتى تعداد وتذكار ايدەرك ايلك وصوك بر امر خيرى اولمق اوزره قان دوكلمكسزين ادارەدن چكيلوب جناح عاطفت ومروت ملتە التجا ايتمسى ، يوقسه قواى قاهره ايله مقامندن قلع واستيصال قلنەجغنى اخطار ايديوردى .

هيچ برشى اولمسه بوخطابات ، انخلاع حميديه اسباب كافيهٔ ماديه تشكيل ايتديكندن ومقاومتك عاقبتىده طبيعى خونين اولەجغندن عبدالحميدك پك قورقاق اولديغى اساسنه بناى حكم ومطالعه ايدينلر كندى كنديسنه ترك سلطنت ايليەجكنى استنتاج ايله يالكز حياتنك محافظەسى ويلدزدەاقامتدەدوام ايدەجكنك تأميناتى كبى فرعياتك موضوع موقع مذاكره بولنەجغنى تخمين ايديورلر ، ديكر بعضلرى بو طبع خونكارك اورتەلغى آل قانلره بويايەرق رهروصحراى عدم اولوب كيدەجكنه حكم ويريورلردى؛ هله ـ بعضيلرى طرفداران دور حميديدن اولمق اوزره ـ براوچنجى قسم قليل ده واردى كه عبدالحميد ايله حركت اردوسى آرەسندە مذاكرات متواليه جريان ايتمش واتمكده اولديغندن ، عبدالحميد حركات اخيرهٔ ارتجاعيەده مدخلى اولمديغنى بالبيان علاقەدار اولانلرك بالمحاكمه نتيجهٔ مجازات قانونيه يه كرفتار ايدلمرندن و كنديسنكده خياناتى تبين ايدرسه جزاسنه راضى اولەجغندن طوتدورەرق اردونك مصارف سفريەسنه وسائرەيه مقابل ١٠ مليون ليرا اعطا ايتمكى تكليف ايلمش ، حركت اردوسنجه بوصورتلر موافق كورولەرك يالكز فضله پاره ايستەنلمش اولديغنى اشاعه ايديورلر

دی . بونلر تأیید مقال ایچون هلال عزتەسنك دون طوپلادلمش اولمسی ایلری سورەرك (لاتورکی) دە وبعض ارمنی عزتەلرندە ائتلافە دائر یازیلان فقراتك واهی وبی اساس اولەمیەجغنی درمیان ایدیورلردی . بو اقوال بدبینانە افکار واعصاب عمومیە اوزرندە تأثیرات مؤلمە ایقاع ایدییورایدی . حتی ذهاسی وار : گویا رشاد افندی یە تکلیف ایدلمش دە مشارالیه حضرتلری قبولدە تردد ایتمشلر ، گوزلرندن یاش آقەرق : «بو دفعەدە براقك ؛ آرتق بر دها مناسبتسزلك ایتمز» دیە عبدالحمید ایچون عالیجنابانە بر صحابت برادرانەدە بولنمشلر ایمش . بر روایتە گورە دە گویا عبدالحمید حرکت اردوسنە قارشی بکا دزە قدر فنالق ایدلمك ایستەنە نیلیرسە اویلە برشی یاپارم کە ملت الی الابد آلتندن قالقەماز » دیمش ایمش ؛ عجبا رشاد افندی حضرتلری اویلە دیمشلرمی ؟ عجبا عبدالحمید نەگبی فنالق یاپە بیلیرمش ؟

اصل واساسدن عاری اولدیغی حالدە نەگبی افکار ومقاصدە مبنی ایسە اورتەیە آتیلان بو اشاعات بدخواهانە ، اوزن گوندنبری مجسم احتساس گسلمش اولان خلق ایچون چیلدیردیجی بحرانلر تولید ایدییورایدی . عبدالحمیدك یاپەجغی فنالق ، اولسە اولسە معیتندەکی افرادو عساکری اماکن سفارت ایلەمساکن اجانب اوزرینە صولت ایتدروب گیتدکجە اوزایەجق ، بیویەجك ، نهایت مداخلۀ قطعیۀ اجنبیەیی دعوت ایدەجك بر قتال فجیعە میدان ویرمك اولەبیلیردی بودە آزدهشتلی برخاطرە دکلدی . بالآخرە بوتوارلرك هپ طرفداران ارتجاع طرفندن یوورطلاندیغی آکلاشیلنجەیە قدر حقیقة

ذهنلره طورغونلق ويره‌جك تألمات دخی ايقاع ايلمشدی. بالخاصه حركت اردوسنك عبدالحميد ايله پازارلق اوزرنده اولديغنه دائر اولان، عادتا حصول ائتلافدن بحث ايدن اكاذيب واراجيف، ارباب حميتی تعريف وتصويرك فوقنده مستغرق يأس وكدورت ايليورايدی. جنت آباددن تأمينات دكل فعليات كوسترلسه، عبدالحميدباشده اولدقجه هيچ قيمت واهميتی اوله‌ميه‌جقدی.

بويله بر نتيجهٔ ائتلاف هرحالده ينه شيطنت وخيانت حميديه‌نك برموفقيت جديده‌سی اوله‌جقدی. دور حميديده آلام غربت چكمش بر رفيقمه راست كلدم. پر يأس وفتور ايدی. دوداقلرندن دوكيليرجه‌سنه شويله كشف مافی البال ايلدی:

— فلاكت! . ائتلاف حاصل اولمش ويا اولمق اوزره ايمش. هله بر نتيجه اكلاشلسون. والله العظيم بوراده بركون قاله‌مم. باشيمی آلوب كيدرم . . .

آرقداشك انفعالی بی پايان. كوردم كه بندن زياده محتاج تسليت ايدی. همان جواب ويردم:

— چوجقميسك؟ هيچ اويله شيمی اولور. بونلر بدخواهانه اشاعاتدر. بن موثوقاً خبر آلدم. مجلس وكلاجه حس ايديلن لزوم خلع، مجلس ملی يه احساس ايدلمش. حتی فتواسی بيله مجلس ملی يه كيتمش. دردست ومقرر.

بو جوابمك ايچنده بيلمم نره‌دن قولاغمه كيرمش بر ايپ اوجی واردی. هيئت مجموعه‌سی ايسه اواساسه بناءً ياقيشديرلمش،

اویدورلمش ، مصلحت آمیز بر یالانجق ایدی . آرقداشمك اوزرنده مطلوب تأثیری حاصل ایده‌رك كنیش بر نفس آلمانه مدار اولدی .

بو یالانك حكمنه یاواش یاواش كندمده ایناندیغمه ، متسلی اولمغه باشلادم . بشقه چاره یوق ایدی .

انسان خیال ایله یشایه بیله‌جكدی . چهرۀ حقیقت اوكون پراغبرا ایدی . اون قدر خاصه عسكرینك هلال مطبعه‌سنی باصه‌رق (شروط خلافت) مقاله‌سنك محرری آرادقلری ، اقدام مطبعه‌سنه اوغرایه‌رق سرای محافظی عسا كره بشر لیرا ایله یوزرفشنك توزیع ایدلدیكی حوادثی یازان محرری صوردقلری ، عینی عسكرلرك (اشرف) غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه كیده‌رك سلطان مراد مرحوم ایله اولادلرینك رسملری غزته‌یه درج ایدلمش اولمقدن دولایی تهدید ایتدكلری ایشیدیلوب تره‌نلیوردی . فشنك ولیرالر حوادثی (لاتوركی) غزته‌سی یازمش و دیكر غزته‌لر آندن ترجمه ایتمش اولدقلری حالده عسكرلرك هجومی بری طرفه واقع اولیور ، حكومت طرفندن‌ده تكذیبنامۀ آتی علاوه صورتنده طاغیدیلیوردی :

« اقدام غزته‌سنك بو كونكی نسخه‌سنده ایكنجی فرقه افرادینه طرف شاهانه‌دن یوزر فشنك ایله بشر لیرای عثمانی توزیع ایدلمش اولدیغی بولنده (لاتوركی) غزته‌سندن نقلاً بر فقره مندرج بولنمش ایسه‌ده اشبو روایتك قطعیاً اصل واساسی اولمدیغندن

تحدیش افکاری موجب بو کبی روایتلره اهالیمزجه حواله سمع اعتبار ایدلمهمسی اعلان اولنور . »

بو تبلیغ رسمی ، تکذیب قوتنی اکتساب ایده بیلمك ایچون یا ییلدیزدن تحقیق حال ایتمش ، یاخود اورادن امر آلمش اولهجق ایدی که هر ایکی شقه کوره افکار عمومیه اوکنده دوشن ، قیریلان ، یوق اولان بر ییلدیز موقع رسمیسی حالا سوز سویلمك صلاحیتنی حائز اولهرق موجود دیمك اولدیغنه دلالت ایدیوردی . افکار عمومیه ممکن دکل ، بو دلالتك حکم فعلیسنه رجوع ایدهمیهجك ایدی . ییلدیزی طانیامق عزمی غالب اولهرق بینلر ایچنده بر مبارزهٔ عزم وخیالدر که حکمفرما اولیوردی . سقوطی قطعی اللزوم اولان نجم کیسوارك حالا آفاقده پایدار کبی کورونمسی بر خیال ایدی . اوهام بشریه قوریوقلی ییلدیزدن توحشی معتاد ایدنمش اولدیغندن ، فعلاً محو ومنعدم اولمدقجه بو ییلدیز حقنده حسابات ریاضیهنك قطعیتنه قارشی بیله بر طاقم اوهام وخیالاته زبون اولمق طبیعی ایدی .

حریت اردوسنك ارکان حربیه هیئتی آیاستانفوسه کلدیکی کبی ، اردونك بالذات قومانداسنی درعهده وحرکاتنی اداره ایتمك اوزره اوچنجی اردو قوماندانی برنجی فریق محمود شوکت پاشا سلانیکدن مواصلت ایلمش ، دون استانبولدهکی اختفاکاهندن ، دهاطوغریسی ملجأ رهاسندن چیقاریلوب آیاستفانوسه کتورولن احمدرضابك آلقیشلر ایچنده استقبال ودراغوش ایدلمش ایدی .

بو كون مقدار مبعوثان يوزه‌قريب اوله‌رق آياستفانوسده طوپلانمش ، مجلس ملی حالنده انعقاد ايده‌رك مذاكراتی خفی جريان ايدن ايلك جلسه ده مقررات مهمه اتخاذ ايلمش ايدی . بومقررات ، شبهه‌سز تبدل سلطنته دائر اوله‌جق ايدی. شوائب شك وترددده مبتلا اولان خلقدن مجلس ملينك بومقرراتی ايشيدنلر امنيت ايله فردايه وقف انتظار اتمشلردی . ذاتاً يارين جمعه ايدی . اغلب احتمال اوله‌رق بشقه، پارلاق برجمعه‌سلاملغی كوروله جكدی . كوروده واقف احوال كچينن برارقداشه راست كلدم . بشاشت وجهيه سندن حامل حقايق اولديغنه انتقال ايتدم . سوز سويلمكده پك متأنی بولنيور ، منبسطانه برتبسم ايله اكتفا ايديور ايدی . نهايت چيتلاتدی : هرشی بولنده . بوكيجه كيريليور . زور ايله ، تكرتكر كلمات ايله ارقداشدن ياقه‌لاديغم معلومات سائره‌يه نظراً تقسيم قيشله‌سنده ، طاش قشله‌ده ، ييلديزده اولان عساكر التحاقدن امتناعده متمرد ايتمشلر . ييلديز ايله جريان ايتديكلندن بحث اولنان شايعاتك هيچ بری طوغری دكل ايمش . آرتق آكلادم : عبدالحميدده كنديسنه هيچ برشی سويلميه‌رك ، ساكت ومهيب ، يوروين بو اردويه‌قارشی لال ومتحير ، پرحدت ، پرخوف وتلاش ، عصبی بحرانلر اچنده قيورانيوردی . ديمك يكی غزته‌نك اوكون (يوم شك)عنوانی ايله يازديغی مقاله حقيقةً يارين مسرتلر ايله حلول ايده‌جك بر عيدسعادتدن مژده بخشا ايدی.

مجاهدین حریتدن رمزی بك [اخیراً حریت اردوسی ایله‌ده استانبوله اوزرینه کلن قهرمانلردن اولوب مزیات مردانه‌سی تقدیر بیوریله‌رق پادشاه نوجامك یاورلکنه تعیین قلنمشدر .]

*
* *

١٠ نیسان: جمعه، اولدقجه امنیت وسکون ایچنده اویانیورز. اشاعات مختلفه‌نك دماغمزده تولید ایلدیکی بحرانلر زائل. بوکون محقق بر شی اولمق اسبابی استکمال ایدلمشدر افکارینه ذاهبز . خیر ، هیچ بر شیئه توسل ایدلمه‌مش . عجبا نه‌دن ؟ نه‌دن اولورسه اولسون، البته اویله ایجاب ایتمشدر. اردونك قوت و مظاهرتنه استنادمز دها قطعی ، دها صاغلام. یا سلاملق رسمی ؟ احتمال اولمز ، احتمال اولور . باقه‌لم هله . .

لیسان جرائد یکانه نقطهٔ حل اولان تبدل سلطنتده متفق.

جمله‌سی عبد الحمیده فراغ سلطنتی، افراد ملته راحت و سکوتی توصیه ایدیور. برنجیسی مصلحدانه بر نتیجه‌نك طالبی، ایکنجیسی احتمالات حرب و وغانك مخبری . . ساعت دردە بشــه قدر احوال و حسیــات بو چرچیوه داخلنده ســکون منتظرانه‌یی مصــوردی . فقط انتظارکده بر حدی وار . هرکسن مدید بر اصطبار ایله موقوف انتظار قاله‌مازدی .

اعیان و مبعوثانك تشــارك و اجتماعیله دون عقد اولنان مجلس ملینك مذاکرهٔ خفیه‌ســنده ویریلن قرارك یکرمی درت ســاعت ظرفنده موقع فعله ایصــالی‌ده داخل اولدیغنه دائر بر روایت دوران ایدیوردی . اصل قرار البته خلعك قبولنه دائر اوله‌جق ایدی . مجلس ملینك مذاکرهٔ خفیه‌سی ســاعت یدی بچقده جریان ایتمش ایدی . دیمك او ســاعته قدر بکلمك لازم ایدی . فقط علی العاده جمعه سلاملغی اجرا قلنمق اوزره ییلدیز سمتنه عسکر کیدیور ایدی . عجبا ایشیدیلن اقوال ، اویریلوب چویریلن محاکمات طوغری دکلمی ایدی ؟ بو نوع شبهات ذهنلره آغیر بر یأس ایله قونه‌بیلیور . فقط اردونك قطعیت حرکاتی ، ملتك متحد مطالباتی قارشیســنده طوتونه‌میه‌رق همان بر هوا اولوب کیدیور ایدی. شیمدی‌یه قدر خط حرکتلری هب مبهم قاله‌رق بالخاصه دونکی اشاعات بدخواهانه‌میاننده عبدالحمید ایله متحد اولمق اوزره کوســتریلن دونمانك بو کون صــباحدن حاضرلانه‌رق مرمره‌یه طوغری فك لنکر ایلدیکی و آیاستفانوس

پیشگاهنده قرار قیلدیغی ، اردویه التحاق صورتنده ایشیدیله‌رك هیچ شکسز ، هیچ ضررسز بر مظفریت خصوصنده عادتا بشارت عظمی کبی تلقی ایدلدی. بوکونك ایام سائره‌دن امتیازی اشاعات کاذبه‌نك آزالمش اولمسیله ایدی. بشقه برکون اوله ایدی. دونمانك اردویه قارشی حرکت ایتدیکی اورته‌یه آتیله‌رق هیچ اولمازسه بر قاچ ساعت خلجان عمومی‌یه میدان ویریلیر ایدی ، ساعت یدی بچوق اولدی . هیچ سس صدا یوق ایدی . بوکون استانبوله لباسنده، حال وقبالنده بشقه‌لق اولان آدملرك کیردیکی مشهود اولمش ایدی. شبهه‌سز بونلر حرکت اردوسی بهادرانندن ایدیلر . بعضیلرینك « موثوقاً » روایتلرینه کوره کیجه‌دن شهره ایکی اوچ بیك کشی کیرمش . نه یاپاجغه ؟ کیم بیلیر ، البت اوکا کوره بر تدبیر اوله‌جقدی. آرتق هرکسده اردونك عزم وحرکتنه قارشی بر تسلیمیت کامله وار ایدی .

مبعوثان واعیاندن مرکب (مجلس ملی) دون بیاننامهٔ آتی‌یی اعلان ایتمش ایدی :

« مجلس اعیان ومبعوثان ١٣٢٥ سنه‌سی نیسانك طقوزنجی پنجشنبه کونی ساعت سکز بچقده آیاستفانوسده مجلس عمومیٔ ملت حالنده بالاجتماع آتی الذکر موادی متفقاً تحت قراره آلمشدر :

« ٣٢٥ سنه‌سی مارتنك ٣١ نجی صالی کونی استانبولده باشلایان حادثهٔ مؤلمهٔ استبدادیه ایله مشروطیت عثمانیه‌یه اورولان ضربه‌نك و بو صورتله باش کوسترن استبدادك بتوفیقه تعالی کلیاً وتماماً ازاله‌سی و مشروطیتك تأمینیله آسایش مملکتك اعادهٔ و استقراری و حادثه مسببلرینك احکام شرعیه و قانونیه دائره‌

سنده تأديبلری حقنده حركت اردوسی طرفندن نشر اولنان بياننامه‌نك محتوياتنی مجلس عمومئ ملت تصويب ايدر و اردونك امر و حركتی آمال ملته موافق اولديغی و بناءً عليه عموم ايچون واجب الاطاعه بولنديغی جهتله بوكا مخالف هر حالك مستلزم مسئوليت و مجازات اوله‌جغنی بيان و ا... ايلر .

فی ٩ نيسان سنه ٣٢٥

مجلس عمومئ ملت

ساعت سكزه قدر دوام ايتمش اولان صبر و سكون آرتق ياواش ياواش قوتنی غيب ايتمكه باشلايوردی . باغچه قپوسندن باب عالی‌يه طوغری دكانلرك اكثری قپالی اولمسی احتمال انجق بو ساعتلره طوغرو نظر دقت و عبرته چارپه‌بيلمش ايدی. هر كس بر شيلره حاضرلانمش ، هيچ بر شی اولمامش ايدی . مع مافيه دكانلرك قپالی اولمسی ، ضمننده‌كی او شيلری ياواش ياواش مغلوب هيجان اولان افكاره شيمدی ازسرنو اخطار ايديور ايدی. ترجمان كبی، طوغری يول كبی غزته‌لر چيقمش، موزعلرك اطوار متلاشيانه‌سی بو غزته‌لرده بعض حقائق اوله‌جغنه احتمال ويرديره‌رك قاپيشلمش، اوقونلمش ايدی: هيچ بر شی يوق ايدی. نهايت ساعت طقوز راده‌لرنده بياننامهٔ آتی علاوه شكلنده انتشار ايتدی :

مقام صدارت عظمايه

« اخيراً درسعادتده بعض فسده‌نك القاآتی ايله خاصه اردوسی افرادی اخلال و افساد ايدلمكدن طولايی پای تختده

حکومتك نفوذ و قدرتی تماماً امحـا قلنمش و حکومتك حیات و اسـتقبالی دخی تهلکه‌یه القا ایدلمشدر . وطنك تأمین سلامت آتیه‌سی حکومتك تقویهٔ نفوذینه وابسـته بولندیغندن دیکر عثمانلی اردولری طرفندن‌ده اظهار اولنان حسیات وطنپرورانه‌یه تبعاً ایکنجی و اوچنجی اردولر متحداً اشبو وظیفهٔ وطنپروری‌یی ایفا ایتمك اوزره درسعادته قوای کافیهٔ سیاره سـوق ایتمشدر. قوای مذکوره قوماندانلغنی درعهده ایتمـك اوزره سلانیکدن آیاستفانوسـه کلدم . کرك قوای مذکوره‌نك وکرك آیاستفانوس پیشکاهنده بولنان عثمانلی دونماسنك مستعیناً بتوفیقه تعالی قوماندانلغنی درعهده ایلدم . شـیرازهٔ انتظامدن چیقمش اولان خاصـه اردوسی افرادندن حرکت واقعه‌لرینه ندامتله استیمان ایده‌جکلرك عفوی و عصـیانده تعند ایلیه‌جکلرك‌ده بلا مرحمت شدتله تجزیه و تنکیلی مقرردر . مجازاتدن توحش ایدن بعض فسده و ارباب دنائت طرفلرندن قوای مذکوره‌نك کویا ذات پادشاهی‌یی خلع مقصدیله کلدیکی اشاعه ایدلمش ایسه‌ده بونی صـورت قطعیه‌ده تکذیب ایلر و مع مافیه عسـکرلریمزك ایفای وظیفه اثناسنده ارباب فساد ودنائتك یکیدن بعض تشبثاته جرأتلری الجاسـیله تکرر ایده‌جك حادثات مسـئولیتنك تمامیله مسببلرینه عائد اوله‌جغنی بیان ایلرم .

اوچنجی و حرکت اردوسی
قوماندانی برنجی فریق محمود شوکت

مقام صدارت عظمایه

« بالاده مندرج اردو بیاننامه‌سنك بلا افاته وقت همان شیمدی علاوه ایله نشر و سفاراته‌ده تبلیغ بیورلمسنی استرحام ایدر وذات حضرت پادشاهی‌یه دخی بوبابده طرف چاکرانه‌مدن رأساً معروضاتده بولنلدیغنی عرض ایلرم فرمان

اوچنجی وحرکت اردوسی قوماندانی
برنجی فریق محمود شوکت

بیاننامه‌نك قوتله افاده‌ایتدیکی تکذیب خلع ماده‌سی ، افکار عمومیه‌نك هپ اونقطه‌ده متحد استحضارات و انتظارات وفعالیتنه قارشی دهشتلی برضربه اوره‌رق ناخوش والیم بر تأثیر حاصل ایتمشدی . افکار وانظار هپ اونقطه‌دن آیرلمیه‌رق بیاننامه تکرار علی التکرار اوقونوب مطلقا بر کلمه‌نك آلتنه صیقشمش بر معنای خفی آرایوردی، ممکن‌دکل بوله‌میوردی. اولا شو آ کلاشیلیوردی‌که عبدالحمید ایله اردو آره‌سنده شیمدی‌یه قدر رسمی بر مذاکره جریان ایتمه‌مشدر . چونکه اردو شایعات خلعیه‌یی کندینه قارشی‌ده رسماً تکذیب ایدیورایدی . فقط سفاراته تبلیغی نه اوله‌جق‌ایدی ؟ یوقسه بوشایعاته قارشی سفارات هرنه اسبابه مبنی ایسه خلعه معترضمی بولنمشلردی، وبویله بر اعتراض وارایسه احکامنه مماشات ایدیله‌جك درجه‌ده احوال‌جدیه قارشیسنده‌می ایدك ؟

ساعت اونه طوغری « ثروت فنون » چیقدی . اردونك

ورودی اوزرینه انتشاره باشلامش وشو صره‌ده اساسلی حوادث ویرمكله كسب معروفیت ایلمش اولان بو غزته‌ده دخی « مهمه » سرلوحه‌سی آلتنده شـو فقره مندرج ایدی : « استـخبارات موثوقه‌مزه كوره حـركت اردوسی قوماندانی شوكت پاشـانك اردونامنه استانبولده مجلس وكلایه كوندردیكی تكلیفنامه مجلس وكلا طرفندن ایاستفانوسـده‌كی مجلس ملی‌یه كوندرلمش ودون كیجه موقع مذاكره‌یه وضع اولنمشدر . مجلس عمومیٔ ملت اردو قوماندانلنك تكلیفنامه‌سنی قبول ایله بوكا برشكل قانونی ویرمشدر . تكلیفنامه مندرجاتی شو ایكی مهم نقطه‌دن عبارتدر :

مجلس مبعوثان رئیسی ثانیسی طلعت بك [غیر تكشان دائمی حریتدن اولوب حركات اخیره‌یه قارشی ده فعلاً خدمات و مساعیٔ مخصوصه‌سی سبق ایتمشدر]

۱ — سلطان حمید ثانینك مشروطیته صداقتی تبین ایتدیكی تقدیرده موقعنده محافظه‌سی .

۲ — مشـروطیته ضربه اورانلرك سـیاست عسكریه ایله تأدیبی »

كرچـه بوفقره‌ده افكار عمـومیه‌یی تسكین ایده‌جك برشرطه معلقیت واردی ، عبدالحمیدك مشروطیته اوردیغی ضـربه‌یه سرای پیشگاهنده ، احتمال كوزلری اوكنده ائتلاف ایدیلن عـلی قبولینـك شهـادت فجیعه‌سی بیـله سـبب كافی ایدی . حالبوكه دهانه قدر اسـباب عدیده ومدیده وارایدی‌كه جمله‌نك وطبیعی حركت اردوسـنك‌ده معلومی ایدی . فقط عمومك آرزوی دلنه

کوره خلع مادەسندن یاهیچ بحث ایدلەملی، یابحث ایدیلنجه قطعی الاجرا کبی افاده ایدلملی ایدی . مع مافیه بتون احتمالاتك داعی اولدیغی بحرانلر ، کسب خفت و سکون ایلدکجه دها سالم دوشونمکه باشلاندی، ساکن وسالم دوشونمك ، افکار عمومیه‌جه قرار سابقه یعنی مطلقا تبدل سلطنته رجعت دیمك ایدی . اویله‌یا! اردونك حرکتی ارتجاعك تدمیر وتنکیلی ایله مشروطیتك اعاده وادامه سندن عبارتدی . عبدالحمید داخل دائرهٔ ارتجاع اولدقجه طبیعی خارجده قالەمازدی .

ثانیاً : خلع ماده‌سی اصول واحکام شرعیه‌یه تابع بر کیفیت اوله‌رق براردو، اردونك قوماندانی کندی کیف وهواسنه اویله شیئی نه دوشنور ؟ — هله — نه ده س. ویلردی. اردو هر درلو تأثیردن آزاده‌لکنی تأمین ایتدیککی (مجلس ملی) نك مقرراتنه توفیقاً حرکات مشروعه‌ده بولنه‌جق ، مجلسی عالئ ملیٔ کورك واسطهٔ قاهرهٔ اجزائیه‌سی اوله‌جق ایدی. بناءً علیه رأساً خلعدن بحث ایده‌مز ، صلاحیتی خارجنده بر مسئله‌نك کندیسنه اسنادینی ایسه رأساً تکذیب ایده بیلیر ایدی . ثالثاً ، احتمال بو بیاننامه‌یه مجلس عمومئ ملی نك ده معلوماتی لاحق ایدی . غایت اهمیتلی بر نقطه‌ده ماده تصریحیله یوروتلسی موافق حال ومصلحت اوله‌مزدی . خلاصه متسلسل محاکمات که افکار عمومیه‌ده‌کی ناخو-شلغی ازاله ایله مدارامنیت اولدی . آرتق شیمدی افق آتی دها زیاده براق وکشاده اوله‌رق کوریلیور ، اردونك حکیمانه حرکا

ننك قريب الوقوع اولديغنه قناعت كتيريليور ايدى . ساعت اون
برەطوغرى استانبولك آفاق غربيەسندن بر طاقم سلاح سسلرى
طويانلر اولمش ايدى . ديمك اردو ايلريليوردى ، احتمال بر ما-
نعه يه راست كلمش ، قوت وسطوتنى كوسترمك ايجاب ايتمش ايدى.
بو سلاحلره دائر معلومات پك جزئى ، پك نقصان ايدى . هر
حالده سلاحك چوق دوام ايتمه‌مش اولديغى محقق ايدى . بناءً
عليه بر ايكى حمله‌ده اردو نره‌سنى اشغال ايتمك ايسته‌مش ايسه
اشغال ايديويرمش ديمك ايدى . هرطرفده بويله مقاومته اوغرا-
نلميه‌جغى‌ده كسديريليور ايدى . برده پ دربى شهره ينـاشمق
قبيلندن يالكز برقره‌غول ، بر قيشله‌مى اشغـال ايدلمش ايدى ؟
يوقسه حركت عموميه‌مى باشلامش ايدى . بو جهت مجهول او-
لمقله برابر اردو قوماندانلغنك صدارته تلغرافنده (همان شيمدى
علاوه‌لرله) سوزلرندن ، عمومى حركت ايچون عاجل بر قرار
اتخاذ ايدلديكنه احتمال ويريليوردى .

بويله قرداشه سـلاح آتمق صورتيله جريان ايدن
وايده‌جك اولان شو حرب فجيع داخليده ايسـه اولنلر ، اوله
جكلر كوز اوكنه كلدكجه مسبب ومسببلرينه قارشى اعماق قلوبدن
لعنت فريادلرى يوكسليوردى .

مع مافيه ضرورت احوال تحتنده قطعى الحدوث اولان بو
مصادماتك اولانجه دهشتيله اجرا واداره‌سندن بشقه چاره يوق
ايدى . آنجق بوبابده كوستريلن عزم وصولتدر كه اون كون

اول حیاتمزدن قطع امید ایدن حکومات اجنبیه‌نك حقمزده کی نقطهٔ نظرلرینی تبدیل و بزمده آتیسنه‌امنیت اولنور برموجودیت ملیه‌یه صاحب بولندیغمزی اثبات وارائه ایلمش‌ایدی. عکس قضیه انقراض وممات دیمك ایدی .

حادثه‌یی کمال دقتله تعقیب وتدقیق ایدن (فوندرغولچ) پاشانك ایلك مقاله‌سنی حاوی (فرایه‌پرهسه) غزته‌سی اوکونك پوسته‌سیله آلنمش ایدی که بعض فقراتنك بروجه آتی نقلندن کچیله‌مز :

«الـڭزیاده موجب تأسف اولان جهتك‌ده اغتشاشات اخیره‌نك ظهورنده‌بر سبب مجبراولمامسیدر . یکی تأسس ایدن اداره هنوز اصلاحات تجدد کارانه‌یه باشلامامشدی‌که بوندن بر قسم خلق متأثر اوله‌بیلسین ... حکومت بو کونه قدر هپ خارج وداخلده‌کی امور جاریه ایله اشتغال ایتمشدر .

«١٣ نیسان اختلالجویانی کویا مشروطیت اداره نتیجه‌سنده احکام شرعیه‌یه خلل کلدیـکی وسیله‌سیله اورته‌یه آتلمشلردر . احکام شرعیه بو صوك زمانلرده انجق قانون‌مدنی اوله‌رق مرعی بولنمقده ایدی . ادارهٔ جدیده ایسه بوجهته قطعیاً ال اوزاتمامشدر . دیمك که حقیقت حال بویله بروسیله آلتنده اخفا ایدلمش اولوب اورته‌ده بشقه مقصدلر واردر .

«ممالك‌عثمانیه احوالی حقنده‌خارجدن برفکر پیدا ایتمك‌ممکن دکلسـه‌ده فکریمه نظراً احوالِ اخیره‌یه ، عینِ مقصده متوجه

اولان ایکی فرقهٔ سیاسیه بیننده‌کی اختلافدن و بونك نتیجه‌سنده غزته‌لر آره‌سنده جریان ایدن مشاتمه‌تدن بشقه بر سبب حدوث کوستریله‌مز . ایلك قونداق مطلقـا فرقهٔ احرارك ماهر ، فقط حمیتسز بعض رؤسـاسی طرفندن وضع ایدلمش وبالآخره وقعه توسیع دائره ایده‌رك مشوقلر طرفندن بـله آرزو اولونمیـان بر شکل آلمشدر . مطلقا اختلال ظهور ایدنجه استبداددوکونیتلری صوك بر امید وغیرتله بووسیله‌دن استفاده‌یه چالشمشلردر .

«جمعیت هیچ شبهه‌سز خطالر یاپمشدر . بر انقـلاب اداره اثناسنده بوکبی خطیئاتك وقوعی پك طبیعیدر . اونوتمامليدر که جمعیت رؤساسی هیـچ بر تجربه کورمکسزین امور اداره‌یی اله آلمشلردی . بو حاله کوره خطالر یاپمامسی نصل ممکن اولوردی ؟ طقوز آی اول ال اوستنده طاشینـان قهرمانلر بو کون دوچار تعقیبات اولدقلری و ایچلرندن بر طاقمی معصوماً اتلاف ایدلدیکی جهتله خدمات واقعـه‌دن برنبذه بحث ایتمك فائده‌دن خالی اولمیه‌جکدر .

«خاطردن چیقارلمامليدر که ١٩٠٨ سنه‌سنده عثمانلی اختلالی باشلار باشلاماز ماکدونیاده صلح وسکون عودت ایتمش ، اوروپا دولتلرینك ، باب عالینك سنه‌لرجه اوغراشه‌رق استحصال ایده‌مدیکی بر موفقیت عثمانلی کنجلری طرفندن بر حرکتله الده ایدلمشدی . هرنه قدر بوسکـون حقیقتده بر متارکه‌دن عبارت ایسه‌ده بونك بیله حصولی پك بیوك بر موفقیتدر . چونکه متارکه

عقد ایدیلنجه باعث نفاق اولان احوالی ازاله وممکلتی اصلاح ایتمك امکانیده حاصل اولمشدی . انقلابك سکونتله جریان ایتمسی حکمداره طوقونلمامسی ، نسل جدیدك بیوك بر تجددپرورلك کوسترمسی کبی احوال بوکا انضمام ایدنجه حکومت عثمانیه اوروپادن چوق زماندن بری کورمدیکی بر درجهٔ اعتماد و توجهه نائل اولمشدر . بو اعتماد نتیجه‌سنده دول معظمه بیننده قاپیتولاسیونلرك الغاسی کبی فکرلر بیله یوز کوسترمکه باشلامشدی .

«ادارهٔ جدیده بر طرفدن اصلاحات ابتدائیه‌یه باشلامش ، اسرافاته سد چکمش و ارتشایه اعلان حرب ایتمشدر . تنسیقات ملکیه وعسکریه اصلاحات مملکته ایی بر مقدمه تشکیل ایده جکدی . اعتراف ایده‌لم که بتون بو اصلاحات ایچون حسن نیت درجه‌سنده فعالیت کوستریله‌مه‌مشدر . لکن اردوده کوریلن ترقیاتی کیمسه انکار ایده‌مز . بوخصوصده دهبلکه تماميله موفقیت حاصل اوله‌مامش ولزومسز شیلر یاپلمشسه‌ده هرحالده بیوك بر عزم ومتانتله چالیشلمشدر .

«اردو اولجه کسالته محکومدی . قیمت حربیه‌سی او درجه نقصان ایدی‌که دورسابقده کوچك بر بلغارستانله بر حرب ظهورنده افرادك شجاعتنه رغماً دیکر طرفك غالب کلمسی ممکندی . بو تهلکه بر قاچ آی ظرفنده ازاله ایدلدی و انجق بوسایه‌ده اوله‌رق اختلافات خارجیه منافع مملکته موافق بر صورتده فصل اوله‌بیلدی . حقانیتی سونلر شو مشکلات خارجیه‌ده‌ده عثمانلی

موسیو مارغدیچ

بلچیقا سفارتی ترجمانی اولوب وقعه‌کونی هر درلو تهلکه‌یه رغماً شایان حیرت بر صفوق
قانلیلقله وظیفه‌سی باشنه شتاب ایدن نمونهٔ امثال بر مأمور .

ادارهٔ جدیده‌سنك پك بیوك بر سكونت عقل و تدبیر وبالخاصه ایجابنه احتمالات وممكناتی درپیش ایتمك خصوصنده فوق العاده اقتدار سیاسی كوستردیكنی اعتراف ایده‌جكلردر .

« وقوعات اخیره اثناسنده مكتبلیلر حقنده وقوع بولان تجاوزاتك سببنی بر درلو آكلایه‌میورم . بو اولسه اولسه نفرا ته اجرا ایدیلن تلقینات مخصوصه‌نك نتیجه‌سیدر ، اولجه یازدیغم مقاله‌ده ایضاح ایتدیكم اوزره عثمانلی مكاتب عسكریه‌سنده‌كی طلبه هیچ برزمان سیاسیات ایله اشتغال ایتمه‌مشدر . بونك ایچون فرقه اختلافاتنه هدف اوله‌مازلر . دیكر طرفدن مكتبلی ضابطانك نفراته مغایر انسانیت معامله‌ده بولنملرینه امكان یوقدر . كنج ضابطانك ٢٣ تموزدن صكره كوستردكلری فرط مسرت بلكه‌ده بر طاقلرینك خوشنه كیتمه‌مشدر . لكن بو بر صورت فجیعه‌ده اتلاف ایدلملرینه سبب اوله‌ماز »

ملتك ، حكومتك مداراستنادی اردوایدی . (فون درغولچ) پاشانك تأسفاتنی مبدل‌مسار ایتمك اوزره دلاوران عثمانی وظیفهٔ وطنپرورانه‌یی كمال انتظام ایله ایفاده فداكاریٔ حمیت وحقیقتك بشر ایچون ممكن اولان مقدارینی بالغاً مابلغ اثبات ایتمك اوزره بولنیورلردی.

١١ نیسان جمعه ایرتسی: جهاد حریت

صباحلین ایركندن بك اوغلی، تقسیم ، شیشلی جهتلرندن عكس

انداز اولان مدید ومتمادی برشماتت طراقه‌ٔ‌دن خبرداراولان اویانقلر، هنوز اویانمیانلرك قپولرینه اورویورلردی :

— یاهو ! کورولتویی دیکله، نه‌دراو ؟ مطلقاحرب باشلادی

— یوق جانم، آشیری سوقاقدن بر چوق عربه کچیور . بویله حربمی اولور ؟

— چاریك ساعتدر دوام ایدیور . هرحالده عربه دکل . مطلقا سلاح پاطیردیسیدر .

— جانم بویله سلاحمی اولور؟ بن مارتین ، ماوزر نه صدا ویریر بیلمزمی‌یم ؟ بورادن بردانه‌سنی آتش ایدرسك، مدید بر (یوم ! .) ، سکره قارشیلرده بو صدای ابتدائینك تیز وپریشان عکسلری. بو ایشیدیلن متمادی بر پات پات متوالی بر چانیردی هر حالده سلاح دکل بشقه برشی . . .

بك اوغلنده ، تقسیمده ، شیشلیده و جوارده اولانلر بو ولوله‌ٔ عظیمه‌نك سلاح سسی اولدیغنی قولاقلریله ایشیدیولردی. حتی آتشی کوزلریله کورمشلر وکورویورلردی. فقط خارجده، اوزاقده اولانلر بادیٔ امرده بویله حیرت وتردد ایچنده قالمشلر، هرکس سوقاقلره ، پنجره‌لره، بالقونلره بیریکه‌رك متمادی کورولتو نك کلدیکی نقاطه نصب نظر دقت ایتمشلردی . استانبولك او دقیقه‌لرده‌کی حیاتی بو متمادی چانیردیدن عبارت اوله‌رق هوا ساکن وغنوده ، خانه‌لر ، محله‌لر، تپه‌لر صانکه‌نوم مستغرق ایله آلوده ایدی . چاتیردی متمادی، منقطع ، یربر خفیف وشدید

دوام ایدیور . فقط تپه‌لر ، خانه‌لر ، محله‌لر ذره قدر بر سس ویرمیه‌رك بی حس و بی مال قالیوردی . دیرکن ایلك طوپلر ایلك مترالیوزلر ، درین برصویه دوشن ثقلت عظیمه‌نك چیقار- دیغی صاغر صدالرله عکس انداز اولدی . حقیقت بتون استا- نبول خلقنه سیاناً عیان اولدی : حرب اولیوردی..

«حرکت و حریت اردوسی» مشروطیت مشروعه‌یی ازسرنو فتح و تسخیر ایتمك ایچون جمعه کونی اقشامی ظلمت لیلدن بالاستفاده ایلری قطعاتنی شهر داخلنه کوندرمش ، کندیلرنده میل اطاعت مأمول ایتدیکی خاصه افرادنده خائنانه برفکر مقاومت موجود اولدیغنی کورنجه سطوت عسکریه‌سنی بتون مهابتیله کوسترمك ، ملتی کریوهٔ انقراضه طوغرو سورکله‌مك ایسته‌ین خائنلری تپه‌لمك ایسته‌مش ، اوزمان ، پیاده صفلرنده ، بطریه‌لرده بیوك برفعالیت باشلامش ایدی . اومتمادی چاتیردیلر بیکارله ماوزر آتشی دیمك ایدی . تخمین ابتدائی‌یه کوره طاش قیشله ، تقسیم ایلك حملات دلیرانه‌ایله الده ایدلمش اوله‌جقدی . صوك آتشلر ، صوك طوپلر ییلدیزه متوجه ظن اولنیوردی . اغلب احتمال اورادنده عینی شدتله مقابله ایدیلیور ، طرفیندن دهشتلی تلفات وقوع بولیوردی .

فقط نه اولسه ظالمك حصن حصینی شیمدی باشنه‌ییقیله‌جق ، خاك ایله یکسان اوله‌جق ایدی . افکار شمشك سرعتی ایله تخمیناتنده دوام ایدیور ، اورته‌لغی آتش وخون ایچنده براقه‌رق مطلقا بر مغاره‌یه اختفا ایتمك لازم کان بادیٔ اظلم بر ایکی ساعته

قدر قولاقلرندن طوتیلوب میدانه چیقاریله جق ، هر شی بیته جك ، لعل کون افق حریتدن ، مجوهرین شمس مشروطیت وعدالت طلوع ایده جك ایدی . کونش طوغدی ، حالا آفتاب ظفر طوغمیور ، حالا مظلم واسرار انگیز برواویلای اسلحه دوام ایدیوردی ، منطقهٔ حربدن یاریم ساعت مسافه ده اولسه ق ده استانبولك ایچنده ایدك . آرتق آلشمش ایدك : بو ایسه حربده برشی دکل ایمش : شبهه یوق ، الك دهشتلی حرب بو ایدی . بو مطالب حریت ومساواتك ، دواعیٔ شقاوت وظلماته قارشی حربی ایدی . ایلك اثری بیله کورونمش ایدی : چونکه حیات ومماته ، کتف بر کتف مساوات اولرق کیدکه باشلامش ایدی ، بوایکی ضد جاودانی یی تألیف و قبوله مقتدر اوله میان حیات دوشکونلری ده کورولیوردی که ایلك ایشلری فرونلره ، بقاللره هجوم ایده رك موجود اکمك وقومانیه نك همان هپسنی خانه لرینه قالدیرمق حرصنه زبون بولنیورلردی . آنلرك عقلنجه بو حرب تمادی ایده جك ، تحته پاره لردن مرکب ویران قولبه لری زادو ذخیره انباری حالنه قونلدیمی ، آرتق ایچری یه چکیلنوب ، نتیجه یه مترقباً ، آسوده نشین امن وامان اولنه بیله جکدی ! بونلر جنت خوف وخشیت آلتنده متلاشیانه قوشیورلر ؛ حتی سودکاری کیمسه لری ده طوتدقلری طریق عقل وحکمتدن خبردار ایتمکی اونوتمیورلردی . فرونجیلرك اوکون درت بش دفعه علی التوالی اکمك چیقارمق تدبیری اولمسه ایدی ، بو مجنونلر کند

یلری قدر تلاش ایتمه‌ین ارباب اعتدالی غالباً آچلقدن اولدوره‌جکلردی!
دکزك حالیده سکونتده قره‌دن کیری قالمیور ایدی. لیمانده‌کی
سفائن تجاریه فك لنکر ایده‌رك کیمی مرمره‌یه طوغری، کیمی
بوغازك منتهالرینه طوغری آچیلمشلردی. تك توك یوقاریدن
اینن شرکت واپورلری آرناود کوییندن ایلری کیده‌میوب عودته
شتاب ایتمش؛ متباقیسی آرتق هیچ کورونمه‌مش ایدی. مرسای
درسعادتده قوش اوچیوردینسه جائزایدی. بالآخره کوردیکمز
بلچیقا سفارتخانه‌سی ترجمانی موسیو «مارغدیچ» صباحلین
استانبوله کچمك اوزره حیدرپاشایه ایندکده واپورلرك ایشله‌مدیکنی
آکلایه‌رق صاحبنی زور ایله قاندیردیغی بر صنداله راکباً
وریخته‌یه متوجهاً کلیرکن بالخاصه دقت ایتدیکی حالده کوزك
کوره‌بیلدیکی مقداری سطح بحرده بر جانءِ براثر حیات وحرکت
کوره‌مدیکنی کمال حیرتله حکایه ایلمشدر. یولده صندالجی جریان
حرب و آتشی افهام ایله موسیو مارغدیچی سرای بورننه
چیقارمق ایسته‌مش ایسه‌ده، ترجمان مومی‌الیه مطلقا وظیفه‌سی
باشنده اثبات وجود ایچون هیچ اولمازسه معیت واپورلرندن
برینه قدر کیتمکده اصرار وصندالجی‌یی بوصورتده ارضا ایله
نهایت ریختمه چیقمغه موفق اولمش واوزمانه قدر ضبط ایدیلن
عزیزیه قره‌غولنه مراجعت وقارتنی بالاراءه اثبات هویت ایلیه‌رك
معیتنه ترفیق ایدیلن بر عسکر ایله بك اوغلنه چیقارلمشدر.
جای سلامتی بولان موسیو مارغدیچ محاربه‌یی رأی العین کورمك اوزره

تقسیمه طوغری کیتمك ایسته‌مش ایسه‌ده یولده آوستریا سفار-
تخانه‌سی آتاشه میلیترینه بالتصادف : بن عسکر اولدیغم حالده
ایلریده‌نه کیده‌میورم . سزك ایچون هیچ ممکن دکل » اقناعیاتنه
سرفرو ایده‌رك دونمش و معمافیه شو دهشتلی حربك ، بویله بر
شهر عظیم ایچنده بوقدر تهلکه‌سز جریان و نتیجه‌یه اقتران ایتمسی
صوك درجه‌ده بهت و حیرتی موجب اوله‌رق حکومت متبوعه‌سنه
یازدیغی راپورده بو جهتلری کمال تقدیرات ایله تفصیل
و تذکار ایلمشدر . . . .

ایشته بویله سکون ایچنده یلدیز طرفنه متوجه و دوربینلر ایله مجهز
اولان انظار آنجق درت بچوق بشه طوغری ، یلدیزك آرقه طرفنده‌کی قیشله
لرك ، جامعك ایلریسنده‌کی بناجده بر عسکر قوشوشمه‌سی کورمش
ایدی . یلدیزدن شیشلی‌یه منتهی یولده ، بیلمك ادعاسنده بولنا
نلرك بیاننه کوره طابیه اولمق لازم کلن تپه‌ده نهان وعیان ، بر
بیاض بایراق تموج ایتدیکی کشف ایدیلیر کبی اولیوردی . یلد-
یزك قیشله‌سی اوزرنده قرمزی بایراق ایسه صباحدنبری متموج
ایدی . او بر بیاض بایراق عجبا تسلیم اشارتیمی ایدی ؟ دها ایلریلرده ،
آرناوودکویی اوستنده‌کی تپه‌ده بر چام اغاجنك داللرنده‌ده — آرتق
تسلیم بایراغی دیلن — بر بیاض بز پارچه‌سی دها صاللانیوردی .
غالبا چامده اعلان تسلیمیت ایدیوردی ! غالبا حرکت اردوسنك
صولت قهرمانانه‌سی استانبولك ، بالخاصه یلدیز تپه‌سنك طاشنه ،
طوپراغنه ، حتی اشجارینه قدر ایقاع مهابت و دهشت ایلمش ایدی !

ساعت بش بچقده اورته کویدن برقاچ صندالجی بکلر بکی ، چنکل آره سنه سکز راوز عسکر چیقارمشلر ایدی . سرایده عبدالحمید قپولری تمامیله سد ایتدیرمش ، وعساکر محاصره یه قارشی قطعیاً سلاح استعمال ایدلمه سنی امر ایتمش اولمقله عاقبتلرندن قورقان عسکرلر قپولری قیره رق ره فراری طوتمشلر ایمش . حتی ییلدیز قیشله لری آرقه سنده قوشوشدقلری کورولن عسکرده بو عسکر ایمش . طاش قیشله ، تقسیم خراب وتراب ایدیله رك عساکر عاصیه یه غلبه ایدلمش ، ییلدیز تسلیم بایراغنی چکمش ایمش . . .

بو حکایات نقل اولنورکن آرتق سلاح سسلری ایشیدلمز اولمش ، آرتق قلوب عمومیه یه سکونت وانشراح کلمکه باشلامش ایدی . محاربه نك تفصیلاتی اینه بر کون بلکه ایکی کون صکره داخل دائرهٔ اطلاع عموم اوله بیلمشدر . شویله که :

« حریت اردوسنك ایلری قطعاتی جمعه ایرتسی کیجه سی شهرك نقاط مختلفه سنی اشغال ایتمش ، قسم کلیسی صباحه طوغری شهره داخل اولمشدر . باش قوماندان ایله ارکان حربیه هیئتی بو قراری اتخاذ ایدر ایتمز قطعات تدریجاً شهره طوغری ایلریلمکه باشلا-مشلردر .

جمعه کونی صاغ جناح اوکله دن صکره مقری کوی ایله کاغدخانه جوارینه مفرزه لر سوق ایتمشیدی . کوکلیلر ، سواری ، ژاندارمه بو منطقه داخلنده مختلف استقامتلره طوغری طاغیلمشلر . سواری

حركت و حريت اردوسی طرفندن تسلیم آلنان استانبول عسکرینك تحت الحفظ سوقلری.

بلوكاری كوندرمشلردی . قطعه‌نك كریده بولنان قسم كلیسی (اسپارطه قله) ده بولنان مركز اجتماعندن اعتباراً خط مستقیم استقامتنده ایلریله‌مشدی . صول جناحی وادی‌یه طوغری امتداد ایدییوردی .

مركز قطعاتی ، نهرلردن كچه‌رك وصول جناحیله (طاطاوله)

صيرتلرينه طوغری ايلريليه‌رك كشاف برقطعه حالنده (سلاحدار آغا) و (علی بك كوبی) استقامتندن ايلريله‌مشدی .

ايلری يورويش صباحلين ساعت طقوز بچقدن بر آز اول باشلامش ، اونده ايلك مفرزه‌لر شهره داخل اولمشدر. شهره دخول حركتی هيچ برلكده وغايت منتظم برصورتده اجرا ايدلمش وقطعاتك هرنقطه‌دن عين زمانده شهره دخولی ای بر تأثير حاصل ايله‌مشدر .

§ «ايلك آتش جمعه كونی داود پاشاجهتنده اجرا ايدلمشدر. داود پاشا قيشله‌سنده بولنان عسكرك بر قسمی جمعه كونی برمعتاد سلاملق موقعنه كيتمش ، بو اثناده حريت اردوسنك پياده‌سی قيشله جوارنی اشغال ايتمش بولنديغندن سوارينك سوردن خارجه چيقمسنه مانع اولمشدر . بونك اوزرينه مذكور بلوكلر پياده‌يه قارشی بر مدت يايا جنك اجرا ايلدكدن صكره حربيه نظارتنه عودت ايلمشدر .

حربيه نظارتنده بولنان عسكرلر بونلری كورور كورمز درحال سلاحلرينه صارلمشلر ، آمرلرينك امرينی قطعياً ديكله‌ميه‌رك ادرنه قپوسی طرفنه قوشمشلر ، بتون اهالينك هيجانی آره‌سنده شهردن كچمشلر ،شهرده انضباطی تأسيسه مأمور اولان قره‌غوللرده‌كی افرادی‌ده يانلرينه آله‌رق ادرنه قپوسنه طوغری حركت ايتمشلردر .

ادرنه قپوسی جوارينه طوغری كيدن عسكر ضابطسز و قوتلری ده غايت آز اولديغندن حريت اردوسنك فائق قوتلری

قارشیسنده هیچ بر حرکت اجراسنه موفق اوله‌مامشلر و اوزرلرینه آلتی مرمی انداخت اولنور اولنماز جمله‌سی تسلیم اولمشلردر .

§ حریت اردوسنك ایلریده بولنان طابورلری غایت منتظم بر صورتده شیشلی و ییلدیز جاده‌لرندن ایلریلدکاری اثناده دیگر بر قطعه‌ده تراموای جاده‌سندن جدیدیه طریقی ایله بك اوغلنه طوغری ایتمشدر ، تراموای جاده‌سندن ایلن قطعه لر ، صوك حادثهٔ ارتجاعیه اثناسنده قانون اساسی‌یی محافظه ایچون بتون موجودیتلرینی فدایه حاضر بولنان مکتب حربیه شاکردانی یانلرینه آلمشلردر .

مکتب حربیه شاکردانی بو اثناده فوق العاده برغیرت ابراز ایلمشلر وقطعات مذکوره ایله برابر بك اوغلنه طوغری ایلریله‌مشلردر . بك اوغلنه ایلن قطعه‌لر الك زیاده روم ایلی ژاندارمه لرندن مرکبدی . بونلرك بر چوغی اردومزك الك گنج ومقتدر ضابطلرندن اولوب نفر قیافتنه گیرمشلردی . سلانیك ژاندارمه‌سی بك اوغلنه داخل اولور اولمز هر طرفه طاغیلمشلر و الك زیاده‌ده سوقاقلرده قول وظیفه‌سی ایفا ایتمشلردر . منتظم ژاندارمه‌نك حرکاتی حقیقةً فوق العاده ایدی . بتون افراد کمال فعالیتله سوقاقلری طولاشیور ، راست کلدیکنی استجواب ایدیور ، شبهه‌لی اولانلردن برچوغنی یقلایور ، سونکیله کلن خائنلری تماماً ته‌لیوردی .

مکتب حربیه شاکردانی سفارتخانه‌لری محافظه‌یه مأمور

ایدلمشدی . حربیه‌نك كنج ومنورالافكار شاكردانی كمال مهابتله
سفارتخانه قپولرینی اشغال ایدییور ؛ یكی البسه‌لری لابس اولان
بو كنج ضابط نامزدلرینك مدافعهٔ وطن ایچون سلاحه صاریله‌رق
سفارتخانه قپولری اوكنده‌كی بروضع مردانه ایله طوروشلری قلبه
بشقه برفرح وانبساط بخش ایدییوردی . مكتب حربیه‌روسجه
معاونی ملازم قپلان بك ودها سائر ضابطانده مسلح اولدقلری
حالده شاكردان ایله برابر بولونیورلردی . مكتب حربیه شاكر-
دانك بربلوكی سفارتخانه‌لری محافظه‌یه مأمور ایدلمش ، دیكر
بلوكی‌ده تقسیم طوپجی قیشله‌سی قارشیسنده بولنان قطعاته التحاق
ایله‌مشدی . نامزد صنفلرنده بولنان مقتدر ، كنج ضابطلر ایسه
هپ ژاندارمه نفری البسه‌سی اكتسا ایتمشلر ، اوموزلرنده ماوزر ،
كمال مهابتله ایفای وظیفه‌یه مسارعت ایدییورلردی .

پانغالتینك آرقه سوقاقلرندن كچن عساكر ، تقسیم تعلیمخا
نه‌سنك آرقه‌سنی آلمشدی ، پاره مقابلنده شریعت طلب ایدن
عاصی عسكرلر ، حریت اوردوسنه انقیاد ایتمدكلری تقدیرده
بورادن آتشه طوتوله‌جقلردی .

حریت اوردوسی ، طوپجی قشله‌سندن ایدیله‌جك آتشلردن
تستر ایتمك ایچون تعلیمخانه كریسنده‌كی چقورلغه یرلشدیرلمشدی .
طوپجی قیشله‌سنده‌كی عسكر تسلیم تكلیفنه موافقت ایتمینجه
درحال اوچی آتشی باشلامش ، حریت اوردوسی افرادی
طاغینق نظامده‌كی تعلیم وتربیه‌لرینی بواثناده مكملاً ابراز ایدرك

سورونه سوروُنه پارماقلغه قدر ایلریله‌مشلر ، بورادن قیشله‌یه شدتله بر آوجی آتشی اجرا ایله‌مشلردر ، طوپجی قیشله‌سنك قپولری و پنجره‌لری کاملاً قپادلمشدر . قیشله‌ده بولنان عاصی عسکرلر ، برطرفدن (یشاسین حریت) دییه باغیرمشلردر . بونك اوزرینه حریت اردوسی بویالانجی ، خائن عسکرلرك سوزینه اینانه‌رق ایلریله‌مشلر ، فقط براز صکره شدتلی بر آوجی آتشنه دوچار اولنجه درحال یره یاته‌رق آتش ایتمشلر ، دیگر طرفدن استادلر آوجی خطنه داخل ولمشلردر . قوهٔ امدادیه کیتدکجه تکثر ایلمشدر .

آوجی آتشی قشله‌نك پنجره‌لرینی ، جاملرینی پارچه پارچه ایتدیکی اثناده سریع آتشلی طوپلردن چیقان مرمیلر قیشله دیوارلری اوزرنده جسیم رخنه‌لر آچیوردی ، بومحاربه‌ده حربیه شاکردانیده فوق‌العاده جسارت و یارارلق کوسترمشلردر .

ساعت درت بچقده « آتش کس ! » قوماندای تقسیم تعلیمخانه‌سی میدانده عکس اندازاولمش ، عاصیلر مذاکره ایتمك ایسته‌دکارینی خبر ویرمشلردر . بونك اوزرینه حریت اردوسی قطعاتی عاصیلره تسلیم تکلیفنده بولنمق ایچون بر قاچ ضابط ایله‌نفر کوندرمش ، ساعت بشی چاریك کچه‌یه‌طوغری بتون قشله افراد عاصیه‌سی ضابطلریله برابر سلاحلرینی براقه‌رق تسلیم اولمشلردر .

§ بوظفر حریتدن اول بر ضیاع الیم وقوعه کلمشدر . اوده

پیشـدار قوماندانی ارکان حربیه بیکباشیسی احمد مختار بـکك شهادتیدر . مختـار بك بر ضابط ومقدار کافی عسـکرله تقسیم قره‌غولخانه‌سی اوکنده حربیه‌یه طوغری ایلریله‌دیکی اثناده قار شیسنه آ نسزین عاصی آوجی بلوکـندن بر قاچ خائن ظهور ایتمش ، بو مفرزه‌یی کورور کورمز درحال دیز چوکه‌رك اوزرینه آتش ایتمکه باشلامشلردر . ایشته بو اثناده احمد مختاربك بر قورشونله بوکرندن یاره‌لانمشدر . احمـد مختار بك یاره‌لانیر یاره‌لانماز بارکیرندن دوشمش ، رفیقی بولنان ضابط کندیسنی اودغده ایچنده چکمك ایسته‌مش ایسه‌ده احمدمختاربك بوکرندن آلدیغی قورشونك تأثیریله بر صدای جانخراش چیقاره‌رق :

آمان بر قورشون دها آتك ، چابق اوله‌یم ! دییه فریاد ایتمشدر .

احمدمختار بك الك فعال والك مقدر ارکان حربیه ضابطلریمزدن اولمغله شو صورتله بو ضیاع فجیع ، استحصـال حریتدن متولد عظیم بر نشوهٔ جنکاورانه‌یه مظهر اولان اردو افرادینك ناصیه سنده الیم برعلامت تأثر حصوله کتیرمشدر .

طاش قیشـله‌ده الك زیاده مقاومت ایدنلر ، قانون اساسـی احکامنه صادق قاله‌جقلرینه یمین ایتدکاری حالده پاره‌یه طاپینه‌رق یمینلرینی نقض ایدن عاصی آوجی طابوریدر . بوطابور ، طاش قشله ایله ماچقه قشله‌سنی اشغال ایتمش وحریت اردوسنه قارشی ایی مدت مقاومت ایله‌مش ایسـه‌ده مکتب حربیه تعلیمخانه‌سی

اوكا‌نه تعبیه ایدیلن طوپلرك تأثیرینه مقاومت ایده‌میه‌رك آز بر زمان صوكره تسلیم اوله‌جغنی بیان ایتمشـدر ، بونك اوزرینه حریت اردوسندن بر مقدار عسکر قشله‌یی اشغال ایچون ایلر- له‌مشلر ، بو عسکرك ایلرله‌دیكنی كورن عاصی عسكرلر تكرار شدتلی بر آتش اجرا ایتمشـلر ، بو قهرمان عسكره پك چوق تلفات ویردیرمشلردر .

طاش قشله‌دن فرار ایدن عسكرلرده تقسیمه طوغری قوشمغه باشلادقلری صره‌ده حریت اردوسی افرادی طرفندن بالمقابله شدتلی بر آتشه طوتولمشلر و بواثناده كلیتلی تلفاته دوچار اولمشلردر .

ماچقه قره‌غول‌خانه‌سنك نظامیه قپوسنك صاغ طرفنه ، طاش قشـله‌نك‌ده حربیه‌یه ناظر اولانی جبهه‌سـنه بر چوق مرمیلر اصابت ایدرك غایت جسیم رخنه‌لر وجوده كتیرمشلردر .

طوپخانه قشله‌سی‌ده جزئی مقاومت اظهار ایله‌مش ایسه‌ده تلفات وقوعه كلـكه باشلار باشلاماز درحال تسلیم اولمشدر .

اوكاه‌دن صكره یدی بچق سكز راده‌لرنده طاش قشله‌ده قالان افراد وضابطانه تكرار تسلیم اولملری اخطار ایدلمشیدی؛ متحصن عسكر و ضابطلر جواب رد ویرمكده عنادواصرار كوستردكلر- ندن محاصره قومانداننی یكیدن آتش ایدلمسنی امر ایتمشدر، در- عقب بیكلرجه قورشون قشله اوزرینه یاغمغه باشلامش ، قورشون یاغموری التنده عصاتدن برقاچ عسكر تلف اولمشدر .

بوصره‌ده آتیشك تكرار علورز اولمسندن طولایی بیكلرجه خلق

محل مصادمه یه قوشوشمشلر، بومنظرهٔ مدهشه یی کورمك ایسته مشلردر. لکن مترالیوزلره آتش قوماندامی ویرلمسی اوزرینه مراقلی خلق اوره سنده بر هیجان عظیم حصوله کلمش، جمله سی نه کری قاچیشمعه باشلامشدر. قاچانلردن برقاچ کیشی تلف ومجروح اولمشدر.

حریت اردوسی بتون قره غولخانه لری تسلیم آلمش، وکافه سنه حریت اردوسی افرادندن اقامه ایدرك عاصی عسکرلری اسیر ایتمشدر. بو اثناده ییلدیز محاصره سنه کمال فعالیتله دوام ایدلمشدر. تقسیم قشله سی ایله طاش قشله وماچقه ضبط ایدلدکدن صکره قسم کلی ییلدیز جهتنه سوق ایدلمشدی.

ادرنه قپوسندن ونقاط سائره دن داخل اوله رق قره غوللری تسلیم آلوب کلن حریت قطعاتی دخی باب عالی یی محافظه یه مأمور طابور اولدیغی یورمشدر. ایلك صباح آتشی اولا تسلیملری طلب ایدیلن باب عالی طابورنده باشلامشدر؛ آوجی عسکرینك باب عالی یی قوشاتدیغنی کورن عصاتك بر قسمی باب عالی حوالیسی ایچنه کیره رك، پارمقلقلر ارقه سنه یاتمشلر و سوقاق باشلرندن، اطرافی قوشاتمق اوزره، کلن آوجیلری پوصو یه آلمشلردر. تعرض اك زیاده صغوق چشمه طرفندن یاپلمق ایسته نمش ایسه ده موفقیتلی اولمیه رق آیاصوفیه دن نافعه نظارتی اوکنه طوغری اجرا ایدلمشدر.

فقط بو طرفدن کلن عسکرلره عسکری قلوبندن و جغال

اوغلی میداننده‌کی فرونه کیرن عساکر طرفندن آتش ایدلمکه باشلامشدر . باب عالی طابوری افرادی درده انقسام ایده‌رك اولا قشله‌لرندن ، ثانیاً باب عالیدن ، ثالثاً جغال اوغلی فرونی اوکندن ورابراً برقاچ عسکرك تحصن ایتدکلری مکتب حقوقدن مهاجملره جواب ویرمکه چالیشیورلر ایدی .

ایشته بو سببله مهم تلفاته سببیت ویرن بر مصادمه دخی باب عالی و جغال اوغلی مواقعنده اولمشدر .

عسکری قلوبندن ارتجاعیوندن بر ضابط طرفندن بومبا آتیلمشدر . لکن بوراده حرکت اردوسی افرادی اوموزلرنده اوله‌رق کتیردکلری طوپلر ایله آتشه باشلامشلر و عصاتی یوسکورتمشلردر .

بوراده‌کی کوچك مفرزهٔ عصاتیه تنکیل ایدلدکدن صکره باب عالیده پارمقلقلر آرقه‌سنده تحصن ایدن عصاته دخی طوپ آتشنه باشلانلمشدر ، باب عالینك قپوسی ایله پنجره‌لرینه و دیواره اصابت ایدن کله‌لر خیلی بیوك دلیکلر آچارق ایراث خسار ایلمشدر . فقط نهایت باب عالی طابوری حریت اردوسی افرادینه مقاومت ایده‌میه‌جکنی آکلایه‌رق سلاحلرینی تسلیم ایتمشلردر .

تفصیلات حربی بالذات حربه اشتراك ایدنلرك آغزندن ایشیدتمك طبیعی الك موثوق معلوماته دسترس اولمق دیمك اولدیغندن برده او صورتك علاوه‌سنی لازمه‌دن کورمکده‌یم . مناستر حربیه‌سی معلملرندن ویکرمی دردنجی آلایك برنجی طابوری

توکاللی ضابطاندن اولوب تقسیم قشله‌سی محاربه‌سنه اشتراك ایلمش بهادران وطنپروراندن سواری ملازمی صالح بکك افادات حقیقیه‌سندن بروجه آتی نقاطی اقتباس ایده‌لم :

« ١٠ نیسان ساعت ٨ قالفه کویندن حرکتله سلحدار آغایه اقشام ساعت اون ایکی‌ده واصل اولدق . عموم حرکت اردوسی قوماندانی محمود شوکت پاشا حضرتلری دخی خلقه‌لی‌یه کلمش ایدی . قرارکاه عمومی حلقه‌لیده ایدی . سلحدار آغایه واصل اولان ایلك طابور ، او جوارده‌کی جبخانه‌لکده موجود عساکری توقیف و اللرندن سلاحلرینی و نوبت محللرینی تسلیم آلدی . او کیجه استانبول‌ده اوچ قولدن محاصره ایدلمش : بری مقری کوی — یدی قوله ، دیکری رامی — فاتح ، اوچنجی بك اوغلی قولی ایدی . فاتح قولنده نیازی بك ، بك اوغلی قولنده ایسه انور بك بولونیوردی ، سلحدار آغاده بر چوق اشخاص توقیف اولوندی . بونلرك ایچنده ، عبد الحمیدك آرابه‌جیلرندن بری واردی . اوزرنده بش یوز اللی لیرالق بر چك ظهور ایتدی . اردو هم حرکت ایدیور ، هم توقیف اولنانلرك استجوابی اجرا قلنیوردی . چاتالجه‌ده دخی بر چوق ارباب مفسدت و بالخاصه قائممقام عاصم توقیف اولونمش و سلانیکه اعزام قلنمش ایدی .

« ١١ نیسان کیجه‌سی ساعت آلتی بچقده سلاحدار آغادن بك اوغلنه توجیه حرکت ایله‌دك . عسکریمز هیچ فتور ایتمیور ،

غایت شن و شاطر ایدی . بو حرکت عمومی ایدی؛ اوچ قول دخی عین زمانده حرکت ایتمش ایدی . محاصرینك قوتنی کورمك اوزره بر ایکی کون اول ایاستفانوسه کان استانبول خلقنك بعضیلری، بالطبع قوتك جمله‌سنی بر آنده کوره‌مدکلرندن، و ذاتاً، هر بر خصوص هرکسه کیزلی طوتولدیغندن هیچ بر شی اکلایامایارق و استانبولی محاصره ایده بیله‌جکمزه امین اوله‌مه‌یه‌رق عودت ایتمشلر و استانبولده دخی بو یولده شایعاتده بولونمشلر ایدی . بك اوغلی قولی ایکی‌یه منقسم ایدی : بری طاش قیشله‌یی ، دیکری تقسیم قیشله‌سنی ضبطه مأمور ایدی . طاش قیشله‌یی ضبطه مأمور قوته قومانداں انور بك وتقسیم قیشله‌سنی ضبطه مأمور قوته دخی مرحوم مختار بك قوماندان تعیین ایدیلمش ایدی ، فقط ، مختار بك ، هنوز مقری کوی جهتندن عودت ایتمدیکی ایچون یرینه عمر لطفی بك تعیین قلنمش ایدی، اولا انور بکك قولی حرکت ایتدی . بعده عمر لطفی بکك قولی یعنی بز، (٢٤ نجی آلایك برنجی طابوری و دها ایکی طابور ، بر بطریه طوپ و بر سواری بولوکی) حرکت ایتمش ایدك . سنت کوپریسنی کچمك اوزره ایکن ، مختار بك یتیشه‌رك قوماندانی بالذات آلدی. صباحلین ساعت اونده شیشلیدن آشاغی دوغرو صارقمغه باشلامش ایدك . قول باشنده یکرمی دردنجی آلایك برنجی طابوری بولونیوردی . عسکر ، فوق العاده بر انتظامله ایلریله‌یور بوتون جوار اولردن « یاشاسین

اردو یاشاسین عسکر ! » دیه آلقیشلانیور ایدك .

عسکریمز ، بر آغزدن حریت شرقیلرینی سویلیوردی ، مکتب حربیه‌یه واصل اولور اولماز ، تفنك و طوپ صدالری باشلادی. انور بك طاش قیشله‌ده‌کی آوجیلرله حربه طوتوشمش ایدی . مختار بك ، قول آغاسی ثروت بك و بن قولك باشندن اون بش یکرمی آدیم قدر ایلریده ایدك، طابور او قدر انتظامله حرکت ایدیوردی که کورنلر حیرت ایتمکدن کندیلرینی آله‌میوردی . بتون ضابطان قطعه‌لرینك باشنده ، عسکر دزدرلی قولده منتظم خطوه ایله ایلرولیوردی . مکتب حربیه‌نك تعلیمخانه‌سنده ایچه قارغاشالق واردی . فقط نه اولدیغنی طبیعی بیله‌میوردك . زیرا هدفمز اولا تقسیم قشله‌سنه واصل اولمق ایچون هیچ بر طرفه باقه‌دن ایلریله‌یوردك. قورشونلر باشمزك اوزرندن کچیور، طوپ صدماتی بتون جاملری ایندیریور ایدی. بز هم ایلریلیور ، هم‌ده اهالی‌یه قورقمالرینی توصیه ایدیوردك . نهایت تقسیم قشله‌سنه پك یقین کلدك . هنوز تقسیم باغچه‌سی حذاسنه کلمزدن اول، باغچه‌یی اشغال ایتمش اولان اطفائیه آلایی ، طوپجی و آوجی افرادینك شدتلی آتشنه هدف اولدق . درحال عسکر، یولك ایکی طرفنه طاغیله‌رق آتشدن محافظه ایدلدی. طبیعی بز آتش ایده‌میوردق. فقط اونلر شدتله دوام ایدیوردی. اوراده اوچ شهید ویردك . جاده‌دن ایلریله‌مك ممکن اوله‌میه‌جغنی کورنجه تعلیمخانه‌نك اطرافنی اشغال ایتمك اوزره کریده‌کی محلات

سوقاقلرندن دولاشەرق ایلریلەمك لازم گلدی. واولوجه ایله حرکت اولونەرق تقسیم تعلیمخانەسنك اطرافنی کاملاً ، ٢٤ نجی آلایك برنجی طابوری ایله اونجی آلایك برنجی وتقسیم باغچەسنی دە اوتوز سکزنجی آلایك اوچنجی طابورلری اشغال ایلدی ؛ محاربه پك شدتلی ایدی . هر درلو سلاح ، بر آندەپاطلایور ایدی یریمز غایت محفوظ اولدوغندن تلفات دخی ویرمیور ایدك . بر ساعت قدر شدتلی آتش دوام ایتدکدن صوکره قیشلەدە محصور قالان عصات ، بوری چالەرق عرض تسلیمیت ایتدی ؛ لکن طاش قیشلەدە قیامت قوپویور ایدی . بیك مشکلاتله افرادە آتش کسدیرلدی وتکمیل اوچی خطی آیاغەقالدیریلەرق تعلیمخانه میدانندە قیشلەیه دوغرو ایلریلەمکه باشلادق ؛ بزم شوحالمزی کورن عصات دخی تخلیص جان ایتدکلرندن امین اولەرق ، بر قسمی قیشله قاپیسندن چیقەرق ، بزه دوغرو ایلریلەمکدە و بر قسمی دخی پنجرەلردن دیشاری صارقمقدە ایدی . اوزمان افرادە ، امنیت قنادلرینی چویرمەلرینی امر ایدەرك ، بر منـاسبتسزلك وقوعنه میدان ویریلمەمك خصوصی تحت تأمینه آلنمش ایدی ؛ بو اثنادە شهید حریت ممتاز بك تعلیمخانەنك صاغ جناحندەکی آخورلر جوارندە بر تپەجك اوزرندەدورویور واحوالی تفتیش ایدییوردی . حتی الندە بر ماوزر وار ایدی .

اوچی خطی بو صورتله ایلریلەمکـدە ایکن کریدن کلەرك بزم یریمزی اشغال ایدن افراد ، اولکی احواله واقف اولمدیغندن

مظفریت اخیرهٔ حریت اوزرینه درسعادت ژاندارمه مفتشلکنه تعیین اولنان
غالب بك

بزی قیشله‌یه هجوم ایدییور ظنیله قشله قاپیسنده چیقان و پنجره‌لرده بولونان عصاتدن حمایه ایچون اونلره شدتله آتش ایتمك کبی بر مهم یاپلمشلقده بولنمقله بالطبع عصات دخی تکرار توجیه سلاحه مجبور اولدیغندن تعلیمخانه‌نك اورته‌سنده ایکی آتش آره‌سنده قالدق هر نه قدر افرادی یره یاتیردق ایسه‌ده ، تعلیمخانه‌ده هیچ بر زمین عارضه‌سنك بولونمامسی وعصات انداخت میدانینك غایت کوزل اولماسی ایچه تلفاتمزی موجب اولدی . طوپ ، تفنك وماکنه‌لی تفنك صدالری جهانی یرندن صارصیوردی . یانمده یره یاتمش اولان افرادك کاملاً اورلدقلرینی حس ایدییوردم . اوراده اوچ باغ فشنك صرف ایتدکدن صکره ، ارتق خلیجاندز . رمانم قالمادیغی کبی بوصورتله سلاح استعمالندن برفائده

حاصل اولمدقدن باشقه ، عصاتك سلاحلرینه‌ده کوزل بر هدف
تشکیل ایده‌جکمی درخاطر ایده‌رك آتشی کسدم ورفقام کبی بن
ده قسمتمی بکله‌مکه قرار ویردم . آتش پك شدتلی دوام ایدیور
قورشونلر کریدن ایلریدن اطرافمزه یاغمور کبی دوکولویوردی .
بر حیات قورتولمانك قطعیاً چاره‌سی یوق ایدی . یالکز جناب
حقدن کریده قالان ارقاداشلریمه مظفریت ، بزلره‌ده سلامت
ایمان طلب ایدییوردم . یالکز بر تك مرمی خفیفجه صاغ
بجاغمی یاره‌لدی . جناب حقك قدرت وقوتنه معجزات
الهیه‌سنه اینانامق ممکنمیدر ؟ .. وقت تمام اولمدقجه حیاتك منقطع
اولماسی ممکن اوله‌میور ؛ زیرا انسان ، بوندن دها زیاده اولومه
معروض برحالده بوانه‌ماز . اوچ چاریك ساعت قدر بر زمان
او میدانده بی حیات کبی یاتدم . براز آتش کسلدی . تفنکی
آله‌رق ، اولانجه سرعتمله ایاغه قالقه‌رق کوی‌یه قاچدم . اطرافدن
باغریشیورلردی ، قاچدی قورتولدی صدالری قولاغمه کلیوردی
بو صدالر ، بزم طرفدن اولدیغی ایچون بنی تشجیع ایدییور ؛
فقط ، آرقامدن یاغمور کبی کلان مرمیلر بنی تلاشه دوشوریوردی
نهایت بر دیوار کنارینه کلدم و آلچاق اولان بودیواری آتله‌یه‌رق
سلامته چیقدم . بندن باشقه قاچان اولمادیغی ایچون جمله‌سنك
شهید اولدیغنی ظن ایده‌رك پك مأیوس ایدك . تفنك مرمیاتنك
قیشله‌یه قارشی هیچ بر تأثیر یاپه‌مادیغنی یقیندن کورمش اولدیغم
ایچون قیشله‌نك طوب ایله دوکولمه‌سنی یالکز دیشاری چیقان

اولورسه اوزمان تفنكله مقابله ايدلمسنى بتون ضابطانه بيان ايتدم . فى الحقيقه براز صكره بو خصوص كاملاً افراده اكلا - تيله رق تفنك كسديرلدى؛ فقط طوپلريمز ، اولانجه قوتيله قيشله يى هر طرفدن دوكمكده ايدى. حقيقةً طوپ مرمياتى قيشله يى خراب ايتديكى كبى، عصاتك دخى قوهٔ معنويه لرينى كاملاً محو ايلمش ايدى. تقسيم جهتنه دخى طوپ تعبيه ايتمك ايجاب ايديوردى قوماندان مختار بكى سؤال ايتدم . تقسيم قره غولخانه سنه طوغرو كيتديكنى واورايه دخى طوپ تعبيه ايتديرمكده اولديغنى سويلديلر اوجهته طوغرى ايچه ايلرولدم، فقط قره غولخانه نك آرقه سنده كى آخورلره التجا ايتمش اولان آوجى افرادى اوزريمه شدتله آتش ايتمكده اولدقلرندن ايلريله مك ممكن اوله ميوردى. نهايت مختار بكى اوزاقدن كوردم ممتاز قول آغاسى ثروت بكله برابر بولنيور- لردى. اوصره ده مختاربك ؛ بيلمم نه ايچون قره غولخانه نك كوشه سندن ايلرى چيقدى آتشه معروض قالدى ، درحال يره دوشدى . بوحالى كورنجه بتون عقلم باشمدن كيتدى . كوزلرم قراردى ، فقط هرحالده اهميتسز برصورتده يارەلنديغنه ذاهب اولدم وبوصورتله متسلى اوليوردم . هيهات كه بيچاره مختار وطنى اغورينه اوآنده قربان اولمش .. عصات قيشله اوكنه طوپ چيقارمشدى. فقط برتك بيله انداخت نصيب اولمدى .

طوپجيلرمز آتشه دوام ايديور وهيچ برطرفدن خروجلرينه ميدان ويرلميوردى . نهايت تقسيم باغچه سنه برطابور كيردى ..

عصات بونلری کورنجه بتون قوتلرینی اوطرفه تحمیل ایدەرك اورادەده عظیم بر مقاتله اولدی. هر ایکی طرفدن مهم تلفات ویرلدی. اورادە ایکی ضابطمز شهید اولدی. بك اوغلی قولنده شهیدانك مقداری ضابطان ایله برابر جمعاً ٥٤ اولدی. عصات طرفندان بولنان مقتول ویارەلیلرك عددی ایسه بك چوق ایدی ایشته بو مدهش محاربه بش ساعت دوامدن صکره عصاتك عرض تسلیمیتی ایله ختام بولدی. هر طرفده تفنك صدالری منقطع اولدی. اهالی هجوم ایتدی. یارەلیلر وشهدا طوپلانیلمغه باشلادی او کون اقشامه قدر یارەلی وشهدا ایله عصاتك مقتوللری تراموایلر ایله خستەخانەلره نقل اولندی. ایرتسی کون بیکباشی عزیز بکك قوماندەسنده اولەرق قوای کافیه ایله سلیمیه قشلەسنی ضبط ایتمك اوزره شرکت واپورلرینه راکباً اسکداره کچدك. سلیمیه قشلەسنی اوچ جهتدن احاطه ایتدك و دکز جهتی دخی حرب کمیلری ایله احاطـه قلنمش ایدی. بو حرب کمیلری بر کون اولکی محاربەیەده اشتراك ایتمش وطاش قشلەیی طوپه طوتمش ایدی. سلیمیه قشلەسنده بولنان عسکر، اولجه سلاحلرینی کافةً دپولره قویمش اولدقلرندن، هیچ بر مقابلەیه لزوم کورمەدن عرض تسلیمیت ایتدیلر. اوکیجەیی سـلیمیه قشلەسیله مکتب طبیەده کچیردك. آوجی افرادیلهییلدیزدن فرار ایدن بر چوق افرادك آناطولی جهتنه قایقلر ایله کچدکاری سـویلنیوردی. ایرتسی کون دخی طابورمز سلیمیەده قالدی، فقط، آرتق تفنکلهاولان

وظیفه‌نك ختام بولمش اولمسیله تفنكی طابوره بالتسلیم حربیه نظارتنده قرارگاه عمومی‌یه مراجعت ایتدك . »

باب عالی — جغان اوغلی محاربه‌سنه كلنجه ضابطانی لساننده‌ن منقول صورت جریانی منوال آتی اوزره‌در :

« ١٠-١١ نیسانه تصادف ایدن جمعه ایرتسی كیجه‌سی ساعت بشده مقری كوینك شرقنده سكودلی دینیلن محلده اردوكاه قورولمش ایمش . بالآخره قرارگاهدن ویریلن امر اوزرینه ایكی طابور پیاده ترنله حركت ایده‌رك طوپ قپو سرایی جوارنده ایمش مقصدی مجلس مبعوثان دائره‌سی داخلنده بولنان اوچنجی طابوری فرادتله سرای داخلنده‌كی استانبول عسكرینی تسلیم آلمق ایمش . یوزباشی ضیابك قوماندانسنده بولنان بو باطاریه ایكنجی اردودن مفرز اون برنجی آلایك اوچنجی طابورینك ایكی بلوكیله حركت ایده‌رك یدی قله قپوسندن كیرمش و آنكده مقصدی آقسرای طریقیله یورویوب سلطان احمد میدانه اوغرامه‌دن طوپ قپو سرایی مداخلنه كیرمكه غیرت ایتمك ایمش . بالطبع ایجاب ایدن یرده همان طوپ ایندیره‌رك آتش ایتمكده مامور .

باطاریه یالكز باشنه كیتمیور . تقریباً درت یوز ، بش یوز متره ایلریسنده كشف خدمتنی كورمك ، باطاریه‌یه ، پیشدارینه زمان قازاندیرمق وظیفه‌سیله یورون بر ضابط قوماندسنده یكرمی آتلی وار . بو هیئتی كورن اهالی آلقشلایور ، افسرایده باطاریه قوماندانی جسور حمدی بكدن مساعده آله‌رق طوپلری طولدیریور ، بوصورتده حیوانلرینی‌ده اوچ دقیقه دیكلندیریور .

مجهز و محمول ، عزم قهرمانانه‌ســنده ثابت اولدیغی حالده سلطان محمود تربه‌سی یاننده چرخ ایده‌رك باب عالی اســتقامتنه یورویور. بوطابور سوقاقلرده پیشدار ایله سواری مفرزه آره‌سنده‌کی ارتباط آزالیور ، اوج ، ایران سفارتخانه‌سنی کچوبده باب عالی‌یه اللی متره قدر تقرب ایدر ایتمز باب عالینك خارجی پارماقلغی دیواری آرقه‌سنه تحصن ایتمش اولان پیاده‌لر اوپله بر یایلیم آتشی آچیورلرکه شدتندن بونلرك یوز یوزاللی نفر اولدقلری آکلا - شیلیور . سواری درحال یولك بر طرفندن کری چرخ ایده‌رك پیشدار آتشه کیرییور .

قهرمان ضابطك ، بو کزیده طوپجی یوزباشیسی کندی کبی جانفدای وطن ، مفرزه قوماندانی حمدی بك ایله قول باشنده بولنیورمش . همان حیواندن آتلیه‌رق باطاریه‌سنك یاننه کیدییور. دوشونك که اوسوقاق ایچنده اوچ چفت حیوانك طوپ ایندیره‌رك کری‌یه حرکتی نه‌قدر زوردر! بر آنده شیوغار آغاجنی اوقدن آییرییورلر ، یالکز دیب حیوانلریله طوپلری ایندیرییورلر. بو عملیهٔ مشکله خام بولور بولماز جاده‌نك عرضنه یاپیلمش اولان پیاده‌لر صاغ و صول دیوارلرك دیبنه چکیلیور . طوپجی میدان آلیور. آتشه باشلایور. مکر بو طرفده‌ایلك ایشیدیلان طراقه‌دهشت آور بو ایمش. بوطوپ صداسی پیاده قرداشلرینه‌صوك درجه‌ده جسارت ویرمش . ضابطلریله برابر باب عالی‌یه اوتوز قرق متره قدر یاقلاشمشلر .

مفرزه قوماندانی بورادە تفنك ایله ایش كوریلەمیەجكنی تیقن ایدنجه معیتنی طوپلرك یاننه چكیور. ضیابك برطوپله آتش ایدركن آرقداشلری دیكر ملازم افندیلرده ایكنجی، اوچنجی دردنجی طوپلری ایدیرەرك برینی نافعه نظارتنه، دیكرینی ایران سفارتخانەسی سوقاغنه، دردنجیسنیدە دها یوقاریدەكی سوقاق آغزینه تعبیه ایتمشلر.

باقلك بورادە نەلر اولیور؟ باب عالی عسكرندن تفریق ایدیلوب عسكری قلوبنك محافظەسنه مأمور ایدیلن اون آلتی نفر عاصی آرەدە صرەدە چیقوب پنجرەدن بونلرك اوزرینه آتش ایدییور، فقط كریدەكی یول آغزنده بولنسان طوپ عسكری قلوبنی شمال جبهەسندن اورمق اوزره امر آلیور:

قهرمان قوماندان بورادە دیدی كه:

«بو صورتله حال تدافعیدە آتشه دوام ایدوب طوروركن بر سس بنی ایقاظ ایتدی. بو سس طوپ سسی دكل ایدی. اطرافه باقدم. جبخانه آرابەسی قلوبدن آتیلان بر بومبادن آتش آلمش، دهشتلی آلولر ایچنده یانیور. آه! نفرلرمزی كوره ایدیكز، او دهشت ایچنده بن بیله متانتلرینه حیران قالدم. بر شراپنل آتشندن تحفظ ایچون طوپك قالقانی آرقەسنه كیزلنمكی تعلم ایتمش اولان او افراد او اثنادە اوچ آدیم اوتەدە یانمقدە وهر پاتلایشندە اطرافه بیلدیرملر صاچمقدە اولان تخریب دانەسی پارچەلریله شراپنل مسككتلرندن قطعیاً متأثر اولمیور، ضابطلرینك هر

امرینه حرفیاً اطاعت ایدەرك طوپلرینی آتشلیورلردی. اعتقادجه بو کورولمش شی دکلدر.

سزه دها نه سویلیه‌یم؟ بو صیقیشیق یرده خیلی شیلر کوردك. ثروت فنون ادارەخانەسی کوشەسنه طوپلانمش سکز اون باشی بوزوق مقابل جهتده دیوار دیبنده بولنان پیادەلرمزه آتش ایدیورلردی. بونلره بر کولله صاوردق. اوراسیده قاریشدی. اك زیاده نظر استغرابمی جلب ایدن ایران سفارتخانەسنك یانندن باب عالی جادەسنه چیقان طار یوقوشدەکی واقعەدر: اوزون بویلو، سیاه صقاللی، طیقناز بر حریف بزه طوغری هجوم ایدییوردی. بر ماوزر قورشونی ایله طوس طوپارلاق یره یوغلدی. عقبنده کنج بر چوجق پیادەلرمزك شدتلی آتشی آلتنه کیرەرك مقتولی سوروکلیوب او طرفه چکدی کوتوردی.

بو صیرەده نافعه نظارتندن‌ده آتش ایدلدیکی خبر ویرلدی. اورایه ایکی مرمی آتدق. تمام اوچ ساعت اوراده حال تدافعیده بولندق.

رفقامدن ملازم عبد الله افندی نشان آلیرکن صول کوزی اوزرندن اورولەدیکی. یوزی قان ایچنده قالدیغی حالده اصلا اهمیت ویرمەدی. ینه نشان آلمقده دوام ایتدی.

جبخانه آرابەسی اوتوز بش قرق دقیقه قدر یاندی. اللهك عظمت وعنایتیله هیچ برمز متأثر اولمادق. یالکز ایلك مصادمەده باب عالیدن آتیلان قورشونله یارەلی دوشن بلوك امینی

(محمد علی بن حاجی لطیف) ه اوفاق بر شراپنل پارچه‌سنی دها اصابت ایتدی.

باب عالی آتشی تك توك دوام ایدرکن بر حادثه دها ظهوره کلدی: لوا قوماندانمز ارکان حربیه بیکباشیسی حافظ حقی بك رفاقتنده بش آلتی کوکللو اولدیغی حالده باب عالی طرفندن، ایکی آتش آره‌سندن بطاریه‌یه طوغری کلیوردی. نشانجی افرادیمزدن بری:

— آمان، افندم، کلیورلر.

دیه ندا ایدنجه همان آتش ایتمکه طوراندق. برکت ویرسون که ضابط آرقداشلرمز طانیدیلرده او قهرمان عسکرله رفیقلری بر موت محققدن قورتولدیلر. حافظ حقی بکك جسارت و ممارسهٔ عسکریه‌سنی سزه توصیف ایده‌مم. او دهشتلی زمانده بیله یانمه کله‌رك:

— یوز باشی دها اولمدکمی؟ دیه تشجیعات لطیفه‌کویانه‌ده بولندی.

بنم و بالخاصه باطاریه افرادینك موجب ازدیاد غیرتلری اوله‌جق سوزلرله یوزمزی کوله‌یردی. فقط بز نه حالده ایدك، بیلیورمیسکز؟ پك مشکل. چونکه او دقیقه‌ده یکرمی نفر طوبجیمزدن اون دردی یاره‌لنمش، آلتیسی صاغلام قالمش ایدی. هم اویله صاغلام قالمشلردی که هر برینك سیمای حمیتندن:

— اولوم وار، طوپ باشندن آیریلش یوق. عزم مردانه‌سی اوقونیوردی.

نه تجلی ، نه حال ! طوپ آتشنك تأثیریله هر طرفدن آتش كسیلدیكی جهتله اصل وظیفه‌مز اولان موقعمزه كیتمك اوزره طوپلری بولندقلری محلدن كری یه آله‌رق بیندیروب حركت ایتمشیدك . مكتب حقوق سوقاغنده اوكمزده‌كی پیاده‌لر ، مكتبده مختفی اشرانك شدتلی آتشلرینه معروض اولمسونلرمی ؟ نه طرفه دونسه‌ك آتش! بوراسی اولكی موقعمزدن دها طار، دها مشكل. بر غیرت متحدانه ایله تكرار طوپ ایندیره‌رك بورایی‌ده اوچ آتیمده صوصدردق . او اثناده ینه بر خبر دها كلدی . قپالی فرونده سلاح آتیلیورمش. كوریپورسكز آ. صاغدن، صولدن، اوكدن ، آرقه‌دن فضله اوله‌رق برده تپه‌دن آتش ایچنده‌یز . عنایت حقله متانتمزی بوزمادق. كریده قالان طوپلرمزدن بری فرونه صیغجاق ضیجاق ایكی دانه آتدی ، ایچنده كیره جهنمی بر منظره كوستردی .

مجلس مبعوثان اوكنه كلدیكمزده ساعت اون ایدی .»

§ درسعادت حركات اختلالكارانه‌سنه اشتراك ایتمه‌ین اوچنجی آوجی طابورینك قوماندانی و مذكور طابورك بقای حیثیت و عصمتنه اخطارات مقنعه وتدابیر جدیه‌سی ایله خادم اولوب كرك شخصی علیهنده كی ترتیبات جنائیه طولاییسیله وكرك حركت و حریت اردوسی ایچنده بولنوب خدمت جدیه ایفا ایتمك ایستمسیله لیلاً فرار ایدن وحركت اردوسنجه كمال شوق و تهالكله آلقیشلانان قول آغاسي عزیز بك‌دخي ۱۰–۱۱ نیسان

کیجه‌سی ٤٣٠ نفرلی بر مفرزه ایله استانبوله ایلك کیرنلردن اولوب سرکه‌جی طریقیله بك اوغلنه قدر کذرکاهنده اولان بتون قره‌غوللری اشغال وطوبخانه قیشله‌سی هجومنه اشتراك ایلمشدر. سیروز کوکلیلری، یعنی رجب فردالدین ورفقاسی بو قوتك باشلیجه‌سنی تشکیل ایدیوردی.

*
* *

١٢ نیسان: پازار، حریت اردوسی مفرزه‌لری استانبولك هر طرفنده مشهود، بتون قشله‌لر، قره‌غوللر کندیلری طرفندن اشغال ایدلمش، بتون سوقاقلر اوغضنفران ملت ایله‌مالی. مشاهدهٔ دیدار هیبت نمالرندن اورکنلر، متملقانه حرکت ایدنلر یوق دکل، فقط اکثریتله قلوب افراد ملت، جلوه‌کاه حضور و امنیت. قره‌غوللرك اشغالی صره‌سنده، اسکدارده اولدیغی کبی، بعض سؤ تفهملرله اوفاق تفك چارپنتی‌ده اولدیغی ایشیدیلیور، فقط اقل قلیل، عادتا هیچ منزله‌سنده، حکمسز. احوال کسب قطعیت ایدنجه‌یه دکین کیمسه کندی محله‌سی منزله‌سندن اوزاقلاشمامغی بوکونده لازمهٔ احتیاط صاییور. دونکی هنکامهٔ حرب و وغا نتیجه‌سی اوله‌رق مطبعه‌لرده چالیشه‌مامش، بناءً علیه حیات عمومیه‌یه لازم اولان غدای حوادث، حریت عساکر وضابطاننده آلنیور: هر طرفده تأمین مظفریت ایدلمش، ییلدیزك قسم اکثر عساکری طریق فراری طوته‌رق دردست تعقیب بولنیورمش، شیمدی ییلدیز ایچریده قالانلر ایله صیقی بر محاصره

آلتنده بولندورولیورمش. فی الحقیقه ییلدیزدن سلاحلریله فرار ایدن عساکرك دون دکزی آشه‌رق صاوشمقده اولدقلری هپ کورلمش ایدی. بونلر اوچر، بشر قیام قیامتدن اورکمش کبی پریشان و لرزان، هم شهردن آیرلمق ایسته‌یورلر، هم آیرلمامق ایچون — بر توسط ایدن بولنورمی دیه — اطرافه نکه انداز استعطاف و استرحام اولور کبی کورونیورلردی. حقیقة حاللری‌ده شایان مرحمت بر منظره ایدی. بسبللی ایدی که بو عسکرلر، بو وطنك صافی القلب اولادلری خائنلر طرفندن آلدادلمشلردی. شیمدی اللرنده‌کی سلاح. و جبخانه ایله طاغه طوغرو نره‌یه کیدیورلردی؟ طریق شقاوته‌می سلوك ایده‌جکلردی؟ هیچده اویله دکل. بو صرف شاشقنلقدن عبارتدی، اللرنده‌کی سلاحی براقیه‌رق — کیم بیلیر — صوك بر امل مدافعه، صوك بر استنادکاه، امیدواهیسنه‌می پیرو ایدیلر، یوقسه بوکون، یارین عسکر اولدقلرینی بو آلات عسکریه ایله ابراز ایتمك فکرنده‌می ایدیلر؟.. اغلب احتمال، حریت اردوسنك وطنپرورانه حرکاتنه قارشی، آرتق اللرنده‌قدر و حیثیتی متنزل اولوب قالان بو سلاحلری، فراری عسکرلر، عسکرلکك لازم غیر مفارقی صاییورلر، عسکر اکه بو صورتله صیقی فیقی بر صورتده صارلمش بولنیورلردی. نته‌کیم صباحه و ایرتسی کونه قدر بر قسم کثیری بالذات عودت ایله عرض تسلیمیت ایتمشلردر. اوکون حرکت اردوسی قوماندانلغی طرفندن صره ایله آتی النقل بیانسنامه‌لر اعلان ایتدیرلمشدر:

ه اخیراً درسعادتده ادارهٔ مشروعه ومشروطه‌مزه اوریلان ضربهٔ استبدادك تأثیرات خون آلودینی رفع وازاله ایلمك وفعل دنائتکاری‌یه متجاسر اولانلری تأدیب وتنکیل وادارهٔ مشروعه‌مزك بر دها خللدار اولمیه‌جق صورتده استقراری اسبابنی استکمال ایتمك اوزره عموم ملت عثمانیه‌مزك قوهٔ اجرائیه‌سی اولوب ادارهٔ مشروعهٔ مشروطه‌مزك محافظه‌سی اغورنده قاننك صوك داملەسنی اساله ایچون عهدوپیمان ایتمش بولنان اردولرمزدن درسعادته الك قریب بولنان ایکنجی واوچنجی اردولر بالاتفاق ترتیب ایلدکاری قوای کافیهٔ عسکریه ایله درسعادته یورومشلردر . چهارشنبه کونی عاجزلری امر قوماندایی درعهده ایتمك اوزره سلانیکدن حرکتله آیاستفونوسه کله‌رك جمعه کونی پایتخته کیرمك اوزره حرکت عمومیه‌یه ابتدار امرینی ویردم. تصادفات حسنه‌دن اوله‌رق اوچیوز یکرمی سنه‌سی تموزینك اون برنجی کوننه برنظیره تشکیل ایتمك اوزره اوچیوز یکرمی بش سنه‌سی نیسانك اون برنجی کونی قوهٔ مرتبه‌مز درت قولدن پای تخته دخول ایلدی. حربیه نظارتنده‌کی قطعات مدافعه‌یه وقت بولامادن تسلیم نفسه مجبور ایدیلوب طوپ قپو سرایی ، فاتح ، ضبطیه دائره‌سی ، باب عالی عزیزیه قره‌غولی ، طوپخانه ، ماچقه ، ایلدیزخانه‌مواقعی دخی متعاقباً تسلیم سلاح ایتدیلر یالکز طاش قشله وبك اوغلی قشله‌لری قطعات عاصیه‌سی قوهٔ مرتبه‌یه قارشی مدافعه‌یه متجاسر اولملریله‌مذکور قشله‌لر طوپ آتشیله تخریب ودرونلرنده‌کی عصاة قسماً تنکیل اولنوب قسماً ده

عرض تسلیمیت ایلدیلر . فی‌الحال استانبول وبك اوغلی غلطه شیشلی نشان‌طاشی طرفلرنده‌کی اما کن عسکریه کاملاً عسکرمزك ید ضبطنده‌در الیوم یالکز اسکدار جهتنده‌کی عسکر بعض آثار طغیان ارائه ایتمکده اولوب بونلرده بوکون تنکیل ایدیله‌جکدر . قهرمان اردومزجه بوکونکی حرکات عسکریه‌یه کیجه‌وقتی باشلا نه‌رق علی‌الشفق شهره دخول ایدیلمکندن وبناءً علیه اهالی خانه‌لرنده قاپوب‌سوقاقلره چیقمامش واصحاب تجارت دکانلرینی آچامش اولدقلرندن اهالیجه تلفات اولمدیغی کبی آسایش مملکت دخی ذره‌قدر خللدار اولمامشدر . طرفیندن خیلی تلفات وارایسه‌ده مقداری هنوز معلوم دکلدر . اردومزك بوکونکی مظفریت عظیمه‌سنی عموم ملت عثمانیه‌یه تبشیر واستقبالمز ایچون برصباح الخیر فوز وتعالی اولمسنی جناب حقدن تمنی ونیاز ایلرم .

§ ۱ — ۳۱ مارتدن اول خاصه‌اردوسی قطعاتنه مأموربالجمله ضابطان ، امرا ، ارکان ومأمورینك پازارایرتسی کونی ساعت بشده خاصه دائره‌سنه مراجعتلری اعلان اولنور .

* *
*

ادارۂ عرفیه بیاننامه‌سی

مشروطیت مشروعۂ ادارہ‌مزك مکملاً تأیید وتقویه‌سی ایله برابر آتیاً ادنی مرتبه دوچار ضعف وتزلزل اولمامسی ووطن مقدسمزله موجودیت ملیۂ عثمانیه‌مزك تأمین سلامت وبقاسی اسبابنك استکمالی ضمننده بوکره مباشرت اولنان حرکت عسکریه

عون وعنایت حقله رهین موفقیت اولمش وبونك نتایج حسنه وخیریه‌سنك اقتطافی ومشروطیت مقدسه مزك متین برصورتده تأسیس وتقویه‌سی فوق‌العاده حائز اهمیت اولان پای تخت آسایشنك استحصال وادامه‌سنه منوط وموقوف بولنمش اولدیغندن بوكوندن اعتباراً استانبول وبلاد ثلثه ایله ازمید وچتالجه سنجاقلرنده وآطه‌لر وبكقوز وقارتال وككبوزه قضالرنده ادارهٔ عرفیه‌نك اعلان وتطبیقنه قرار ویرلدیكی وبناءً علیه بوصره‌ده مخل آسایش اك اوفق برحركت ادارهٔ عرفیه‌جه پك آغر مجازاتی مستلزم اوله جغندن هركسك اكا كوره كمال بصیرت وانتباه اوزره حركت ایلمسی لزومی اعلان اولنور .

§ «جرائد محلیه واجنبیه‌دن اكثریسی حركت اردوسنك اتحاد وترقی جمعیتیله مناسبتده بولندیغنی درمیان ایدییورلر . بوفكر ومطالعه تمامیله خلاف حقیقتدر . عموم عثمانلی اردولری كافل فوز ونصرت عثمانی اولان ادارهٔ مشروطه‌نك محافظه‌سی نامنه عهد ومیثاق ایتمش اولملری حسبیله اخیراً استانبولده وقوعه كلن تشبثات ارتجاعیه‌یی امحا وبنیان دولتی ترصین املیله بالاتفاق مستعیناً بتوفیقه تعالی استانبول اوزرینه براردو سوق ایتمشلردر . بواردونك قوماندانلریله ضابطان وافرادندن هیچ بری هیچ برجمعیته وفرق سیاسیه دن هیچ برینه منسوب دكلردر واساساً سیاسیات دولته مداخله‌لری قطعیاً جائز اولمیان ضابطان وافراد عسكریهٔ عثمانیه یالكز مافوقلری طرفندن آلدقلری اوامری حرفی حرفنه اجرا ایدرك بشقه هیچ

برقوتك تحت نفوذ وتأثيرنده بولنميه‌جقلر وعكسى حركتى ثابت اولانلر قانوناً تجزيه ايديله‌جكلردر . بناءً عليه حركت‌اردوسنك برجمعيت خفيه وياجليه‌يه‌منسوبيتى وباخصوص‌اردونك هرهانكى برتأثير تحتنده حركت‌ايتمكده بولنديغى حقنده‌كى‌مدعانك كلياً اصل واساسى اولمديغى اعلان واخطار اولنور . ۱۲ نيسان ۳۲۵

§ «لله‌الحمد والمنه آسايش وانضباط محلينك‌تأمينـه مقتضى وسائط ترتيب‌واحضار ايدلمش وخدانكرده‌تشويش‌اذهان‌وهيجانى موجب برشى قالمامش‌اولديغندن ارباب كسب‌وكارك‌وبتون‌اهالينك ايشلرينه‌كوجلرينه‌باقلرى‌وبالعموم‌مامورينك‌وقت‌معينده‌مأموريت ووظيفه‌لرى باشنده اثبات وجودله ايفاى وظيفه‌يه دقت ايلملرى لزومى اعلان ودوامسز مأمورلر حقنده‌معامله‌ٔ قانونيـه‌اجراسى مقرر بولنديغى آيروجه اخطاراولنور . فى ۱۲ نيسان سنه‌ ۳۲۵

اوچنجى اردو حركت اردوسى
قوماندانى برنجى فريق
محمودشوكت

آياستفانوسده (ياختين‌قلوب) ده‌بوكونده اجتماع‌ايدن‌مجلس اولا اعلان اولنان ادارهٔ عرفيه‌ايچون مناقشات مديده‌ده بولنمش، لغو وتحديد وتمديد حقنى محافظه ايتمك اوزره تصويب ايلمش وبيروت ولايتنه :

«ايكنجى‌واوچنجى‌اردولر قطعاتندن‌مركب‌حركت‌اردوسى‌دون درسعادته مظفراً دخول‌وبتون قطعات عسكريه‌يى‌اشغال ايله‌ادارهٔ

عرفيه اعلانو آسایش مملکتی تقریر ایلمش ومشروطیت مشروعهٔ عثمانیه یه تجاوز وشهید حریت محمد آرسلان بکك قتلنه مجاسرت ایدنلری پیدرپی شدیداً استیصال وتأدیب ایتمکده بولنمش اولدیغندن کیفیتك عائلهٔ محترمه سنه تبلیغیله مرکز وملحقاته وبالخاصه لاذقیه وجبل اهالیسنه اعلان وتبشیر قلنمسی مجلس عمومی قرارنامه سیله بیان اولنور . »

عباره لرنده اولان تلغرافنامه نك کشیده سنه قرار ویردکدن صکره ایکنجی جلسه ده قهرمان ذی اقتدار محمود شوکت پاشانك بروجه آتی نقل اولنان تلغرافنامه سی آلقیشلر ایچنده اوقونمشدر .

مجلس عمومیٔ ملی ریاست جلیله سنه :

« اسکدار جهتی قطعات عسکریه سی ده تماماً تسلیم سلاح ایلمش ویلدیزدن فرار ایلدیکی بیلدیریلن ایکنجی طابور افرادندن بشقه تسلیم سلاح ایتمه مش قطعه قالمامش اولماسنه مبنی مجلس عمومیٔ ملتك محل مخصوصنده اجتماعنه برکونا مانع قالمامش اولمغله (شدتلی آلقیشلر) اقتضاسنك ایفاسی منوط رأی عالیٔ فخیمانه لریدر .

مصطفی عارف بك کبی مظفریات محرزه یه قارشی فرط سروری ضبط ایده مین مبعوثان کرام وقتك کچ اولمسنه باقیه رق همان استانبوله کیرلمه سنی ودائرهٔ اصلیه ده اثبات وجود ایدلمنی تکلیف ایتمشلرسه ده یارین اورادە اجتماع ایدلمسی قرار کیر اولمشدر .

اوتوز ایکی سنه اول بر عهدنامهٔ مغلوبیت امضا ایلدیکمز

آیاستفانوس ، بوکون حیات وحریت وموجودیتمز نامنه اکتساب ایلدیکمز مظفریات ترانه‌لریله عکس اندازاولیور، بوحزین‌مکان تاریخینك ، بویله مقدس بر زمان تاریخی‌یه‌ده جلوه‌ګاه اولمسی بلندیٔ اقبال و براقیٔ استقبال عثمانیاندن خبررسان اولیوردی .

* * *

۱۳ نیسان ، یازار ایرتسی : ادارهٔ عرفیه‌نك ابتدالری اولمقله برابر حیات طبیعیه عودت ایتمکه باشلایور .

«تجارتگاهلر، مؤسسات مالیه کشاد ایدلمش ، ایکی کون‌قدر حسب‌الضروره انقطاعه اوغرایان ایاب وذهاب حال‌طبیعی‌یی بولمش وشمندوفرواپور کبی وسائط نقلیه‌نك مواصلاتنه‌مساعده‌ایدلدیکی جهتله بوغاز ایچنده وقرای‌متجاوره‌ده‌ساکن بولنان خلق‌ییدرپی درسعادته کلمشدر . بوصورتله حیات عمومیه‌ده فوق‌العاده‌لکدن اثر قالمامش ومناسبات روزمرهٔ عادیه تأسیس ایدلمشدر .

۳۱ مارتدن ، ۱۱ نیسان صباحنه‌قدر مملکتمز آفاقنی استیلا ایدن کابوس مصائب بر دست سحار اعجاز ایله مرتفع اولدی ، یأس آور بر هائله‌نك نشاط اند فاعیله کوکلردن نشئه فواره‌لری طاشدی .

حق صریح حریتك استبداذ منفوره قارشو احراز ایتدیکی غالبیت قطعیه‌یی انظارشکرانه‌سرد و تشهیر ایدن آثار وغا ، باب‌عالی وجغال اوغلی جوارنده‌کی مبانیٔ رسمیه‌ده ، مجیدیه‌وطاش قیشله لرده کوریلن ضربات باقیهٔ تأدیب ؛ ناشاد کوکلره ، مظلومین

قهر استبداده رشحات تشفی سرپیوردی . بتون حیاتنی مضیق اسارت ایچنده کچیرن وطقوز آی اول استرداد اولنان نعمت حریتك زوال ضیاعی قورقولریله ماضیٔ تنك املربایه متحسر ، طالع ناسازندن بیزار ، سعادت آتیه‌دن نومید ومفتور اولان ارواح حره‌یه حیات جاودانی کلیوردی .

روح ملته اورولان ضربهٔ خیانتك انتقامنی آلمق ومشروطیت نوازادیمزی دوشدیکی مهلکه‌دن قورتارمق عزم خداپسندانه‌سیله ، دقیقه فوت ایتمکسزین روم ایلی بالقانلرندن متهالکانه قوشان قهرمانلرك ، شهر یمزسوقاقلرینی تزیین‌ایدن اطوار غضنفرانه‌لری ، هرعثمانلی قلبنه برحصهٔ افتخار توزیع واهدا ایدییوردی .

سنه‌لردن بری حقوق ملتی آمال وهوسات مفترسانه‌لرینه آلت اتخاذ ایدنلرك بالای سرلرینه اویله بر صاعقهٔ تأدیب ایندیرلدی‌که دیو استبداد ایچون عودت حیات قابل دکلدر .

هرکس بو قناعتله بربرینی تبریك‌ایدیور ، وکابوس آلود بر اویقونك ثقلتندن هنوزقورتولان اعصابك وسعت‌شوخانه‌سیله جابجا تجلی ایدن حرکت قهرمانلرینی منتدارانه ، احترامکارانه تقدیرلر ایله روحاً استقبال وتشییع ایلیوردی .

پایتختده اودرجه بر حیات آثاری کورولیور ایدی که رسمی بیانامه‌لری اوقومیان یاخودسماعاً خبردار اولمیان برکیمسه قابل دکل ، بوممکتده ادارهٔ عرفیه اعلان ایدلدیکنه احتمال ویره‌مزدی . حرکت اردوسی وطنی بروخامتدن تخلیص ایتدی .

قان بهاسنه حاصل اولان شو موفقیتك ثمراتنی آتیاً بحق اقتطاف ایده بیلمك، بناء مشروطیتی لایتزلزل بر صورت متینه‌ده تأسیس ایتمك ایچون زمین وطنی عوارض مضره‌دن تطهیر ایلمك ایجاب ایدییوردی . بو مقصد مبجلك تأمینی ده آنجق تدابیر عاجله اتخاذیله قابل ایدی . تدابیر متخذه ، عادتا دوره‌ٔ نقاهته گیرن بر خسته‌نك تعجیل افاقتی ایچون شدید بر پرهیزه تابع طوتولمسی کبیدی .

نو فلسفه‌ٔ حیاتك مآل اطمئنانی، بتون جباه امتده شعشعه ریز بولنیوردی .

حرکت وحریت اردوسی قوماندانلغی طرفندن نشر ایدیلن بیاننامه‌ٔ آتی، قطعی المفاد تأمیناتی حاوی ایدی :

هنوز طقوز آی اول ملت عثمانیه‌مزك استحصالنه موفق اولدیغی حقوق طبیعیه‌ٔ حریتنه خائنانه جانیانه بر صورتده وقوع بولان سوء قصدك نتایج مخربه‌سنك آفاق وطنه یایلمسنه میدان قالمه‌دن اول ملتك زبده‌ٔ حماستی اولان عسکرلرك غیرت وهمتی وعنایت ربانیه‌نك مظاهرتی سایه‌سنده استانبولده مجلس مبعوثانك امنیتی اعاده وانضباط مملکت تأسیس اولنمش وخائن وجانیلر بر بر تجربه‌ٔ قانونه تودیع اولنمقده بولنمش ومقصد ملعونانه اوغرنده آ قتدیریلان معصوم قانلرك مسببلرینك شرع مبین احمدینك امر بیوردیغی عدل وحقانیت دائره‌سنده تأدیبی مقرر وحضور وآسایش ملك وملتك دشمنی اولانلرك ازاله‌ٔ وجودلری آرزوی عمومی ملی دائره‌سنده قریب الحصول

بولنمش اولدیغندن بعدما اولادوطنی بربرینه دشمن اتخاذ ایتدیرن
بیوك كوچك كافهٔ مفسدین ومنافقینك تمدید مفسدتلرینه امكان وزمان
براقیلمیه جغنه عموماً قناعت حاصل اولمسی تبلیغ وتبشیر اولنور .

في ١٣ نیسان سنه ٣٢٥ اوچنجی وحركت اردوسی
قوماندانی برنجی فریق
محمود شوكت

بوكون حریت اغورنده استحقار ممات ایله كیرشدكلری
محاربات جانسپارانه‌ده ترك حیات ایدن شهدای حریتك جنازه‌لری
ده قالدیرلمقله بالخاصه رهین امتیاز ایدی .

« هر بری وطنك كزیده، بر قهرمانی اولان شهدای حریتك
تجهیز وتكفینلری اجرا وعلوی اولدیغی قدر حزین ، حزین
اولدیغی درجه لاهوتی بر قافلهٔ شهدا تشكیل ایدیله‌رك شیشلی
چوارنده‌كی حركت اردوسی قرار كاهنه ناظر بر تپه‌ده احضار
ایدیلن مدفنه نقل اولنمشلردر .

بر محمل ملكوت اولان تابوت مكرملر ، لوای عثمانی ایله پیراسته اولدیغی
حالده فرق احترامی تزیین ایتمكده وحركت اردوسی مجاهدلرندن ایكی بیكی
متجاوز غزات ضابطان ایله افراد غضنفر نهاد طرفندن تعقیب
اولنمقده ایدی . حریت حقیقیه‌لرینی شانلی اردویه مدیون اولان
برچوق افراد ملت دخی ارواح علویه‌نك آچدیغی رهكذار
منوری تعقیب ایدییورلر ایدی .

سینهٔ وطنك اك كوهرین بر موقع اعتلانی تشكیل ایدن و

مجاهدین حریت طرفندن «حریت ابدیه تپه‌سی» عنوان‌فاخرینی
ویریلن مدفن شهداده محیط ووسیع برقبر معلا آچیله‌رق بر
مقصد مقدس اغورنده ال اله ویره‌رك درکاه کبریایه عازم اولان
محترم شهیدلرك اجساد علویه‌لری ینه مجتمعاً تودیع روضهٔ جنان
قلنمشدر .

امر تدفینك ختامنی متعاقب قهرمان‌مشروطیت‌انور وصلاح
الدین بك افندیلر طرفندن بوزمرهٔ لاهوت مکانك تأییدخاطره
لری مآلنده حضاره خطاباً غایت‌مؤثر نطقلرایراد ایدلمش‌وحضور
رب‌العالمینده تشکل‌ایدن‌اوجم غفیر عباددن اشك تأثر دوکمه‌دك
کیمسه قالمامشدر . متعاقباً بر ذات فاضل طرفندن قرائت‌ایدیلن
بر دعای بلیغه جمله حضار دودست تضرع آچه‌رق آمین‌خوان
اولمشلر وارواح ذکیهٔ شهدادن استشفاع ایلمشلردر .

شهید حریت ماجد ممدوح بك

اومدفن معلا سینه اعزاز وطنی تزیین ایتدکجه شهدای مشار الیهمك خاطرات منت وشکرانی ابدیاً دماغ تبجیل و تقدیس امتدن سیلنمیه جکدر.
شهدای حریتك غزای مشروطیتده کی حسیات نجیبانه لرینی ارائه ایتمك اوزره درسعادتدن کوکلی اوله رق التحاق ایدن و باب عالی — جغال اوغلی مصادماتنده احراز پایهٔ شهادت ایله ین ماجد ممدوحك ، او صاف یورکلی چوجغك اوزرنده چیقان وهمشیره سنه خطاب اولان شو وصیتنامه سنی نقل ایله اکتفا ایدرم:
« نیر ، نیر ! سوکیلی قارده شم ، بیلیرمیسك سنی نه قدرسورم ؟ سکا شوسطرلری یازارکن اغلامق ایستیوردم ظن ایدییوردم که بو یارامان ، سنی پك چوق سون اغا بکلك قاچدقدنصکره اونی چوق ارادك . همان هر کیجه اونی بکله دك سوقاقدن کچنلردن اونی صور مق ایستدك . هیچ کیمسه بیلمیوردی که قارده شك وطنی ایچون اولمکه کیدییور . خایر قارده شجکم ، نه ایچون آغلامه ... هیچ بر قطره کوز یاشی دوکدیککینی ایستهم . روحم هر زمان کلوب سزی زیارت ایده جك ؛ هر روزکار ، بکا سندن سلام کتیره جك. آه یازامیه جغم . کوکل او کوزل خیالکی دوشوندکجه اغلامق ایسته یور . فقط یانمده ایشته ایکی بیك کچه کلاهلی فدائی قار- ده شلر هپسی نه یازدیغمه باقیور . بن ده اونلره حایقیره ق «ایشته نم مینی مینی برهمشیره م وار . بنی راحت براقکز » دیمك ایستیورم ، همشیره جکم ، اکر شهید اولورسه م سکا جزؤدانمدن بومکتو بی آلوب کتیره جکلر . بونی اوقورکن سوین . آ . اغا بکم شهید اولمش ، دی ، و آرتق آننه کی ده اوزمه . اڭا ارتق « نه تحفسك »

دیمه ، اونی سن محافظه ایت قاردهشم . غابكلرمه‌ده سویله جقلرینی حلال ایتسونلر . والده‌مه پدرمه هپسنه هپسنه یالوار. بنی عفو ایدرك روحمی شاد ایتمکی اونوتماسینلر . اگر بونلری یاپارسه‌ك سكا بتون كتابلریمی هدیه ایدییورم . هپسنك اولسون باقی كل اوگوزل گوزلر كمدن اوپه‌یمده بكا حقكی حلال ایت . »

برده والده‌سنه وارکه دها مفصل ، دها محرق . سلانیکه کیدیورم دیه آلداتدیغنی حکایه‌دن صکره اردویه التحاقنك معناسنی : « بنی سن طوغردك ، بیوتدك . فقط بنی بسلاین او بنم اصل آننه‌م ، بیوك و پك بیوك ننه‌م او بدبخت زواللی وطن ! . » سوزلریله ایضاح ایدیور . زواللی ممدوح ! كندیسنی یقینده‌طانیمش ایدم : محاسن غزته‌سنه قادین امضاسیله یازی یازیورمش ، محررلرله بر باب مخابره آچمش ، كندیسنه كلن جوابلرده اعلان عشق ایدلمکی آیدیرر الفاظ قوللانلمش . بكا بهار بلوطلرندن الیپسه یاپدیره جقلر دیه گولیور ، گولدیریوردی . شوخ ، شاطر ، شاقلابان بر استانبول چوجنی . او عصبی ، او جیلیز چوجق هیچ حربه‌می كیده‌بیلیر ، هیچ سلاحمی طاشیه بیلیردی ؟ قانلی كفنلرده منظور اولان مادر حریته قارشی الك چلمسز اولانلر بیله گوكره‌مش آرسلان كبی قیام ایتمشلردی .

*
* *

١٤ نیسان بیك حادثۀ جدیده ایله مشغول اولان افكار ، ینه بردرلو بیلدیزدن آیریله‌میوردی . آرتق یوزده طقسان طقوز حصول مرام مشروعه امین اولنمقله برابر ینه بر آن اول گورلمسی ایستنیلیوردی . صالی گونی حربیه نظارتندن چنبرلی

طاش طریقیله باب عالی وسرکه‌جی‌یه طوغری حریت عساکری بتون سوقاقلری اشغال ایتمش ، جاده‌لری تنها طوته‌رق ایاب و ذهابك آرقه سوقاقلردن جریانی تأمین ایلمش ایدی . بونه دیمك ایدی ؟ مبعوثانمی کچه‌جك ایدی ؟ یکی قابینه‌می کله‌جکدی ؟ بر حادثهٔ فوق‌العاده‌می وار ایدی ؟ کیمسه‌نك آغزندن بر سر آلنمق قابل اوله‌میوردی . نهایت ساعت یدی بچنی کچه‌رك طوپلر کورله‌دی . دهان عموم ملتدن همان آن واحدده بر « اوخ ! » نداسی فیرلادی . هرکس یوره‌کنه باصه‌رق تکرار تکرار « اوخ ! » دیور ، بر بار ثقیل دهشتمندن خلاص اولندیغنه قناعتله متصل اللر چیرپیلیوردی . متعاقباً ساعت سکزی کچه‌رك سلطان محمد رشاد خان خامس حضرتلری کردونه سوارعز و اجلال اوله‌رق دهشتلی ، فقط لطیف و مونس بر آلای والا ایله ، بتون عسکرك ، فلاکتدن قورتیلان بتون ملتك ولولهٔ تحمیدات وتقدیرات و تصفیقاتی آره‌سنده ، شاهانه ، اسکی‌سرایه طوغری کچیوزلردی . یلدیز اوکون تماماً تسلیم آلنمش ، امانت فتوایه مراجعت ایدن مجلس ملی ، اعطاقلنان فتوای شریف اوزرینه درجهٔ وجوبده اولان کیفیت خلعه قرار ویرمش ، بر طرفدن عبدالحمید مخلوعه تبلیغ معزولیت ، دیکر طرفدن شهزادهٔ نیکوخصال محمد رشاد افندی حضرتلرینك بالارث والاستحقاق حائز مقام خلافت وسلطنت اولدقلرینه دائر ابلاغ پیام بشارت ایتمك اوزره ایکی هیئت مبعوثه افراز واعزام ایلمش ایدی .

پادشاه نوجاه حضرتلری ، اوته‌دنبری‌یك سودیکی ملتنك توجهات مخصوصه‌سندن لبریز سرور وشکران اوله‌رق مستعیناً بتوفیقاته تعالی خدمت مقدسه‌یی قبول ودرعهده ایتمشلر و مراسم بیعت

خلافت وسلطنت ایچون اسکی سرایه عزیمت ایتمکده بولنمشلردی ،

ولی عهد سلطنت دولتلو نجابتلو یوسف عزالدین افندی حضرتلری اوکونك سعد وسروری :

پرده کش صبح وطن شام غریبان اوستنه
شوق مستولی تمام اجزای اکوان اوستنه

بیتنك ماصدق صحیحندن نشان ویره‌جك درجه‌لردن آشیری ایدی. برطرفدن علاوه شکلنده‌طاغیدیلان فتوای‌شریفه صورتی ایله مجلس‌ملی قرارنامه‌سی خاتمهٔ دور استبدادی رسماً اعلان ایله برابر آرتق ذهنلردن اوزاقلاشان مظالم جبارانه‌یی صوك دفعه خلاصه ایتمکده بولنیوردی که بروجه آتی نقل ایله بزده وظیفهٔ مؤرخانه‌یه نهایت ویریرز:

فتوای شریفه

« امام المسلمین اولان زید بعض مسائل مهمهٔ شرعیه‌یی کتب شرعیه‌دن طی واخراج وکتب مذکوره‌یی منع وخرق و احراق وبیت المالده تبذیر واسرافله مسوغ شرعی خلافنده تصرف وبلا سبب شرعی قتل وحبس وتغریب رعیه وسائرگونه مظالمی اعتیاذ ایلدکدن صکره صلاحه رجوع ایتمك اوزره عهد وقسم ایتمش ایکن یمیننده حانث‌اوله‌رق‌احوال‌واموری‌مسلمینی بالکلیه مختل قیله‌جق فتنهٔ عظیمه احداثنده اصرار و مقاتله ایقاع ایتمکله منعهٔ مسلمین زید مزبورك تغلبنی ازاله ایتدکلرنده بلاد اسلامیه‌نك جوانب کثیره‌سندن مزبوری مخلوع‌طانیدقلرینه دائر اخبار متوالیه ورود ایدوب مزبورك بقاسنده ضرر محقق وزوالنده صلاح ملحوظ اولمغین زید مزبوره امامت وسلطنتدن فراغت تکلیف ایتمك ویا خلع ایلمك‌صورتلرندن هانکیسی ار-

باب حل وعقد واولیای امور طرفندن ارجح کوریلورسه اجرا-
سی واجب اولورمی .

الجواب — اولور . کتبه الفقیر السید محمد ضیاء الدین
عفی عنه

مجلس ملی قرارنامه سیدر

« ۱۳۲۷ سنه سی ربیع الاخرینك یدنجی و ۱۳۲۵ سنه سی
نیسانننك ۱٤ نجی صالی کونی ساعت التی بچقده اعیان ومبعو-
ثاندن مرکباً مجلس عمومیٔ ملی حالنده اجتماع ایدن هیئتده او-
قونان وزیری شیخ الاسلام محمد ضیاء الدین افندی امضاسیله ممضی
بولنان فتوای شرعیده مندرج شقیندن خلع جهتی رجحان مدلل
ایله بالاتفاق ترجیح وقبول اولنه رق سلطان عبد الحمید خان ثانی
خلافت اسلامیه و سلطنت عثمانیه دن اسقاط و ولی عهد مشروع
محمد رشاد افندی حضرتلری سلطان محمد خان خامس عنوانیله
مقام خلافت وسلطنته اصعاد واجلاس ایدلمشدر . »

اعتذار

اثرك طبعنده التزام ایدیلن سرعته منضم بر طاقم اسباب مانعهٔ سائره
طولاییسیله آزچوق سهو ترتیب وقوع بولدیغی کورلمش ، مع مافیه قرینهٔ
سیاق و سیاقِ، ایله اکلاشیله جق شیلر ازلدیغندن آیریجه بر خطا
وصواب جدولی علاوه سندن صرف نظر ایدلمشدر . بنه مستعجلیت سابقه حیله بر طاقم
رسملر الهکچه میه وك ویاتمدیریله میه رك نقصان قالمش ایسه ده تحقیقات
ومحاکمات جاریه ختام بولدقدن صکره حرکت ارتجاعیه نك کافهٔ سرائرو-
نیاتنی جامع اوراق اوزره ذیلاً نشری مقرر جلد تالیده جبر نقصان ایدلمك
مقرردر .